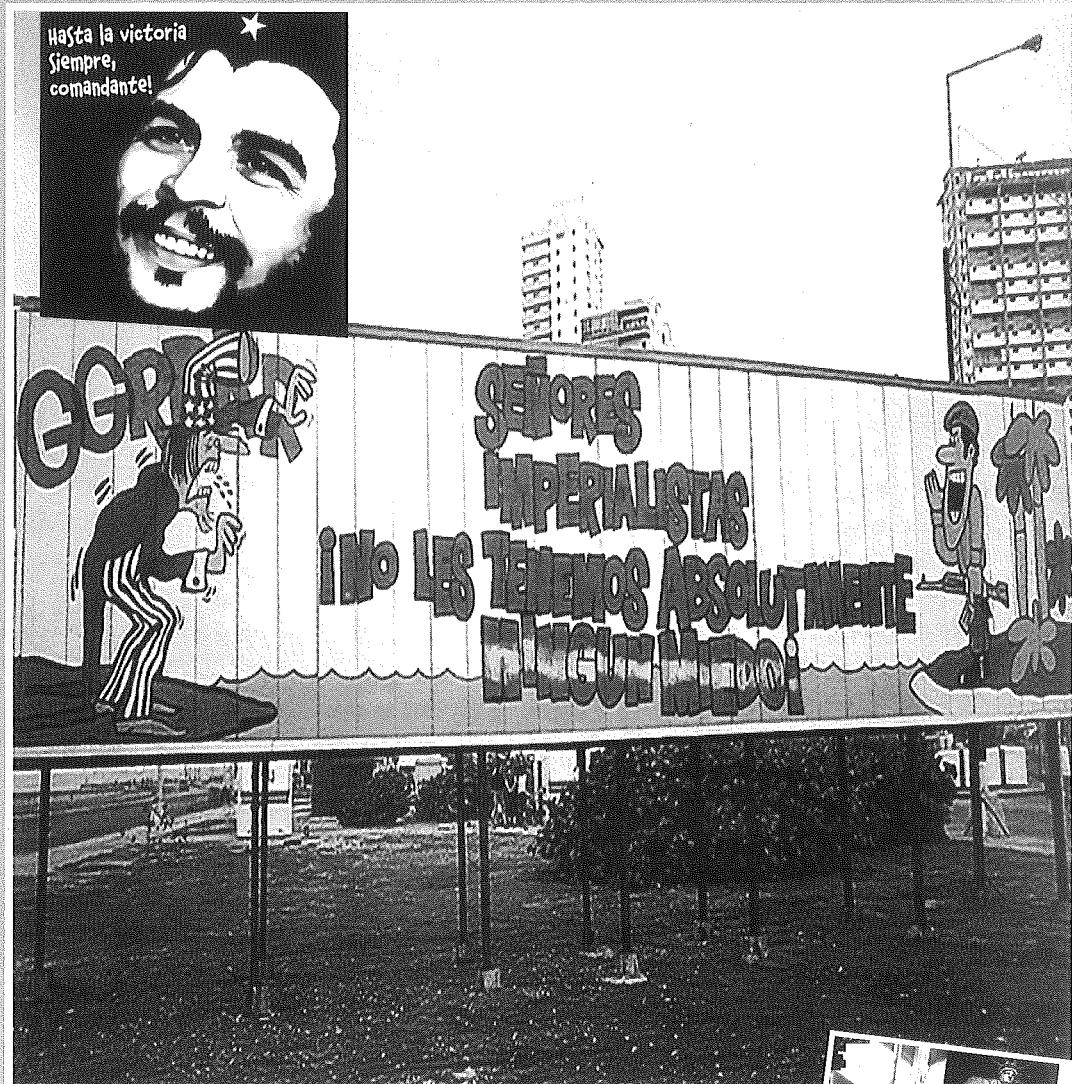

Επίματα Κανδού

ΤΕΥΧΟΣ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΆΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

argentinaboliviabrazilcanadachilecolo
cubarepublicadominicanaecuadorelsalv
uatemalaiguianahaitihondurasjamaica
uapanamaparaguayperupuertoricosur
uguayusavenezuelaargentinaboliviab
ecolombiacostaricacubarepublicadon
elsalvadorgrenadaguatemalaiguianaha
aicamexiconicaraguapanamaparagua
surinamtrinidaduruguayusavenezuel
abrazilcanadachilecolombiacostaricacubarepublica

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΑΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκδοση της

ΟΜΑΔΑΣ
αντιΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
για τη
ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταχ. Διεύθυνση:
Στέκι Μεταναστών,
Βαλτετσίου 35,
1ος όροφος, Εξάρχεια
Τηλ.- Fax: 9811763
Τηλ.: 0974 973917

E-mail: ompillaam@yahoo.com

http:// Προς το παρόν
ανενεργό για τεχνικούς λόγους

Πινάκι: 500 δρχ. ή 14,67 ευρο

Εξόφυλλο: «Κύριοι ιμπεριαλιστές, δεν σας φοβόμαστε καθόλου!» Γκράφιτι στην Κούβα.
(<http://www.rose-hulman.edu/~delacova/us-cuba.htm>)

Ε πειδή πιστεύουμε ότι η αντι-πληροφόρηση χρειάζεται τη σύνθεση πολλών και διαφορετικών απόψεων, και επειδή οι αναγνώστες/τριες έχουν την ικανότητα να κρίνουν, να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν, χωρίς το έντυπο που διαβάζουν να «επιβάλει» τη μία και μοναδική «օρθή» άποψη, στα **ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ**

δημοσιεύονται κείμενα, ειδήσεις και μεταφράσεις, που έχουν βέβαια ένα στίγμα αλλά δεν προϋποθέτουν την απόλυτη συμφωνία των μελών της ομάδας.

Άλλωστε, το έντυπό μας είναι ανοιχτό σε οποιοι@νδήποτε θέλει να συνεισφέρει με οποιονδήποτε τρόπο σε αυτή την προσπάθεια, προτείνοντας, γράφοντας, κρίνοντας, κατακρίνοντας, διορθώνοντας, μεταφράζοντας, αρκεί το κείμενο να εκπληρώνει κάποια ελάχιστα κριτήρια συμβολής στο διάλογο και στην αντιπληροφόρηση σχετικά με τα θέματα που απασχολούν το έντυπο.

Η αναδημοσίευση και με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγή μέρους ή όλου του έντυπου είναι απολύτως θεμιτή. Η αναφορά στην πηγή, προαιρετική μεν ευκταία δε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΆΛΗΘΕΙΑΣ (ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ)	3
ΕΙΔΗΣΕΙΣ	4-16
ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	17-54
ΜΕ ΤΟ ΠΙΣΤΟΛΙ ΣΤΟΝ ΚΡΟΤΑΦΟ...	18-20
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ	21-24
ΟΙ ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΕΙΣ: Ο ΕΔΑΦΙΚΟΣ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ	25-27
ΔΕΝ ΞΕΧΝΑΜΕ, ΔΕΝ ΣΥΓΧΙΡΟΥΜΕ!	28-31
ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	32-35
ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΔΟΛΑΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΙΓΑ	36-39
ΕΙΣ ΤΟ ΌΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ...	40-41
ΟΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΗΠΑ (ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ)	42-43
ΚΟΥΒΑ: ΤΟ ΓΙΝΑΤΙ ΤΩΝ ΗΠΑ	44-47
ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΤΟ ΓΚΡΙΖΟ	48-50
ΤΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΤΗΣ ΣΑΝΤΑ ΦΕ	51-52
«ΑΠΟ ΚΕΙ ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΜΟΥ, ΑΠΟ ΔΩ Τ' ΑΔΕΛΦΙΑ ΜΟΥ...	53-54

ΟΙ ΞΕΚΑΣΜΕΝΟΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ (ΤΟΥ ΜΟΥΜΙΑ ΑΜΠΟΥ ΤΖΑΜΑΛ)	55-56
ΤΙ ΕΝΝΟΟΥΝ ΑΡΑΓΕ ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΓΙΑ «ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ»;	56-57
Η ΡΟΖΑ ΠΑΡΚΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΠΟΙΚΟΤΑΖ ΤΩΝ ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ ΣΤΟ ΜΟΝΤΓΚΟΜΕΡΙ	58-59

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΡΙΑ ΣΤΑ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ: 5.000 ΔΡΧ. (14,67 ΕΥΡΟ)

Πολλοί και πολλές από σας, μας έχετε ζητήσει να έρχεται το περιοδικό μας στο σπίτι σας. Συμπληρώστε λοιπόν τα στοιχεία σας και **στείλτε μας αυτό το απόκομμα και 5.000 δρχ. (14,67 ευρο)** και εμείς αναλαμβάνουμε να σας στέλνουμε τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ (6 τεύχη το χρόνο) και οποιαδήποτε άλλη έκδοση πραγματοποιούμε.

Το παραπάνω ποσό μπορείτε να μας το στείλετε:

α) Με ταχυδρομική επιταγή: **Αριάδνη Λελάκη, Ζαννή 10-12, 185 36 Πειραιάς.**

β) Με κατάθεση στο λογαριασμό **017 01 021668 52** της **Αγροτικής Τράπεζας** στο όνομα Γεωργία Ντούσια. (Στην περίπτωση αυτή -αποφεύγετε τα έξοδα της επιταγής- στείλτε μας και αντίγραφο της απόδειξης κατάθεσης. Ταχυδρομικά στην παραπάνω διεύθυνση ή με **fax στο 010-3304679**).

Ονοματεπώνυμο . . . . .

Διεύθυνση (οδός και αριθμός) . . . . .

Πόλη . . . . . T.K.

Τηλέφωνο . . . . . Fax* . . . . . E-mail*

(*): Προτερικά, αν θέλετε να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητες μας.

Κεντρική διέθεση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος, **Αθήνα**

Τηλ.: Fax: 01-9811763, Τηλ.: 0944-422738, E-mail: ompillaam@yahoo.com.

Διατίθεται επίσης στα βιβλιοπωλεία: **«ΒΑΒΕΑ»** (Λόκου 1 & Ζ. Πηγής, Εξώφυλλο), **«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ»** (Θεμιστοκλέους 37, Εξώφυλλο), **«ΠΟΛΙΤΕΙΑ»** (Ασκληπίου 3, Αθήνα), **«ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ»** (Γραβιάς 3-5), **«SOLARIS»** (Μητρόπολη 6), **«ΟΤΩΠΙΑ»** (Εμμ. Μπενάκη 68), **«UNDERGROUND»** (Καραολή & Δημητρίου 56, Πειραιάς) **«ΑΙΓΑΙΟΣ»** (Κοινωνών 24 & Οδυσσέως, Μικρασία), **«ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ»** (Ρ. Φερραρίου 25, Ηλιούπολη, τηλ. 9940110) και στα περίπτερα της πλατείας Κανήγος και της πλατείας Εξοχείων.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: • Καφέ «ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ», Αρμενοπόδου 5, τηλ. 031-215462

• Βιβλιοπωλείο «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ», Νίκαιας 3 • Γάινης Αγγελόπανης, τηλ. 031-816056 & 0944-797331

ΣΕΡΡΕΣ: «ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΣΜΑ», Σταγόνες 10, τηλ. 0321-64720 **ΠΑΤΡΑ:** Βιβλιοπωλείο «ΤΡΟΧΟΣ», τηλ. 061-224547

ΚΑΛΑΜΑΤΑ: Βιβλιοπωλείο «ΠΑΝΔΑΡΑ», Ιστροβόλου 1, τηλ. 0721-26191

ΣΠΑΡΤΗ: Εκδόσεις «ΔΙΟΜΟΡΦΗ», Δωρεών 45, τηλ. 0731-82203

ΧΑΝΙΑ: • Βιβλιοπωλείο «ΣΧΗΜΑ» Δημοκρατίας 38 • Βιβλιοπωλείο «ΠΟΛΥΕΔΡΟ» Μιτσούλη 26

ΡΕΟΥΜΝΟ: «ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ» Δ. Ρεθύμνης **ΤΡΙΚΑΛΑ:** Τηλ. 0932-581399 **ΜΑΤΙΑΝΗ:** Τηλ. 0251-43590

ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ: ΤΗΛ. 01 - 3303991, 0974 - 973917

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Ο πρόεδρος της χώρας μου
ονομάζεται τη σήμερον ημέρα
συνταγματάρχης Φιντέλ Σάντες
Ερνάντες.
Αλλά, ο στρατηγός Σομόζα, πρόεδρος
της Νικαράγουα, είναι επίσης
πρόεδρος της χώρας μου,
κι ο στρατηγός Στρέσνερ, πρόεδρος
της Παραγουανής, είναι επίσης
λίγο πρόεδρος της χώρας μου,
παρόλο που είναι λιγότερο από
τον πρόεδρο της Ονδούρα,
δηλαδή τον στρατηγό Λόπεζ Αρεγιάνο,
και πιο πολύ απ' όσο ο πρόεδρος
της Αϊτής ο κύριος Ντιβαλίε.
Και ο πρόεδρος των Ηνωμένων
Πολιτειών είναι περισσότερο πρόεδρος
της χώρας μου απ' τον πρόεδρο της
χώρας μου, εκείνον που, όπως έπια,
τη σήμερον ημέρα ονομάζεται συνταγματάρχης
Φιντέλ Σάντες Ερνάντες.

(Ρόκε Ντάλτον,
«Οργάνωση Αμερικανικών Κρατών»)

Aν ο Σαλβαδοριανός ποιητής Ρόκε Ντάλτον μπόρεσε να χωρέσει σε λίγες γραμμές την ιστορία μερικών δεκαετιών της Λατινικής Αμερικής, νιώσαμε την ανάγκη να μιλήσουμε με τον δικό μας τρόπο για όλα αυτά, και για όσα ακούμε μετά τις 11 του Σεπτέμβρη 2001. Δεν είχαμε απαντήσεις για όλα, πιο πολύ έναν κόμπο αγανάκτησης στο λαιμό και μια γεύση στυφή στο στόμα σαν την πίκρα της αξιοπρέπειας του Ρόκε Ντάλτον. Ακούσαμε τόσα πολλά για τον «πόλεμο του καλού ενάντια στο κακό», «του πολιτισμού ενάντια στη βαρβαρότητα», σχεδόν μας διέταξαν να αποφασίσουμε αν είμαστε με τις ΗΠΑ ή όχι. 11 του Σεπτέμβρη και παρά λίγο να ξεχαστεί το πραξικόπημα του Πινοτσέτ, ο Αλιέντε, το Στάδιο της Χιλής και τα κομμένα χέρια του Βίκτορ Χάρα, 7 του Οκτώβρη -ο κρότος από τις έξυπνες βόμβες της «διαρκούς δικαιοσύνης» παρολίγο να σκεπάσει τον χαιρετισμό μας στον Τσε – «Hasta la Victoria siempre comandante»!

Γι' αυτό κρατάς αυτό το τεύχος στα χέρια σου, γεμάτο ειδήσεις-στοιχεία-απόπειρες αναλύσεων για το διαρκές έγκλημα των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική. Δεν είναι μόνο η μνήμη που δεν πρέπει να χαθεί, πιο πολύ είναι ο δικός μας αγώνας στον κυνισμό των ημερών που απειλεί τις αντοχές μας. Ψάχνουμε για αντίδοτο και η Λατινική Αμερική το πρόσφερε πολλές φορές: Αντίσταση. Μήπως γι' αυτό δεν είναι διαρκώς στο μάτι του κυκλώνα, στόχος της βορειοαμερικανικής επέμβασης; Προσπαθήσαμε να βάλουμε μια τάξη, να χωρίσουμε ενότητες και θέματα για το μεγάλο αφιέρωμα αυτού του τεύχους, και στο τέλος μενόμενε έκπληκτοι μπροστά σε αυτό που ξέραμε ήδη. Δεν υπάρχει τρόπος, μορφή πολέμου και επέμβασης,

που να μην έχουν χρησιμοποιήσει οι ΗΠΑ ενάντια στη Λατινική Αμερική. ΓΙΑΤΙ; Τολμήσαμε απαντήσεις και περιμένουμε τις αντιδράσεις σας. Στην πραγματικότητα απομονώσαμε «για λόγους μεθοδολογίας» τη μία πλευρά του αέναου γίγνεσθαι των κοινωνιών της Λατινικής Αμερικής: τον «εχθρό» -εξωτερικό και εσωτερικό- των κοινωνικών κινημάτων, των εξεγέρσεων, όλων εκείνων που δύο αιώνες τώρα με το δικό τους τρόπο σηκώνονται όρθιοι για να φωνάζουν: ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ! Φανταζόμαστε ότι αν δεν υπήρχαν τόσα πολλά εκατομμύρια ατομικών αντιστάσεων, τόσα πολλά εκατομμύρια όνειρα και προσωπικές ουτοπίες, αν δεν γινόταν κατορθωτό πολλές φορές στην Ιστορία της Λατινικής Αμερικής το ατομικό να γίνει και συλλογικό, αυτό που πνίγει εμένα-εσένα να γίνει αυθόρυμητη εξέγερση-οργανωμένη πάλη-κουλτούρα αντίστασης, τότε και οι Ηνωμένες Πολιτείες του βορρά θα καθάριζαν πιο εύκολα την «πίσα αυλή» τους.

Αλλά μιλήσαμε πολύ και πρέπει να αφήσουμε να ακουστούν τα μηνύματα που μας έρχονται από την άλλη μεριά του Ατλαντικού αυτή τη στιγμή: από την Αργεντινή που συγκλονίζεται από τους κοινωνικούς αγώνες ενάντια στην εξόντωση που επιβάλλουν οι νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές στον λαό της, από την Κούβα που υποδέχθηκε 800 αντιπροσώπους λατινοαμερικανικών κινημάτων για να οργανώσουν τον αγώνα ενάντια στην ALCA, δηλαδή στις συμφωνίες της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης που επιθυμούν να φέρουν μια άλλη, νέα εποχή αποκισμού και εκμετάλλευσης στον νότο. Κι ακόμα από το Μεξικό, το Εκουαδόρ, τη Γουατεμάλα, τη Βολιβία, όπου τα ιθαγενικά κινήματα αναζητούν νέες μορφές για να επενδύσουν την αμετακίνητη θέλησή τους να παραμείνουν υποκείμενα της ιστορίας τους! Κι από τα αντάρτικα της Κολομβίας που μοιάζει να κάνουν πράξη τον ζαπατιστικό λόγο: «αν βρούμε μια έντιμη ειρήνη θα καθίσουμε στο τραπέζι του διαλόγου, αν βρούμε έναν έντιμο πόλεμο θα πολεμήσουμε». Σε όλους αυτούς αλλά και σ' εκείνους που σκύβουν πάνω από τις προσωρινές ήττες τους, όπως στη Νικαράγουα, είναι στραμμένη η σκέψη μας. Η αποκάλυψη της πολιτικής των ΗΠΑ που αφανίζει χιλιάδες ζωές στη Λατινική Αμερική είναι μια συνειδητή πράξη αλληλεγγύης στους συντρόφους ενός αγώνα που αφηφάει εθνικά σύνορα, φυλετικές διακρίσεις, ιδεολογικούς και θρησκευτικούς φανατισμούς. Γιατί θέλουμε έναν άλλο κόσμο που να χωράει πολλούς κόσμους – και περισσότερο ακόμη, να χωράει την αλήθεια!

Μια μεξικάνικη εξίσωση: ΑΓΩΝΑΣ + ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ = ΘΑΝΑΤΟΣ

H Ντίγνα Οτσόα ήταν δικηγόρος των Ζαπατίστας πολιτικών κρατουμένων, η συνήγορος στις δίκες του EPR και του ERPI. Είχε αναλάβει την υπεράσπιση των διεθνιστών παρατηρητών που απελάθηκαν από την Τσιάπας και των φοιτητών που κατηγορούνται για τις βόμβες στις τράπεζες, τον Αύγουστο του 2001. Είχε συμμετάσχει ενεργά στους αγώνες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για τα δικαιώματα των ιθαγενών. Ήταν η δικηγόρος των οικολόγων ιθαγενών αγωνιστών Ροδόλφο Μοντιέλ και Τεοντόρο Καμπρέα. Είχε έρθει αμέτρητες φορές σε σύγκρουση (όχι μόνο ως σχήμα λόγου...) με το μεξικανικό κράτος και τον στρατό: το 1999 είχε απαχθεί από «αγνώστους» και είχε ανακριθεί για τις σχέσεις της με τους Ζαπατίστας.

Το βράδυ της 19ης Οκτωβρίου, η Ντίγνα Οτσόα δολοφονήθηκε μέσα στο γραφείο της με δύο σφαίρες στο κεφάλι. Το σπάνιο τεσχοσλοβάκικο όπλο που χρησιμοποιήθηκε, είναι κυρίως όπλο του στρατού. Η αστυνομία δήλωσε πως οι δολοφόνοι είναι άγνωστοι.

Η αντίδραση ήταν μαζική και ακαριαία: σχεδόν την ίδια μέρα περίπου 100 οργανώσεις δικαιωμάτων κατήγγειλαν τη δολοφονία. Οι Ζαπατίστας έσπασαν τη σιωπή τους που διαρκεί από την προηγούμενη άνοιξη. Ο EPR με ανακοίνωσή του κατήγγειλε τη μόνιμη ατιμωρησία των πολιτικών δολοφονιών. Οι πάντες συγκλίνουν σε ένα πράγμα: οι δολοφόνοι είναι είτε η αστυνομία είτε ο στρατός, δολοφόνος είναι το μεξικανικό κράτος. Μπροστά στη γενική κατακραυγή, ακόμα και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ ζήτησε τη διαλεύκανση της δολοφονίας.

Ο πρόεδρος Φοξ αρχικά έκανε τον αδιάφορο. «Η υπόθεση είναι στα χέρια της αστυνομίας και της δικαιοσύνης» κ.λπ. Μπροστά, όμως, στην τρομακτική κοινωνική πίεση, όλως συμπτωματικά αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από δυσμιστή χρόνια οι Μοντιέλ και Καμπρέα.

Η ουσία, ωστόσο, δεν αλλάζει. Οι δολοφόνοι της Ντίγνα Οτσόα πρέπει να τιμωρηθούν. Χωρίς δικαιοσύνη δεν υπάρχει ειρήνη!

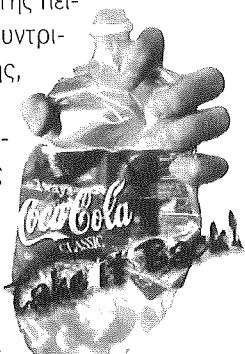
Πηγή: Centro de Derechos Humanos Miguel Agustín Pro Juarez
(<http://www.sjsocial.org/PRODH/>),
La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx/>)

ΜΕΞΙΚΟ-ΤΣΙΑΠΑΣ

Η γη πλημμύρισε με Coca-Cola!

Στα σπίτια, τα μαγαζάκια, τις εισόδους των κοινοτήτων, τις μπασκέτες, τα σχολεία, τους αγρούς, τους δρόμους, παντού, μικρότερες ή τεράστιες κοκκινόλευκες διαφημίσεις που καλούν τον κόσμο στην απόλαυση (Απόλαυσε την!) ενώ κατακλύζουν το βλέμμα με το λογότυπο της Coca-Cola!

Από το Τσεναλχό στη Γιαμπικλούμ μέχρι το Πολχό και το Ακτεάλ. Μια «οπτική επέμβαση» πολύ μεγαλύτερη από οποιοδήποτε άλλο μέρος της χώρας. Με άλλα λόγια, η γη του Τσεναλχό, βυθισμένη στην Coca-Cola! Η γη των εκτοπισμένων -σήμερα υπάρχουν στην παραπάνω περιοχή 10.000 ιθαγενείς tzotziles εκτοπισμένοι από την παραστρατιωτική βία- και των ατιμώρητων παραστρατιωτικών ομάδων. Της πείνας και του φόβου. Της συντριπτικής στρατιωτικοποίησης, που σήμερα χάιρει ενός νέου προνομίου! Μπορεί να απολαμβάνει τη «σπίθα της ζωής» σε πολύ χαμηλές τιμές.

Η τόσο κραυγαλέα διαφημιστική καμπάνια προκάλεσε την κινητοποίηση ομάδας προσωπικοτήτων, ανάμεσά τους ο ιστορικός Πάμπλο Γκονσάλες Κασανόβα, η ηθοποίος Οφέλια Μεδίνα, οι επίσκοποι Σαμουέλ Ρουίς και Ραούλ Βέρα, οι οποίοι έσπειλαν επιστολή διαμαρτυρίας στον πρόεδρο Φοξ και πρώην διευθυντή της Coca-Cola στο Μεξικό.

«...Κύριε Φοξ, θα θέλαμε να πληροφορηθούμε άν το Εθνικό Αναπτυξιακό Σχέδιο προβλέπει ότι η διατροφή του μεξικανικού λαού βασίζεται στην Coca-Cola. Την ερώτησή μας προκαλεί το γεγονός της επιθετικής διαφημιστικής καμπάνιας καθώς και το ότι πρωθείται στις ιθαγενικές κοινότητες της Τσιάπας στην τιμή των 2 πέσος, σε αντίθεση με τα 5 πέσος που στοιχίζει σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της Δημοκρατίας του Μεξικού....».

Η ίδια περιοχή αποτελεί πιλότο για την εφαρμογή και άλλων σχεδίων, τα οποία φαίνεται ότι δεν σχετίζονται μόνο με την εμπορική στρατηγική της εταιρείας.

Για να... ενισχύσει τη δίαιτα των ιθαγενών, η Coca-Cola χαρίζει σακούλες με φασόλια, με αντάλλαγμα καπάκια από τα μπουκάλια των αναψυκτικών της!

Πηγή: La Jornada

Ανακλήθηκε οριστικά πρόγραμμα βιοπειρατείας στην Τσιάπας

Mετά από αγώνες που κράτησαν σχεδόν δύο χρόνια, οι ιθαγενικές κοινότητες της Τσιάπας πέτυχαν την οριστική ανάκληση του -χρηματοδοτούμενου από την κυβέρνηση των ΗΠΑ- προγράμματος που στόχο είχε την πραγματοποίηση βιολογικών ερευνών σε φυτά με φαρμακευτικές ιδιότητες και τη μελέτη των πατροπαράδοτων θεραπευτικών γνώσεων των Μάγιας. Η ανακοίνωση έγινε από τον τοπικό εταίρο του προγράμματος, το μεξικανικό Πανεπιστήμιο ECOSUR με έδρα την Τσιάπας, ενώ η είδηση επιβεβαιώθηκε από τη βορειοαμερικανική κυβέρνηση η οποία και χρηματοδοτούσε το πρόγραμμα με 2,5 εκατ. δολάρια, το Πανεπιστήμιο της Τζόρτζια των ΗΠΑ και την εταιρεία βιοτεχνολογίας Molecular Nature Limited, που αποτελούσαν τους λοιπούς εταίρους του προγράμματος.

«Η οριστική ακύρωση του προγράμματος είναι κάτι πολύ σημαντικό για μας αλλά και για όλους τους ιθαγενείς λαούς. Ζητάμε την ανάκληση όλων των προγραμμάτων βιοπειρατείας για να συζητήσουμε στις δικές μας γλώσσες, να καταλάβουμε καλά το περιεχόμενο αυτών των προγραμμάτων και να επεξεργαστούμε τις δικές μας εναλλακτικές προτάσεις για τη χρήση των πρώτων υλών και των γνώσεών μας. Θέλουμε να είμαστε σίγουροι ότι κανένας δεν θα μπορέσει να κατοχυρώσει με πατέντες αυτές τις γνώσεις και ότι τα οφέλη που θα προκύψουν θα τα μοιραστούμε με όλους», δήλωσε ο Antonio Perez Mendez, ιθαγενής γιατρός και γραμματέας του Συμβουλίου Γιατρών και Νοσηλευτών της Τσιάπας (COMPITCH) που ασκούν την παραδοσιακή ιατρική.

Ανοιχτό παραμένει το ζήτημα της περαιτέρω τύχης των χιλιάδων δειγμάτων από φυτά που συλλέχθηκαν πριν την ανάκληση του προγράμματος και τα οποία ήδη έχουν σταλεί στο Πανεπιστήμιο της Τζόρτζια. Οι ιθαγενικές οργανώσεις ζητούν να σταλούν πίσω στη γη που ανήκουν και να δοθούν εγγυήσεις ότι δεν θα χρησιμοποιηθούν οι γνώσεις που τυχόν αποκτήθηκαν από την ανάλυσή τους.

Πηγή: ETC Group (πρώην RAFI)
[<http://www.rafi.org/>]

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

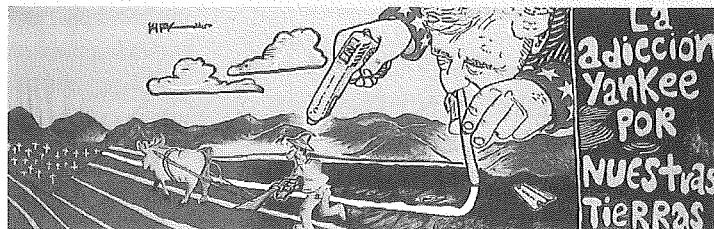
Παραστρατιωτικοί επιτίθενται σε CPR (Κοινότητες του Αντιστεκόμενου Λαού)*

Oι κάτοικοι της κοινότητας Los Cimientos Chiuil, στην περιοχή Quiche της Γουατεμάλας, δέχτηκαν επίθεση 30 περίπου πρώην μελών της «διαλυμένης» παραστρατιωτικής ομάδας Patrullas de Autodefensa Civil (PAC). Έκαψαν σπίτια, βίασαν 3 γυναίκες, απήγαγαν 7 παιδιά και υποχρέωσαν τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Η επιχείρηση των παραστρατιωτικών της ομάδας PAC (η δράση της οποίας την εποχή του δικτάτορα Rios Montt είχε προκαλέσει χιλιάδες νεκρούς), πραγματοποιήθηκε με την άτυπη στήριξη της Ένωσης των Καφεταραγωγών της περιοχής που επιθυμούν να διώξουν από την περιοχή τους ιθαγενείς της CPR.

Ο αρχηγός των PAC, Mateo Hernandez Sanchez, δήλωσε ότι «τώρα αυτή η περιοχή είναι δική μας και όποιος τολμήσει να πλησιάσει θα πάρει το μάθημα που του αξίζει», σε μια ολοφάνερη ένδειξη της πορείας των «ειρηνευτικών συμφωνιών» που υπογράφτηκαν στη Γουατεμάλα.

(*Comunidades de Poblacion en Resistencia - Κοινότητες του Αντιστεκόμενου Λαού: Κοινότητες που δημιουργήθηκαν από ιθαγενείς οι οποίοι εγκατέλειψαν τη γη τους κυνηγημένοι από τον στρατό, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, και κατέφυγαν σε σχετικά πιο ασφαλείς περιοχές. Ανέπτυξαν δικές τους αυτόνομες δομές εξουσίας και κατάφεραν να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν σε εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες).

Πηγή: Resumen Latinoamericano (<http://www.nodo50.org/resumen/>)

Ιθαγενείς καταλαμβάνουν αγροκτήματα

Tον Οκτώβριο, χιλιάδες ιθαγενείς αγρότες κατέλαβαν μεγάλα αγροκτήματα και προχώρησαν στον αποκλεισμό δρόμων σε αρκετές πόλεις της Γουατεμάλας, με κύριο αίτημα την απόκτηση γης. Ο πρόεδρος του Εθνικού Συντονιστικού Αγροτικών Οργανώσεων εξήγησε ότι οι καταλήψεις στα αγροκτήματα θα συνεχιστούν μέχρι να δοθούν εγγυήσεις από την κυβέρνηση ότι τα αιτήματά τους θα ικανοποιηθούν.

Η ίδια οργάνωση καταγγέλλει ότι το τρέχον έτος έχουν δολοφονηθεί δύο στελέχη του αγροτικού κινήματος, ενώ διαρκείς είναι οι προσπάθειες εκφοβισμού και οι επιθέσεις σε αγροτικές ιθαγενικές κοινότητες, από μέλη των ομάδων ασφαλείας που βρίσκονται στην υπηρεσία των μεγαλοδιοκτητών γης, για τις οποίες συχνάτατα οι καταγγελίες αναφέρουν ότι δρουν υπό την ανοχή και προστασία μελών της αστυνομίας.

Περίπου το 60% από τα 11 εκατομμύρια κατοίκους της Γουατεμάλας είναι ιθαγενείς, στην πλειοψηφία τους Μάγιας.

Πηγή: Indymedia, Equipo Nizkor
(<http://www.derechos.org/nizkor>)

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

Αντιτρομοκρατικό Σχέδιο των ΗΠΑ για την αμερικάνικη ήπειρο με αιχμή την Κολομβία

Στο πλαίσιο της «άμεσης αντιμετώπισης» της τρομοκρατίας, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ ξεδιπλώνει το δεύτερο μέρος της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής του, αυτό που αφορά την αμερικάνικη ήπειρο, ως «επίθεση ενάντια στο λαθρεμπόριο ναρκωτικών, καθώς εκεί βρίσκονται τα θεμέλια της δράσης και της ύπαρξης των τρομοκρατικών ομάδων». Για τον λόγο αυτό το Σχέδιο Περιφερειακή Πρωτοβουλία των Άνδεων (Iniciativa Regional Andina), συμπληρωματικό του Σχέδιου Κολομβία, ενισχύθηκε με 730 εκατ. δολάρια επιπλέον τα οποία εγκρίθηκαν τον Οκτώβριο από το κοινοβούλιο των ΗΠΑ «για τον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία και το λαθρεμπόριο ναρκωτικών στην περιοχή». Παρουσιάζοντας το σχετικό μακροσκελές ντοκουμέντο στρατηγικής και ανάλυσης, ο Φράνσις Τέιλορ, υπεύθυνος επί ζητημάτων τρομοκρατίας του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, διαβεβαίωσε: «το γραφείο μου εργάζεται μαζί με τις διάφορες υπηρεσίες της κυβέρνησης για να σχεδιάσει την αντιτρομοκρατική στρατηγική μας για την Κολομβία και τις άλλες χώρες των Άνδεων. Αυτή η στρατηγική βασίζεται στην επέκταση του Σχεδίου Κολομβία και της Περιφερειακής Πρωτοβουλίας των Άνδεων». Το ντοκουμέντο προσδιορίζει τα παραπάνω ως την αναγκαία στρατηγική για το δυτικό ημισφαίριο μετά τον πόλεμο που έκινησε στις 11 Σεπτεμβρίου και αναγγέλλει τη δημιουργία του επονομαζόμενου Comando para las Americas (Κομάντο για την αμερικάνικη ήπειρο) με κύριο πεδίο δραστηριότητας τη στρατιωτική επέμβαση στην Κολομβία για την αντιμετώπιση των FARC-EP που χαρακτηρίζονται ως ο υπ' αριθμόν ένα εχθρός για την ασφάλεια της περιοχής.

«Θυμηθείτε ότι η χώρα μας αλλά και ολόκληρο το ημισφαίριο δεν έχουν πια καμία σιγουριά απέναντι στη διεθνή τρομοκρατία. Και ακόμα κι αν είμαστε σίγουροι ότι αυτές οι επιθέσεις προήλθαν από το Αφγανιστάν, τον Οσάμα Μπιν Λάντεν και την Αλ Κάιντα, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι οι επιθέσεις ενάντια στους πολίτες μας μπορεί να έρθουν από οποιοδήποτε μέτωπο, ακόμα και από το διο το δυτικό ημισφαίριο. [...] Σήμερα, η πιο επικίνδυνη διεθνής τρομοκρατική ομάδα εδρεύει στο ημισφαίριο μας και είναι οι FARC. Οι ηγέτες των FARC όχι μόνον επικρότησαν τις επιθέσεις της 11ης του Σεπτέμβρη αλλά επιπλέον, επανέλαβαν τις δηλώσεις τους ότι θα χτυπήσουν βορειοαμερικάνους πολίτες* [...] Μοναδική μας ελπίδα για να

περιορίσουμε τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύουν οργανώσεις όπως οι FARC, ο ELN και άλλες αραβικής προέλευσης που δρουν στην περιοχή, είναι η σύσφιξη της συνεργασίας μας -ανάμεσα στις μυ-

στικές υπηρεσίες αλλά στις καταστατικές επιχειρήσεις- με τους γείτονές μας», συνέχισε ο Τέιλορ.

Όπως προκύπτει από δηλώσεις μελών των Υπηρεσιών Ασφαλείας του Πενταγώνου, το Comando para las Americas θα ενισχύσει τις επιχειρησιακές δραστηριότητες του Comando Sur, του ειδικού σώματος του βορειοαμερικανικού στρατού το οποίο, μετά την απόσυρσή του από το Παναμά, άπλωσε τα πλοκάμια του στην περιοχή των Άνδεων, δημιουργώντας έναν στρατηγικής σημασίας κλοιό γύρω από την Κολομβία με επιχειρησιακά κέντρα υψηλής τεχνολογία πολέμου στραμμένα στην αποστρατικοποιημένη ζώνη, όπου διεξάγονται οι συνομιλίες κυβέρνησης-FARC.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι στο νέο ντοκουμέντο, στο κεφάλαιο που αναφέρεται στα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν τις τρομοκρατικές οργανώσεις στην Κολομβία, διευκρινίζεται ότι οι παραστρατιωτικές ομάδες δεν πληρούν δύο βασικά χαρακτηριστικά για να προσλάβουν τον παραπάνω χαρακτηρισμό: δεν απαγάγουν, δεν απειλούν, δεν ενεργούν κατά βορειοαμερικανών πολιτών ή πολιτών άλλων χωρών και κατά μελών της κυβέρνησης της Κολομβίας ή άλλων αρχών νομίμως εκλεγμένων. Επομένως, όχι μόνον δεν αποτελούν στόχο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», αλλά οι εκτιμήσεις συγκλίνουν στο ότι το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό και με τις αυξανόμενες προκλήσεις και επιθέσεις που στρέφονται κατά της διαδικασίας διαλόγου κυβέρνησης-FARC, θα τροφοδοτήσει περαιτέρω τις συνεχείς και αδιάκριτες σφαγές του άμαχου πληθυσμού.

Πρόσφατες πληροφορίες που συνέλεξαν δορυφόροι των ΗΠΑ «διαβεβαιώνουν» ότι οι FARC διαθέτουν πυραύλους Sam-6 σοβιετικής κατασκευής, γεγονός το οποίο θα ξίζε μιας «διεθνούς στρατιωτικής επέμβασης για την κατάσχεση του παραπάνω οπλισμού», σύμφωνα με τον Philip Recker, εκπρόσωπο του Στέιτ Ντιπάρτμεντ.

Και οι ...αποκαλύψεις συνεχίζονται! Η υψηλή πολεμική τεχνολογία «έπιασε» τηλεφωνικές συνομιλίες με το Αφγανιστάν με θέμα την κατασκευή ατομικών όπλων και ...ξεσκέπασε επιχειρηματικές συνεργασίες για παραγωγή ραδιενεργών υλικών ανάμεσα στις FARC και την Αλ Κάιντα. Και εν μέσω των παραπάνω αποκαλύψεων, η Αν Πάτερσον, πρέσβης των ΗΠΑ στην Κολομβία, κάνει επίσημες δηλώσεις

στον τύπο (*The New York Times*, *The Washington Post*, *El Tiempo*), ότι «η χώρα [της] είναι διατεθειμένη να ζητήσει την έκδοση ηγετικών στελεχών των αντάρτικων ομάδων της Κολομβίας, καθώς για την κυβέρνηση των ΗΠΑ θεωρούνται τρομοκράτες, λαθρέμποροι ναρκωτικών και χειρότεροι από τον Οσάμα Μπιν Λάντεν». Είναι βέβαια γνωστή από παλιά η πρόθεση του Λευκού Οίκου να εμπλέξει τα αντάρτικα της Κολομβίας με το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και το ξέπλυμα χρήματος, σήμερα όμως –όπως επισημαίνεται από πολλές πλευρές– η κατάσταση θωρείται ιδιαίτερα επικίνδυνη καθώς οι δηλώσεις της Πάτερσον αφήνουν να διαφαίνεται μια πιθανά μεγαλύτερη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ ή και επέμβαση στην Κολομβία, ιδιαίτερα μάλιστα όταν οι συνομιλίες κυβέρνησης-FARC βρίσκονται σε πολύ κρίσιμη φάση. Στην παραπάνω κατεύθυνση φαίνεται να κινούνται και οι προσπάθειες ακροδεξιών και συντηρητικών βουλευτών από διάφορους χώρους –οι οποίοι με ιδιαίτερη συνέπεια υπονομεύουν τον διάλογο καθ' όλη τη διάρκειά του– να προωθήσουν προς ψήφιση μεταρρύθμιση του Νόμου 418, ο οποίος ψηφίστηκε το 1997 από την κυβέρνηση Σαμπέρ και προσδιορίζει τους όρους διεξαγωγής των ειρηνευτικών διαδικασιών με τις αντάρτικες ομάδες. Οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις αναφέρονται κυρίως στον περιορισμό των προεδρικών αρμοδιοτήτων –καθώς εκτιμούν ότι ο πρόεδρος Παστράνα έχει υπερβεί τα όρια ανοχής–, στους όρους που προσδιορίζουν τον πολιτικό χαρακτήρα των ένοπλων κινημάτων, στην έκταση που μπορεί να έχει μια αποστρατικοποιημένη ζώνη διαλόγου, στον ρόλο και τις αρμοδιότητες του στρατού και της αστυνομίας στην περιοχή καθώς και στον χρόνο διάρκειας του διαλόγου.

Από την πλευρά τους οι FARC-EP χαρακτηρίζουν ως προσπάθεια επιβολής απαράδεκτων πιέσεων τη μονομερή απόφαση της κυβέρνησης να παραχωρήσει στο στρατό και την αστυνομία το δικαίωμα εισόδου και πραγματοποίησης ελέγχων στην αποστρατικοποιημένη ζώνη, γεγονός που αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των όρων έναρξης του διαλόγου. Καταγγέλλουν εκ νέου την κυβερνητική συνενοχή και ανοχή απέναντι στη δράση των παραστρατιωτικών, το οικονομικό εμπάργκο της κυβέρνησης προς τους πέντε δήμους που αποτελούν τη ζώνη διεξαγωγής του διαλόγου, την κυβερνητική απόφαση που απαγορεύει την είσοδο πολιτών άλλων χωρών –πλην εκείνων που η ίδια η κυβέρνηση επιλέγει– στην αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη και τη συνεχή πραγματοποίηση από τον Οκτώβριο χαμηλών απειλητικών πτήσεων πάνω από τη ζώνη. Απαιτούν από την κυβέρνηση να πάρει επίσημα θέση για το εάν θεωρεί τις FARC-EP τρομοκράτες και λαθρέμπορους ναρκωτικών, εκτιμώντας ότι σε αντίθετη περίπτωση τροφοδοτεί τα προσχήματα που αναζητούν οι ΗΠΑ για ανοιχτή επέμβαση. Και όσον αφορά τη συνέχιση του διαλόγου, προσθέτουν: «{...} Όντας η Κοινή Ατζέντα το πιο σημαντικό σύμφωνο στην παρούσα διαδικασία, καθώς περιλαμβάνει τα βασικά προς διαπραγμάτευση θέματα για να επιτύχουμε μια ειρήνη με κοινωνική δικαιοσύνη, δεν καταλαβαίνουμε γιατί με επανειλημμένες δηλώσεις τους υψηλά στελέχη της κυβέρνησης διαβεβαιώνουν ότι δεν είναι προς διαπραγμάτευση το Σχέδιο Κολομβία, τα αναπτυξιακά σχέδια, η καταστροφή των φυτειών κόκας με τα χέρια, με παράλληλες κοινωνικές επενδύσεις, η εκλογική διαδικασία, η εργασιακή πολιτική, η αγροτική μεταρρύθμιση. Μιλούν για το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, για τις απαγωγές γερουσιαστών, για το νόμο 002 που επιβάλλει τη φορολογία και για άλλα ζητήματα που έχουν συνέπειες για την ολιγαρχία, όταν όμως μιλάμε για την αναγκαιότητα συζήτησης των θεμάτων της Κοινής Ατζέντας, μας λένε ότι τίποτα από την παρούσα κατάσταση δεν είναι διαπραγματεύσιμο. Οι απεργίες και οι αγώνες του λαού καταστέλλονται βίαια, οι ηγέτες του δολοφονούνται, αυτή η κατάσταση πρέπει να αλλάξει αλλά εκείνοι δεν θέλουν γιατί δεν είναι διαπραγματεύσιμα τα συμφέροντα της ολιγαρχίας. Θέλουν να διαπραγματευτούν μόνον όσα επηρεάζουν τους ίδιους και να αγνοήσουν ό-

σα επιδεινώνουν την συνθήκες ζωής του λαού. Είναι λοιπόν σημαντικό να ξέρουμε τι είναι προς διαπραγμάτευση για να εκτιμήσουμε άν έχει νόημα ή όχι η ειρηνευτική διαδικασία. {...} ».

Για την απεμπλοκή από την παραπάνω κατάσταση, προτείνουν μια κοινή συνάντηση όλων των εμπλεκόμενων στον διάλογο πλευρών τον Ιανουάριο –οπότε και εκπνέει εκ νέου η παράταση της αποστρατικοποιημένης ζώνης– για να γίνει σαφές ποιο θα είναι το μέλλον της ειρηνευτικής διαδικασίας.

Η κυβέρνηση μέχρι στιγμής δεν έχει απαντήσει.

(*ολόκληρη η ανακοίνωση των FARC-EP στα Σήματα Καπνού, τεύχος 9).

Πηγές:
Agencia Anncol (<http://www.anncol.com/>),
Proceso (<http://www.proceso.com.mx/>),
Granma (<http://www.granma.cu/>),
Rebelion (<http://www.rebelion.org/>),
El Siglo (<http://www.elsiglo.cl/>),
Alai-amlatina (<http://alainet.org/>),
FARC-EP (<http://www.farc-ep.org/>)

ΕΛΔΙΣΕΙΣ

ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ

Οι άνεργοι οργανώνονται

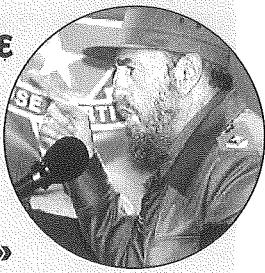
Σε μια προσπάθεια ενιαίας αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας σε διάφορους εργασιακούς κλάδους, δημιουργήθηκε η Ένωση Ανέργων Εργαζομένων (*Unión de Trabajadores Desocupados*). Πρώτη απόφαση, η οποία ήδη υλοποιήθηκε, η δημιουργία ενός καταυλισμού σε κεντρικό προάστιο του Μοντεβίδεο, και στη συνέχεια ευρεία απεύθυνση προς όλους τους άνεργους να οργανωθούν και να καταλάβουν δρόμους, γη και εργοστάσια. Το εγχείρημα ξεκίνησε τον Μάιο του 2001 με τη συμμετοχή 60 αντιπροσώπων από διάφορα μέρη της χώρας και το μοντέλο δραστηριοτήτων της Ένωσης φαίνεται να έχει στοιχεία από τη δράση των ακτημόνων εργατών γης (MST) της Βραζιλίας και των πικετέρος* της Αργεντινής.

(*πικετέρος: οι συμμετέχοντες στους αποκλεισμούς των δρόμων)

Πηγή: *Resumen Latinoamericano* (<http://www.nodo50.org/resumen/>)

ΚΟΥΒΑ

«Να οικοδομήσουμε την Αμερική της αλληλεγγύης, να αγωνιστούμε ενάντια στην ALCA»

Η Κούβα, αναγγέλλοντας μια «πολιτική επίθεση» ενάντια στην ALCA (Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου της Αμερικής) πήρε την πρωτοβουλία για τη διοργάνωση της Διηπειρωτικής Συνάντησης ενάντια στην ALCA με στόχο τη συγκεκριμενοποίηση και επικέντρωση στην αμερικανική ήπειρο του διαλόγου που άνοιξε η πρώτη αντι-Νταβός συνάντηση στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας στις αρχές του χρόνου. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε από 13-16 Νοεμβρίου στην Αβάνα, με συμμετοχή 800 αντιπροσώπων από 34 χώρες, εκπροσώπων από 248 οργανώσεις – κοινωνικές, συνδικαλιστικές, φοιτητικές, αγροτικές, ιθαγενικές, θρησκευτικές και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κοινή απόφαση, η αναγκαιότητα της ενδυνάμωσης του αγώνα ενάντια στη νεοφιλελύθερη ατζέντα και η αντίσταση στη διαδικασία – που ήδη έχει αρχίσει – της προσάρτησης και επαναποκιοποίησης που συνεπάγεται η ALCA.

«Αποσκοπούμε στην οικοδόμηση μιας εναλλακτικής ατζέντας, που θα βασίζεται στην αλληλεγγύη και στην παγκοσμιοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων των λαών, σε ένα διαφορετικό σχέδιο ολοκλήρωσης που προϋποθέτει τη μη πληρωμή του τρομακτικού και ανήθικου χρέους», αναφέρει η Διακήρυξη της Αβάνας στην οποία κατέληξε η συνάντηση.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αναγκαιότητα σύσφιγξης των σχέσεων και ενωτικής δράσης των οργανώσεων της ήπειρου για την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής κινητοποίησης των λαών ενάντια στην ALCA. Βασικοί άξονες στον αγώνα αυτόν, η προώθηση μιας διηπειρωτικής ατζέντας κοινωνικής ολοκλήρωσης, βιώσιμης ανάπτυξης, πάλης ενάντια στην ανισότητα, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια. Το πρόγραμμα δράσης προτείνει επίσης τη διοργάνωση λαϊκών κινητοποιήσεων κατά την πραγματοποίηση επίσημων προπαρασκευαστικών συναντήσεων (Υπουργική διάσκεψη στο Κίτο του Εκουαδόρ τον Νοέμβριο 2002, 3η Σύνοδος αρχηγών κρατών στο Μπουένος Άιρες τον Απρίλιο του 2003). Τονίζεται ίδιαίτερα η αναγκαιότητα προετοιμασίας μιας διαδικασίας δημοψηφισμάτων για το ζήτημα της ALCA, ως μεθόδου συνειδητοποίησης και κινητοποίησης του πληθυσμού και πίεσης προς τις κυβερνήσεις από τις οποίες θα απαιτηθούν μελέτες, έρευνες και αναλύσεις για τις συνέπειες της στους διαφορετικούς τομείς της κοινωνίας.

Πηγή:

La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx/>),
Granma (<http://www.granma.cu/>)

AITH

Επτά χρόνια από την επιστροφή του Ζαν Μπερτράν Αριστίντ

Π ολύ νερό έχει τρέξει στο αυλάκι από τις 15 Οκτωβρης του 1994, ημερομηνία που ο λαός υποδεχόταν με πανηγυρισμούς στους δρόμους του Πουέρτο Πρίνσιπε -πρωτεύουσας της Αϊτής-, τον εκλεγμένο πρόεδρο Ζαν Μπερτράν Αριστίντ, ο οποίος επέστρεφε στη χώρα μετά την επέμβαση των βορειοαμερικανικών στρατευμάτων. Έτοι, έμπαινε τέλος στην εξορία στην οποία αναγκάστηκε να καταφύγει μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα του Σεπτέμβρη του 1991 που στοχίσει τη ζωή σε 5.000 κατοίκους της χώρας.

Κύκλοι προσκείμενοι στην κυβέρνηση εκτιμούν ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον πολιτικό και οικονομικό τομέα, αναδεικνύοντας κυρίως ζητήματα όπως η ομαλή μετάβαση της εξουσίας στις εκλογές που διεξήχθησαν σε τοπικό επίπεδο και η κατασκευή έργων υποδομής, κυρίως στον τομέα του οδικού δικτύου και της δημόσιας υγείας.

Φαίνεται όμως ότι οι παραπάνω απόψεις έρχονται σε αντίθεση με αυτές του λαϊκού κινήματος. Στις 15 Οκτωβρίου 2001, για πρώτη φορά από το 1994, το πλήθος διαδήλωσε ενάντια στη διαρκώς αυξανόμενη αστυνομική βία και αυθαιρεσία, φωνάζοντας «Κάτω ο Αριστίντ» και βάζοντας φωτιά σε πλακάτ με τη φωτογραφία του.

Τα τελευταία επτά χρόνια η πολιτική πραγματικότητα της χώρας έχει αλλάξει σημαντικά. Χθεσινές συμμαχίες που οδήγησαν τον Αριστίντ στην κυβέρνηση και συνέβαλαν στην επαναφορά της συνταγματικής τάξης μετά το πραξικόπημα, έχουν διαλυθεί και επαναδιαταχθεί, κυρίως όσον αφορά τους παλιούς Ντυβαλιεριστές (οπαδούς του δικτάτορα Ντυβαλιέρ). Εκφραστές της άκρας Δεξιάς βρίσκονται στις γραμμές τόσο του κυβερνώντος κόμματος Fanmi Lavalas όσο και της Δημοκρατικής Σύγκλισης, συνασπισμού 15 κομμάτων της αντιπολίτευσης. Όσον αφορά τις εκλογές, γενικές ή τοπικές, που έγιναν στη χώρα τα τελευταία πέντε χρόνια –με αποκορύφωμα αυτές του 2000, οι οποίες ακόμα αμφισβητούνται– δεν αποτέλεσαν παρά παιχνίδια εξουσίας.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ένωσης Αυτόνομων Λαϊκών Οργανώσεων, ενάς συντονιστικός 5 αγροτικών, εργατικών και νεολαίστικων οργανώσεων, δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση ανάμεσα στους «κυβερνώντες λαϊκιστές» και την αντιπολιτευόμενη Δημοκρατική Σύγκλιση, ενώ ολόκληρη η πολιτική τάξη χαρακτηρίζεται ως «βαθιά διεφθαρμένη». Σύμφωνα πάντα με τις παραπάνω οργανώσεις, από τον Οκτώβριο του 1994 παρατηρείται συνεχής επιτάχυνση του προγράμματος οικονομικών αναδιαρθρώσεων. Η πώληση επιχειρήσεων του κρατικού τομέα έχει οδηγήσει σε ανεργία που ξεπερνά το 60% και οι ρυθμίσεις προς όφελος των μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων σε αύξηση του πληθωρισμού, ο οποίος τον Σε-

πτέμβριο του 2001 έφτανε το 16%. Σταδιακά έχει ψηφιστεί ένα σύνολο νόμων για να «διευκολύνει την ένταξη της Αϊτής στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία» ενώ, παρά τις διακηρύξεις για αγροτική μεταρρύθμιση, η Αϊτή εισάγει σε ετήσια βάση 100.000 τόνους ρυζιού από τις ΗΠΑ, καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο, όσον αφορά την κατανάλωση βορειοαμερικανικού ρυζιού. Πάνω από τα μισά καταναλωτικά προϊόντα της χώρας είναι εισαγόμενα. Τόσο οι τοπικές όσο και η κεντρική εξουσία χαρακτηρίζονται ως διαβρωμένες από τη διαφθορά που επιπλέον τροφοδοτεί έντονες διαφωνίες στο εσωτερικό του κόμματος Fanmi Lavalas. Σχεδόν σε εβδομαδιαία βάση βγαίνει στην επιφάνεια ένα καινούριο σκάνδαλο, ενώ η Διεθνής Αμνηστία μιλάει για «σοβαρές απειλές σε βασικές ε-

λευθερίες», καθώς οι υποψίες για πρόσφατες δολοφονίες, όπως αυτή του δημοσιογράφου Jean Dominique τον Απρίλιο του 2001, πέφτουν σε άτομα που βρίσκονται γύρω από την εξουσία.

Μπροστά σε αυτό το πολιτικό σκηνικό, τα κοινωνικά κινήματα καλούν «σε ενότητα των προοδευτικών δυνάμεων» για τη δημιουργία μιας εναλλακτικής πρότασης, τόσο απέναντι στο κυβερνών κόμμα όσο και απέναντι σε όλα τα παραδοσιακά κόμματα.

Πηγή: Alai-amlatina (<http://alainet.org/>)

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Εκλογές 2001*: Πρώτη δύναμη η «Ψήφος της οργής»

Στις εκλογές του 1999, ο σοσιαλδημοκρατικός σχηματισμός Alianza (Συμμαχία) με επικεφαλής τον σημερινό πρόεδρο Φερνάντο Ντε Λα Ρούα είχε λάβει πάνω από 9 εκατ. ψήφους σε σύνολο 20 εκατ. ψηφοφόρων. Η πλειονότητα των ψηφοφόρων ήθελε να εκφράσει την αντίθεσή της στη νεοφιλελεύθερη πολιτική που εφάρμοζαν οι περονιστές του Partido Justicialista υπό τον πρόεδρο Μένεμ, ο οποίος και έχασε την εξουσία.

Οι προεκλογικές διακηρύξεις της νέας κυβέρνησης για δίκαιη διανομή του πλούτου, καταπολέμηση της ανεργίας, ενίσχυση της εκπαίδευσης, στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρηματιών κ.λπ., σύντομα πήραν συγκεκριμένη μορφή: μείωση των μισθών, απολύσεις, περιορισμός των κοινωνικών δαπανών, περικοπές στην εκπαίδευση κ.ά. Η αντίσταση των εργαζομένων δεν άργησε να φανεί και εκατοντάδες μπλόκα στους δρόμους, κινητοποιήσεις, συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, γενικές απεργίες άρχισαν να εκφράζουν τη λαϊκή αντίθεση στις κυβερνητικές επιλογές. Ο πρόεδρος Ντε Λα Ρούα, ως απάντηση στο διαρκώς αυξανόμενο κύμα λαϊκής διαμαρτυρίας, προέβαλλε πάντα την ψήφο των πολιτών η οποία νομιμοποιούσε τις επιλογές του.

Οκτώβριος 2001: οι κάλπες έστειλαν σοβαρότατα μηνύματα

Ας ρίξουμε μια ματιά στα αποτελέσματα που έδωσε το εκλογικό σώμα των περίπου 24 εκατ. ψηφοφόρων σε σύγκριση με τις εκλογές του 1999 (βλ. πίνακα).

	Alianza	Part. Justicialista	Αποχή-Άκυρα-Λευκά	Αριστερές δυνάμεις
1999	9.000.000	6.900.000	4.000.000	δεν υπάρχουν στοιχεία
2001	3.400.000	5.700.000	10.400.000	1.400.000

Πού πήγαν λοιπόν οι ψήφοι που έχασαν τα δύο μεγάλα κόμματα;

Η αποχή «κατέλαβε» την πρώτη θέση σ' αυτές τις εκλογές, καθώς 6.500.000 ψηφοφόροι αποφάσισαν να απέχουν, ξεπερνώντας κατά 1.000.000 το κόμμα που έλαβε τις περισσότερες ψήφους.

ΕΛΔΗΣΕΙΣ

Τα λευκά και τα άκυρα, 1.512.000 και 2.358.000 αντίστοιχα, προστίθενται στις ψήφους διαμαρτυρίας ενάντια στη νεοφιλελεύθερη πολιτική της σοσιαλδημοκρατίας.

Οι μοναδικές πολιτικές δυνάμεις που σημείωσαν άνοδο ήταν αυτές της Αριστεράς, φτάνοντας συνολικά τις 1.400.000 ψήφους και εκλέγοντας 3 βουλευτές, παρά την πολυδιασπορά και τα χωριστά ψηφοδέλτια (Ενωμένη Αριστερά, Αυτοδιάθεση & Ελευθερία, Εργατικό Κόμμα, Ανθρωπιστικό Κόμμα, Κίνημα Εργαζομένων για το Σοσιαλισμό, Κόμμα Εργαζομένων για το Σοσιαλισμό).

Εάν λοιπόν στην «Ψήφο της οργής», όπως χαρακτηρίστηκαν στην Αργεντινή η αποχή, τα άκυρα και τα λευκά, προστεθούν οι ψήφοι της Αριστεράς καθώς και δύο νέες πολιτικές δυνάμεις που προέρχονται από την Alianza του 1999, τότε η απόρριψη του μοντέλου και των επιλογών διακυβέρνησης φτάνει το 70% και θέτει υπό αμφισβήτηση τη νομιμοποίηση των πολιτικών δυνάμεων που κυβερνούν, καθώς οι αριθμοί δηλώνουν ότι ο πρόεδρος Ντε Λα Ρούα ασκεί την εξουσία με την ψήφο ενός ποσοστού μικρότερου του 25% του λαού της Αργεντινής.

* Σημ.: Οι εκλογές αφορούσαν αντικατάσταση βουλευτών, γερουσιαστών και δημοτικών αρχών και όχι σχηματισμό κυβέρνησης.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

**Έτος 2001:
οι σκλάβοι
αυξάνονται!**

Hεπισκοπική Επιτροπή για τη Γη κατήγγειλε ότι η εργασία σε καθεστώς δουλείας αυξήθηκε αισθητά στις μεγάλες ιδιοκτησίες της πολιτείας Παρά το 2001. Μέχρι τον Σεπτέμβριο είχαν καταγγελθεί 968 περιπτώσεις, αριθμός που ισοδυναμεί με τριπλασισμό των περιπτώσεων από το προηγούμενο έτος. Το ίδιο το υπουργείο Εργασίας εκτιμάει ότι, για κάθε ένα σκλάβο που απελευθερώνεται, τρεις νέοι οδηγούνται στη σκλαβιά.

Η Επισκοπική Επιτροπή εκτιμά ότι η εξάλειψη του φαινομένου παρεμποδίζεται από σοβαρά προβλήματα. Οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς φτάνουν με καθυστέρηση μέχρι και ένα μήνα στον τόπο όπου έγινε η καταγγελία! Στην περιοχή βασιλεύει πλήρης ατιμωρησία καθώς οι μεγαλογαιοκτήμονες απειλούν αρχές και εργαζόμενους. Οι οποιεσδήποτε δικαστικές διαδικασίες εναντίον τους έχουν παγώσει, ενώ, μπροστά σ' αυτό το καθεστώς της πλήρους ατιμωρησίας, εκτιμάται ότι όλοι και περισσότεροι γιαιοκτήμονες θα αρχίσουν να εφαρμόζουν αυτή τη μέθοδο και σε άλλα μέρη της χώρας.

Πηγή: Alai Amlatina
(<http://alainet.org/>)

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

**«Δεν φτάνουν πια μόνο
οι καταλήψεις της γης...»**

Π.Ζ. ΣΤΕΝΤΙΛΕ, MST

Στο Καράκας της Βενεζουέλας πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο η Σύνοδος για το Κοινωνικό Χρέος και τη Λατινοαμερικανή Ολοκλήρωση.

Εκ μέρους του MST, του βραζιλιάνικου κινήματος των ακτημόνων εργατών γης, παραβρέθηκε ο Πέδρο Ζοά Στέντιλε, μέλος της εθνικής ηγεσίας. Στην ομιλία του, ανάμεσα στα άλλα, αναφέρθηκε στην κατάσταση της αγροτικής οικονομίας στη Λατινική Αμερική και υπενθύμισε ότι, εκτός από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα, οι εθνικές ολιγαρχίες ενώνονται με το διεθνές κεφάλαιο και επιβάλλουν ένα νέο οικονομικό μοντέλο που υποτάσσει ολοκληρωτικά την οικονομία, την κοινωνία και την κουλτούρα στο διεθνές κεφάλαιο. Στη Βραζιλία, ο τομέας της γαλακτοκομικής παραγωγής βρίσκεται στα χέρια τριών πολυεθνικών: της Nestlé, της Parmalat και μίας βορειοαμερικανικής, οι οποίες προώθησαν ένα μοντέλο ενίσχυσης των μεγάλων κτηνοτροφικών μονάδων ώστε να συνεχίσουν να παράγουν μόνο για τις αγορές του εξωτερικού –τομέα αποκλειστικά ελεγχόμενο από τις πολυεθνικές– και επιπλέον επέβαλαν στην κυβέρνηση να κατευθύνει τις οικονομικές επιδοτήσεις μόνο στον συγκεκριμένο τύπο παραγωγής. «Το όνειρο της λατινοαμερικανικής ολιγαρχίας είναι να μετατρέψει τη Λατινική Αμερική σε μια μεγάλη Πολιτεία του Μισισιπή με τεράστιες βιομηχανοποιημένες μονάδες και με ένα ποσοστό 2 ή 3% του πληθυσμού να ασχολείται με την αγροτοκτηνοτροφική παραγωγή και, στη συνέχεια, να αφαιρέσουν ολοκληρωτικά από τα κράτη τον έλεγχο», επισημαίνει ο Στέντιλε.

Από παράδοση, το κράτος ήταν αυτό που έλεγχε τους τομείς της γεωργίας και κτηνοτροφίας, σήμερα όμως, εποχή της βιοτεχνολογίας, τα λατινοαμερικανικά κράτη παραχωρούν την επιστήμη και την τεχνολογία στον έλεγχο των πολυεθνικών, ευρωπαϊκών και βορειοαμερικανικών.

«Στη Βραζιλία, επτά εταιρίες σχηματίζουν έναν ενιαίο πόλο που περιλαμβάνει αγροτοχημικά προϊόντα, φαρμακευτικά εργαστήρια και μεταλλαγμένους σπόρους, και εισβάλλουν στον γεωργικό τομέα θέλοντας να κυριαρχήσουν και να τον ελέγχουν. Στο πλαίσιο αυτό, το αποτέλεσμα είναι προφανές. Δεν υπάρχει χώρος για μεσαίους παραγωγούς, για οικογενειακούς παραγωγούς, για ιθαγενείς. Ακόμα και στα ντοκουμέντα το λένε καθαρά: ο καλύτερος τρόπος να επιλυθεί το ζήτημα της φτώχειας των αγροτών, είναι να μεταφερθούν στις πόλεις! Σχεδιάζουν να αφήσουν μόνο ένα ποσοστό 5% για να καλλιεργεί τη γη! Αυτά υπάρχουν στα ντοκουμέντα του ΔΝΤ, της Παγκόσμιας Τράπεζας, της κυβέρνησης! [...] Μπροστά σ' αυτό το πανόραμα εκτιμούμε ότι δεν αρκεί η εισβολή στα λατιφούντια, δεν φτάνει πια ο αγώνας ενάντια στους μεγαλοτσιφλικάδες, γιατί έχει επιβληθεί ένα αγροτικό μοντέλο που, ακόμα κι αν καταφέρει να κατακτήσει τη γη, εγκλωβίζεσαι, σε εκμεταλλεύονται, σε εξοντώνουν με άλλους μηχανισμούς του μοντέλου. Είμαστε λοιπόν πεισμένοι ότι δεν φτάνει πια μόνο η κατάληψη της γης, πρέπει να αρχίσουμε να καταλαμβάνουμε τις πολυεθνικές, τις τράπεζες, τις εταιρίες μεταλλαγμένων σπόρων, όπως κάναμε με τη Monsanto, και να μη σταματήσουμε μέχρι να τους πετάξουμε έξω από τη Βραζιλία. Κι αυτό, γιατί ο έλεγχος των σπόρων από τις πολυεθνικές εταιρίες εκμηδενίζει τη δυνατότητα της κυριαρχίας του λαού στον επισιτιστικό τομέα.»

Αναφερόμενος στο πολιτικό πεδίο, ο Στέντιλε σημείωσε ότι, αν και ο συσχετισμός των δυνάμεων είναι πολύ δύσκολος για τους λαούς της Λατινικής Αμερικής, «πρέπει να προχωρήσουμε στη μοναδική διεξοδο: την κινητοποίηση και οργάνωση των

μαζών» ενώ συνέχισε εκτιμώντας ότι «... όλοι οι Λατινοαμερικάνοι μαζί πρέπει να οικοδομήσουμε ένα μακροπρόθεσμο πολιτικό πρόγραμμα για τις χώρες μας, ένα πολιτικό πρόγραμμα που να μπορεί να τροφοδοτήσει την ενότητα μεταξύ μας, [...] ένα πολιτικό πρόγραμμα που να εγγυάται για όλες και όλους τουλάχιστον γη, εργασία, υγεία, εκπαίδευση, αξιοπρέπεια. Για να γίνει εφικτό όμως αυτό, πρέπει να μιλήσουμε καθαρά και να πούμε στον κόσμο ότι δεν αρκεί να είναι υπέρ των φτωχών, πρέπει να είναι και εναντίον των πλουσίων. Γιατί αν δεν αφαιρεθεί η οικονομική εξουσία από τις πολυεθνικές και τις τράπεζες, αν δεν ακυρωθεί το εξωτερικό και εσωτερικό χρέος, αν δεν πάρουμε τη γη από τους τσιφλικάδες, δεν θα είναι εφικτές οι αλλαγές εκείνες που εγγυώνται τα βασικά, έστω, δικαιώματα του κόσμου».

Αναλύοντας την κατάσταση στη Λατινική Αμερική, ανέφερε ότι σήμερα υπάρχουν ζητήματα που μπορούν να τροφοδοτήσουν ένα μεγάλο κίνημα λαϊκής ενότητας. «Ένα από αυτά είναι η Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (ALCA), την οποία προσπαθούν να επιβάλλουν και ενάντια στην οποία πρέπει να πούμε ένα δυνατό "OXI στην ALCA". Ένα δεύτερο, είναι το ζήτημα του εξωτερικού χρέους, ένα τρίτο, στο οποίο μπορούμε όλοι να ενωθούμε, είναι το σοβαρότατο πρόβλημα -που μπορεί να σβήσει τη λατινοαμερικανική αγροτική οικονομία- της υπεράσπισης των σπόρων των αγροτών ενάντια στη χρήση μεταλλαγμένων».

Τελειώνοντας, κάλεσε όλες τις χώρες της περιοχής στην υπεράσπιση της Αμαζονίας και της βιοποικιλότητάς της, τονίζοντας ότι για να γίνει αυτό «πρέπει να αντιταχθούμε στο "Σχέδιο Κολομβία", αλληλέγγυοι με όλους τους λαούς, αλληλέγγυοι με τους ιθαγενείς, και να υπερασπίσουμε την Αμαζονία ακάμα κι αν για να γίνει αυτό πρέπει να πάρουμε τα όπλα στο χέρι».

Πηγή: Resumen Latinoamericano (<http://www.nodo50.org/resumen/>)

BENEZOUELA

Ο Τσάβες προειδοποιεί τους εχθρούς του

O πρόεδρος της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες προειδοποίησε ότι η ένοπλη επανάσταση θα ήταν η «μοναδική διέξοδος» εάν αποτύχανε η διαδικασία ειρηνικών αλλαγών που προωθεί για να καταπολεμηθεί η φτώχεια στη χώρα. Παρά την υπόσχεση -που τον οδήγησε στην κυβέρνηση με εντυπωσιακή λαϊκή στήριξη- να «τελειώσει» με την κοινωνική ανισότητα, οι οικονομικοί δείκτες και η ανεργία δεν φαίνεται να έχουν τις καλύτερες προβλέψεις. Η φτώχεια αγγίζει το 80% των 24 εκατομμυρίων Βενεζουελάνων και η ανεργία το 14%. Η πολιτική αντιπολίτευση εντείνει την αντικυβερνητική της καμπάνια σε διάφορα μέτωπα ενώ ο επιχειρηματικός κόσμος βρίσκεται σε οξεία αντιπαράθεση με την κυβέρνηση καθώς πακέτο νόμων που περιορίζουν τη δράση και τα κέρδη του έχει μπει σε διαδικασία ψήφισης. Ένα διάχυτο κλίμα κοινωνικής αναταραχής έχει οδηγήσει, το τελευταίο διάστημα, μέχρι και σε συγκρούσεις οώμα με σώμα οπαδών της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης. Στις 22/11 αντισυγκέντρωση υποστηρικτών της κυβέρνησης μπροστά στο κοινοβούλιο προς το οποίο πορευόταν διαδήλωση 2.000 περίπου ατόμων, οργανωμένη από την αντιπολίτευση, χτυπήθηκε βίαια από την αστυνομία μετατρέποντας το κέντρο του Καράκας σε πεδίο μάχης. Σύμφωνα με την αστυνομία, η επίθεση στη συγκέντρωση των υποστηρικτών της κυβέρνησης έγινε για να αποφευχθεί μία νέα σύγκρουση ανάμεσα στις δύο ομάδες, ενώ ο υπουργός Εσωτερικών Λουίς Μικιλένα χαρακτήρισε ως απεκθή τη συμπεριφορά της αστυνομίας. Εν μέσω αυτής της κατάστασης, ο πρόεδρος Τσάβες προειδοποίησε ότι «έάν για οποιονδήποτε λόγο αυτή η προσπάθεια για μια επανάσταση χωρίς όπλα αποτύχει, αυτό που θα ακολουθήσει θα είναι ένοπλη επανάσταση, γιατί είναι η μοναδική διέξοδος που έχουμε». Τόνισε ότι «επανάσταση σημαίνει σε βάθος μετασχηματισμό της κοινωνικής πραγματικότητας, γεγονός που σημαίνει ότι πρέπει να δοθεί τέλος στις τρομακτικές ανισότητες ανάμεσα σε μια ομαδούλα πλουσίων και όλα όσα κατέχει, και ένα λαό που υποφέρει από εξαθλίωση, πείνα και φτώχεια».

Πηγή: Resumen Latinoamericano (<http://www.nodo50.org/resumen/>)

ΧΙΛΗ

Υπουργοί σε «διαφημιστικό σόου» της Mc Donald's

H στήριξη αδίστακτων επιχειρηματιών, που μπροστά στη συσσώρευση μεγαλύτερων κερδών παραμερίζουν ή αγνοούν πλήρως το θέμα της δημόσιας υγείας, αποτελεί πολιτική επιλογή της κυβέρνησης Λάγος.

Το «σόου» υπουργών και υψηλών κυβερνητικών στελεχών που καταβροχίζουν με βουλιμία χάμπουργκερ σε κατάστημα Mc Donald's του Σαντιάγο -γεγονός που επανειλημμένα προβλήθηκε από τα τηλεοπτικά δίκτυα- δεν αποτελεί παρά σαφή έκφραση αυτής της πολιτικής.

Ο υπουργός Εργασίας, ο υπουργός Υγείας, η πρόεδρος της Επιτροπής Επενδύσεων και άλλοι κυβερνητικοί παράγοντες «ανέλαβαν» να καθησυχάσουν τις φήμες και να μειώσουν τις συνέπειες του γεγονότος ότι η Υπηρεσία Υγείας και Περιβάλλοντος, μετά από ελέγχους που πραγματοποίησε, έκλεισε ένα κατάστημα Mc Donald's καθώς βρέθηκαν προϊόντα μολυσμένα με βακτήρια. Σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες, τα βακτήρια αυτά προκαλούν νεφρική ανεπάρκεια και αναιμία, κυρίως σε μικρά παιδιά.

Και για να μην προβληθεί μόνον η βουλιμία τους, προχώρησαν και σε δηλώσεις! «...Η εταιρεία έχει συμβάλει στη δημιουργία 5.000 θέσεων εργασίας, η Ένωση Mc Donald's έχει συνεισφέρει σημαντικές ενισχύσεις στο σύστημα δημόσιας υγείας...» ενώ, κατά την άποψή τους, «δεν υπάρχουν ακριβείς ενδείξεις ότι το βακτήριο που βρέθηκε είναι παθογόνο!»

Πηγή: Rebelion (<http://www.rebelion.org>)

Οι ανοιχτές φλέβες της... Λατινικής Αμερικής

Σύμφωνα με το περιοδικό *Newsweek*, στις ΗΠΑ οι λαντίνος θεωρούνται πολύ της «μόδας», με εξέχουσες προσωπικότητες την Τζένιφερ Λόπεζ ή τον Ρίκο Μάρτιν. Η αληθινή ιστορία όμως των λαντίνος, των ισπανόφωνων νέων των *barrios* (των ισπανόφωνων συνοικιών), είναι πολύ διαφορετική και λιγότερο λαμπερή. Είναι οι διαλυμένες οικογένειες, η φτώχεια, η βαναυσότητα, η χαμηλού επιπέδου εκπαίδευση, τα ναρκωτικά, τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας, ο μεγάλος αριθμός φυλακισμένων. Αυτήν ακριβώς την κοινωνική κατάσταση προσπαθούν να «κεφαλαιοποιήσουν» οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας για να στρατολογήσουν «καλές σοδειές» νεαρών λαντίνος στα χαμηλόβαθμα στρατιωτικά σώματα που προορίζονται για τις πρώτες γραμμές του πυρός.

Από το 1999 άρχισαν μία χωρίς προηγούμενο προσπάθεια για να προσελκύσουν στον στρατό τη νεολαία του «τρίτου κόσμου». Υψηλόβαθμα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων διέτρεξαν ολόκληρη τη χώρα και επισκέφτηκαν σχολεία και γειτονιές διακηρύσσοντας τις «απεριόριστες ευκαιρίες» που προσφέρει ο στρατός στη νεολαία. Οι πλέον περιζήτητοι, σύμφωνα με τις αρχές, θεωρούνται οι ισπανόφωνοι οι οποίοι ιστορικά διακρίνονται για τα υψηλά ποσοστά παρουσίας τους σε μια από τις κατηγορίες-κλειδιά του στρατού. Αυτή των πεσόντων στην πρώτη γραμμή του πυρός. Ένα εντυπωσιακό ποσοστό 28% των πεσόντων στο Βιετνάμ αντιστοιχεί σε ισπανόφωνους, ενώ στην επιχείρηση «Καταιγίδα της Ερήμου» πάνω από το 50% των στρατευμάτων του μετώπου ήταν «έγχρωμοι» (έτσι χαρακτηρίζονται στον στρατό των ΗΠΑ οι ισπανόφωνοι και οι Ασιάτες) με υψηλότερο ποσοστό αυτό των λαντίνος.

Μελέτες των ενόπλων δυνάμεων αποδίδουν τα υψηλά ποσοστά θνησιμότητας των λαντίνος κατά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις -που αλλού-: «στο υψηλό αίσθημα πατριωτισμού και την ενστικτώδη παρόρμηση να αγωνίζονται γι' αυτή τη χώρα όταν είναι ανάγκη!»

Σε αντίθεση με τη βίαιη στρατολόγηση κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ, η μέθοδος της «στρατολόγησης φτωχών», ή «υποχρεωτική οικονομική στράτευση», όπως αλλιώς χαρακτηρίζεται, είναι πολύ πιο διακριτική αλλά εξίσου αποτελεσματική. Ένα απροκάλυπτο παράδειγμα της «στρατολόγησης φτωχών» είναι αυτό που συμβαίνει στο Πουέρτο Ρίκο, όπου τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και οι πολύ χαμηλοί μισθοί απέδωσαν υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας από οποιοδήποτε άλλο μέρος των ΗΠΑ. Σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Πολιτικής Ανάλυσης και άρθρο που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Army Times*, «οι εταιρείες στρατολόγησης San Juan και Aguadilla στρατολόγησαν 800 νέους Πορτορικάνους το 1997 και 900 το 1998», ενώ ως συγκριτικό στοιχείο αναφέρουμε ότι οι άλλες 240 περίπου επιχειρήσεις στρατολόγησης είχαν μέσο ποσοστό επιτυχίας μισό από τα νούμερα του Πουέρτο Ρίκο.

Οι ένοπλες δυνάμεις, σε μια προσπάθεια αύξησης του αριθμού των στρατολογιών, έθεσαν το 1999 εκ νέου σε εφαρμογή ένα παλαιότερο σχέδιο, το επονομαζόμενο *Junior Reserve Officer Training Corps* (JROTC), το οποίο παραδοσιακά εφαρμόζεται σε περιοχές με υψηλό ποσοστό λαντίνος. Για τελευταία φορά είχε τεθεί σε εφαρμογή το 1992, την περίοδο του Πολέμου του Κόλπου και των εξεγέρσεων στο Λος Άντζελες, μετά από προτροπές και πιέσεις του στρατηγού Κόλιν Πάουελ, καθώς «οι εξεγέρσεις έκαναν φανερή την έλλειψη ευκαιριών για τους νέους που ζουν σε οικονομικά περιθωριοποιημένες ζώνες». Το JROTC, λοιπόν, φέρνει στις κοινότητες των έγχρωμων «τη στρατιωτική ταυτότητα» και πολλές υποσχέσεις μέσα από αστρονομικού ύψους προγράμματα ειδικής σχολικής εκπαίδευσης. Στόχος των προγραμμάτων, να αποτρέψουν τις «λιποταξίες» των νέων από τα σχολεία, να διδάξουν πολιτική αγωγή, να διαπαιδαγωγήσουν ενάντια στα ναρκωτικά και... να οδηγήσουν τα μεγαλύτερα δυνατά ποσοστά των νέων που τα παρακολουθούν στις γραμμές του στρατού και στο λαμπρό μέλλον που ανοίγεται μπροστά τους! Τα ποσοστά επιτυχίας των προγραμμάτων φτάνουν μέχρι και το 50% των νέων που τελειώνουν το λύκειο ή που έστω παρακολουθούν για ένα ή δύο χρόνια τα προγράμματα.

(Πηγή: Τα στοιχεία προέρχονται από άρθρο δημοσιευμένο στο *Z Magazine* [<http://www.zmag.org/>] του Mario Hardy, μέλους του κινήματος «Έχω ο στρατός από τα σχολεία μας» και του Παγκόσμιου Συντονιστικού Αντιρρήσιών Συνεδρίσης)

ΗΠΑ

Φιλαδέλφεια: Ο Μουμία ως «προεκλογικό επιχείρημα»!

Στην εκστρατεία για την επανεκλογή της, η νυν γενική εισαγγελέας της Φιλαδέλφειας Lynne Abraham αποφάσισε να ρίξει στο παιχνίδι την υπόθεση με την οποία ασχολείται επαγγελματικά –αυτή του Μουμία Αμπού Τζαμάλ–, για να προσελκύσει τις συντηρητικές ψήφους. Στο πλαίσιο της διαφημιστικής της καμπάνιας που μεταδίδεται από τον ραδιοσταθμό AM WPTA, ζητάει την ψήφο των υποστηρικτών της με τη επιχείρηση ότι «αντιθεται σθεναρά» στη νέα εκδίκαση της υπόθεσης του Μουμία.

Η πλέον «θανατηφόρα εισαγγελέας των ΗΠΑ», όπως αποκαλείται η Lynne Abraham, προσπάθησε επίμονα να εφαρμόσει την πολιτική της «σκληρής αντιμετώπισης του εγκλήματος», η οποία χαρακτηρίζει την εφαρμογή των νόμων τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Αυτό που είναι όμως κατάδηλο είναι το γεγονός ότι, όταν προκειται για περιπτώσεις χρήσης βίας ή εγκληματικές ενέργειες εκ μέρους της αστυνομίας, το προσωπίο της σκληρής εφαρμογής του Νόμου, ως έκθματος εξαφανίζεται.

Επί του πιεστηρίου (25/11), μας έρχεται η είδηση ότι απορρίφθηκε τελικά η αίτηση του Μουμία για επανάληψη της δίκης του σε πολιτειακό επίπεδο. Το γεγονός αυτό αποτελεί εξαιρετικά επικίνδυνη τροπή, αν και εκκρεμεί ακόμα η απόφαση για το αν θα γίνει δεκτή η έφεσή του και η επανάληψη της δίκης σε δεύτερο βαθμό στο ομοσπονδιακό επίπεδο.

Πηγή: *Rebelion* (<http://www.rebelion.org/>)

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Η πετρελαική εταιρεία REPSOL μολύνει περιοχή¹ των ιθαγενών Μαπούτσε

Στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Comahue της Αργεντινής, παρουσιάστηκε η μελέτη που είχαν αναθέσει κοινότητες των ιθαγενών Μαπούτσε στη γερμανική εταιρεία Umweltschutz Nord, με θέμα, τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία από τις δραστηριότητες που αναπτύσσει στην περιοχή η ισπανική πετρελαική εταιρεία REPSOL στον τομέα της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.

Σύμφωνα με τη μελέτη, η παρουσία βαρέων μετάλλων στους οργανισμούς των ιθαγενών της περιοχής είναι σε επίπεδα που θεωρούνται πάνω από τα φυσιολογικά ενώ τα υπολείμματα βαρέων μετάλλων στη ζώνη της έρευνας (Zona de Loma de la Lata) είναι 700 φορές πάνω από τα επιτρεπτά, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, όρια.

Η μόλυνση που προκαλείται δεν αφορά μόνον τους Μαπούτσε. Αν οι δραστηριότητες της REPSOL συνεχιστούν, θεωρείται πιθανή η επέκτασή της σε ευρύτερη περιοχή μια και οι εγκαταστάσεις της βρίσκονται πολύ κοντά στα ποτάμια Neuquen και Negro, που τροφοδοτούν με νερό πάνω από 400.000 άτομα.

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας παρατηρείται στην περιοχή μείωση των φυσικών πόρων: μικρότερες εκτάσεις για βοσκή ζώων, αισθητή μείωση των φυτών με φαρμακευτικές ιδιότητες, καταστροφή βιότοπων και τάσεις εξαφάνισης ολόκληρων ειδών της πανίδας της περιοχής, όπως των γουανάκος.

Η μελέτη δόθηκε στη δημοσιότητα κατά τη διάρκεια μεγάλης κινητοποίησης που πραγματοποίησαν οι κοινότητες της περιοχής με τη συμπαράσταση της κεντρικής συνδικαλιστικής οργάνωσης CTA ενώ παράλληλα κατατέθηκε καταγγελία στα ομοσπονδιακά δικαστήρια.

Την επόμενη μέρα, η ιδιωτική εταιρεία που παρέχει πόσιμο νερό στις κοινότητες ανέστειλε τη διανομή του «λόγω οφειλών» του υπουργείου Ανάπτυξης και η REPSOL έκοψε την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στις κοινότητες. Σύμπτωση;

Πηγή: *Grupo de Apoyo al Pueblo Mapuche*

9η Φεμινιστική Συνάντηση της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής

Tο θέμα «Φεμινισμός και Παγκοσμιοποίηση» θα αποτελέσει το κεντρικό ζήτημα που θα απασχολήσει την IX Φεμινιστική Συνάντηση των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, η οποία θα γίνει στην Κόστα Ρίκα τον Νοέμβριο του 2002.

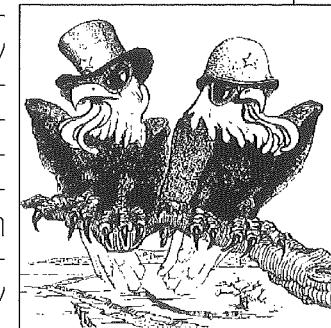
Η ανακοίνωση της Συνάντησης καλεί το φεμινιστικό κίνημα να αναλύσει συλλογικά τη σύνθετη κατάσταση του τρόπου με τον οποίο «η παγκοσμιοποίηση εμβαθύνει τις πρακτικές του πατριαρχικού συστήματος, αναπτύσσοντας μηχανισμούς αποκλεισμού στα διαφορετικά επίπεδα της κοινωνίας που αποκλείουν ακόμα περισσότερο τις γυναίκες τη στιγμή που υποδύνται ότι τις συμπεριλαμβάνουν».

Στο κάλεσμα υπάρχει αναφορά σε ερωτήματα-θέματα προς επεξεργασία, τα οποία θα βοηθούσαν στην καλύτερη προετοιμασία της Συνάντησης.

Πηγή: *Alai Amlatina* (<http://alainet.org/>)

Προς ένα νέο «Σχέδιο Κόνδωρ»;

Στις 16/10/2001 συναντήθηκαν στο Μοντεβίδεο της Ουρουγουάης αντιπρόσωποι των μυστικών υπηρεσιών από τη Βραζιλία, την Παραγουάη, τη Χιλή, τη Βολιβία και την Ουρουγουάη.

Αυτή η «ομάδα εργασίας», ειδικευμένη κατά το παρελθόν στην καταστολή του κίνηματος στο εσωτερικό των αντίστοιχων χωρών, οι οποίες αποτέλεσαν μέλη του περιφρημου «Σχέδιο Κόνδωρ», είχε αιτή τη φορά πιο διευρυμένη σύνθεση. Συμμετείχαν αντιπρόσωποι των αντίστοιχων υπηρεσιών της Γαλλίας, της Γερμανίας και των ΗΠΑ! Τα θέματα που απασχόλησαν τη συνάντηση ήταν η κοινωνική κρίση στην Αργεντινή, η επιρροή του προέδρου της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες στην επίσημη λατινοαμερικανική στρατιωτική ηγεσία και η κατάσταση στα σύνορα Βραζιλίας, Παραγουάης, Αργεντινής και Ουρουγουάης.

Μια από τις υποθέσεις ενδεχόμενης σύγκρουσης επικεντρώθηκε στον πρωταρχικό κίνδυνο που θα ενείχε για τη Νότιο Αμερική, όσον αφορά το ζήτημα της τρομοκρατίας, η περιοχή των τριεθνών συνόρων όπου εκτιμάται ότι υπάρχουν «τρομοκρατικοί πυρήνες σε λανθάνουσα κατάσταση». Στην περιοχή ζουν πολλά άτομα αραβικής καταγωγής, ενώ σύμφωνα με το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, υπάρχουν ομάδες της Αλ Καΐντα και της Χεζμπολάχ στις συνοριακές πόλεις Φοζ ντε Ιγκουασού (Βραζιλία), Πουέρτο ντε Ιγουασού (Αργεντινή) και Σιουδάδ ντελ Έστε (Παραγουάη). Οι υπηρεσίες ασφαλείας των τριών χωρών, ακολουθώντας τις υποδείξεις του FBI, συλλαμβάνουν και ανακρίνουν πολίτες ασιατικής ή αραβικής καταγωγής και ισλαμικών πεποιθήσεων.

Επίσης με ιδιαίτερη ανησυχία ανέλυσαν τη δυνάμει εμφύλια σύγκρουση στην Αργεντινή, δεδομένης της γενικευμένης δυσαρέσκειας του πληθυσμού.

Πηγή: *Surmedia*

ΠΕΡΟΥ

Ταμπογκράντε: Είμαστε αγρότες, όχι ανθρακωρύχοι

Mέρες έντασης ζουν οι κάτοικοι της περιοχής Ταμπογκράντε, στο βόρειο τμήμα της χώρας, μετά την υπογραφή συμφωνίας ανάμεσα στην κυβέρνηση και την καναδέζικη εταιρεία εξόρυξης Manhattan Minerals Corporation. Με βάση τη συμφωνία, παραχωρούνται στην εταιρεία για εκμετάλλευση 89.000 εκτάρια γύρω από το Ταμπογκράντε, στο υπέδαφος του οποίου, σύμφωνα με τις έρευνες, υπάρχουν κοιτάσματα χρυσού.

Στην ευρύτερη περιοχή, την κοιλάδα του Σαν Λορένζο, υπάρχουν 42.000 εκτάρια καλλιεργημένης γης τα οποία ανήκουν σε 8.000 παραγωγούς με τίτλους ιδιοκτησίας. Θεωρείται μια από τις πλέον παραγωγικές ζώνες του Περού, στην οποία απασχολούνται περίπου 18.000 εργαζόμενοι.

Οι κάτοικοι, των οποίων η κύρια παραγωγική δραστηριότητα είναι η γεωργία, αγωνίζονται από το 1999 -οπότε και υπεγράφη η αρχική συμφωνία- για να μην πραγματοποιηθούν τα σχέδια της εταιρείας, εκτιμώντας ότι θα θέσουν σε σοβαρούς κινδύνους την αγροτική ζώνη και το περιβάλλον σε ολόκληρη την κοιλάδα του Σαν Λορένζο. Η εξόρυξη θα απαιτήσει τεράστιες ποσότητες νερού, εντείνοντας το πρόβλημα της ήδη ελλιπούς διαθεσιμότητάς του, τόσο για τους παραγωγούς όσο και για τους κατοίκους της αστικής ζώνης, ενώ θεωρούν πολύ πιθανή την περίπτωση μόλυνσης των υπογείων υδάτων.

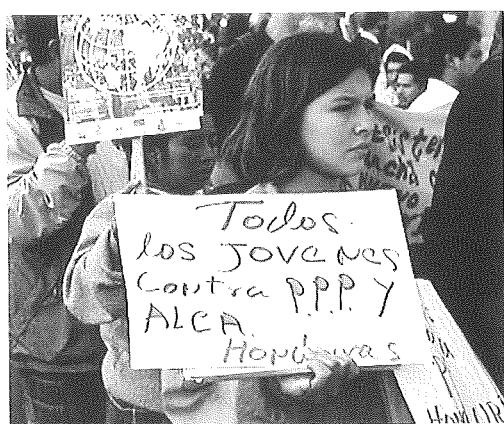
Ο επίμονος αγώνας των κατοίκων της περιοχής έχει κατορθώσει να πιαγώσει τις δραστηριότητες της εταιρείας για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Πρόσφατα μάλιστα παραδόθηκε στην κυβέρνηση διαμαρτυρία με 28.000 υπογραφές κατοίκων που απαιτούν τόσο την ανάκληση της συμφωνίας όσο και τη διαλεύκανση της δολοφονίας του Γοδοφέδο Γκαρσία Μπάκα, τοπικού ηγέτη του Περιφερειακού Οικολογικού Φόρουμ, ο οποίος πυροβολήθηκε κάτω από ανεξιχνίστες συνθήκες. Ο Γκαρσία Μπάκα υπήρξε δραστήριος αγωνιστής ενάντια στην πραγματοποίηση του σχεδίου εξόρυξης, ενώ έχει ήδη κατατεθεί καταγγελία στην Παναμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ότι κι άλλοι συναγωνιστές του δέχονται απειλές ενάντια στη ζωή τους.

ΟΝΔΟΥΡΑ

Επιχείρηση παραγωγής ενέργειας εκβιάζει και δολοφονεί

Mια «παρέα» από χωριουδάκια και αγροτικές κοινότητες, στη περιοχή του Ολάντσο της Ονδούρας, είχε την ...απερισκεψία να βρεθεί στα πόδια της SOCIEDAD MERCANTIL ENERGISA S.A., εταιρείας παραγωγής ενέργειας -ιδιοκτησίας διεθνούς κεφαλαίου- και, επιπλέον, θέλησε να αντισταθεί στα σχέδιά της!

Η ENERGISA, έχοντας στα χέρια της ένα συμβόλαιο επιχειρήσεων παραγωγής ενέργειας, το οποίο εγκρίθηκε από το κοινοβούλιο του Μαρτίου του 2000, παρουσίασε τα σχέδιά της για κατασκευή ενός υδροηλεκτρικού εργοστασίου παραγωγής 4,4 MB ηλεκτρικής ενέργειας στο Ολάντσο. Οι δήμοι και οι κοινότητες της περιοχής, η οποία, επιπλέον, βρίσκεται δίπλα σε εθνικό πάρκο που το 1987 ανακηρύχθηκε σε «ζώνη υπό μόνιμη προστασία», άρχισαν κινητοποιήσεις διαμαρτυρίας καταγγέλλοντας ότι αγνοήθηκε πλήρως η άποψή τους, ό-

«Όλοι οι νέοι ενάντια στο Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά και την ALCA», γράφει το πλακάτ που κρατάει η κοπέλα από την Ονδούρα στη διαδήλωση που έκλεισε το Φόρουμ ενάντια στο Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά, που πραγματοποιήθηκε στη Γουατεμάλα.

τι το σχέδιο θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και ότι, εκτός των άλλων, θα απορροφήσει το 90% των υδάτινων πόρων της περιοχής, αφήνοντας 11 κοινότητες χωρίς πρόσβαση σε νερό. Επανειλημμένα κατήγγειλαν ότι μέχρι και υψηλόβαθμα στελέχη της εταιρείας, «υπό το άγρυπνο βλέμμα» της αστυνομίας, περιόδευαν στην περιοχή σκορπίζοντας απειλές. Τον Απρίλιο του 2001, το Εθνικό Συντονιστικό ενάντια στην Ατιμωρησία (CONACIM) έφερε στο φως της δημοσιότητας κατάλογο ονομάτων που η εταιρεία θεωρούσε ως «επικίνδυνους» για τα σχέδια της, απαιτώντας την παρέμβαση των αρχών. Τον Ιούνιο, δολοφονήθηκε εν ψυχρώ ο 28χρονος Carlos Roberto Flores, κοινοτικός εκπρόσωπος και από τους πιο δραστήριους αγωνιστές ενάντια στα σχέδια της εταιρείας. Το όνομά του ήταν από τα πρώτα στον κατάλογο των «επικίνδυνων». Υπάρχουν μαρτυρίες ότι τη δολοφονία διέπρεψαν 6 μέλη της ιδιωτικής αστυνομίας της ENERGISA.

Το εθνικό πάρκο, που προαναφέραμε, ανήκει στη «Βιολογική Ζώνη της Μεσοαμερικής», και ο πρόεδρος της χώρας επανειλημμένα έχει δεσμευτεί σε διεθνείς οργανώσεις για την προστασία του. Αν δεν μας απατά η μνήμη μας, η περιοχή ανήκει επίσης στη ζώνη ανάπτυξης του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά. Να είναι άραγε και οι μέθοδοι της ENERGISA ενδεικτικές των μεθόδων εφαρμογής του;

ΆΓΙΟΣ ΔΩΜΙΝΙΚΟΣ

Στους δρόμους της διαμαρτυρίας

Oταν, αρχές Φεβρουαρίου, οι οργανώσεις που συμμετέχουν στο Συντονιστικό των Λαϊκών και Συνδικαλιστικών Οργανώσεων ξεδίπλωσαν ένα σχέδιο αγωνιστικών κινητοποιήσεων ενάντια στη νεοφιλελύθερη πολιτική της κυβέρνησης –με άξονες που αφορούσαν τις δημόσιες υπηρεσίες, την απονομή τίτλων ιδιοκτησίας γης, τη λαϊκή κατοικία, την μη ιδιωτικοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης–, τότε το δικαίωμα της διαμαρτυρίας καταπάτηθηκε με ιδιαίτερη βαναυσότητα. Η γενικευμένη καταστολή έχει στοιχίσει μέχρι σήμερα τη ζωή 150 ατόμων σε υποτιθέμενες «ένοπλες συγκρούσεις με την αστυνομία».

Οι κινητοποιήσεις γνώρισαν νέα κορύφωση τον Απρίλιο και στη συνέχεια τον Ιούνιο, καθώς οι ιδιωτικοποιήσεις του δημόσιου τομέα οδήγησαν σε αυθαίρετες, από πλευράς των ιδιωτικών εταιρειών, αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων, του ηλεκτρικού ρεύματος και των τηλεπικοινωνιών. Εντάθηκαν εκ νέου τον Οκτώβριο, οπότε και άρχισαν οι εξίσου αυθαίρετες διακοπές στην παροχή ρεύματος και νερού, με αποτέλεσμα ολόκληρες γειτονιές ή περιοχές να μείνουν χωρίς ρεύμα και νερό. (Σημ.: Ο μισός περίπου πληθυσμός της χώρας δεν έχει πρόσβαση σε πόσιμο νερό.)

Σύμφωνα με τους διαμαρτυρόμενους, «η έλλειψη νερού οφείλεται στα μικρά αποθέματα ενέργειας που κάνουν αδύνατη την ανάπτυξη πίεσης ώστε το νερό να φτάσει μέχρι τα σπίτια». Η ιδιωτικοποίηση του ενεργειακού τομέα οδήγησε στη δημιουργία επιχειρήσεων παραγωγής και επιχειρήσεων παροχής ενέργειας, οι οποίες ανήκουν εξ ολοκλήρου πλέον στο ξένο κεφάλαιο και λειτουργούν με άξονα τα επιχειρησιακά τους και μόνο συμφέροντα. Στο πλάι τους, πολύ καλός σύμμαχος η κυβέρνηση, η οποία, αντί να πιέζει για μια πολιτική προς όφελος του λαού, καταστέλλει βάναυσα κάθε διαμαρτυρία του.

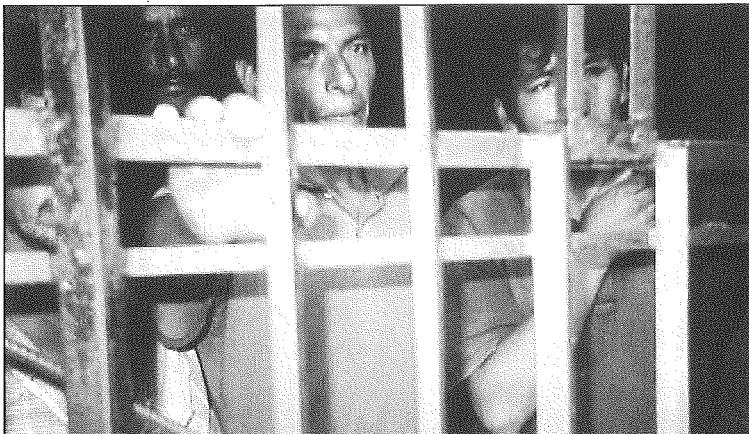
Πηγή: Alai Amlatina (<http://alainet.org/>),
La Haine (<http://www.lahaine.f2s.com/>)

ΒΟΛΙΒΙΑ Δολοφονίες ακτημόνων από παραστρατιωτικούς

Στις 9 Νοεμβρίου, η κοινότητα των ακτημόνων αγροτών PANANTI, στην περιοχή του Γκραν Τσάκι, δέχτηκε άγρια επίθεση ομάδας παραστρατιωτικών, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα 7 αγρότες νεκρούς και 20 τραυματισμένους, 4 από τους οποίους σε κρίσιμη κατάσταση.

Το PANANTI είναι ένας από τους καταυλισμούς-κοινότητες που δημιουργήθηκαν τα δύο τελευταία χρόνια, μετά από καταλήψεις ακαλλιέργητων εκτάσεων που ανήκαν σε μεγάλα λατιφούντια, και αποτελείται από 180 οικογένειες, μέλη του Κινήματος των Ακτημόνων της Βολιβίας (MST Bolivia).

Οι κοινότητες που σχηματίστηκαν στα κατειλημμένα αγροκτήματα αποτέλεσαν εξαρχής στόχο αλλεπάλληλων επιθέσεων πληρωμένων δολοφόνων που πάντα είχαν τη στήριξη της αστυνομίας και του στρατού. Καταγγέλθηκαν στις αρχές αλλά συνάντησαν την πλήρη αδιαφορία από την πλευρά της δικαιοσύνης.

Αγρότες του Κινήματος των Ακτημόνων και ακτιβιστές Οργανώσεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχουν ξεκινήσει απεργία πείνας, ζητώντας δικαιοσύνη για τα θύματα της σφαγής.

Το περασμένο Οκτώβριο, στο εθνικό συνέδριο που πραγματοποίησε, το MST Βολιβίας κήρυξε τον πόλεμο στα λατιφούντια και την καταχρηστική κατοχή γης και προειδοποίησε για νέες καταλήψεις και αποκλεισμούς δρόμων εάν η κυβέρνηση δεν λάβει μέτρα. Οι γαιοκτήμονες κάλεσαν τις ένοπλες δυνάμεις και την αστυνομία να προστατέψουν την περιουσία τους ενώ... για μεγαλύτερη σιγουριά, προχώρησαν στη δημιουργία ομάδας ένοπλων μισθοφόρων στην οποία, σύμφωνα με καταγγελίες, συμμετέχουν και 300 αστυνομικοί.

Μετά από έντονες πιέσεις που ασκήθηκαν από το Κίνημα των Ακτημόνων, ευρύτερα κοινωνικά στρώματα της χώρας αλλά και διαμαρτυρίες αλληλεγγύης από άλλες χώρες για τη διαλεύκανση του εγκλήματος, η κυβέρνηση προχώρησε σε αντικατάσταση των αστυνομικών αρχών της περιοχής.

Από τον Αύγουστο του 2001, νέος πρόεδρος της χώρας είναι ο Χόρχε Κιρόγκα, ο οποίος αντικατέστησε τον παραιτηθέντα -λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας- στρατηγό Μπάνσερ. Γεννήθηκε στην Κοτσαμπάμπα, σπούδασε στις ΗΠΑ, είχε πολύ γρήγορη πολιτική εξέλιξη, ενώ το 1995 εκλέχθηκε αντιπρόεδρος του ADN (Εθνικιστική Δημοκρατική Δράση), του κόμματος του Μπάνσερ. Ως υφυπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης Χάιμε Πας Σαμόρα, προώθησε τις ιδιωτικοποιήσεις στον δημόσιο τομέα. Σήμερα, με όλα τα κοινωνικά μέτωπα στη χώρα ανοιχτά, έχει μπροστά του μια «κοινωνική πυριτιδαποθήκη περιτριγυρισμένη από σπίθες».

Πηγή: SERPAL
(Servicio de Prensa Alternativa)

ΕΙΔΟΥΣ

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Εκλογές

υπό τη σκιά του φόβου

Tελικά οι προσδοκίες δεν επιβεβαιώθηκαν, τα πανηγύρια που είχαν ετοιμάσει οι Σαντινίστας ματαιώθηκαν, οι σφυγμομετρήσεις διαψεύσθηκαν, εκτός και αν η επιδίωξή τους ήταν να λειτουργήσουν ως φόβητρο για να ενισχυθεί η μεγαλύτερη δυνατή συσπείρωση αυτών που δεν ήθελαν την εκλογή του Ορτέγκα. Στις εκλογές της 4ης Νοεμβρίου νικητής αναδείχθηκε ο υποψήφιος του κυβερνητικού κόμματος Ενρίκε Μπολάνιος,

με διαφορά που ξεπέρασε το 10% των ψήφων. Στο Μαϊάμι, όπου είχε καταφύγει από τη δεκαετία του '80 το σημαντικότερο κομμάτι της αντισαντινίστικης αστικής τάξης, η νικαραγουανή παροικία βγήκε στους δρόμους να πανηγυρίσει... Για τους Βορειοαμερικάνους αλλά και τους λατινοαμερικάνους συμμάχους τους η νίκη επί του Ορτέγκα είχε μεγαλύτερη συμβολική αξία από όσο υπολόγιζαν και επιθυμούσαν οι ίδιοι οι Σαντινίστας... Μέχρι και την τελευταία στιγμή χρησιμοποιήθηκαν όλα τα όπλα που διέθετε το αντισαντινιστικό στρατόπεδο με αποκορύφωμα βέβαια τις ανοιχτές απειλές των ΗΠΑ για επαναφορά των σχέσεων ΗΠΑ - Νικαράγουας στα επίπεδα του '80, τους χαρακτηρισμούς του Ορτέγκα ως «τρομοκράτη» ή φίλου «τρομοκρατών» όπως οι FARC της Κολομβίας, ο Καντάφι κ.λπ. Μια βδομάδα πριν τις εκλογές, ο πρεσβευτής των ΗΠΑ μοίραζε τρόφιμα και ρούχα στις φτωχογειτονίες καλώντας τον κόσμο να καταψηφίσει τους Σαντινίστας.

Το ποσοστό που πήραν οι Σαντινίστας ήταν περίπου 43%, σχεδόν το ίδιο που είχαν και στις προηγούμενες εκλογές, ωστόσο οι ψήφοι τους ήταν πολύ περισσότερες και αρκετές για να τους εξασφαλίσουν τη νίκη εφόσον τα ποσοστά συμμετοχής παρέμεναν σε φυσιολογικά επίπεδα (78% στις προηγούμενες εκλογές). Η συμμετοχή τελικά ανήλθε στο 92%... Η κινητοποίηση ήταν πρωτοφανής, μόνο από τη γειτονική Κόστα Ρίκα πέρασαν να ψηφίσουν μερικές δεκάδες χιλιάδες νικαραγουανοί μετανάστες.

Μια συζήτηση για... τις λατινοαμερικανικές λογοτεχνίες!

Tα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ οργάνωσαν την Τρίτη 20 Νοεμβρίου, στο Στέκι Μεταναστών (Βαλτετσίου 35), εκδήλωση-συζήτηση με θέμα «Μικρή εισαγωγή στη λογοτεχνία της Αμερικής: η αναζήτηση της ταυτότητας στη λατινοαμερικανική λογοτεχνία». Για το θέμα μιλήσε η Μαρίνα Κατσάρα από το Κέντρο Πολιτισμού και Γλώσσας της Λατινικής Αμερικής και της ισπανόφωνης Καραϊβικής «Al Andar», η οποία αναφέρθηκε σε όλη τη μακρά πορεία της διαμόρφωσης των λογοτεχνιών στη Λατινική Αμερική, από την προκολομβιανή εποχή μέχρι σήμερα. Με πολλά παραδείγματα αναφοράς σε συγκεκριμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής και σε μυθιστοριγράφους και ποιητές, η Μαρίνα Κατσάρα φώτισε μερικές σημαντικές πλευρές του θέματος.

Πρώτον, ότι είναι λάθος να ισοπεδώνουμε τον πλουραλισμό και την πολυμόρφια των λογοτεχνικών φωνών στη Λατινική Αμερική κάτω από τον όρο «λατινοαμερικανική λογοτεχνία». Μιλώντας για λατινοαμερικανικές λογοτεχνίες και αναγνωρίζοντας την ετερογένειά τους είμαστε πιο κοντά στην πραγματικότητα, που κι αυτή κρύβει όμως στοιχεία που δεν είναι ορατά με την πρώτη ματιά, όπως είναι οι «πνιγμένες» φωνές στις ανδροκρατικές κοινωνίες, οι γυναικείες, εκείνες των ομοφυλόφιλων κ.λπ.

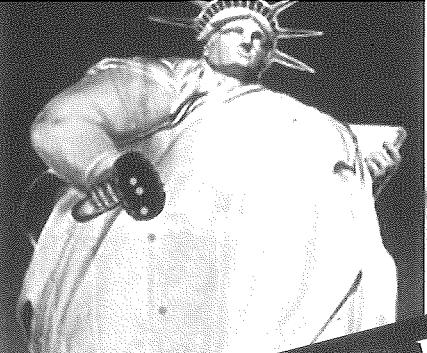
Δεύτερον, ότι μπορούμε να διακρίνουμε δύο μεγάλες φάσεις: α) Την προκολομβιανή, μέχρι και το τέλος της ισπανικής κατάκτησης, όπου ξεχωρίζουν οι λογοτεχνίες των θιαγενών λαών, των ανθρώπων του καλαμποκιού, με τις μεγάλες βίβλους της γένεσης. β) Τη φάση της συγκρότησης των νέων κρατών και της ταυτόχρονης αναζήτησης της ταυτότητας κάθε χώρας, κάτω και από την επιρροή των μεγάλων λογοτεχνικών σχολών της Ευρώπης, ιδιαίτερα του Παρισιού. Στη φάση αυτή ξεχωρίζει η εποχή των καλλιτεχνικών πρωτοποριών (δεκαετία του 1920) παράλληλα με την αναζήτηση της εθνικής ταυτότητας στη λογοτεχνία. Ακολουθεί η ανάπτυξη ενός κύκλου σημαντικών λογοτεχνικών περιοδικών που συνδέθηκαν με το φοιτητικό κίνημα και τα πανεπιστήμια, καθώς και η εμφάνιση των μεγάλων μορφών της Λατινικής Αμερικής (Καρπεντιέρ, Μπόρχες, Κορτάσαρ, Μάρκες, Νερούδα κ.ά.) που αποτελούν τον «κανόνα» των λατινοαμερικανικών λογοτεχνιών. Στις νέες συνθήκες των δύο τελευταίων δεκαετιών του 20ού αιώνα, κερδίζει έδαφος και η λογοτεχνία της μαρτυρίας, όπως τα κείμενα-κραυγή των θιαγενών ή τα γραπτά του Τσε, αλλά και η λογοτεχνία της διασποράς ή της εξορίας στην οποία ξεχωρίζουν οι φωνές των γκέτων της Νέας Υόρκης, των απογόνων δηλαδή λατινοαμερικάνων μεταναστών που μιλάνε πια μόνο αγγλικά, αλλά και τα έργα των Τσικάνος, των Μεξικάνων μεταναστών στο New Mexico των ΗΠΑ.

Αυτή η δαιδαλώδης διαδρομή της ανάπτυξης των λατινοαμερικανικών λογοτεχνιών φαίνεται ωστόσο πως γίνεται σε ένα κοινό έδαφος, στο έδαφος μιας ηπείρου όπου, όπως είπε η Μαρίνα Κατσάρα, η Ιστορία ζει, μια Ιστορία γραμμένη με κεφαλαία!

Α.Ξ.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Οι Επεμβασίες των ΗΠΑ
Στη Λατινική Αμερική

LAUNDERIA

ΟΙ «ΑΜΕΣΕΣ» ΚΑΙ ΟΙ «ΕΜΜΕΣΕΣ»

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Η επεκτατική διάθεση των Ευρωπαίων εποίκων, που έφταναν κατά κύματα στη βόρεια Αμερική, ήταν από την αρχή εμφανής. Διωγμένοι από τη φωτιά η κυνηγημένοι από τους αφέντες και τους ηγεμόνες των χωρών τους, δεν δίστασαν να γίνουν κι αυτοί με τη σειρά τους διώκτες των ιθαγενών πληθυσμών που κατοικούσαν στην περιοχή. Η συγκρότηση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής μετέτρεψε τις προσωπικές ή οικογενειακές επεκτατικές διάθεσεις σε κρατική επιδίωξη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έπαφαν να αναπτύσσονται σε ισχύ και οι πρώτοι που το κατανόησαν ήταν οι γείτονές τους. Το Μεξικό είδε τα μισά εδάφη του να κοσμούν ως αστέρια τη σημαία του βόρειου γείτονα. Με το πέρασμα του χρόνου το ενδιαφέρον των ΗΠΑ θα επεκτείνεται όλο και πιο νότια και θα καλύψει ολόκληρη τη Λατινική Αμερική. Τα χρόνια που ακολούθησαν, δεκάδες ήταν οι άμεσες στρατιωτικές επεμβάσεις των ΗΠΑ σε εδάφη της Λατινικής Αμερικής. Κι ακόμη περισσότερες οι επεμβάσεις που επιχειρήθηκαν με έμμεσο τρόπο, είτε υποκινώντας στρατιωτικά πραξικοπήματα ανδρεικέλων, είτε παρέχοντας χρήμα και συμβούλους σε αντιλαϊκά καθεστώτα για να αντιμετωπίσουν τους λαϊκούς αγώνες που δεν έπαφαν ούτε στιγμή να διεξάγονται σ' αυτή την ήπειρο. Τα περιστατικά παρεμβάσεων των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική είναι τόσο πολλά που θα χρειαζόταν ένα ολόκληρο βιβλίο για ν' αναφερθούν όλα. Εδώ απλά κάνουμε μια καταγραφή αυτών που θεωρήσαμε σαν πιο σημαντικές, βοηθώντας έτσι να κατανοήσουμε τα προβλήματα που αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν οι λαοί της Λατινικής Αμερικής στην απελευθερωτική τους προσπάθεια.

Με το πιστόλι

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟ ΕΚΑΤΟ ΕΙΣΒΟΛΕΣ

ΧΡΟΝΙΚΟ «ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ»

1848: Υπογράφεται η ειρηνευτική συμφωνία ανάμεσα στο Μεξικό και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στο εξής, το σύνορο ανάμεσα στις δύο χώρες οριοθετείται στον ποταμό Ρίο Γκράντε. Το Μεξικό αναγκάζεται να εγκαταλείψει περίπου 2 εκατομμύρια τετρ. χλμ., το μισό των εδαφών του. Το Τέξας, το Νέο Μεξικό, η Καλιφόρνια, η Αριζόνα, η Νεβάδα και ένα τμήμα της Γιούτα και του Κολοράδο χάνονται για το ηττημένο Μεξικό. Οι γκρίνγκος (προσωνυμία περιφρόνησης και μίσους των Μεξικάνων προς τους

Μεξικό

Στην Ουάσιγκτον, ο πρόεδρος Πολκ διακηρύσσει ότι το έθνος του έχει τόση έκταση όσο ολόκληρη η Ευρώπη. Δεν υπάρχει κανείς που θα μπορούσε να σταματήσει την εξόρμηση αυτής της νεαρής αδηφάγου χώρας. Προς το Νότο και προς την Ανατολή, οι ΗΠΑ επεκτείνονται σκοτώνοντας Ινδιάνους, ποδοπατώντας γείτονες ή εξαγοράζοντας. Αγόρασαν τη Λουιζιάνα από τον Ναπολέοντα και προσφέρουν στην Ισπανία εκατό εκατομμύρια δολάρια για το νησί της Κούβας.

Αλλά το δικαίωμα της κατάκτησης είναι πιο ένδιξο και πιο φτηνό. Η συμφωνία με το Μεξικό υπογράφεται στην πόλη Γουαδαλαούπε Ιδάλγο. Το Μεξικό παραχωρεί στις ΗΠΑ, με το πιστόλι στον κρόταφο, τα μισά του εδάφη.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

Βορειοαμερικάνους στρατιώτες, εξαιτίας της πράσινης [green] στολής που φόραγαν) έμπαιναν με ορμή και βιαιότητα στο προσκήνιο. Η ακολουθία των επεμβάσεων στη Λατινική Αμερική έχει ξεκινήσει.

1898: Οι ΗΠΑ κηρύσσουν τον πόλεμο στην Ισπανία. Ο πόλεμος τελειώνει με την κατάληψη της Κούβας, του Πουέρτο Ρίκο, της Γκουάμ και των Φιλιππίνων από τις ΗΠΑ.

1905: Οι ΗΠΑ επεμβαίνουν στρατιωτικά στην Ονδούρα και καταλαμβάνουν μέρος του εδάφους της. Θα ακολουθήσουν άλλες τέσσερις επεμβάσεις τα επόμενα 20 χρόνια.

1908: Επέμβαση στον Παναμά. Θα ακολουθήσουν άλλες τρεις τα επόμενα 10 χρόνια.

1910: Πεζοναύτες καταλαμβάνουν τη Νικαράγουα για να στηρίξουν τον προστατευόμενό τους Αδόλφο Ντίας.

1912: Πεζοναύτες αποβιβάζονται στην Κούβα για να καταστείουν εξέγερση των εργατών ζάχαρης.

1915: Πεζοναύτες καταλαμβάνουν την Αϊτή και την μετατρέπουν σε προτεκτοράτο. Στον «πρόεδρο» της Αϊτής απαγορεύεται η είσοδος στη λέσχη των αξιωματικών των πεζοναυτών, που βρίσκεται στην πρωτεύουσα της χώρας, επειδή είναι μαύρος. Η κατοχή της Αϊτής θα διατηρηθεί ως το 1934.

στον κρόταφο...

ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΝΑΝ ΑΙΩΝΑ...

Παναμάς

Είκοις τρεις νεαροί πέφτουν νεκροί προσπαθώντας να υψώσουν τη σημαία του Παναμά σε παναμέζικο έδαφος... μια άλλη σημαία κυματίζει κατά μήκος της χαράδρας που κόβει τον Παναμά από τον έναν ωκεανό στον άλλο. Άλλος νόμος ισχύει εδώ, άλλη αστυνομία επιτηρεί, άλλη γλώσσα μιλιέται. Οι Παναμέζοι δεν μπορούν να μπουν χωρίς άδεια στη ζώνη του καναλιού. Ούτε για να μαζέψουν ένα μάνγκο που έχει πέσει από ένα δέντρο, και, αν δουλεύουν εκεί, αμείβονται με μισθούς δεύτερης κατηγορίας, όπως οι μαύροι και οι γυναίκες.

Το κανάλι, βορειοαμερικάνικη αποικία, είναι μια επιχείρηση και μια στρατιωτική βάση. Με τα διόδια που πληρώνουν τα καράβια, χρηματοδοτούνται τα μαθήματα της Σχολής της Αμερικής. Στα στρατόπεδα της ζώνης του καναλιού, οι αξιωματικοί του Πενταγώνου διδάσκουν αντικομουνιστική χειρουργική στους Λατινοαμερικάνους στρατιωτικούς που σύντομα θα κληθούν να εξασκήσουν στις χώρες τους.

«Είναι οι μελλοντικοί ηγέτες», εξηγεί ο Ρόμπερτ Μακναμάρα, υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

1916: Πεζοναύτες καταλαμβάνουν τον Άγιο Δομίνικο. Θα παραμείνουν ως το 1924.

1917: Στρατεύματα των ΗΠΑ εισέρχονται στο Μεξικό καταδιώκοντας τον Πάντσο Βίγια. Είχε προηγηθεί κατάληψη της πόλης Columbus της Πολιτείας του Νέου Μεξικού από τις δυνάμεις του Πάντσο Βίγια. Αυτή υπήρξε η πρώτη και μοναδική φορά που η Λατινική Αμερική εισέβαλε στις Ηνωμένες Πολιτείες.

1964: Ξεσπάνε συγκρούσεις ανάμεσα σε Παναμέζους διαδηλωτές, κυρίως φοιτητές, και τη στρατιωτική αστυνομία των ΗΠΑ, που επιτηρεί το έδαφος που περιβάλλει τη Διώρυγα. Οι συγκρούσεις αυτές είναι το αποκορύφωφα διαμαρτυριών που συγκλονίζουν τη χώρα εδώ και αρκετό καιρό. Οι διαδηλωτές επιδιώκουν την απομάκρυνση των Βορειοαμερικάνων από το έδαφος του Παναμά και την απόδοση της Διώρυγας στον Παναμά. Η παναμαϊκή

σημαία κυματίζει, έστω και πρόσκαιρα, στην περιοχή της Διώρυγας. Όταν αποσύρονται, οι διαδηλωτές έχουν αφήσει στη διεκδικούμενη περιοχή 23 νεκρούς.

1965: Στρατεύματα των ΗΠΑ, συνεπικουρούμενα και από στρατεύματα διάφορων δικτατορικών καθεστώτων της Λατινικής Αμερικής, εισβάλλουν στον Άγιο Δομίνικο. Έχουν προηγηθεί δύο χρόνια έντονων εσωτερικών αντιπαραθέσεων στη χώρα αυτή. Στις πρώτες ελεύθερες εκλογές, που ακολούθησαν την πτώση του φιλοαμερικανικού δικτατορικού καθεστώτος Τρουχιλιό, και διεκόθησαν το 1963, νικητής αναδείχθηκε ο Χουάν Μπος. Ο Μπος πήρε αμέσως διάφορα φιλολαϊκά μέτρα, όπως άμεση αύξηση των μισθών των εργαζομένων, την καθιέρωση του διαζυγίου, εξήγγειλε την αγροτική μεταρρύθμιση, αρνήθηκε ν' αγοράσει πολεμικά αεροπλάνα από τις ΗΠΑ, υιοθέτησε αδέσμευτη εξωτερική πολιτική.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ανησυχούν και αποφασίζουν να επέμβουν με τον παραδοσιακό τρόπο ανάμειξης τους. Οι στρατηγοί Imbert και Wessin, απόφοιτοι της Σχολής της Αμερικής, μπαίνουν επικεφαλής της στρατιωτικής εξέγερσης που ανατρέπει τον Μπος. Η τάξη αποκαθίσταται, αλλά όχι για πολύ, καθώς η νοσταλγία της διακυβέρνησης Μπος οδηγεί τον λαό

Σάντο Ντομίνγκο - Η εισβολή

Ούτε από τον αέρα, ούτε από τη γη, ούτε από τη θάλασσα. Ούτε τα αεροπλάνα του στρατηγού Γουέσιν, ούτε τα τεθωρακισμένα του στρατηγού Ιμπέρτ είναι ικανά να σβύσουν την πυρκαϊά της πόλης που φλέγεται. Ούτε και τα καράβια: ρίχνουν κανονιές στο Κυβερνητικό Μέγαρο, όπου βρίσκεται ο Κααμάνιο, αλλά σκοτώνουν νοικοκυρές.

Η πρεσβεία των Ηνωμένων Πολιτειών, που αποκαλεί τους εξεγερμένους «κομουνιστικό μίσασμα» και «ληστοσυμμορίτες», πληροφορεί πως δεν υπάρχει τρόπος για να σταματήσει η ανταρσία και ζητάει επείγουσα βοήθεια από την Ουάσιγκτον. Αποβιβάζονται λοιπόν οι πεζοναύτες.

Την επόμενη μέρα πεθαίνει ο πρώτος εισβολέας. Είναι ένα παιδί από τα βουνά της πολιτείας της Νέας Υόρκης. Πέφτει πυροβολημένος από κάποια στέγη, σ' ένα δρομάκι εκείνης της πόλης που ποτέ στη ζωή του δεν είχε ακούσει να μιλάνε γι' αυτήν. Το πρώτο θύμα από την πλευρά των Δομινικανών είναι ένα νήπιο 5 ετών. Σκοτώνεται από έκρηξη χειροβομβίδας, σ' ένα μπαλκόνι. Οι εισβολείς το μπέρδεψαν μέναν ελεύθερο σκοπευτή.

Ο πρόεδρος Λύντον Τζόνσον προειδοποιεί ότι δεν θ' ανεχτεί άλλη Κούβα στην Καραϊβική. Αποβιβάζονται κι άλλοι στρατιώτες. Κι άλλοι. Είκοσι χιλιάδες, τριάντα πέντε χιλιάδες, σαράντα δύο χιλιάδες. Ενώ οι Βορειαμερικανοί στρατιώτες κατακρεουργούν Δομινικάνους, οι Βορειοαμερικανοί εθελοντές τούς πειριθάλπουν στα νοσοκομεία. Ο Τζόνσον εξορκίζει τους συμμάχους του να βοηθήσουν αυτή τη Σταυροφορία της Δύσης. Η στρατιωτική δικτατορία της Βραζιλίας, η στρατιωτική δικτατορία της Παραγουάης, η στρατιωτική δικτατορία της Ονδούρας και η στρατιωτική δικτατορία της Νικαράγουας στέλνουν στρατεύματα στον Άγιο Δομίνικο για να σώσουν τη δημοκρατία που απειλείται από τον λαό.

Στριμωγμένος ανάμεσα σε ποτάμι και θάλασσα, στην παλιά συνοικία του Σάντο Ντομίνγκο, ο λαός αντιστέκεται.

Ο Χοές Μόρα Οτέρο, Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών, συναντίεται μόνος με τον συνταγματάρχη Κααμάνιο. Του προσφέρει 6 εκατομμύρια

δολάρια για να εγκαταλείψει τη χώρα. Κι εκείνος τον στέλνει στο διάβολο.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

του Αγίου Δομινίκου σε συνεχείς πράξεις ανυπακοής, ώσπου, τον Απρίλη του 1965, μια γενικευμένη λαϊκή εξέγερση εκδηλώνεται με αίτημα την επιστροφή του νόμιμα εκλεγμένου Χουάν Μπος. Την εξέγερση υποστηρίζουν και στρατιωτικές δυνάμεις. Ηγέτης της αναδεικνύεται ο συνταγματάρχης Φρανσίσκο Κααμάνιο, που ανοίγει τις αποθήκες και μοιράζει όπλα στον λαό, που ελέγχει την πρωτεύουσα και μεγάλες περιοχές της χώρας. Οι ΗΠΑ όμως κρατούν φυλακισμένο τον Χουάν Μπος στο Πουέρτο Ρίκο. Ακολουθεί η στρατιωτική εισβολή των «συμμαχικών» δυνάμεων που καταπνίγει την εξέγερση. Ο Κααμάνιο εγκαταλείπει τη χώρα. Θα επιστρέψει το 1973, μαζί με άλλους 8 υποστηρικτές του, για να διεξάγει αντάρτικο. Πολύ γρήγορα όμως θα τραυματιστεί σε μια μάχη, θα συλληφθεί αιχμάλωτος και θα δολοφονηθεί εν ψυχρώ μαζί με 5 από τους ανθρώπους του.

1983: Οι δυνάμεις των ΗΠΑ καταλαμβάνουν τη Γρενάδα. Για την εισβολή στη Γρενάδα έχουμε αναφερθεί εκτεταμένα στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού (τεύχος No 9).

1989: Στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ επιτίθενται και καταλαμβάνουν τον Παναμά, με το πρόσχημα της σύλληψης του στρατηγού Μανουέλ Νοριέγκα, ισχυρού άνδρα του καθεστώτος, τον οποίο κατηγορούσαν πως έκανε εμπόριο ναρκωτικών. Ο στρατηγός Νοριέγκα υπήρξε πρώην πράκτορας της CIA και η δραστηριότητά του σαν εμπόρου ναρκωτικών ήταν γνωστή στις υπηρεσίες των ΗΠΑ από το 1972.

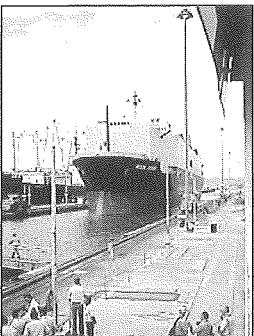
Υπήρξε η πιο πολυδάπανη και πιο αιματηρή σύλληψη εμπόρου ναρκωτικών. Ολόκληρες περιοχές της πρωτεύουσας της χώρας βομβαρδίζονται. Κατά σύμπτωση οι πιο φτωχές.... Η πολυπληθής συνοικία Ελ Τσορίγιο ισοπεδώνεται. Περίπου 7.000 άτομα είναι τα θύματα της εισβολής. Ο Νοριέγκα μεταφέρεται στις φυλακές των ΗΠΑ, η πολιτική ζωή της χώρας περνάει κάτω από την επιτίρηση του διεθνούς χωροφύλακα και μάλιστα εν όψει του ελέγχου της διώρυγας από τον Παναμά....

Παναμάς

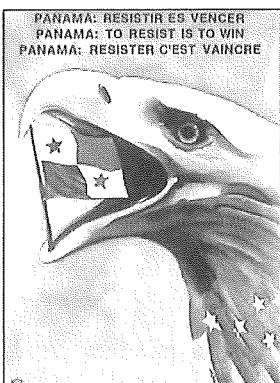
Η κυβέρνηση των ΗΠΑ επικαλείται τη δημοκρατία δύσον αφορά τον Παναμά, τη Νικαράγουα ή την Κούβα με τον τρόπο που οι ανατολικοευρωπαϊκές κυβερνήσεις επικαλούνταν τον σοσιαλισμό - σαν άλλοθι. Η Λατινική Αμερική έχει υποστεί πάνω από εκατό εισβολές από τις ΗΠΑ αυτόν τον αιώνα. Πάντα στο όνομα της δημοκρατίας και πάντα για να επιβάλουν στρατιωτικές δικτατορίες ή κυβερνήσεις ανδρεικέλων που εξασφάλιζαν το χρήμα που κινδύνευε. Το αποικιοκρατικό σύστημα εξουσίας δεν θέλει τη δημοκρατία. Θέλει ταπεινωμένες χώρες.

Η εισβολή στον Παναμά ήταν σκανδαλώδης, με τα 7.000 θύματα μέσα στα ερείπια των φτωχοσυνοικιών που ισοπεδώθηκαν από τους βομβαρδισμούς. Άλλα πιο σκανδαλώδης από την εισβολή ήταν η ατιμωρησία που την ακολούθησε. Ατιμωρησία που ενθαρρύνει την επανάληψη του εγκλήματος.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

ΧΡΟΝΙΚΟ «ΕΜΜΕΣΩΝ» ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

Γουατεμάλα

1953. Η United Fruit έχει στην ιδιοκτησία της όση γη θέλει καθώς και τον σιδηρόδρομο, το τηλέφωνο, τα λιμάνια, τα πλοία και πολλούς στρατιωτικούς, πολιτικούς και δημοσιογράφους... Ο Άρμπενς παίρνει μη καλλιεργημένες εκτάσεις της United Fruit και τις μοιράζει ανάμεσα σε 100.000 οικογένειες... Συμπεριφέρεται σαν στη Γουατεμάλα να είχαν την εξουσία οι «χωρίς γη», οι «χωρίς ψωμί», οι «χωρίς»...

1954. Στο Παναμερικανικό Συνέδριο αποσπάται η ευλογία του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών για την επικείμενη εισβολή. Στα Ηνωμένα Έθνη μποϊκοτάρονται οι εκκλήσεις βοήθειας του Άρμπενς. Η βορειοαμερικανική διπλωματία κινητοποιείται σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι δικτάτορες της Νικαράγουας, της Ονδούρας, της Βενεζουέλας προσφέρουν στρατόπεδα εκπαίδευσης, ραδιοφωνικούς πομπούς και αεροδρόμια... Η παγκόσμια κοινή γνώμη βομβαρδίζεται με ειδήσεις, άρθρα, φυλλάδια, φωτογραφίες, ταινίες για τις «κομουνιστικές φρικαλέότητες» της Γουατεμάλας. Αυτό το εκπαιδευτικό υλικό, που ποτέ δεν ομολογεί την καταγωγή του, προέρχεται από τα γραφεία της United Fruit στη Βοστώνη ή τα κυβερνητικά γραφεία στην Ουάσιγκτον [...] Ο πρόεδρος Αιζενχάουερ συγχαίρει τους υπευθύνους της CIA, η οποία αναθέτει σε ένα δημοσιογράφο του περιοδικού Time τη σύνταξη του Νέου Συντάγματος της Γουατεμάλας.

20 χρόνια μετά. Σε πόλεις και χωριά μπορείς να δεις πόρτες σημαδεμένες με μαύρους σταυρούς και κεφάλια καρφωμένα πάνω σε βουκέντρες στις παρυφές των δρόμων. Για εκφοβισμό και παραδειγματισμό, το έγκλημα μετατρέπεται σε δημόσιο θέαμα. Από τα θύματα έχει αφαιρεθεί το όνομα και η ιστορία. Θάβονται σε ομαδικούς τάφους με την επιγραφή NN, που σημαίνει Non NATO (Μη-NATO), που σημαίνει No Nacido (Μη γεννημένος)...

Κατάσταση Πολιορκίας

Το αποικιακό σύστημα εξουσίας δεν θέλει τη Δημοκρατία.
Θέλει ταπεινωμένες χώρες...

Εδουάρδο Γκαλεάνο

1855: Ο Γουΐλιαμ Γουόκερ, ένας πειρατής από την πολιτεία του Τενεσί, επικεφαλής μισθοφόρων καταλαμβάνει τη Νικαράγουα για λογαριασμό των ΗΠΑ. Νομιμοποιεί τη δουλεία και επιβάλλει την καταναγκαστική εργασία.

1903: Όταν οι διαπραγματεύσεις με την Κολομβία για το μέλλον της διώρυγας του Παναμά αποτυγχάνουν, οι ΗΠΑ υποκινούν την απόσχιση του Παναμά, που έως εκείνη τη στιγμή ήταν επαρχία της Κολομβίας. Δέκα πολεμικά πλοία περιπολούν έξω από το κανάλι και ο πράκτορας τους Φιλίπ Μπινό-Βαρίγια διαπραγματεύεται τη Συνθήκη της Διώρυγας και συντάσσει το Σύνταγμα του Παναμά.

1909: Ο πρόεδρος της Νικαράγουα, Χοσέ Σάντος Σελάγια, προτείνει στις βορειοαμερικανικες εταιρείες που εκμεταλλεύονται την παραγωγή μπανάνας και εξόρυξης ορυκτών της χώρας να πληρώνουν φόρους. Παράλληλα προωθεί τις εμπορικές σχέσεις με ευρωπαϊκές εταιρείες. Ο Σελάγια ανατρέπεται κάτω από την πίεση των ΗΠΑ. Ο νέος πρόεδρος, Αδόλφο Ντίας, ήταν ταμίας μιας εξορυκτικής βορειοαμερικανικής εταιρείας.

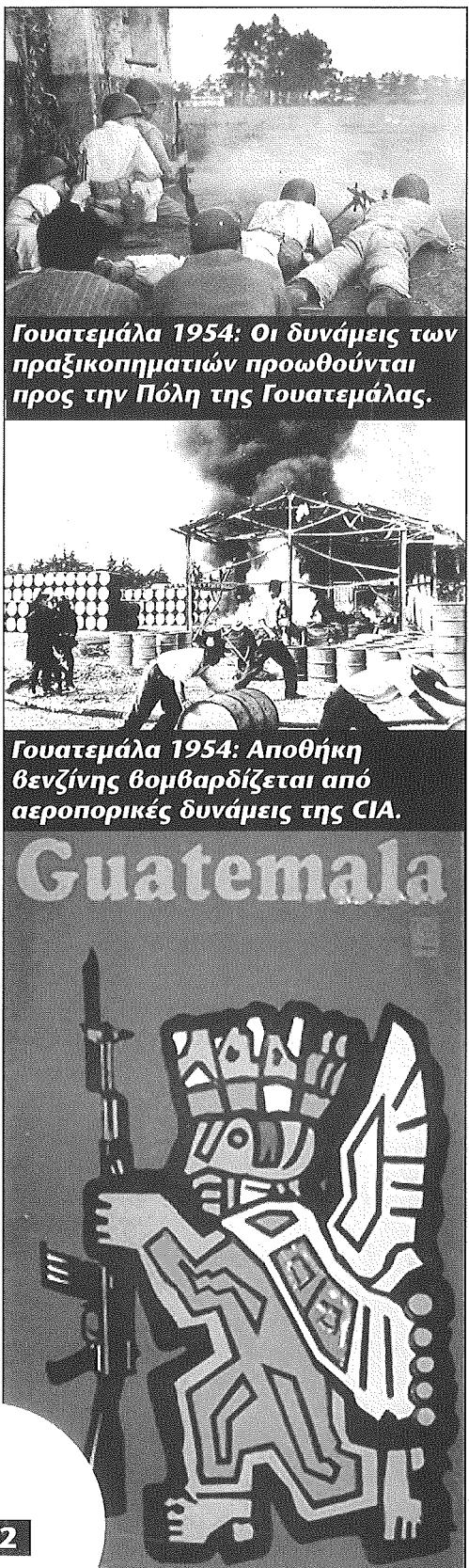
1929: Οι ΗΠΑ δημιουργούν στρατιωτικές ακαδημίες στη Νικαράγουα, την Αϊτή και τη Δομινικανή Δημοκρατία, με σκοπό να εκπαιδεύσουν τις στρατιωτικές δυνάμεις αυτών των χωρών. Ένα χρόνο αργότερα, ο Ραφαέλ Λεονίντας Τρουχίγιο, αναγορεύεται πρόεδρος του Αγίου Δομίνικου από την εθνοφρουρά που εκπαιδεύτηκε στην ακαδημία.

1946: Ιδρύεται στον Παναμά η «Σχολή της Αμερικής», φυτώριο για μελλοντικούς δικτάτορες.

1954: Πραξικόπημα στη Γουατεμάλα

Το 1953 ο δημοκρατικά εκλεγμένος πρόεδρος Άρμπενς τόλμησε να απαλλοτριώσει ένα μέρος αναξιοποίητων εκτάσεων της United Fruit (που κατέχει μισό εκατομμύριο εκτάρια της πιο γόνιμης γης της Γουατεμάλας), για το οποίο η αμερικανική εταιρεία αποζημιώθηκε αδρά. Τότε η CIA αποφάσισε να σώσει την «αυτοκρατορία της μπανάνας» από την αγροτική μεταρρύθμιση ανατρέποντάς τον. Το «made in CIA» πραξικόπημα του 1954 ήταν απλώς η αρχή της τρομοκρατίας και της βίας που ασκήθηκαν τα επόμενα 40 χρόνια. Σε χρόνο ρεκόρ, η απαλλοτριωμένη γη επιστράφηκε στους ιδιοκτήτες της, επιβλήθηκε η θανατική ποινή στους απεργούς, τα συνδικάτα, οι οργανώσεις χωρικών και τα πολιτικά κόμματα κηρύχθηκαν παράνομα και τα μέλη τους βασανίστηκαν, φυλακίστηκαν, δολοφονήθηκαν.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

Η CIA ήταν πάντα περήφανη για την Επιχείρηση Γουατεμάλα, που εγκαίνιασε μια σειρά αιμοβόρων δικτατοριών με την ευγενική χορηγία των ΗΠΑ βέβαια, οι οποίες έσπευσαν να εκπαιδεύουν τον στρατό της Γουατεμάλας σε τεχνικές αντι-αντάρτικου, να χρηματοδοτήσουν ακροδεξιά κόμματα οργανωμένης βίας και να δημιουργήσουν τα περιβόητα «αποσπάσματα θανάτου».

Περισσότερα από 20.000 άτομα δολοφονήθηκαν μόνο μέσα στη δεκαετία 1966-76.

Συνολικά, στη «βιτρίνα της δημοκρατίας», όπως χαρακτηρίστηκε από τις ΗΠΑ, 160.000 πολίτες δολοφονήθηκαν και 40.000 «εξαφανίστηκαν» –κυρίως ιθαγενείς χωρικοί– σε επεισόδια που φτάνουν τη γενοκτονία... Λόγω της πολιτικής βίας, 250.000 παιδιά μείνανε ορφανά. Σύμφωνα με τον τέως πρόεδρο των ΗΠΑ Νίξον, η Γουατεμάλα «είναι το πρώτο παράδειγμα στην ιστορία όπου μια κομουνιστική κυβέρνηση αντικαταστάθηκε από μια ελεύθερη κυβέρνηση»...

1961: Οι ΗΠΑ οργανώνουν την εισβολή των αντικαστρικών μισθοφόρων στον Κόλπο των Χοίρων.

1961: Η CIA οργανώνει το πραξικόπημα που ανατρέπει τον Βελάσκο Ιμπάρα, εκλεγμένο πρόεδρο του Εκουαδόρ, ο οποίος είχε αναπτύξει καλές σχέσεις με την Κούβα του Κάστρου.

1964: Ο Joao Goulart, πρόεδρος της Βραζιλίας που προωθεί την αγροτική μεταρρύθμιση, ανατρέπεται ύστερα από στρατιωτικό πραξικόπημα που οργανώνει η CIA.

1967: Τσε

Καθώς ταξινομούσε τα αρχεία του καθεστώτος στην πόλη της Γουατεμάλας, μετά το πραξικόπημα του 1954, ένας αξιωματούχος της CIA βρήκε ένα και μοναδικό φύλλο χαρτί που αναφερόταν σ' έναν Αργεντινό γιατρό, ο οποίος είχε, φαίνεται, προσπαθήσει να οργανώσει την ύστατη αντίσταση των υποστηρικτών του. «Να του ανοίξουμε φάκελο;», αναρωτήθηκε.

Μέσα στα επόμενα χρόνια, ο φάκελος του Τσε Γκεβάρα έγινε ένας από τους πιο ογκώδεις στα χρονικά της CIA. Οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ παρακολουθούσαν στενά τον Τσε πολύ πριν την κουβανική επανάσταση: ήξεραν και κατέγραφαν κάθε κίνησή του.

Όταν τον Μάρτη του 1966 τον εντοπίζουν στη Βολιβία, όπου είχε περάσει με φεύγοντο όνομα για να πολεμήσει κατά της στρατιωτικής κυβέρνησης της χώρας, προμήθευσαν με εξοπλισμό και συστήματα επικοινωνίας τον βολιβιανό στρατό ενώ Βορειοαμερικανοί πρασινοσκούφηδες αρχίζουν να εκπαιδεύουν 1.800 Βολιβιανούς ρέιντζερ στην καταστολή του αντάρτικου.

Σιγά-σιγά οι αντάρτες περικυκλώνονται και τελικά η ακριβής τοποθεσία προδίδεται από τα ηλεκτρονικά ραντάρ της Υπηρεσίας Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ. Στις 8 Οκτώβρη, η ομάδα του Τσε πέφτει σε ενέδρα και ο ίδιος τραυματίζεται και συλλαμβάνεται. Την επόμενη μέρα δύο πράκτορες της CIA καταφθάνουν για να επιβλέψουν την εκτέλεση. Ο Φελίξ Ροντρίγκες, παλιός πράκτορας της CIA, μεταφέρει τη διαταγή: «Καθαρίστε τον». Οι αξιωματικοί ανταγωνίζονται για το ποιος θα

έχει την τιμή να δολοφονήσει τον Γκεβάρα. Έπειτα, του κόβουν τα χέρια και ένα δάχτυλο στέλνεται στο αρχηγείο της CIA, στη Βιρτζίνια. Όταν η σύγκριση των δαχτυλικών αποτυπωμάτων ολοκληρώνεται, ο θάνατος του Τσε επιβεβαιώνεται επίσημα.

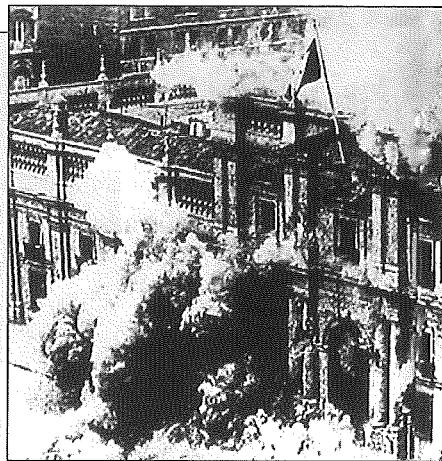
1968: Ο στρατηγός Χοσέ Αλμπέρτο Μεντράνο, έμμισθος υπάλληλος της CIA, οργανώνει στο Ελ Σαλβαδόρ την ORDEN (τάξη), παραστρατιωτική οργάνωση που υπήρξε πρόδρομος των αποσπασμάτων θανάτου που εμφανίστηκαν στο τέλος της δεκαετίας του '70.

1970: Κατάσταση Πολιορκίας – Ουρουγουάνη

Η επέμβαση των ΗΠΑ στην Ουρουγουάνη έχει τα τυπικά γνωρίσματα των επεμβάσεων που παρατηρήθηκαν σε όλες τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η προσπάθεια για την πλήρη καθυπόταξη της χώρας συστηματοποιήθηκε από τη δεκαετία του '60. Το 1966, μια επιτροπή που είχε επικεφαλής έναν εκπρόσωπο του υπουργείου Γεωργίας των ΗΠΑ επεξεργάσθηκε ένα σχέδιο, που στη συνέχεια τέθηκε σε εφαρμογή, για την άλωση των σημαντικότερων τομέων της οικονομίας των χωρών του Ρίο ντε λα Πλάτα. Αργότερα επιχειρήθηκε, με τη δημιουργία απόλυτα εξαρτημένων συνδικάτων, ο έλεγχος του συνδικαλιστικού κινήματος. Η διάβρωση πήρε απρόκαλυπτη μορφή και είναι ενδεικτικό ότι υπάλληλοι των ταχυδρομείων, που ήταν συνδεμένοι με τα εγκάθετα συνδικάτα, αμειβόνταν με 1 δολάριο για κάθε γράμμα «ύποπτης» προέλευσης που άνοιγαν και βέβαια γνωστοποιούσαν το περιεχόμενό του στη σωστή διεύθυνση.... Ακολούθησε ο έλεγχος του τύπου και η δημιουργία, μέσω υποτροφιών, ταξιδιών, δώρων και οικονομικών ενισχύσεων, μιας απόλυτα ελεγχόμενης ομάδας δημοσιογράφων. Στις ένοπλες δυνάμεις η διάβρωση είχε ήδη επέλθει μέσω των αξιωματικών που εκπαιδεύονταν κατά δεκάδες στη «Σχολή της Αμερικής». Ένα ξεχωριστό επεισόδιο, στη βορειοαμερικανική παρουσία στην Ουρουγουάνη, αποτέλεσε η απαγωγή και κατόπιν η εκτέλεση, το 1970, του πράκτορα του FBI Νταν Μιτρίονε από τους Τουπαμάρος. Ο Μιτρίονε, αφού εξετέλεσε με επιτυχία την αποστολή του στο Ρίο και στο Μπέλο Οριζόντε της Βραζιλίας, εστάλη στην Ουρουγουάνη για ν' αναλάβει την καθοδήγηση και την εκπαίδευση των υπηρεσιών ασφαλείας που εκείνη την εποχή δοκιμάζονταν από τη δράση των Τουπαμάρος. Ο Κώστας Γαβράς, στην ταινία του «Κατάσταση Πολιορκίας», έκανε μια πιστή μεταφορά του επεισοδίου Μιτρίονε στην οθόνη, φωτίζοντας έτσι μια σημαντική πλευρά της βορειοαμερικανικης επέμβασης στις χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Χιλή

Ένα μεγάλο μαύρο σύννεφο υψώνεται από το φλεγόμενο Προεδρικό Μέγαρο. Ο Αλιέντε πεθαίνει στη θέση του. Οι στρατιώτες σκοτώνουν χιλιάδες σε όλη τη Χιλή. Το Ληξιαρχείο δεν καταγράφει τους θανάτους γιατί δεν χωράνε στα βιβλία... Ο διευθυντής της CIA, Γουίλιαμ Κόλμπι, εξηγεί στην Ουάσιγκτον ότι χάρη στις εκτελέσεις η Χιλή αποφεύγει τον εμφύλιο πόλεμο... Καταλαμβάνει την εξουσία μια στρατιωτική χούντα τεσσάρων μελών, εκπαιδευμένοι στην Σχολή της Αμερικής στον Παναμά... Από την Ουάσιγκτον, ο υπουργός Εξωτερικών, Χένρι Κόσινγκερ, αποφαίνεται: «Δεν καταλαβαίνω γιατί θα έπρεπε να μείνουμε με σταυρωμένα χέρια, παρατηρώντας μια χώρα να γίνεται κομουνιστική εξαιτίας της ανευθυνότητας του λαού της».

Εδουάρδο Γκαλεάνο

1973: Στρατιωτικό πραξικόπημα ανατρέπει τον Σαλβαδόρ Αλιέντε στη Χιλή. (Εκτενής αναφορά για το πραξικόπημα και τη συμμετοχή των ΗΠΑ σ' αυτό υπάρχει στο αφιέρωμα για τη Χιλή, ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ τεύχος 9.)

1980: Στρατιωτική χούντα αναλαμβάνει την εξουσία στο Ελ Σαλβαδόρ. Μετά τη νίκη των Σαντινίστας στη γειτονική Νικαράγουα, το Ελ Σαλβαδόρ φαίνεται πως θα είναι το πεδίο όπου θα δοκιμαστεί η αντοχή ενός ακόμη φιλοαμερικανικού καθεστώτος. Οι ΗΠΑ στηρίζουν με όλα τα μέσα το καθεστώς στην προσπάθειά του να επικρατήσει των ανταρτικών δυνάμεων του Μετώπου Φαραμπούντο Μαρτί. Τα αποστάσματα θανάτου έχουν το κύριο έργο για την εκμηδένιση του συνδικαλιστικού κινήματος αλλά και κάθε μορφής ανοιχτής αντιπαράθεσης με το καθεστώς. Την τριετία 1978-81 δολοφονούνται 35.000 άτομα. Μεταξύ των θυμάτων είναι και ο αρχιεπίσκοπος Αρνούλφο Ρομέρο, ο οποίος υπήρξε από τους σφοδρότερους πολέμιους του καθεστώτος. Η εκπαίδευση, από Βορειοαμερικάνους στρατιωτικούς συμβούλους, ειδικών αντι-αντάρτικων στρατιωτικών μονάδων και η πρωτοφανής, για τα δεδομένα μιας τόσο μικρής χώρας, βοήθεια που παρέχεται, πετυχαίνουν να αναχαιτίσουν την προέλαση των ανταρτών, χωρίς όμως και να επιτύχουν την αποδυνάμωσή τους. Μια αδιέξοδη

Ελ Σαλβαδόρ, 1982.

στρατιωτική ισορροπία θα συνεχιστεί ως τις αρχές της δεκαετίας του '90, οπότε και επιτυγχάνεται η υπογραφή μιας ειρηνευτικής συνθήκης και ο τερματισμός του εμφυλίου πολέμου. Υπολογίζεται πως περίπου 100.000 ήταν τα θύματα του εμφυλίου, η συντριπτική τους πλειοψηφία άμαχοι, δολοφονημένοι από τα αποστάσματα θανάτου.

1981: Η CIA δολοφονεί τον στρατηγό Τορίχος, που υπήρξε πρωτεργάτης της αποδέσμευσης του Παναμά από την επιρροή των ΗΠΑ, προκαλώντας τη συντριβή του αεροπλάνου στο οποίο επέβαινε.

1990: Ήττα των Σαντινίστας

Ο πρόεδρος Ρούσβελτ είπε κάποτε για τον Νικαραγουανό δικτάτορα: «Ο Σομόζα μπορεί να είναι κάθαρμα, αλλά είναι δικό μας κάθαρμα». Όταν το 1979 ο γιος του καθάρματος ανατράπηκε, οι ΗΠΑ έκαναν κυριολεκτικά ότι περνούσε από το χέρι τους για να «επαναφέρουν στην τάξη» την άτακτη Νικαράγουα.

Ο Σομόζα ήταν ο πρώτος Νικαραγουανός διοικητής της Εθνοφρουράς που δημιούργησαν οι ΗΠΑ στη χώρα το 1929. Αφού οι πράκτορές του, με τη βορειοαμερικανική έγκριση, δολοφόνησαν τον επαναστάτη Σαντίνο, η δύναστεια Σομόζα ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας για τα επόμενα 45 χρόνια και διέπρεψε στους βασανισμούς, τις ομιδικές δολοφονίες, τη διαφθορά και την καταλήστευση της Νικαράγουας.

Όταν οι Σαντινίστας παίρνουν την εξουσία, πολλοί άντρες της Εθνοφρουράς εγκαταλείπουν τη χώρα με βορειοαμερικανικά αεροπλάνα. Η CIA τους περιμαζεύει, τους οργανώνει, τους εκπαιδεύει και τους ξαναστέλνει πίσω. Το νέο τους όνομα είναι «Κόντρας» – συντόμευση της ισπανικής λέξης «contrarrevolucionarios» (αντεπαναστάτες). Ο Ρήγκαν εγκρίνει τη χορήγηση εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων για την ανατροπή των Σαντινίστας, κηρύσσει οικονομικό εμπάργκο κατά της Νικαράγουας και πιέζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα να παγώσουν όλα τα δάνεια προς τη χώρα, κατά το παράδειγμα στραγγαλισμού της οικονομίας που εφαρμόστηκε στη Χιλή. Η CIA ναρκοθετεί τα λιμάνια της Νικαράγουας, ανατινάζει δεξαμενές πετρελαίου, κάνει απόπειρες δολοφονίας, δημιουργεί στρατιωτικές βάσεις των Κόντρας στη γειτονική Ονδούρα, το νότιο μέρος της οποίας είναι υπό κατοχή, αφού χιλιάδες Βορειοαμερικανοί στρατιώτες εγκαθίστανται εκεί. Εκτός από τη CIA, οργανωτές και εκτελεστές της αιματοχυσίας που ακολούθησε είναι το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, υπεύθυνο για τη συλλογή ιδιωτικών «δωρεών» υπέρ των Κόντρας, το Πεντάγωνο και δεκάδες ιδιωτικοί «αντικομουνιστικοί», χριστιανικοί κ.ά. οργανισμοί και σύλλογοι.

Ο «μυστικός πόλεμος» του Ρήγκαν, όπως αποκλήθηκε η προσπάθεια

ανατροπής των Σαντινίστας, υπήρξε η σημαντικότερη και η πιο πολυδάπανη εμπλοκή των ΗΠΑ μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ. Όταν η Βουλή των Αντιπροσώπων αποφάσισε να απαγορεύσει τη διοχέτευση κρατικών κονδυλίων προς τους Κόντρας, η CIA εξασφάλισε τη χρηματοδότησή τους αρχικά μέσω του εμπορίου ναρκωτικών και αργότερα με τα χρήματα από τις πωλήσεις όπλων στο Ιράν, το γνωστό σκάνδαλο Ιρανγκέτ.

Ο δεκάχρονος ακήρυχτος πόλεμος κατά της Νικαράγουας «κόστισε» 60.000 νεκρούς, 2.000 εξαφανισμένους και την οικονομική καταστροφή της χώρας. Η Νικαράγουα καταφεύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, αλλά οι ΗΠΑ αρνούνται να αναγνωρίσουν την καταδικαστική απόφαση και να καταβάλουν το ποσό των 18 δισ. δολαρίων το οποίο επιδικάζεται ως αποζημίωση.

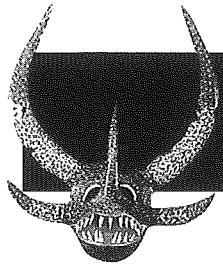
Στις εκλογές του 1990, η αντιπολίτευση, υποστηριζόμενη και χρηματοδοτούμενη ανοιχτά από τις ΗΠΑ, επικράτησε.

M.P. - Σ.Γ.

Νικαράγουα

Η εθνική αξιοπρέπεια έχασε τη μάχη στις πρόσφατες εκλογές στη Νικαράγουα. Νικήθηκε από την πείνα και τον πόλεμο... Οι υπεύθυνοι για τον πόλεμο και την πείνα γιορτάζουν τώρα το αποτέλεσμα μιας εκλογικής αναμέτρησης που τιμώρησε τα θύματα. Την επόμενη μέρα η κυβέρνηση των ΗΠΑ ανήγγειλε τον τερματισμό του οικονομικού εμπάργκο κατά της Νικαράγουας (...) Οι εισβολείς σπάνια χτυπούσαν στρατιωτικούς στόχους. Οι αγροτικές κοοπερατίβες ήταν ο ευνοούμενος στόχος τους. Πόσες χιλιάδες Νικαραγουανοί σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν κατά διαταγήν της κυβέρνησης των ΗΠΑ την περασμένη δεκαετία; Αναλογικά ο αριθμός θα αντιστοιχούσε σε τρία εκατομμύρια Βορειοαμερικανούς. Ωστόσο, πολλές χιλιάδες Βορειαμερικανοί επισκέφθηκαν τη Νικαράγουα καλοδεχούμενοι πάντα και χωρίς να συμβεί κακό σε κανέναν τους. Μόνο ένας πέθανε. Τον σκότωσαν οι Κόντρας.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

Οι Προσαρτησεις: Ο εδαφικός επεκτατισμός των ΗΠΑ

Πέρα από τον επεμβατισμό και τη διαφόρων ειδών επικυριαρχία σε άλλες χώρες, το κράτος των ΗΠΑ έχει πρωταγωνιστήσει πολλές φορές και σε προσπάθειες άμεσης κατάκτησης εδαφών. Περιοχές που ανήκαν σε άλλα κράτη ή ήταν ανεξάρτητες, και για τις οποίες οι ΗΠΑ έκριναν ότι για λόγους γεωστρατηγικούς, πολιτικούς, οικονομικούς ή «ιστορικούς» πρέπει να ανήκουν σε αυτές, κατακτήθηκαν και προσαρτήθηκαν άμεσα. Θα θυμηθούμε εδώ τρεις τέτοιες περιπτώσεις προσαρτήσεων: μια ανεπιτυχή (Κούβα), μια ημιτελή (Πουέρτο Ρίκο) και μια πλήρη (Χαβάη).

Η περίπτωση της Κούβας

Ο «εθνικός» χάρτης που κυκλοφόρησε το 1812 η κυβέρνηση των ΗΠΑ περιελάμβανε και την Κούβα. Ήταν άλλωστε η εποχή που οι ΗΠΑ είχαν ξεκινήσει να καταλάβουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της ηπείρου. Τίποτα δεν μπορούσε να σταματήσει το μεγάλο έθνος του Βορρά... Το 1803 οι ΗΠΑ αποκτούν τη Λουιζιάνα. Το 1819 τη Φλόριντα. Το 1836 νικούν το Μεξικό και καταλαμβάνουν εδάφη του (Τέξας). Το 1848 προσαρτούν και νέα μεξικανικά εδάφη: την Καλιφόρνια και το Νέο Μεξικό.

Όσον αφορά την Κούβα, ο υπουργός Εξωτερικών και κατόπιν πρόεδρος των ΗΠΑ Τζον Κουίνσι Άνταμς έλεγε το 1823: «Τα νησιά αυτά, λόγω της θέσης τους, είναι φυσικά συμπληρώματα της βορειοαμερικανικής ηπείρου [...]. Η προσάρτηση της Κούβας στην ομοσπονδιακή μας δημοκρατία είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της ακεραιότητας της Ομοσπονδίας». Η Κούβα, σύμφωνα με τον Άνταμς, ήταν σαν «φρούτο που έχει κοπεί από το δέντρο του». Ας μη ξεχνάμε, άλλωστε, ότι εκείνη την ίδια χρονιά ο πρόεδρος Μονρόε διακήρυξε το ομώνυμο δόγμα του: η αμερικανική ήπειρος ήταν περιοχή αποκλειστικού ενδιαφέροντος των ΗΠΑ και οι ευρωπαϊκές δυνάμεις δεν έπρεπε να ανακατεύονται σε αυτήν.

Η Κούβα εκείνη την εποχή βρισκόταν υπό την κυριαρχία της Ισπανίας. Η επιθυμία των ΗΠΑ να την προσαρτήσουν προσέκρουε στις αντίστοιχες ορέεις της Αγγλίας, οπότε οι ΗΠΑ επέλεξαν μια πολιτική που συνοψίζοταν στο «Η της Ισπανίας ή δικιά μας». Ενώ στο νησί βρισκόταν σε εξέλιξη ένας σκληρός αγώνας για την ανεξαρτησία από τους Ισπανούς, οι ΗΠΑ προσπαθούσαν, αρχικά με τον πρόεδρο Πολκ, το 1848, και αργότερα με τον πρόεδρο Μπιουκάναν, να αγοράσουν την Κούβα από τους Ισπανούς –χωρίς επιτυχία, όμως.

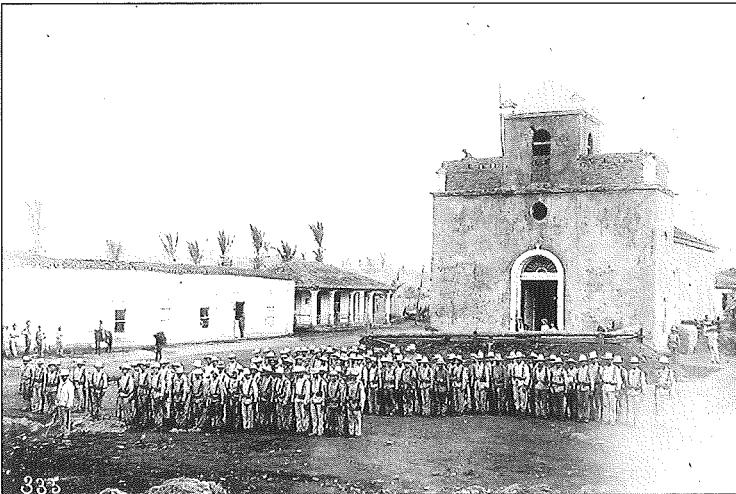

Βορειοαμερικανικές ναυτικές δυνάμεις στον Κόλπο του Γκουαντάναμο στην Κούβα το 1898.

Στα τέλη του αιώνα, ο αγώνας των Κουβανών για ανεξαρτησία βρισκόταν κοντά στην ευόδωσή του. Δεκαετίες ένοπλης σύγκρουσης είχαν φέρει τους Ισπανούς στα πρόθυρα της ήττας. Οι ΗΠΑ συνειδητοποίησαν ότι, αν δεν δρούσαν άμεσα, δεν θα είχαν πια να κάνουν με μια ισπανική αποικία αλλά με ένα ανεξάρτητο κράτος, γεγονός που θα περιέπλεκε πολύ τα πράγματα. Η ανατίναξη του βορειοαμερικανικού πλοίου *Maine*, στο λιμάνι της Αβάνας, ήταν το τέλειο πρόσχημα. Οι νόμοι για την επέμβαση των ΗΠΑ ψηφίστηκαν ταχύτατα και στις 22 Ιουνίου του 1898 ο στρατός των ΗΠΑ αποβιβάστηκε στην Κούβα. Ο «πόλεμος» κράτησε μέχρι τις 12 Αυγούστου –ενάμιση μήνα. Αν τυχόν διερωτάται κανείς πώς η κραταιά Ισπανία ήττήθηκε μέσα σε 50 μέρες, αρκεί να θυμηθεί τους αγώνες τριών και πάνω δεκαετιών, οι οποίοι είχαν φθάσει πια μισό βήμα από τη νίκη. Η επέμβαση των ΗΠΑ «για την απελευθέρωση της Κούβας» δεν ήταν παρά επέμβαση για να εμποδίσουν την ανεξαρτησία της.

Ωστόσο, οι Κουβανοί δεν ήταν διατεθειμένοι να παραδώσουν εύκολα τη χώρα τους στις ΗΠΑ. Ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Τζ. Μπρέκενριτζ, στο περίφημο υπόμνημά του, υποστήριζε ότι «πρέπει να καθαρίσουμε τη χώρα [από τους κατοίκους της], ακόμα κι αν χρειαστεί να εφαρμόσουμε τις ίδιες μεθόδους που εφάρμοσε η Θεία Πρόνοια στα Σόδομα και στα Γόμορα». Στις συμφωνίες ειρήνευσης μεταξύ Ισπανίας και ΗΠΑ, οι Κουβανοί δεν προσκαλούνται καν. Δεν γίνεται καν συζήτηση περί ανεξαρτησίας. Η Κούβα κηρύσσεται «ειδική περιοχή» υπό την κυριαρχία των ΗΠΑ. Την 1η Ιανουαρίου του 1899 υψώνεται στην Αβάνα η σημαία των ΗΠΑ.

Παρά το ισχυρό ρεύμα υπέρ της

335

προσάρτησης που εκδηλώθηκε στις ΗΠΑ, οι διεθνείς συγκυρίες και η βούληση των Κουβανών για ανεξαρτησία περιέπλεκαν τα πράγματα. Οι ΗΠΑ επέτρεψαν τη θέσπιση ενός Συντάγματος στην Κούβα, επιβάλλοντας όμως να μπει ως παράρτημα η Τροπολογία Πλατ, η οποία επέτρεπε στις ΗΠΑ να επεμβαίνουν στην Κούβα όποτε το έκριναν απαραίτητο, απαγόρευε στην Κούβα να υπογράφει διεθνείς συμφωνίες και να έχει ανεξάρτητες σχέσεις, την υποχρέωνε να παραχωρεί στις ΗΠΑ όποια εδάφη ήθελαν για βάσεις κ.λπ. («Παιδί» της Τροπολογίας Πλατ είναι η επ' αόριστον παραμονή της βάσης του Γκουαντάναμο στην Κούβα.)

Η «σιγουριά» της Τροπολογίας Πλατ και της επιβολής από τις ΗΠΑ του προέδρου Εστράδα Πάλμα, οι συγκυρίες διεθνώς αλλά και εντός των ΗΠΑ, αλλά και η πίεση των Κουβανών υπέρ της ανεξαρτησίας, οδήγησαν το 1901 στο καθεστώς της «δημοκρατίας υπό κηδεμονία» με περιορισμένη ανεξαρτησία. Από εκεί και μετά αρχίζει μια άλλη ιστορία που τερματίζεται την 1η Ιανουαρίου του 1959.

Η περίπτωση του Πουέρτο Ρίκο

Η περίπτωση της Κούβας, του Πουέρτο Ρίκο και της Διώρυγας του Παναμά είναι αλληλένδετες: κοινός τους στόχος ο απόλυτος έλεγχος του Κόλπου του Μεξικού και της διέλευσης μεταξύ των ακτών της Αμερικής και της Ασίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ακροδεξιοί κύκλοι των ΗΠΑ ακόμα δεν έχουν συγχωρήσει την επιστροφή του ελέγχου της Διώρυγας στον Παναμά.

Το 1898, μαζί με την Κούβα, οι ΗΠΑ κατακτούν και το Πουέρτο Ρίκο. Χωρίς, προφανώς, να γίνεται καν σκέψη περί ανεξαρτησίας, τοποθετούν εκεί έναν κυβερνήτη, διοριζόμενο από τον πρόεδρο των ΗΠΑ, και επιτρέπουν τη λειτουργία ενός νομοθετικού σώματος, το οποίο εκλεγόταν από τους εγγράμματους πολίτες (περίπου το 17% του πληθυσμού) που επιπλέον είχαν να πληρώσουν την απαραίτητη εισφορά (με αποτέλεσμα οι ψηφίζοντες να είναι ελάχιστοι).

Οι ΗΠΑ ήταν αποφασισμένες να μην επιτρέψουν να επαναληφθεί στο Πουέρτο Ρίκο ότι συνέβη στην Κούβα. Ο έλεγχος που επέβαλαν ήταν ασφυκτικός. Το 1919 δίνουν στους κατοίκους του νησιού την υπηκοότητα των ΗΠΑ, ενώ το 1952 δημιουργείται το καθεστώς της Κοινοπολιτείας Ελεύθερης Πολιτείας σε σύνδεση με τις ΗΠΑ. Αυτό σημαίνει ότι οι Πορτορικανοί έχουν διαβατήριο των ΗΠΑ, υπηρετούν στο στρατό, αλλά δεν έχουν δικαίωμα να ψηφίζουν στις προεδρικές και βουλευτικές εκλογές (στέλνουν μόνο έναν αντιπρόσωπο στη Βουλή, ο οποίος όμως δεν έχει δικαίωμα ψήφου). Οι ΗΠΑ αποφασίζουν για οιδήποτε έχει

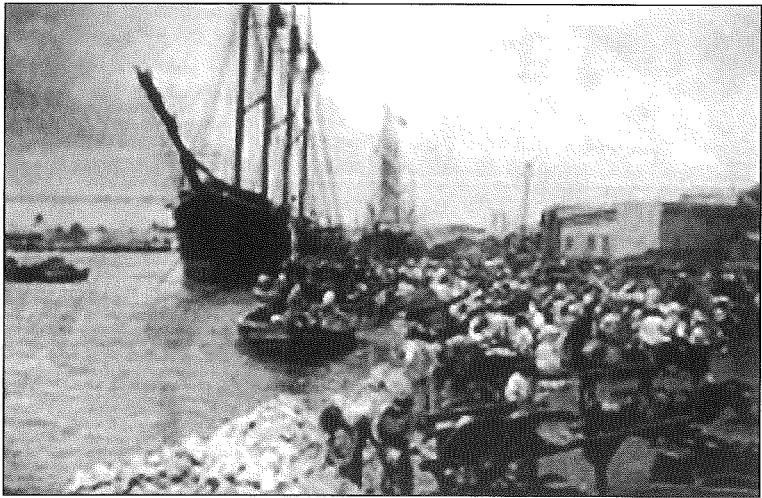
να κάνει με την άμυνα, την εξωτερική πολιτική, τις επικοινωνίες, το εμπόριο και το νόμισμα. Τα υπόλοιπα εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των τοπικών οργάνων. Κάτι μεταξύ β' βαθμού αυτοδιοίκησης και περιορισμένης αυτονομίας, δηλαδή.

Στο Πουέρτο Ρίκο αναπτύχθηκε ισχυρότατο κίνημα υπέρ της ανεξαρτησίας (για τις συνθήκες στο Πουέρτο Ρίκο και το κίνημα για την ανεξαρτησία, βλ. Σήματα Καπνού, τ. 6, σελ. 43-47). Τον Μάρτιο του 1998, η Βουλή των ΗΠΑ έδωσε –με ψήφους 209 έναντι 208– δικαίωμα στους Πορτορικανούς να κάνουν δημοψήφισμα για το μελλοντικό καθεστώς της χώρας τους. Μεγάλη συζήτηση έγινε για τη γλώσσα των Πορτορικανών (μόνο το 25% του πληθυσμού θεωρείται δίγλωσσο, δηλαδή γνωρίζει καλά τα αγγλικά), ενώ οι οπαδοί της ανεξαρτησίας θεώρησαν τη συγκεκριμένη διαδικασία του δημοψηφίσματος εκβιαστική και «ελιγμό των οπαδών της πλήρους προσάρτησης», με δεδομένη την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση του νησιού. Το δημοψήφισμα έγινε τον Δεκέμβριο του 1998. Τόσο η μετατροπή σε Πολιτεία των ΗΠΑ όσο και η ανεξαρτησία απορρίφθηκαν. Με επικρατούσα άποψη το «κανένα από αυτά τα καθεστώτα», διατηρήθηκε το σημερινό καθεστώς της «κοινοπολιτείας» με τις ΗΠΑ.

Η περίπτωση της Χαβάης

Οι ΗΠΑ κατέκτησαν το αρχιπέλαγος της Χαβάης το 1893. Το 1896 κηρύχθηκε παράνομη η ντόπια γλώσσα και επιβλήθηκαν ως μοναδική γλώσσα τα αγγλικά. Η προσάρτηση κηρύχθηκε το 1898 και το 1959 η Χαβάη έγινε επίσημα Πολιτεία των ΗΠΑ. Στο δημοψήφισμα υπήρχαν μόνο δύο επιλογές: διατήρηση του καθεστώτος της «προσαρτημένης Περιοχής» ή μετατροπή σε Πολιτεία. Δεν υπήρχε ούτε η επιλογή της «Κοινοπολιτείας» (όπως στο Πουέρτο Ρίκο) ούτε βέβαια της ανεξαρτησίας, σε παράβαση του Ψηφίσματος 742 του ΟΗΕ.

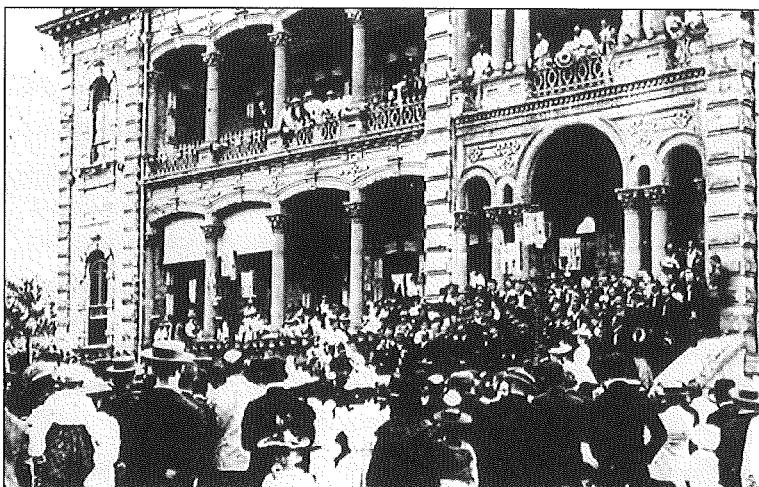
Κατά τη δεκαετία του 1970, ένα ρεύμα από (γενικά εύπορους) Βορειοαμερικανούς που ήρθαν να ζήσουν και να δουλέψουν στη Χαβάη, είχε ως αποτέλεσμα την εκδίωξη των Χαβανέζων από περιοχές όπου διέμεναν. Πολλές φορές η διορία που δινόταν στους ντόπιους να εγκαταλείψουν τη γη τους δεν υπερέβαινε το ένα μήνα. Το γεγονός αυτό δημιούργησε ένα κύμα διαμαρτυριών, που συμπληρώθηκαν το 1976 από τις διαδηλώσεις ενάντια στη χρήση ενός από τα νησιά για στρατιωτικές δοκιμές –

διαδηλώσεις στις οποίες σκοτώθηκαν δύο άτομα και συνελήφθησαν δεκάδες που καταδικάστηκαν σε βαριές ποινές φυλάκισης. Η δεκαετία του 1980 υπήρξε μάρτυρας ενός πραγματικά μεγάλου κινήματος ενάντια στην κατοχή των χώρων (των λευκών). Μαζικές διαδηλώσεις, συγκρούσεις, διεκδικήσεις γαιών και ιερών τόπων. Μεγάλο μέρος της γης συνεχίζει να χρησιμοποιείται παράνομα (για στρατιωτικούς σκοπούς, για αεροδρόμια κ.λπ.), ενώ χιλιάδες άνθρωποι περιμένουν την παροχή μιας μικρής έκτασης γης για να δουλέψουν και να ζήσουν. Το 1999 οι εκκρεμούσες αιτήσεις έφθαναν τις 29.000. Τον Αύγουστο του 1998 έγιναν μεγάλες διαδηλώσεις στην επέτειο του ενός αιώνα κατοχής της Χαβάης από τις ΗΠΑ.

Το 1987 ιδρύθηκε το Κα Λαχούνι, κίνημα υπέρ της ανεξαρτησίας, της απο-αποικιοποίησης και της κυριαρχίας, στο οποίο συμμετέχουν πάνω από 10.000 πολίτες. Οργανώθηκε ένα είδος «κυβέρνησης στην εξορία», με πρόγραμμα, εκλεγμένους εκπροσώπους και καταστατικό χάρτη. Ο στόχος είναι «οι άνθρωποι με κοινή κουλτούρα, θρησκεία, γλώσσα, σύστημα αξιών και εδαφική βάση να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν έλεγχο στη γη και τη ζωή τους, ανεξάρτητα από άλλες χώρες». Η πολιτειακή κυβέρνηση προσπάθησε να υπονομεύσει το κίνημα υπέρ της κυριαρχίας, οργανώντας μια εκλογική διαδικασία για περιορισμένη αυτονομία. Σύμφωνα με τον M. Trask, ιδρυτικό στέλεχος του Κα Λαχούνι, «οι περιορισμοί αυτούς σήμαιναν ότι οι κάτοικοι της Χαβάης θα είχαν ένα έθνος στα χαρτιά, χωρίς γη, χρήματα και αυτοδιοίκηση». Το Κα Λαχούνι υποστήριξε το μποϊκοτάζ της διαδικασίας. Τελικά από τις εκλογές απείχε το 60%, ενώ ένα επιπρόσθετο 10% ψήφισε κατά. Η απάντηση της κυβέρνησης ήταν μεγαλύτερη καταστολή, συλλήψεις κ.λπ.

Η Χαβάη, από κέντρο παραγωγής φθηνής ζάχαρης για τις ΗΠΑ, σήμερα έχει μετατραπεί σε στρατιωτικό και τουριστικό κέντρο. Ειδικά ο τουρισμός

και η «πολιτιστική εκπόρνευση» που έχει επιφέρει, είναι κάτι που κοστίζει ιδιαίτερα στους ντόπιους. Το 1998 επισκέφθηκαν τη Χαβάη 7.000.000 τουρίστες, οι οποίοι αποζητούν εξωτισμό και ημίγυμνες γυναίκες να χορεύουν με λουλούδια στο λαιμό. Ο χορός χούλα, ένας αρχαίος χορός που αποτελεί τμήμα των τελετουργιών μιας μεγάλης πνευματικής παράδοσης, έχει μετατραπεί σε σύμβολο της ταπείνωσης των ντόπιων μπροστά σε χάσκοντες τουρίστες. Η αναλογία των τουριστών προς τους κατοίκους των νησιών είναι 6 προς 1, ενώ προς τους ντόπιους Χαβανέζους είναι 30 προς 1! Ο τουρισμός έχει αυξήσει δραματικά το κόστος ζωής, ενώ περίπου το 20% των Χαβανέζων είναι άστεγοι.

Αντίστοιχη πληγή είναι η στρατιωτικοποίηση των νησιών. Οι στρατιωτικοί αποτελούν το 11% του 1,2 εκατομμυρίου που είναι συνολικά οι κάτοικοι των νησιών. Οι Κανάκα Μαολί (γηγενείς) αποτελούν πια μόνο το 18,5% (221.000). Το 5% της γης έχει στρατιωτική χρήση, ποσοστό το οποίο στο Οάχου (το πιο πυκνοκατοικημένο νησί) φθάνει το 22,4%. Ο τουρισμός και η στρατιωτικοποίηση δημιουργούν ένα ασφυκτικό πλέγμα οικονομικής εξάρτησης, το οποίο –σε συνδυασμό με την ανυπαρξία άλλων οικονομικών διεξόδων– οδηγεί και πολλούς ντόπιους να συνεργάζονται.

Και το μέλλον; Η κατάκτηση της Χαβάης είναι οριστική και αμετάλλητη; Σύμφωνα με τη συγγραφέα, ακτιβίστρια και καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Χαβάης Haunani-Kay Trask, «ο 21ος αιώνας δεν υπόσχεται πολλά για τους γηγενείς Χαβανέζους. Με δεδομένο ότι κανές πια δεν αμφισβητεί την ισχύ των ΗΠΑ, τόσο σε στρατιωτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο, οι προοπτικές για απόδοση της γης μας και για κάποια μορφή αυτο-διακυβέρνησης είναι θλιβερά φτωχές. [...] Η δυσκολία με τη Χαβάη είναι ότι είναι ένα πολύ μικρό αρχιπέλαγος με μεγάλη σημασία για τον στρατό των ΗΠΑ. Και ότι το κρατικό-τουριστικό σύμπλεγμα έχει αποφασίσει ότι ο μαζικός τουρισμός αποτελεί το οικονομικό μας μέλλον. Έτσι, ο τουρισμός και ο μιλιταρισμός θα εξακολουθήσουν να αποτελούν τα κύρια οικονομικά εμπόδια στην επιτυχία μας. Πολιτικά, βέβαια, το κύριο εμπόδιο είναι οι έποικοι, οι οποίοι αποτελούν πια την πλειονότητα του πληθυσμού και είναι ένθερμοι αντίπαλοι οποιασδήποτε μορφής αυτο-διακυβέρνησης της Χαβάης και ιδιαίτερα της επιστροφής γαιών και υδάτων».

K.A.

Aνη πολιτική δεν ήταν εργαλείο των ισχυρών, θα μπορούσε –όπως έχει πει ο Νόαμ Τσόμσκι– να πραγματοποιηθεί μια νέα Νυρεμβέργη, όπου όλοι οι πρόεδροι των ΗΠΑ θα δικάζονταν για ειδεχθή, διαρκή εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Στο κατηγορητήριο μιας τέτοιας δίκης τα πολιτικά εγκλήματα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής κατά της Λατινικής Αμερικής θα διεκδικούσαν περίοπτη θέση. Γενοκτονίες, δολοφονίες, εξαφανίσεις, φρικτά βασανιστήρια – σε όλο τον 20ό αιώνα έγιναν υπόθεση ρουτίνας για τους Λατινοαμερικάνους που αντιστάθηκαν στην προέλαση του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού. Κι εκείνος με τη σειρά του εκπαιδεύει δικτάτορες και στρατιωτικά και παραστρατιωτικά στελέχη, οργάνωσε μιστικές υπηρεσίες και πραξικόπηματα, έδωσε και δίνει μάχες συγκάλυψης των εγκλημάτων και των εγκληματιών, αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι το περίφημο διεθνές δίκαιο και οι διεθνείς οργανισμοί είναι τραπουλόχαρτα στα χέρια των ισχυρών της γης. Αν μπορούσαμε να αθροίσουμε όλα αυτά τα εγκλήματα, να τα καταγράψουμε, θα βλέπαμε ότι αυτά τα επεισόδια –ενός στην ουσία διαρκούς πολέμου– έχουν έναν κοινό παρανομαστή: την αγωνιώδη προσπάθεια των ΗΠΑ να υποτάξουν το φρόνημα όλων εκείνων που δεν αποδέχονται αικόμη και σήμερα ότι την τύχη τους θα την αποφασίζουν άλλοι, αλλού, εκείνων που με διάφορα πρόσωπα και τρόπους επιμένουν να μιλούν στο όνομα της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αξιοπρέπειας, της ελπίδας.

Ας γίνουμε όμως αναγκαστικά πιο πεζοί και πρακτικοί και ας δύμε πώς οργανώνεται η τεράστια μηχανή πολιτικο-στρατιωτικής επέμβασης των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική.

ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΔΕΝ ΞΕΧΝΑΜΕ,

Όλα για την «εθνική ασφάλεια» των ΗΠΑ: εκπαίδευση δικτατόρων, δράση μυστικών υπηρεσιών, εγκλήματα και συγκάλυψη τους

Oι ΗΠΑ φρόντισαν εξαρχής να παρέχουν στους εκτελεστές της πολιτικής τους όλα τα αναγκαία εφόδια, κι έτσι δημιούργησαν και εξέλιξαν ένα ολόκληρο δίκτυο κέντρων εκπαίδευσης των υποψήφιων δικτατόρων και βασανιστών. Το πιο σημαντικό στοιχείο αυτής της εκπαίδευσης ήταν και εξακολουθεί να είναι το «δόγμα για την εθνική ασφάλεια» που τροποποιείται ανάλογα με την εποχή και τη συγκυρία, αλλά μένει σταθερό στον πυρήνα του, όπου «εθνική ασφάλεια» προφανώς εννοείται εκείνη που συνάδει με τα συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή. Το εκάστοτε λοιπόν δόγμα για την εθνική ασφάλεια, προϊόν επεξεργασιών από τους κύκλους του κεφαλαίου και του Πενταγώνου, προϋποθέτει την αλλαγή των παραδοσιακών ευθυνών των ενόπλων δυνάμεων των λατινοαμερικανικών χωρών. Το βασικό τους καθήκον είναι η διαφύλαξη της «εσωτερικής ειρήνης» και η δημιουργία τέτοιων κοινωνικών συνθηκών που θα επιτρέπουν στον βορειοαμερικανικό ιμπεριαλισμό να καταληστεύει τον πλούτο της περιοχής και να τη χρησιμοποιεί σαν μια απέραντη οικονομική ενδοχώρα. Πρώτο βήμα σε αυτή την κατεύθυνση είναι βέβαια η επανεξέταση της αντίληψης για τον πιθανό αντίπαλο, ο οποίος είναι πια ο πολίτης που, για διάφορους λόγους που ξεκινούν από το ότι συμβαίνει να κατοικεί σε περιοχές υψηλού οικονομικού ενδιαφέροντος για το βορειοαμερικανικό κεφάλαιο (αυτή είναι η περίπτωση αρκετών ιθαγενικών λαών) και φτάνουν στις κοινωνικο-πολιτικές απόψεις του, θεωρείται τώρα εσωτερικός εχθρός.

Στο ίδιο πλαίσιο πρέπει να δούμε και τις τροποποίησεις που υφίσταται η παραδοσιακή αντίληψη των γεωγραφικών συνόρων. Οι ΗΠΑ, που στο παρελθόν χρησιμοποίησαν και το όπλο της υποδαύλισης «εθνικών» αντιθέσεων στη Λατινική Αμερική με αποτέλεσμα ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ χωρών, έχουν ρίξει ιδιαίτερο βάρος στη χάραξη και προστασία των ιδεολογικών συνόρων, άλλοτε απροκάλυπτα, όπως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την κουβανέζικη επανάσταση, όταν η πάλη κατά του «κομουνιστικού κινδύνου» ήταν το κύριο στρατηγικό καθήκον, κι άλλοτε συγκαλυμμένα, όπως γίνεται σήμερα με το «Σχέδιο Κολόμβια», το οποίο με το πρόσχημα του αγώνα κατά των ναρκωτικών επιχειρεί μια περιφερειακή αναμέτρηση με τις ένοπλες αντάρτικες οργανώσεις αλλά και τα ανερχόμενα κοινωνικά κινήματα πέριξ του Αμαζονίου.

Φυσικά, τότε και τώρα, οι ΗΠΑ υλοποιούν τα σχέδιά τους χάρη στη συμμετοχή και τη βοήθεια των τοπικών κυρίαρχων τάξεων, των οικονομικών ολιγαρχιών που, όπως λέει ο Εντουάρντο Γκαλεάνο, έχουν πουλήσει την ψυχή και το κορμί τους στον ιμπεριαλισμό «σε μια τιμή που θα έκανε τον Φάουντ να κοκκινίζει!».

Α) Η εκπαίδευση των δικτατόρων και των δολοφόνων

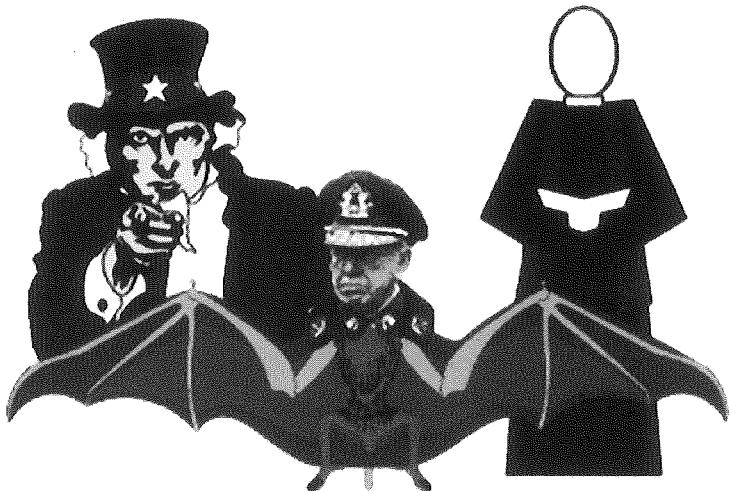
Στα τέλη της δεκαετίας του '70 ήταν εξακριβωμένο και διασταυρωμένο ότι στις ΗΠΑ λειτουργούσαν τα πιο κάτω κέντρα εκπαίδευσης:

• Σχολή της Αμερικής (SOA), στο Κολόμπους της Γεωργίας

Θεωρείται το κύριο κέντρο στρατιωτικής εκπαίδευσης στο οποίο φοιτούσαν αποκλειστικά Λατινοαμερικανοί και η διδασκαλία γινόταν στην ισπανική γλώσσα. Το 1973, τη χρονιά του πραξικοπήματος στη Χιλή, φοιτούσαν στη σχολή 1.750 Λατινοαμερικανοί, ενώ εκείνοι που είχαν αποφοιτήσει μέχρι τότε ανέρχονταν σε 30.000 περίπου.

Ανάμεσα στους αποφοιτους της Σχολής της Αμερικής ήταν και οι πρώην δικτάτορες της

ΔΕΝ ΣΥΝΧωΡΟÚΜΕ!

Βολιβίας Ούγκο Μπάνσερ και Γκαρσία Μέσα, του Ελ Σαλβαδόρ Κάρλος Ουμπέρτο Ρομέρο, της Γουατεμάλας Ρομέρο Λούκας Γκαρσία, μέλη της οικογένειας Σομόζα (Νικαράγουα) και φυσικά ο Πινοτσέτ.

Το 2000 η Σχολή «έκλεισε» αφού είχαν φοίτησει συνολικά σε αυτήν πάνω από 60.000 στρατιωτικού. Από αυτούς 11 έγιναν πρόεδροι κυβερνήσεων, 40 υπουργοί Άμυνας και 75 επικεφαλής Ενόπλων Δυνάμεων. Στην πραγματικότητα η Σχολή από τις 17 Ιανουαρίου 2001 επαναλειτουργεί στις ίδιες εγκαταστάσεις, με τον ίδιο υπεύθυνο, το ίδιο πρόγραμμα και νέο(!) όνομα: «Ινστιτούτο του Δυτικού Ήμισφαιρίου για τη Συνεργασία με Ασφάλεια», και υπάγεται στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας των ΗΠΑ.

• Σχολή Πεζικού του στρατού των ΗΠΑ στην Πολιτεία της Γεωργίας

Ήταν η πρώτη σχολή στην οποία φοίτησαν Λατινοαμερικανοί ήδη από το 1939. Εδώ παρακολουθούσαν μαθήματα τελειοποίησης στον πόλεμο ενάντια στα αντάρτικα.

• Σχολή πολιτικής και στρατιωτικής διοίκησης (Φορτ Γκόρντον) στην Πολιτεία της Γεωργίας

Βασικό εκπαιδευτικό κέντρο όπου διδάσκονταν μαθήματα για τις σχέσεις στρατού και πολιτών.

• Κέντρο πολεμικών ενεργειών Τζον Κένεντι (Φορτ Μπραγκ) στην Πολιτεία Βόρεια Καρολίνα.

Εδώ γινόταν εκπαίδευση σε ζητήματα ψυχολογικού πολέμου και καταστολής εξεγέρσεων.

• Κολέγιο Επιτελικής Διοίκησης (Φορτ Λιβενούερτ) στην Πολιτεία Κάνσας

Το 1970, οι Τάιμς της Νέας Υόρκης είχαν γράψει ότι 12 από τους Λατινοαμερικανούς που είχαν τελειώσει το Κολέγιο αυτό μέχρι τότε, έγιναν αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, 112 έγιναν υπουργοί ή πρεσβευτές, 80 έγιναν αρχηγοί εθνικών Ενόπλων Δυνάμεων, 922 έγιναν στρατηγοί.

• Διαμερικανική Ακαδημία της Πολεμικής Αεροπορίας (Ολμπρούκ) στη ζώνη της διώρυγας του Παναμά.

Εδώ οι εκπαιδευόμενοι μάθαιναν να πολεμούν σε πραγματικές τροπικές συνθήκες.

Ας σημειωθεί επίσης η φοίτηση στο Ουέστ Πόιντ, τη Στρατιωτική Ακαδημία

των ΗΠΑ, «επιλεκτων» ανδρών όπως ο θλιβερός δικτάτορας της Νικαράγουας Αναστάσιο Σομόζα, αλλά και το γεγονός ότι διαμερικανικές στρατιωτικές σχολές λειτουργούν για χρόνια σε μια σειρά λατινοαμερικανικές χώρες.

B) Η δράση των μυστικών υπηρεσιών και η συγκάλυψη των εγκλημάτων

Παρότι τη CIA, που ιδρύθηκε το 1947 ως τμήμα της κυβερνησης των ΗΠΑ, θα ήταν άχαρο να επιχειρηματολογήσει κανείς για να αποδείξει το κοινό μυστικό της υφηλίου, ότι δηλαδή χωρίς τις καλές υπηρεσίες της στη Λατινική Αμερική, όπως και σε όλο τον πλανήτη, θα ήταν αδύνατον οι ΗΠΑ να έχουν το αποτέλεσμα που έχουν μέχρι σήμερα. Άλλωστε με τη γνωστή διαδικασία του αποχαρακτηρισμού μυστικών εγγράφων, η CIA αναγνώρισε τον Σεπτέμβριο του 2000 ότι στήριξε «ενεργά» τον Πινοτσέτ και ότι αξιωματικοί του που είναι ένοχοι τρομερών εγκλημάτων είχαν επαφή ή ήταν οι (διοι πράκτορες της CIA ή των Ενόπλων Δυνάμεων των ΗΠΑ. Ολόκληρο το σχετικό κείμενο βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση της CIA: <http://www.cia.gov/cia/publications/pubs.html>. Άρα είναι μάλλον αφελές να αναρωτηθούμε γιατί η «Δικαιοσύνη» δεν έχει αποδώσει ανοικτά ευθύνες στον τότε υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Κίσινγκερ, τον οποίο προστατεύει ένα τεχνο σιωπής.

Αξίζει όμως να αναφέρουμε ένα ιστορικό ανέκδοτο, σήμερα που ο πόλεμος κατά της «τρομοκρατίας» είναι σε πλήρη εξέλιξη: ο σημερινός πρεσβευτής των ΗΠΑ στα Ηνωμένα Έθνη, Τζον Νεγρεπόντε, αυτός που διαβεβαίωσε πριν λίγο καιρό την υφήλιο ότι οι ΗΠΑ θα χτυπήσουν όποια κράτη θεωρήσουν συνένοχα με τρομοκράτες, ήταν ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Ονδούρα τον οποίο το 1982 ο βορειοαμερικανικός Τύπος αποκάλυπτε ως τον βασικό συντονιστή των προσπαθειών ανατροπής της κυβέρνησης της Μανάγκουα, δηλαδή των Σαντινίστας, προφανώς με τη συμβολή των Κόντρας, υπό την υψηλή καθοδήγηση της CIA.

Ανάλογο είναι και το ζήτημα της DEA, της υπηρεσίας διωξής ναρκωτικών των ΗΠΑ, που για κάποιο λόγο που μόνο οι Βορειοαμερικάνοι ίσως κατανοούν, είναι η υπηρεσία που εκδίδει σήμερα τις λίστες με το ποιοι είναι τρομοκράτες ή όχι, ακόμη και σε αντίθεση με τις εκτιμήσεις των ντόπιων πολιτικών, όπως συμβαίνει με την περίπτωση των Ζαπατίστας, που η DEA τους θέλει τρομο-

κράτες αλλά οι αξιωματούχοι της κυβέρνησης Φοξ διαβεβαιώνουν για το αντίθετο.

Ας θεωρήσουμε όμως όλες αυτές τις ιστορίες μια τρέχουσα υπόθεση ρουτίνας, για να επικεντρώσουμε το θέμα μας στην οργάνωση των διηπειρωτικών κέντρων καταστολής, απαγωγών, εξαφανίσεων και δολοφονιών που στεγάστηκαν και στεγάζονται κάτω από τα ονόματα ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΟΝΔΩΡ και ΚΟΝΔΩΡ 2.

• Επιχείρηση Κόνδωρ

Ηταν μια επιχείρηση που οργανώθηκε από τη CIA (όταν αρχηγός της ήταν ο πατέρας Μπους) και το FBI, και για δύο δεκαετίες αποτέλεσε μάστιγα για τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Στόχος ήταν όσοι αγωνίζονταν ενάντια στις δικτατορίες που εξασφάλιζαν τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή. Εκτελεστικά όργανα ήταν επιλεγμένα τμήματα του στρατού και των αστυνομικών δυνάμεων των χωρών της Λατινικής Αμερικής τα οποία είχαν λάβει ειδική εκπαίδευση.

Είναι βέβαιο ότι η Αργεντινή, η Βολιβία, η Βραζιλία, η Χιλή, η Παραγουάνη και η Ουρουγουάνη συμμετείχαν σε αυτή τη διεθνή του τρόμου. Τα σχέδια της επιχείρησης τα επεξεργάζονταν σε κοινές συσκέψεις οι εκπρόσωποι των τοπικών δικτατοριών με τους πρεσβευτές των ΗΠΑ και με πράκτορες της CIA, και για την εκτέλεσή τους οι πράκτορες της μιας χώρας μπορούσαν να δρουν ελεύθερα στο έδαφος της άλλης, ακόμα και μέσα στις ΗΠΑ. Κέντρο της επιχείρησης ήταν η Χιλή του Πινοτοσέτ και ψυχή της επιχείρησης η DINA, η μυστική υπηρεσία του δικτάτορα. Σήμερα είναι γνωστό και επιβεβαιωμένο, από καταθέσεις αγωνιστών που μαρτύρησαν στα χέρια των βασανιστών τους και επεζήσαν, ότι επικεφαλής του Κόνδωρα στη Χιλή ήταν ο λοχαγός Μιγκέλ Κράσνοφ Μαρτσένκο, που ζει και μακρομερεύει στη Χιλή διότι έχει ακόμη υψηλούς προστάτες στον στρατό.

• Κόνδωρ 2

Οταν ο Παραγουανός Μαρτίν Αλμάδα ανακάλυψε το 1992 αποκαλυπτικά στοιχεία για τον «Κόνδορ» στα μυστικά αρχεία της αστυνομίας της Παραγουάνης, επιβεβαιώθηκε η υποψία ότι οι δολοφόνοι κυκλοφορούσαν ελεύθεροι και ότι έπαιζαν και παίζουν σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή της Λατινικής Αμερικής. Επιπλέον, ότι η «Επιχείρηση Κόνδωρ» δεν σταμάτησε ποτέ, αλλά μεταλλάχθηκε πάριοντας υπόψη της τα δεδομένα της αλλαγής των λατινοαμερικανικών δικτατοριών σε «δημοκρατικά» καθεστώτα. Σήμερα υπάρχουν πολλά στοιχεία που πειθούν ότι ένας «Κόνδωρ 2» συνεχίζει να λειτουργεί. Για παράδειγμα, τον Νοέμβριο του 1999, ο τότε πρόεδρος της Βολιβίας Ούγκο Μπάνσερ προήδρευσε σε συγκέντρωση στρατιωτικών παραγόντων της Λατινικής Αμερικής που επεξεργάστηκαν λίστα των «ανατρεπτικών στοιχείων» της περιοχής. Επίσης, λίγο μετά την 11η

Σεπτεμβρίου 2001, αναφέρθηκε ανάλογη συνάντηση στο Μοντεβίδεο της Ουρουγουάνης, όπου τα υπό συζήτηση θέματα ήταν: η απειλή της διεθνούς τρομοκρατίας, η σάση του προέδρου της Βενεζουέλας Τσάβες και το ενδεχόμενο εμφυλίου πολέμου στην Αργεντινή.

Εξαγωγή πολέμου: Από τα πραξικοπήματα των δεκαετιών '60 και '70 στο «Σχέδιο Κολομβία»

Στις δεκαετίες '60 και '70 το ενδιαφέρον των ΗΠΑ επικεντρωνόταν στο νότιο μέρος της Λατινικής Αμερικής στη Χιλή, την Αργεντινή, την Ουρουγουάνη και τη Βολιβία. Το ενδιαφέρον αυτό εκδηλώθηκε με ένα κύμα στρατιωτικών πραξικοπημάτων και κρατικής τρομοκρατίας που είχαν στόχο να υποτάξουν κυβερνήσεις και να τρομοκρατήσουν τη λαϊκή αντίσταση. Στη διάρκεια της δεκαετίας του '80, ο στόχος μεταφέρθηκε στην Κεντρική Αμερική. Οι ΗΠΑ στράφηκαν κατά της νικαραγουανής επανάστασης, κατά των αντάρτικων κινημάτων του Ελ Σαλβαδόρ και της Γουατεμάλας. Ο πόλεμος που εξαπέλυσε η Ουάσιγκτον κόστισε περισσότερο από 200.000 νεκρούς στη Γουατεμάλα, 75.000 στο Ελ Σαλβαδόρ και τουλάχιστον 50.000 στη Νικαράγουα. Η «ειρήνη» επιβλήθηκε με διάφορα σύμφωνα που αποκατέστησαν καθεστώτα πελατειακά και την ηγεμονία των ΗΠΑ στην περιοχή. Στα τέλη της δεκαετίας του '90 και στις αρχές του 21ου αιώνα, οι στρατηγικοί στόχοι επικεντρώνονται στο βορρά της Νοτίου Αμερικής, δηλαδή στην Κολομβία, το Εκουαδόρ και τη Βενεζουέλα, για ευνόητους λόγους, εξαιτίας του κινδύνου που αντιπροσωπεύουν τα αντάρτικα της Κολομβίας, οι ιθαγενικές και λαϊκές εξεγέρσεις στο Εκουαδόρ και –παρά τις αντιφάσεις της πολιτικής του– η εκλογή του Τσάβες στη Βενεζουέλα. Ας προσθέσουμε σε αυτά ότι και οι τρεις χώρες είναι πλούσιες σε πετρέλαιο. Η Βενεζουέλα είναι σημαντικός προμηθευτής πετρελαίου των ΗΠΑ, η Κολομβία είναι πετρελαιοπαραγωγός χώρα και έχει σημαντικά αποθέματα ανεκμετάλλευτα, το ίδιο και το Εκουαδόρ. Η δημιουργία της στρατιωτικής βάσης Μάντα στο Εκουαδόρ είχε στόχο να εξασφαλίσει τον έλεγχο στην περιοχή και να περικυκλώσει τα κολομβιανά αντάρτικα, ένας στόχος όμως που τέθηκε εν αμφιβόλω με τις εξεγέρσεις των ιθαγενών.

Έτσι σήμανε η ώρα του «Σχέδιο Κολομβία». Όπως καταγέλληκε εγκαίρως στη Λατινική Αμερική και διεθνώς, το «Σχέδιο Κολομβία» ήταν εξαρχής ένα σχέδιο πολέμου που στρεφόταν ενάντια στα αντάρτικα της Κολομβίας αλλά και ευρύτερα στους κοινωνικούς αγώνες της περιοχής, μέσω της γενίκευσης μιας σύγκρουσης στην περιφέρεια της Αμαζονίας που θα ενέπλεκε περισσότερες της μίας χώρας. Οι συγκεκριμένες αφορμές θα βρίσκονταν στην πορεία. Είχε επισημανθεί επίσης, αλλά ίσως να είχε υποτιμηθεί, η ρύτρα που περιλαμβάνει το «Σχέδιο Κολομβία» και αφορά το ενδε-

χόμενο απειλής των «εθνικών συμφερόντων» των ΗΠΑ στην περιοχή. Σε αυτή την περίπτωση, προβλέπεται η άμεση ανάμειξη των βορειοαμερικανικών δυνάμεων σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση. Η στρατηγική αυτή ολοκληρώθηκε με την «Πρωτοβουλία των Άνδεων» και τους «Νέους Ορίζοντες», δύο ακόμη πολεμικά σχέδια. Στο πλαίσιο και των τριών προβλεπόταν και ήδη είναι σε λειτουργία η δημιουργία στρατιωτικών βάσεων σε στρατηγικά σημεία της περιοχής. Αυτή η προοπτική φωτίζεται ιδιαίτερα από την απόφαση που πήραν οι υπουργοί Εσωτερικών των χωρών που μετέχουν στη MERCOSUR να εξετάσουν το ενδεχόμενο συγχώνευσης των εθνικών στρατών σε μια περιφερειακή δύναμη, υπό την υψηλή εποπτεία φυσικά των ΗΠΑ και, το πιθανότερο, υπό τις διαταγές της βορειοαμερικανικής Στρατιάς του Νότου με έδρα το Μαϊάμι (και μια υπο-έδρα στο Πουέρτο Ρίκο) που είναι υπεύθυνη για όλη την Κεντρική και Νότια Αμερική, την Καραϊβική και τα ύδατα που την περιβάλλουν, συνολικής έκτασης 15.6 εκατομμύρια τετραγωνικών χιλιομέτρων στα οποία κατοικούν περισσότεροι από 404 εκατομμύρια άνθρωποι.

Βορειοαμερικανική Στρατιά του Νότου: Ένας στρατός κατοχής στη Νότια Αμερική

Στις 27 Μαρτίου 2001, ο διοικητής αυτής της Στρατιάς, στρατηγός Πίτερ Πέις, κατέθεσε στην Επιτροπή Υπηρεσιών των Ενόπλων Δυνάμεων της Γερουσίας των ΗΠΑ και έδωσε αποκαλυπτικά στοιχεία για το τι ετοιμάζουν για τη Λατινική Αμερική.

Έτσι, οι ΗΠΑ διαθέτουν πια 3 μεγάλες στρατιωτικές βάσεις με αεροδρόμια: στην Αρούμπα-Κουρασάο/Ολλανδικές Αντίλλες, στη Μάντα/Εκουαδόρ, στην Κομαλάποσα/Ελ Σαλβαδόρ. Υπάρχει μία ακόμη επιχειρησιακή βάση στο Σότο Κόνο/Ονδούρα, που παρέχει υποστήριξη σε ελικόπτερα που πραγματοποιούν πτήσεις στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική.

Ο Πέις έδωσε επιπλέον στοιχεία και για την εκπαίδευση των στρατιωτικών δυνάμεων της Καραϊβικής με τις οποίες συνεργάστηκαν στο «TRADE WINDS 2000», μια πολυεθνική άσκηση που προωθεί τη συνεργασία των δυνάμεων ξηράς και θαλάσσης σε απάντηση στις περιφερειακές κρίσεις..., όπως δήλωσε. Άλλωστε τα δύο τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί κατακόρυφα η δραστηριοποίηση και των βορειοαμερικανικών ακτοφυλακών. Σε αυτές τις επιχειρήσεις δρουν συνδυασμένα η DEA, το υπουργείο Άμυνας, οι Τελωνειακές Υπηρεσίες των ΗΠΑ, οι Ακτοφυλακές και άλλες υπηρεσίες.

Ο Πέις μιλήσει και για την Κεντρική Αμερική. Εκεί η εκπαίδευση γίνεται με ένα πρόγραμμα που ονομάζεται «Κεντρικό Ουρανό» και φαινομενικά αφορά την καμπάνια ενάντια στα ναρκωτικά. Ανάλογα είναι τα στοιχεία και για το τμήμα που ονομάζεται Νότιος Κώνος (Χιλή, Αργεντινή, Βραζιλία, Ουρουγουάη, Παραγουάη) όπου οι κοινές στρατιωτικές ασκήσεις ονομάζονται CABANAS, και συχνά, όπως στην περίπτωση της Αργεντινής το 2000, γίνονται με παραβίαση και του συντάγματος της χώρας. Περιλαμβάνουν μάλιστα και θαλάσσιες ασκήσεις με το όνομα UNITAS, που είναι οι μεγαλύτερες πολυεθνικές θαλάσσιες ασκήσεις που διευθύνονται οι ΗΠΑ στο δυτικό ημισφαίριο.

Η τέταρτη περιοχή που περιλαμβάνει Βενεζουέλα, Κολομβία, Εκουαδόρ, Περού και Βολιβία, καλύπτεται από το λεγόμενο «Σύστημα των Άνδεων». Μάλιστα ο Πέις αποκάλυψε ότι εκτός από τη βάση Μάντα του Εκουαδόρ που είναι βάση-κλειδί για τον έλεγχο αυτής της περιοχής αλλά και όλης της Νότιας Αμερικής, ελέγχουν και τα ποτάμια της Κολομβίας και του Περού, και ότι στο Περού οι βορειοαμερικανικές ειδικές δυνάμεις του ναυτικού (Seals) είναι η «καλύτερη δύναμη αυτού του τύπου που διαθέτουμε στην περιοχή της ευθύνης μας».

Σε αυτή την περιοχή έγινε γνωστό ότι οι ΗΠΑ έβαλαν σε εφαρμογή και ένα

άλλο σχέδιο, την ιδιωτικοποίηση του πολέμου. Σύμφωνα με την εφημερίδα *EI Tiempo* της Μπογκοτά, 30.000 νέοι στρατιώτες στην Κολομβία εκπαιδεύτηκαν στο πλαίσιο του «Σχέδιου Κολομβία» από την εταιρεία Military Professional Resources Inc., η οποία έχει συμβόλαιο 6 εκατ. δολαρίων για να εκπαιδεύσει και να βοηθήσει τις στρατιωτικές δυνάμεις της Κολομβίας. Περιττόν να πούμε ότι την εταιρεία στελεχώνουν βετεράνοι παλιών ιμπεριαλιστικών πολέμων στο Βιετνάμ, την Ινδοκίνα, την ίδια τη Λατινική Αμερική. Παράλληλα, η αμερικανική οργάνωση Human Rights Watch κατήγγειλε τον Ιανουάριο του 2001 ότι το Πεντάγωνο έχει καταστρηθεί ακόμη και την απόφαση του Κογκρέσου, που προέβλεπε, εκτός από την περίπτωση κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, την παρουσία το πολύ 800 ατόμων στην Κολομβία, ενώ ήδη πάνω από 1.000 στρατιωτικοί των ειδικών δυνάμεων αλωνίζουν στη χώρα.

Ο ρόλος των παραστρατιωτικών στο «Σχέδιο Κολομβία»

Ενικά γνωρίζουμε και από άλλες περιπτώσεις ότι η βορειοαμερικανική στρατηγική επικεντρώνεται ολοένα και περισσότερο στην επέκταση και στην επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα των παραστρατιωτικών δυνάμεων. Ειδικά στην Κολομβία, για περισσότερο από δέκα χρόνια η CIA βοήθησε στον σχηματισμό παραστρατιωτικών ομάδων με το πρόσχημα του αγώνα ενάντια στα καρτέλ των ναρκωτικών. Στη διάρκεια των τριών τελευταίων χρόνων, η Ουάσινγκτον κλιμάκωσε τη μυστική βοήθεια που δίνει στους παραστρατιωτικούς μέσω της στρατιωτικής βοήθειας στις Ένοπλες Δυνάμεις της Κολομβίας. Οι παραστρατιωτικοί σήμερα έχουν ουσιαστικό ρόλο στο «Σχέδιο Κολομβία». Με τις «κοινωνικές εκκαθαρίσεις» που πραγματοποιούν, δηλαδή τις δολοφονίες αγροτών που θεωρούνται συμπαθούντες των αντάρτικων, οι περίπου 10.000 παραστρατιωτικοί είναι το κρυφό «χαρτί» που χρησιμοποιούν οι ΗΠΑ για να υπονομεύουν τις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη και να μετατρέπουν τη σύγκρουση σε συνολικό πόλεμο. Αυτό φάνηκε με την πίεση που άσκησαν για να συμμετάσχουν οι παραστρατιωτικοί στις διαπραγματεύσεις, ως μέρος της σύγκρουσης, και για τη μετατροπή δήθεν του προέδρου της Κολομβίας Παστράνα σε μεσολαβητή ανάμεσα στα δύο άκρα, γεγονός που, μαζί με άλλα, οδήγησε στο ναυάγιο των διαπραγματεύσεων.

A.Ξ.

«Η ανάπτυξη είναι ένα ταξίδι που μετρά πιο πολλούς ναυαγούς παρά θαλασσοπόρους» γράφει ο Γκαλεάνο⁽¹⁾, σχολιάζοντας τη φτώχεια, την πολιτική αστάθεια και τις όψεις υπανάπτυξης που κατέρχουν το μέρος της αμερικανικής ηπείρου που βρίσκεται νότια από τον ποταμό Ρίο Γκράντε. Στο Βορρά, υπάρχει η πρώτη δύναμη του πλανήτη, με τον πλούτο της, την τεχνολογική υπεροχή, τη στρατιωτική ισχύ και τις επεμβάσεις της στη Λατινική Αμερική και στον υπόλοιπο κόσμο. Η ανισοκατανομή πλούτου και ισχύος σε πλανητικό επίπεδο είναι κοινή διαπίστωση. Τα αίτια όμως αυτής της ανισοκατανομής και οι μηχανισμοί αναπαραγωγής της δεν είναι και τόσο προφανή. Το να αποδώσει κανείς τα οιχυμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα των χωρών της Λατινικής Αμερικής στις διαφόρους τύπους επεμβάσεις του ισχυρού της γείτονα είναι, από μόνη της, μια ανεπαρκής εξήγηση, διότι δεν απαντάει στο πώς απέκτησαν και διατήρησαν οι ΗΠΑ την ισχύ για να ελέγχουν την υπόλοιπη ήπειρο. Το να χαρακτηρίσει κανείς τους λαούς της Λατινικής Αμερικής ως υπανάπτυκτους και υπεύθυνους για την τύχη τους, είναι μια ανιστόρητη θέση, που υποδηλώνει ρατσισμό και εθελοτυφλία, καθώς αγνοεί τη σπουδαία συνεισφορά των Λατινοαμερικάνων στα πολιτιστικά δρώμενα των τελευταίων δεκαετιών και το αξιόλογο επίπεδο παιδείας των χωρών εκείνων που ευτύχησαν να ζήσουν κάποιες περιόδους ευημερίας στην ιστορική τους πορεία.

Στο άρθρο αυτό επιχειρούμε να απαντήσουμε στο πώς έφτασαν οι ΗΠΑ να εξασφαλίσουν την οικονομική και στρατιωτική τους υπεροχή στην αμερικανική ήπειρο και πώς αναπαράγονται οι σχέσεις εξάρτησης σε βάρος των λαών της Λατινικής Αμερικής. Βασικό εργαλείο για την προσέγγιση που θα ακολουθήσουμε θα είναι η θεωρία της άνισης ανταλλαγής, με βάση την οποία θα επεξεργαστούμε ένα απλό μοντέλο μεταφοράς πλούτου

του από τον υπανάπτυκτο

Νότο προς τον βιομηχανικά και

τεχνολογικά αναπτυγμένο Βορρά.

Στη συνέχεια θα σταθούμε στην ιστορική διάσταση αυτής της ανισότητας και θα διερευνήσουμε το πώς διαφοροποιήθηκε η οικονομική δραστηριότητα στις ΗΠΑ και στη Λατινική Αμερική, κυρίως κατά τον 19ο αιώνα, κατά τον οποίο πιστεύουμε πως τέθηκαν οι βάσεις της κατοπινής ισχύος της Βόρειας Αμερικής. Τέλος, θα γίνει μια συνοπτική αναφορά στην πορεία των πολιτικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ Βόρειας και Νότιας Αμερικής κατά την τελευταία εκατονταετία.

Ένα απλό μοντέλο άνισης ανταλλαγής

Στην ενότητα αυτή θα δείξουμε, με τη βοήθεια ενός απλού μαθηματικού μοντέλου, ότι σε μια εμπορική ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ κλάδων με διαφορετική οργανική σύνθεση κεφαλαίου, μεταφέρεται αξία από τον κλάδο με χαμηλότερη οργανική σύνθεση σε αυτόν με υψηλότερη οργανική σύνθεση, με αποτέλεσμα να επιδεινώνονται οι όροι εμπορίου, σε βάρος του κλάδου με τη μικρότερη οργανική σύνθεση κεφαλαίου. Η όλη ανάλυση στηρίζεται σε τρεις βασικές παραδοχές:

- Στον νόμο της αξίας, πάνω στον οποίο θεμελιώνεται η μαρξιστική οικονομική θεωρία. Σύμφωνα με τον νόμο της αξίας, η ανταλλακτική αξία ενός προϊόντος είναι ίση με την ποσότητα εργασίας που δαπανήθηκε για την κατασκευή του.
- Στην παραδοχή ότι το ποσοστό κέρδους τείνει να εξισωθεί μεταξύ όλων των κλάδων παραγωγής, στον βαθμό που το κεφάλαιο διακινείται ελεύθερα.
- Στην παραδοχή, που γίνεται από τον Μαρξ στο Κεφάλαιο, ότι η χρηματική τιμή του σταθερού και του μεταβλητού κεφαλαίου είναι ίση με την αξία τους. Η παραδοχή αυτή έχει υποστεί κριτική από μεταγενέστερους μαρξιστές οικονομολόγους, οι οποίοι πρότειναν περισσότερο αξιόπιστες μεθόδους προσδιορισμού της σχέσης μεταξύ αξίας και τιμής εμπορεύματος. Ωστόσο, η παραδοχή του Μαρξ μπορεί να διευκολύνει την προσέγγιση του προβλήματος της άνισης ανταλλαγής, καταλήγοντας σε αποτέλεσμα συμβατά με αυτά που εξάγονται από άλλες προσεγγίσεις με πιο περίπλοκους μαθηματικούς χειρισμούς⁽²⁾.

Αν ο αναγνώστης δυσκολεύεται με τη μαθηματική ανάλυση που ακολουθεί, μπορεί να την προσπεράσει και να διαβάσει μόνο τα σχόλια που

διατυπώνονται ενδιάμεσα και στο τέλος της ενότητας. Ωστόσο, γομίζουμε πως είναι δύσκολο να μπει κανείς στην ουσία της άνισης ανταλλαγής, αν δεν μελετήσει την ποσοτική της όψη.

Έστω ότι οι ΗΠΑ δραστηριοποιούνται στον κλάδο παραγωγής Α και η Λατινική Αμερική στον κλάδο παραγωγής Β. Θεωρούμε ότι η αξία του σταθερού κεφαλαίου ΣΚ που ενσωματώνεται ανά μονάδα προϊόντος Α, είναι διπλάσια από αυτήν που ενσωματώνεται ανά μονάδα προϊόντος Β. Σε μια τέτοια περίπτωση, αν c είναι το σταθερό κεφάλαιο ανά μονάδα προϊόντος Β, το σταθερό κεφάλαιο ανά μονάδα προϊόντος Α είναι ίσο με $2c$. Θεωρούμε επίσης, για να απλοποιηθούν οι υπολογισμοί, ότι και για τους δυο κλάδους, το μεταβλητό κεφάλαιο u και η υπεραξία ς ανά μονάδα προϊόντος είναι ίσα με τη μονάδα.

Οι παράμετροι αυτού του μοντέλου εμφανίζονται, πιο παραστατικά, στον παρακάτω πίνακα:

	ΣΚ	υ	ς
A(0)	2c	1	1
B(0)	c	1	1

Οι ποσότητες A(0) και B(0) υποδηλώνουν τις τιμές ανά μονάδα προϊόντος Α και Β αντίστοιχα, κατά τη χρονική στιγμή $t=0$, όπου ξεκινάει η διαδικασία ανταλλαγής προϊόντων μεταξύ ΗΠΑ και Λατινικής Αμερικής.

Λόγω της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίου, το ποσοστό κέρδους ρ είναι κοινό και για τους δυο κλάδους, ισούται με το ημιάθροισμα των δυο ποσοστών κέρδους που θα αντιστοιχούν στους κλάδους Α και Β, αν δεν διακινούνταν κεφάλαιο. Τα ποσοστά αυτά θα προέκυπταν από τον λόγο $\varsigma/(ΣΚ+υ)$, οπότε το κοινό ποσοστό κέρδους είναι

$$\rho = (1/2)[1/(2c+1)+1/(c+1)]$$

ή αλλιώς

$$\rho = (1/2)(3c+2)/[(2c+1).(c+1)] \quad (1)$$

Η τιμή της κάθε μονάδας προϊόντος προσδιορίζεται από το γινόμενο $(ΣΚ+υ).(1+\rho)$, οπότε

$$A(0) = (2c+1).\{1+(1/2)(3c+2)/[(2c+1).(c+1)]\} \quad (2)$$

$$B(0) = (c+1).\{1+(1/2)(3c+2)/[(2c+1).(c+1)]\} \quad (3)$$

Επομένως, ο λόγος $A(0)/B(0)$ των τιμών μιας μονάδας προϊόντος Α προς μια μονάδα προϊόντος Β, σε χρόνο $t=0$, είναι

$$A(0)/B(0) = (2c+1)/(c+1) \quad (4)$$

Αυτό σημαίνει ότι σε χρόνο $t=0$, η τιμή μιας μονάδας προϊόντος Α είναι ίση με την τιμή $(2c+1)/(c+1)$ προϊόντων Β.

Σε αυτή την αναλογία, το χρηματικό ποσό που πηγαίνει από τις ΗΠΑ προς τη Λατινική Αμερική είναι ίσο με το χρηματικό ποσό που οδεύει προς την αντίθετη κατεύθυνση, υποθέτοντας ένα κοινό νόμισμα ως μέσο ανταλλαγής. Ωστόσο, η αξία που πηγαίνει από τις ΗΠΑ προς τη Λατινική Αμερική (Λ) είναι μικρότερη από την αξία που πηγαίνει από τη Λατινική Αμερική προς τις ΗΠΑ.

Αυτό μπορεί κανείς να το δει αν συγκρίνει την αξία μιας μονάδας προϊόντος Α με την αξία $(2c+1)/(c+1)$ μονάδων προϊ-

όντος Β. Υπολογίζοντας αυτές τις δυο αξίες, λαμβάνουμε

$$\Lambda_A \rightarrow \Lambda_A = \Sigma K + u + \varsigma = 2c + 2 \quad (5)$$

$$\Lambda_A \rightarrow \Lambda_P = [(2c+1)/(c+1)].(\Sigma K + u + \varsigma) = \\ (c+2)[(2c+1)/(c+1)] \quad (6)$$

Από τις σχέσεις (5) και (6) προκύπτει ότι μεταβιβάζεται από τη Λατινική Αμερική προς τις ΗΠΑ ένα πλεόνασμα αξίας Δ ίσο με τη διαφορά $\Lambda_A - \Lambda_P$, που είναι

$$\Delta = \Lambda_A - \Lambda_P = \Lambda_A - \Lambda_A = c/(c+1) \quad (7)$$

Η οικονομική σημασία της σχέσης (7) είναι ότι ως αποτέλεσμα της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίου, οι ΗΠΑ, που δραστηριοποιούνται σε κλάδους με υψηλή οργανική σύνθεση κεφαλαίου, λαμβάνουν περισσότερα προϊόντα από αυτά που θα λάμβαναν αν υπήρχαν περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίου. Ή αλλιώς, συντελείται μεταφορά πλούτου από τη Λατινική Αμερική που δραστηριοποιείται σε κλάδους χαμηλής οργανικής σύνθεσης κεφαλαίου (π.χ. παραγωγή ζάχαρης), προς τις ΗΠΑ, που επενδύουν σε τομείς υψηλής οργανικής σύνθεσης (π.χ. παραγωγή αεροπλάνων).

Αν αυτό το πλεόνασμα αξίας Δ επενδυθεί ως σταθερό κεφάλαιο στον κλάδο Α, τότε τη χρονική στιγμή $t=1$, που ξεκινάει ο επόμενος γύρος ανταλλαγών, έχουμε τον πίνακα

	ΣΚ	υ	ς
A(1)	$2c+c/(c+1)$	1	1
B(1)	c	1	1

Δουλεύοντας με τον ίδιο τρόπο όπως και πριν, αποδεικνύεται ότι ο λόγος των τιμών μιας μονάδας προϊόντος Α προς μια μονάδα προϊόντος Β είναι

$$A(1)/B(1) = A(0)/B(0) + c/(c+1)^2 \quad (8)$$

Συγκρίνοντας τις σχέσεις (4) και (8), είναι φανερή η υποτίμηση του προϊόντος Β ως προς το Α. Με άλλα λόγια, τη χρονική στιγμή $t=1$ θα πρέπει η Λατινική Αμερική να δώσει στις ΗΠΑ περισσότερες μονάδες προϊόντος Β για να πάρει μια μονάδα προϊόντος Α, από όσες έδινε σε χρόνο $t=0$ (επιδείνωση όρων εμπορίου).

Γενικά, αποδεικνύεται ότι σε χρόνο $t=n$, όπου η ακέραιος αριθμός, ο λόγος των τιμών των δύο προϊόντων είναι

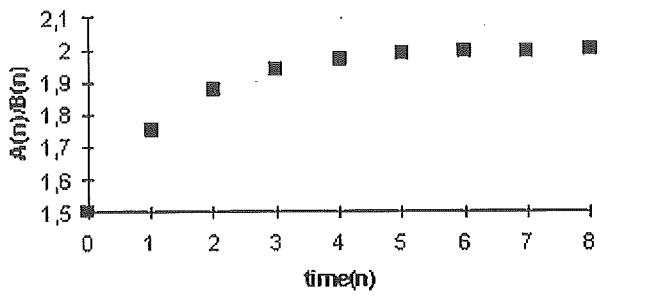
$$A(n)/B(n) = A(0)/B(0) + c/(c+1)^2 + c/(c+1)^3 + \dots + c/(c+1)^{n+1} \quad (9)$$

Στο σχ. 1 (στην επόμενη σελίδα), παρουσιάζεται η χρονική εξέλιξη του λόγου των τιμών των δύο προϊόντων, με βάση τη σχέση (9).

Είναι φανερή η αυξητική τάση του λόγου των τιμών προϊόντος Α προς προϊόν Β με την πάροδο του χρόνου, που είναι σύμφωνη με παρατηρήσεις του τύπου:

«Στα 1954, η Ουρουγουάη μπορούσε να αγοράζει ένα Τρακτέρ Ford Mazor με το προϊόν της πώλησης 22 μοσχαριών. Σήμερα, χρειάζεται για κάτι τέτοιο περισσότερο από το διπλάσιο»⁽¹⁾.

Η γραφική παράσταση του (σχ. 1) τείνει ασυμπτωτικά στην τιμή

Σχ. 1. Γραφική παράσταση της χρονικής μεταβολής του λόγου $A(n)/B(n)$, για $c=u=s=1$.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} [A(n)/B(n)] = (3c+1)/(c+1) \quad (10)$$

Ωστόσο, αν στον κλάδο Β αυξηθεί η υπεραξία ή μειωθεί το μεταβλητό κεφάλαιο, ο λόγος $A(n)/B(n)$ μπορεί να αυξηθεί πέρα από την οριακή τιμή της σχέσης (10).

Αυτή η επιδείνωση των όρων εμπορίου, σε βάρος της χώρας που δραστηριοποιείται σε παραγωγικούς κλάδους χαμηλής οργανικής σύνθεσης, είναι η αιτία των διευρυνόμενων εμπορικών ελλειμμάτων και του εξωτερικού χρέους. Οι ΗΠΑ αντικειμενικά κερδίζουν από συναλλαγές κατά τις οποίες εισάγουν από τη Λατινική Αμερική πρώτες ύλες και εξάγουν βιομηχανικά προϊόντα ή υπολογιστές προς αυτήν και έχουν συμφέρον να διατηρήσουν ένα τέτοιο καθεστώς άνισης ανταλλαγής. Και όταν πρόκειται για τη διασφάλιση των οικονομικών τους συμφερόντων, μπορούν να καταφύγουν σε κάθε είδους επεμβάσεις, όπως έδειξε η ιστορία των δυο τελευταίων αιώνων.

ΗΠΑ-Λατινική Αμερική: Δύο διαφορετικές ιστορικές πορείες

Στο μοντέλο της άνισης ανταλλαγής θέσαμε ως αρχική συνθήκη το ότι στα προϊόντα των ΗΠΑ το ενσωματωμένο σταθερό κεφάλαιο είναι μεγαλύτερο από αυτό των προϊόντων της Λατινικής Αμερικής. Αυτή η συνθήκη εκφράζει το γεγονός ότι οι ΗΠΑ είχαν ήδη ένα αξιόλογο επίπεδο εκβιομηχάνισης από τη γένεσή τους, ενώ η Λατινική Αμερική ήταν προσανατολισμένη στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων και πρώτων υλών. Αυτή η διαφοροποίηση στην παραγωγική δομή μπορεί να εξηγηθεί αν ανταρέξει κανείς στην ιστορία και στην ανθρωπογεωγραφία των δύο αυτών περιοχών.

Οι βόρειες περιοχές της αμερικανικής ηπείρου δεν στερούνται φυσικών πόρων, που και τις διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού μπορούν να καλύψουν και ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης μπορούν να εξασφαλίσουν. Αυτό που δεν διέθεταν ποτέ είναι οι πρώτες ύλες και τα αγροτικά προϊόντα εκείνα για τα οποία να εκδηλώνονται μεγάλη ζήτηση από την Ευρώπη. Με άλλα λόγια, στις περιοχές αυτές υπήρχαν σιδηρομεταλλεύματα και ξυλεία, και μπορούσε να καλλιεργηθεί σιτάρι, δεν υπήρχε όμως χρυσός ή άργυρος, ούτε μπορούσε να παραχθεί καπνός ή λουλάκι, που ενδιέφεραν ιδιαίτερα τις αγορές της Μεγάλης Βρετανίας και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η περιοχή αυτή δεν είχε ιδιαίτερο οικονομικό ενδιαφέρον για τις ευρωπαϊκές αποικιοκρατικές δυνάμεις και δεν αναπτύχθηκε καμιά ιδιαίτερα σημαντική εμπορική δραστηριότητα μεταξύ Βρετανίας Αμερικής και Βρετανίας. Οι Βορειοαμερικανοί άποικοι προσανατολί-

στηκαν στην αυτοδυναμία, φροντίζοντας να εξασφαλίσουν, σε πρώτη φάση, αυτάρκεια σε τρόφιμα, καθώς και να αναπτύξουν την υφαντουργία τους. Αργότερα, κατά τις πρώτες δεκαετίες της ανεξαρτησίας, αναπτύχθηκαν επίσης τα ναυπηγεία και η παραγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού, με την προστασία της πολιτείας, που φρόντιζε να επιβάλλει περιορισμούς στις εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και στις εξαγωγές ακατέργαστων πρώτων υλών.

Όπως η Βρετανία, κατά τον 17ο αιώνα, έτσι και η Βόρεια Αμερική, κατά τον 18ο και 19ο αιώνα ακολούθησε μια πολιτική προστατευτισμού. Οι ιδέες περί φιλελευθερισμού και απελευθέρωσης των αγορών άρχισαν να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος κατά το τέλος του 19ου αιώνα, όταν οι ΗΠΑ ήταν ήδη η πρώτη βιομηχανική δύναμη και αναζητούσαν πρώτες ύλες και αγορές για τα βιομηχανικά προϊόντα τους.

Κατά τον εμφύλιο πόλεμο μεταξύ βόρειων και νότιων πολιτειών (1861-1865), αμφισβήτηθηκε το μοντέλο της βιομηχανικής ανάπτυξης, καθώς οι νότιες πολιτείες ήθελαν να εξάγουν τα υψηλής ζήτησης αγροτικά τους προϊόντα προς την Ευρώπη, ακολουθώντας ένα λατινο-αμερικανικό μοντέλο οικονομικής δραστηριότητας. Ο βιομηχανικός Βορράς όμως βγήκε νικητής και ενισχυμένος από αυτή την αναμέτρηση, καθώς εξασφάλισε τις πρώτες ύλες και τις αγορές που είχε ανάγκη.

Η περίπτωση της Λατινικής Αμερικής δείχνει ότι ο πολύς φυσικός πλούτος μπορεί τελικά να οδηγήσει στη φτώχεια, αν δεν αξιοποιηθεί κατάλληλα. Τα πλούσια κοιτάσματα χρυσού και αργύρου στον Νότιο Κώνο, οι φυτείες καπνού και ζάχαρης και η κτηνοτροφία έγιναν αντικείμενο εντατικής εκμετάλλευσης, από την περίοδο της ισπανικής κατοχής, και απέφεραν τεράστια κέρδη στους ιδιοκτήτες των μεταλλείων, στους γαιοκτήμονες και στους εμπόρους, που μετέφεραν αυτά τα προϊόντα από την αμερικανική ήπειρο προς την Ευρώπη. Ο ισπανικός θρόνος ήταν ο πιο πολυδάπανος στην εποχή του και οι ευγενείς μπορούσαν να αγοράσουν τα υφάσματα και τα βιομηχανικά προϊόντα από τη Βρετανία, τη Γαλλία και την Κεντρική Ευρώπη. Κάτω από τέτοιες συνθήκες εύκολου πλουτισμού, το ενδιαφέρον για επενδύσεις στη βιομηχανία ήταν πολύ περιορισμένο, τόσο στην Ισπανία όσο και στη Λατινική Αμερική, και οι κυβερνώντες δεν ήταν διατεθειμένοι να προστατεύσουν την εγχώρια μεταποίηση, τη στιγμή που στη Βρετανία, «ο Άγγλος πολίτης, που τον έπιαναν να βγάζει στο έωτερικό ακατέργαστο μαλλί, καταδικάζοταν να χάσει το δεξί του χέρι και, αν το ξα-

ναέκανε, τον κρεμούσαν»⁽¹⁾. Κάπως έτσι έγινε η Βρετανία αυτοκρατορία και εκτόπισε την Ισπανία στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της αμερικανικής ήπειρου, πριν ακόμα αυτή αποκτήσει την ανεξαρτησία της, στις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα.

Δεν έλειψαν οι φωνές εκείνες που κατήγγειλαν την εξαθλίωση των εργατών γης στα λατιφούντια και τη σπατάλη πλούτου από την πλευρά των γαιοκτημόνων και των μεγαλεμπόρων εισαγωγέων-εξαγωγέων, εγείροντας συγχρόνως το αίτημα για βιομηχανική ανάπτυξη στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Κάποιες στιγμές μάλιστα, το ρέυμα σκέψης που υποστήριζε την εκβιομηχάνιση έφτασε και στην εξουσία, με χαρακτηριστικούς εκπροσώπους τον Λούκας Άλαμαν στο Μεξικό και τον Χουάν Μανουέλ ντε Ρόσας στην Αργεντινή, που σημάδεψαν την περίοδο 1830 ως 1850. Ωστόσο, οι αντιδράσεις των γαιοκτημόνων και των μεγαλεμπόρων, η ατολμία των εκπροσώπων αυτών των αντιλήψεων να προχωρήσουν σε μια αγροτική μεταρρύθμιση που θα τόνωνε την εσωτερική ζήτηση και την εγχώρια βιομηχανία, αλλά και οι κανονιοφόροι των Αγγλο-Γάλλων, που δεν ήταν διατεθειμένοι να χάσουν αμαχητί τη λειτουργησαν ανασταλτικά απέναντι στην προοπτική της εκβιομηχανίσης. Αξίζει να αναφερθεί ότι τόσο ο Άλαμαν όσο και ο Ντε Ρόσας προέρχονταν από οικογένειες γαιοκτημόνων και βίωναν ιδιαίτερα έντονα την αντίθεση ανάμεσα σε αυτό που τους υποδείκνυε η πολιτική τους σκέψη και σε εκείνο που απαιτούσε το συμφέρον της κοινωνικής τους τάξης. Η έλλειψη μιας δυναμικής αστικής τάξης, που να δραστηριοποιείται σε εγχώριες παραγωγικές επενδύσεις, έκανε να γείρει η πλάστιγγα προς το μέρος της παραδοσιακής ολιγαρχίας.

Στην περίπτωση της Παραγουάης, η ανεπάρκεια της εγχώριας αστικής τάξης επιχειρήθηκε να καλυφθεί με μια πολιτική κρατικού παρεμβατισμού, που ασκήθηκε από την ανεξαρτησία μέχρι τη δεκαετία του 1860. Το 1865, χρονιά που έληγε ο εμφύλιος πόλεμος στη Βόρεια Αμερική, ξέσπαγε ένας αιματηρός πόλεμος μεταξύ Παραγουάης, από τη μια πλευρά, και της τριπλής συμμαχίας Βραζιλίας, Αργεντινής και Ουρουγουάης, από την άλλη. Η Παραγουάη μέχρι τότε ακολούθουσε μια πορεία αυτόνομης οικονομικής ανάπτυξης, με κρατική στήριξη της εγχώριας βιομηχανίας, κρατική ιδιοκτησία της γης, πολιτική περιορισμού των εισαγωγών και με φιλοδοξείς οικονομικής επέκτασης στις γύρω περιοχές. Η τριπλή συμμαχία στηρίχτηκε οικονομικά από τη Βρετανία και, μετά από μια πενταετία σκληρών αναμετρήσεων με εκατόμβες θυμάτων, κέρδισε τον πόλεμο, εισέβαλε στην πρωτεύουσα Ασουντίον και δολοφόνησε τον Παραγουανό πρόεδρο Φρανσίσκο Σολάνο Λόπες. Η Παραγουάη είχε χάσει τα 5/6 του πληθυσμού της και από τότε είναι μια από τις φτωχότερες χώρες της ηπείρου. «Πεθαίνω μαζί με την πατρίδα μου», ήταν οι τελευταίες λέξεις του Λόπες και, μαζί με αυτόν, πέθανε και η προοπτική για μια άλλη Αμερική, συμπληρώνουμε εμείς.

Μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, οι ΗΠΑ είχαν υποσκελίσει τη Βρετανία ως οικονομική δύναμη και ως οικονομική, πολιτική και στρατιωτική παρουσία στην αμερικανική ήπειρο. Οι βάσεις της άνισης ανταλλαγής μεταξύ Βόρειας και Νότιας Αμερικής είχαν ήδη τεθεί και θα χαρακτηρίζαν την πορεία της ηπείρου κατά τον 20ό αιώνα.

Οι σχέσεις Βορρά-Νότου κατά τον 20ό αιώνα

Η επεμβατική πολιτική των ΗΠΑ κατά την τελευταία εκατονταετία και οι σχέσεις τους με τη Λατινική Αμερική είναι αντικείμενο άλλων, πιο εξειδικευμένων άρθρων. Εδώ, αναφέρουμε επιγραμματικά ότι οι πολιτικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Λατινικής Αμερικής πέρασαν από τέσσερις φάσεις⁽³⁾:

Η πρώτη φάση (αρχές του 20ού αιώνα μέχρι τη δεκαετία του 1930) χαρα-

κτηρίζεται από τις στρατιωτικές επεμβάσεις και τη ραγδαία οικονομική επέκταση των ΗΠΑ προς τον Νότο, βασιζόμενη στην ανάπτυξη του ελεύθερου εμπορίου.

Η περίοδος από τη δεκαετία του '30 μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου είναι η δεύτερη φάση, που σηματοδοτείται από την αποεπένδυση από την πλευρά των ΗΠΑ και τις κυβερνητικές παρεμβάσεις, στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, για μια αυτοδύναμη ανάπτυξη και προώθηση της εθνικής βιομηχανίας.

Η τρίτη φάση είναι η περίοδος του ψυχρού πολέμου, κατά την οποία οι ΗΠΑ επιχειρούν να ανακτήσουν τα ερείσματα που έχασαν κατά την προηγούμενη περίοδο, πιέζοντας τη Νότια Αμερική για επαναφιλευθεροποίηση της οικονομίας της. Σε αυτή την προσπάθειά τους, οι ΗΠΑ θα βρεθούν αντιμέτωπες με αριστερά ή ριζοσπαστικά κινήματα και κυβερνήσεις, με αποτέλεσμα ένα νέο κύκλο στρατιωτικών επεμβάσεων, πραξικοπημάτων και πολιτικής έντασης.

Η τέταρτη φάση διαρκεί από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα και χαρακτηρίζεται από το υψηλό χρέος της Λατινικής Αμερικής προς βορειοαμερικανικά πιστωτικά ιδρύματα, τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και την εκτεταμένη ιδιωτικοποίηση επιχειρήσεων που πριν ελέγχονταν από το κράτος. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ΗΠΑ, αν και θεωρητικά υπέρμαχος του οικονομικού φιλελευθερισμού, συνεχίζουν να ακολουθούν μια πολιτική προστατευτισμού σε πολλά προϊόντα τους, σε μεγαλύτερη κλίμακα από όσο τριάντα χρόνια πριν, και από όσο άλλες βιομηχανικές χώρες⁽⁴⁾. Είναι φανερό ότι οι αρχές του φιλελευθερισμού είναι αποδεκτές από τους ισχυρούς του πλανήτη όταν εξυπηρετούν την προώθηση των προϊόντων τους και απορρίπτονται όταν θίγονται τα οικονομικά τους συμφέροντα.

Αναφορές

1. Εδουάρδο Γκαλεάνο: *Oι ανοιχτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής. Εκδόσεις Θεωρία, Αθήνα 1982.*

2. Θεόδωρος Παν. Λιανός: *Μαρξιστική Οικονομική Θεωρία. Εκδόσεις Οδυσσέας, 1985.*

3. James Petras: *Las relaciones USA-Latinoamérica: Quién obtiene qué, dónde y cómo. Rebelión, 13 de abril de 2000.*
www.rebelion.org/internacional/petras13_4.htm

4. Noam Chomsky: *Power in the Global Arena. New Left Review, Summer Amiel Lecture, London, May 1998.*
www.chairemetal.com/chomsky.htm

Οι διαφορετικοί ιστορικοί δρόμοι οι-
κονομικο-κοινωνικής ανάπτυξης
του βόρειου και νότιου τμήματος
της αμερικανικής ηπείρου αποτελούν τη
βάση της ανισότιμης σχέσης των ΗΠΑ και
των χωρών της Λατινικής Αμερικής
(Λ.Α.). Η διατήρηση, όμως, μέχρι σή-
μερα αυτής της ανισότητας, η ενί-
σχυση και η επέκτασή της στηρί-
χθηκαν στις οικονομικές και
στρατιωτικές επεμβάσεις των Η-
ΠΑ, που πέρασαν από διάφορες
φάσεις για να καταλήξουν στη
σημερινή εποχή της νεοφιλελεύ-
θερης οικονομικής ολοκλήρωσης.
Οι παράγοντες-κλειδιά της τελευ-
ταίας φάσης, όπως οι συμφωνίες ε-
λεύθερου εμπορίου, το εξωτερικό χρέ-
ος, η δολαριοποίηση, έχουν καθένας τη
δική του ιστορία και δύοι μαζί συνθέτουν
το τοπίο της οικονομικής επέμβασης των
ΗΠΑ στο νότο. Γιατί, σύμφωνα με τον κοι-
νό τόπο όλων των κυβερνήσεων των ΗΠΑ,
«τα αμερικανικά μακροπρόθεσμα και βα-
σικά συμφέροντα δεν είναι σε κανένα άλ-
λο μέρος του κόσμου τόσο βαθιά, όσο στη
Λατινική Αμερική» (Ρότζερς, υπουργός
Εξωτερικών των ΗΠΑ, τον Απρίλιο του
1973). Έτσι, στο έδαφος της ανισόμε-
τρης καπιταλιστικής ανάπτυξης, ο ανα-
πτυγμένος καπιταλισμός των ΗΠΑ προ-
σπαθεί να επιβάλει στις καθυστερημένες
οικονομικά χώρες, νότια του Ρίο Γκράντε,
μια οικονομική στρατηγική που α) να ε-
ξασφαλίζει μια σχετικά ομαλή αναπαρα-
γωγή των οικονομιών τους και, βασικά,
β) να εγγυάται την επικυριαρχία της οι-
κονομίας των ΗΠΑ σε αυτές έτσι ώστε να
αποτελούν μια σταθερή πηγή εξαγωγής
κέρδους προς βορρά, και μια οικονομία
παραπληρωματική προς τη βορειοαμερι-
κανική στο στίβο των διεθνών αγορών.

Ποιες ήταν ιστορικά οι οικονομικές παρεμ-
βάσεις για τις οποίες μιλάμε και, αν διαφο-
ροποιήθηκαν, πώς έγινε αυτό; Κάτω από
ποιες ανάγκες ή αντικειμενικές εξελίξεις;
Θα προσπαθήσουμε να δώσουμε κάποιες
απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα, εξετάζο-
ντας τα εξής ζητήματα:

A) Κίνηση παραγωγικών κεφαλαίων-επενδύ-
σεις. B) Προγράμματα ανάπτυξης. Γ)
Νέες μορφές υποταγής: Το εξω-
τερικό χρέος και η δολαριοποίη-
ση. Δ) Τα διηπειρωτικά σύμ-
φωνα του Ελεύθερου Εμπορί-
ου.

Από τη διπλωματία

Λατινική Αμερική: Ο επενδυτικός παράδεισος των ΗΠΑ

Η κίνηση των κεφαλαίων στην αμερι-
κανική ήπειρο έχει, ιστορικά, μια πά-
για κατεύθυνση: από βορρά προς νότο με
τη μορφή των επενδύσεων, από νότο προς
βορρά με τη μορφή των κερδών.

Στην αρχική περίοδο της οικονομικής διεύ-
δυσης των ΗΠΑ, κυριαρχούν οι επενδύσεις
στα ορυχεία, στην αγροτική οικονομία (φυτείες
ζάχαρης, μπανάνας, καφέ κ.λπ.) και στις συγκοινω-
νίες. Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, σειρά έχουν οι υπη-
ρεσίες (εφοδιασμός ηλεκτρικού ρεύματος, μέσα τηλεπικοινωνίας) και οι
τράπεζες. Προοδευτικά αυξάνουν και οι επενδύσεις στον βιομηχανικό το-
μέα που είχε αρχίσει με αργούς ρυθμούς να αναπτύσσεται. Μιλάμε για
επενδύσεις που προέρχονταν τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιω-
τικό τομέα.

Γενικά, στις αρχές του 20ού αιώνα, από τον Ισπανο-Κουβανο-Βορειοαμε-
ρικανικό Πόλεμο μέχρι τη Μεγάλη Ύφεση, η κίνηση των κεφαλαίων τέθη-
κε κάτω από την προστασία μιας πολιτικής άμεσων στρατιωτικών επεμ-
βάσεων, τη Διπλωματία του Δολαρίου. Όσο για την ιδεολογία του ελεύθε-
ρου εμπορίου που κυριαρχούσε στον μεσοπόλεμο και επανεμφανίστηκε
στη δεκαετία του '80 δριμύτερη, μπορούμε να πούμε ότι πάντα λειτούρ-
γησε επιλεκτικά υπέρ της εισοδοχής των Βορειοαμερικανών στις λατινο-
αμερικανικές χώρες και όχι αντίστροφα, εφόσον σε κρίσιμους τομείς, όπως
το εμπόριο αγροτικών προϊόντων, εφαρμόστηκε πάντα ο προστατευτισμός
της αγοράς των ΗΠΑ.

Η Ύφεση του 1929, μεταφράστηκε σε μείωση των επενδύσεων από τις
ΗΠΑ, καθώς επιχειρήσεις και τράπεζες εξαφανίζονταν εν ριπή οφθαλμού,
κι αυτό ευνόησε μια εθνική πολιτική εκβιομηχάνισης στις χώρες της Λ.Α.
κι ενίσχυσης των τοπικών παραγωγών που είχε άμεσα αποτελέσματα στο
βιοτικό επίπεδο κι τη διατροφή των πληθυσμών. Άλλα αυτό δεν ήταν πα-
ρά ένα μικρό μεσοδιάστημα κι η κατάσταση θα άλλαζε με σταθερούς
ρυθμούς μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Παράλληλα, σταθερή αύξηση παρουσιάζει το μερίδιο της Λ.Α. στις εξαγω-
γές των ΗΠΑ.

1930-35.....	15,6%
1938.....	18,2%
1948.....	26,6%
1952.....	28,1%.

Τα ποσοστά αυτά μειώνονται στη συνέχεια μέχρι κι τα τέλη της δεκαετίας
του '60, εξαιτίας του ανταγωνισμού των αμερικανικών κι ευρωπαϊκών
εταιρειών για την κατάκτηση της λατινοαμερικανικής αγοράς.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, δύο παράγοντες υποχρέωνταν τις ΗΠΑ
να αναπροσαρμόσουν τη στρατηγική τους. Ο ένας είναι η αστάθεια των οι-

του δολαρίου στην ALCA

κονομιών στη Λ.Α., εξαιτίας και της γενικής και σταθερής πτώσης της παγκόσμιας τιμής των πρώτων υλών μετά το 1952, που επηρέασε αποφασιστικά το εισόδημα της περιοχής. Ο άλλος ήταν η κουβανέζικη επανάσταση η οποία πρόσφερε στους εκμεταλλευμένους έναν παραδειγματικό δρόμο, αν όχι ευημερίας, τουλάχιστον ανεξαρτησίας από τις ΗΠΑ και αξιοπρέπειας. Χρειάστηκαν, όμως, 15 μεταπολεμικά χρόνια για να συλλάβουν οι ΗΠΑ ένα νέο μοντέλο «ανάπτυξης» της «πίσω αυλής» τους, στη διάρκεια των οποίων έδωσαν λιγότερη οικονομική βοήθεια στη Λ.Α. από όση πρόσφεραν στην Ισπανία του Φράνκο, στο πλαίσιο του προγράμματος αμοιβαίας ασφάλειας. Στις 13 Μαρτίου 1961, ωστόσο, ο πρόεδρος Κένεντι εξήγγειλε τη «Συμμαχία για την Πρόοδο» με την ακόλουθη δήλωση: «Άς μεταμορφώσουμε τις αμερικανικές ηπείρους σε ένα τεράστιο καζάνι επαναστατικών ιδεών και προσπαθειών... ένα παράδειγμα για ολόκληρο τον κόσμο ότι η ελευθερία και η πρόοδος βαδίζουν χέρι-χέρι!»

Ο μύθος της ανάπτυξης: Το ιστορικό παράδειγμα της «Συμμαχίας για την Πρόοδο»

Στις 17 Αυγούστου 1961 υπογράφηκε ο επίσημος χάρτης της Συμμαχίας που πρόβλεπε να αξιοποιηθούν μες στην επόμενη δεκαετία 20 δισεκατομμύρια δολάρια, 10 από κυβερνητικά κονδύλια και τα υπόλοιπα από ιδιωτικές επενδύσεις. Ογδόντα δισ. θα προσφέρονταν από τους ίδιους τους Λατινοαμερικανούς. Στόχος, να χρηματοδοτηθεί ένας ρυθμός ανάπτυξης 2,5%, με την εφαρμογή κοινωνικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων, όπως αγροτική μεταρρύθμιση αλλά και αναθέωρηση της φορολογικής νομοθεσίας, σταθεροποίηση των τιμών των βασικών προϊόντων εξαγωγής και επίσπευση της οικονομικής ολοκλήρωσης των χωρών της Λ.Α. Οι τοπικές οικονομικές ελίτ δεν είδαν, για δικούς τους ιδιοτελείς λόγους, με καλό μάτι τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις – π.χ. οι λατιφουντίστες στο βαθμό που απειλούνταν οι ιδιοκτησίες τους, ή οι κεφαλαιούχοι που έσπευσαν να διώξουν τα κέρδη τους στο εξωτερικό για να αποφύγουν τη φορολόγηση. Το κύριο όμως ζήτημα είναι ότι η «Συμμαχία για την Πρόοδο» υπήρξε ένας μχλός, για πιο βαθιά οικονομική επέμβαση των ΗΠΑ.

Για να έχουμε ένα μέτρο σύγκρισης, σημειώνουμε ότι ενώ στο Σχέδιο Μάρσαλ το 90% των συνολικών κεφαλαίων που επενδύθηκαν είχε τη μορφή δωρεών και το υπόλοιπο 10% τη μορφή δανείων, στη «Συμμαχία για την Πρόοδο» μόνο το 30% είχε τη μορφή δωρεών, ενώ το υπόλοιπο 70% είχε τη μορφή δανείων. Επιπλέον, από τα 1,5 δισ. δολάρια που διατέθηκαν στα δυο πρώτα χρόνια συνολικά, τα 600 εκατομμύρια είχαν τη μορφή δανείων της Τράπεζας Εξαγωγών-Εισαγωγών, δηλαδή δανείων για την αγορά βο-

ρειοαμερικανικών προϊόντων, και τα 150 δόθηκαν σε πλεονάσματα τροφίμων στο πλαίσιο του σχεδίου «Τρόφιμα για την Ειρήνη», ένα πρόγραμμα που κατέληξε να προκαλέσει ανυπολόγιστη ζημιά στους ντόπιους παραγωγούς.

Παράλληλα, οι ΗΠΑ φρόντισαν να εξουδετερώσουν διά της πλαγίας οδού τους βασικούς στόχους που υποτίθεται ότι είχε η Συμμαχία, τη μεταρρύθμιση της γης και της φορολογίας. Με την Αμερικανική Πράξη Εξωτερικής Βοήθειας (ΑΠΕΒ) του 1962, τμήμα 620 (ε), ο πρόεδρος των ΗΠΑ είχε το δικαίωμα να διακόψει κάθε βοήθεια σε οποιαδήποτε χώρα εθνικοποιούσε ή επέβαλε υπερβολικούς φόρους σε εταιρείες που λειτουργούσαν στο έδαφός της και που πάνω από το 50% των μετοχών τους ανήκε σε πολίτες των ΗΠΑ. Μία από τις πρώτες εμπλοκές τότε εμφανίστηκε όταν η κυβέρνηση της Ονδούρας στις 30/9/1962 ψήφισε νόμο αγροτικής μεταρρύθμισης που έθιγε την ιδιόκτητη γη της Γιουνάιτεντ Φρουτ Κόμπανι. Το Κογκρέσο των ΗΠΑ απάντησε προσθέτοντας μια νέα τροποποίηση στην ΑΠΕΒ, σύμφωνα με την οποία κάθε χώρα που διέκοπτε τα συμβόλαιά της με βορειοαμερικανικές εταιρείες ήταν ακατάλληλη για να πάρει βοήθεια. Αυτό αφορούσε και την Αργεντινή, όπου το 1963 η κυβέρνηση Ίλια ανέστειλε τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του πετρελαίου που είχαν παραχωρηθεί παράνομα από την κυβέρνηση Φροντίσι το 1958 σε βορειοαμερικανικές εταιρείες.

Καθώς η δεκαετία εφαρμογής των προγραμμάτων της «Συμμαχίας για την Πρόοδο» τελείωνε, ας δούμε μια τυπική περίπτωση «ανάπτυξης». Πρόκειται για το λεγόμενο «βραζιλιάνικο θαύμα», μια διαδικασία εκβιομηχάνισης και ανάπτυξης που είχε ως αποτέλεσμα, το 1968, το ξένο κεφάλαιο να ελέγχει:

- Το 40% της κεφαλαιαγοράς,
- το 62% του εξωτερικού εμπορίου,
- το 82% των θαλάσσιων μεταφορών,
- το 77% των εξωτερικών αερογραμμών,
- το 100% της παραγωγής φορτηγών αυτοκινήτων και ελαστικών αυτοκινήτων,
- το 80% της φαρμακευτικής βιομηχανίας,
- το 90% της παραγωγής τσιμέντου,

το 50% της χημικής βιομηχανίας,
το 48% της παραγωγής αλουμινίου κ.λπ.

Πάνω από το μισό του ξένου κεφαλαίου προερχόταν από τις ΗΠΑ, ενώ τη δεύτερη θέση είχε η τότε Ομοσπονδία της Δυτικής Γερμανίας.

Στα τέλη της δεκαετίας του '60, το εθνικό εισόδημα στις περισσότερες χώρες της Λ.Α. συγκεντρωνόταν στα χέρια οικονομικών ολιγαρχών που αποτελούσαν ένα μηδαμινό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, η κατάσταση των εργαζόμενων είχε επιδεινωθεί, η ανεργία είχε αυξηθεί, όπως και η ακρίβεια, οι πραγματικοί μισθοί είχαν μειωθεί, και όλα αυτά αποτελούσαν τη βάση για την ανάπτυξη κοινωνικών αγώνων. Στις αρχές της δεκαετίας του '70, λόγω και των πολιτικών αλλαγών σε βασικές χώρες όπως η Χιλή, ακολούθησε σειρά εθνικοποιήσεων, και φυσικά όλοι γνωρίζουμε την απάντηση των ΗΠΑ: υποστήριξη των πιο αντιδραστικών δυνάμεων και φασιστικών δικτατοριών με αποκορύφωμα το πραξικόπημα του Πινοτάσετ. Το καθεστώς Πινοτάσετ δεν είναι συνώνυμο μόνο μερικών από τα πιο ειδεχθή εγκλήματα στον κόσμο που έγιναν υπό την καθοδήγηση του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού, αλλά είναι και εκείνο που αποτέλεσε το μοχλό του πρώτου κύματος του νεοφιλελευθερισμού προς τη Λ.Α. Οι βορειοαμερικανοί σύμβουλοι του Πινοτάσετ, οι γνωστοί ως «Τα αγόρια του Σικάγο», έθεσαν σε εφαρμογή μερικά από τα πρώτα νεοφιλελευθερά προγράμματα πιο αποτελεσματικής καταλήστευσης της Λ.Α.

ντόπια χρηματιστική ολιγαρχία συνδεόταν με το βορειοαμερικανικό κεφάλαιο ή βρισκόταν υπό τον έλεγχό του, και αυτό είχε ως συνέπεια την πιο δυναμική διείσδυση του δολαρίου ακόμη και στην εσωτερική νομισματική κυκλοφορία των χωρών της περιοχής. Άλλωστε, η δολαριοποίηση των δύο τελευταίων δεκαετιών συνεχίζει μια «λαμπρή» ιστορική παράδοση εκμετάλλευσης. Στο έδαφος της Κούβας μέχρι το 1951 νόμιμο μέσο πληρωμής ήταν τα βορειοαμερικανικά χάρτινα και μεταλλικά νομίσματα, στη Δομινικανή Δημοκρατία για περισσότερο από μισό αιώνα νομισματική μονάδα ήταν το αμερικανικό δολάριο, στον Παναμά και στο Σαλβαδόρ, δίπλα στο εθνικό νόμισμα είχε ίση δύναμη το δολάριο των ΗΠΑ. Έτσι, η Αργεντινή απόκτησε ισοτιμία 1:1 του πέσσο με το δολάριο από το 1991, που μετατράπηκε πρόσφατα σε μια μικτή αντιστοιχία του πέσσο με το δολάριο και το ευρώ, σε ποσοστό 50-50%. Το Εκουαδόρ έχει από τον Μάρτιο του 2000 ως νόμισμα το δολάριο, το Ελ Σαλβαδόρ από την 1η Ιανουαρίου του 2001 επιτρέπει την ελεύθερη χρήση του δολαρίου μαζί με το κολόν, και το ίδιο συμβαίνει στη Γουατεμάλα από τον Μάιο του 2001 όπου κυκλοφορούν μαζί δολάριο και κετσάλ. Στην ουρά περιμένει η Νικαράγουα και η Ονδούρα.

Παράλληλα, όλα αυτά τα χρόνια φουντώνει το εξωτερικό χρέος που στην περίπτωση της Λ.Α. είναι οξύτερο διότι οι οφειλές είναι κυρίως σε ιδιωτικούς φορείς και τράπεζες. Το 1992 υπολογίζόταν ότι οι 6 πιο υπερχρεωμένες χώρες (Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή, Μεξικό, Περού, Βενεζουέλα) όφειλαν περισσότερο από το μισό χρέος του συνόλου των αναπτυσσόμενων χωρών προς ιδιωτικές τράπεζες.

Το δίπολο χρέος-δολαριοποίηση λειτουργεί καταλυτικά σε βάρος των οικονομιών της Λ.Α. Από τη στιγμή που ξέσπασε ανοικτά η «κρίση του χρέους» οι αρχιτέκτονες του νεοφιλελευθερισμού επινόησαν μια ακόμη πιο καταστροφική στρατηγική από το χρέος αυτό καθ' εαυτό: ήταν οι όροι που επιβλήθηκαν για την «επαναδιαπραγμάτευση» ή την «αναδιάρθρω-

Ο βραχνάς του εξωτερικού χρέους και της δολαριοποίησης

Οι αλλαγές που σημειώθηκαν στο μεταξύ στη σύνθεση και τη μορφή του διεθνούς κεφαλαίου, με τη συγκέντρωση και τη συγκεντρωποίησή του σε πολυεθνικά συγκροτήματα, τροποποίησαν και το είδος της οικονομικής επέμβασης των ΗΠΑ στη Λ.Α. Βασική δύναμη κρούσης είναι τώρα οι πολυεθνικές στις οποίες μετέχει το από τις ΗΠΑ ορμώμενο κεφάλαιο κατέχοντας συνήθως την πλειοψηφία στα πακέτα των μετοχών, οι διεθνείς χρηματαγορές και οι διεθνείς οικονομικές οργανώσεις.

Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70 η πολιτική των ΗΠΑ στηρίχθηκε στη χρησιμοποίηση μέσων οικονομικής πίεσης, όπως η τεχνητή μείωση στις παγκόσμιες αγορές των τιμών των παραδοσιακών προϊόντων των λατινοαμερικανικών εξαγωγών και η χρησιμοποίηση του εξωτερικού χρέους.

Η Λ.Α. είναι από ορισμένες απόψεις εύκολο θύμα τέτοιων πιέσεων με δεδομένη την ανισότιμη θέση των χωρών της στο συναλλαγματικό σύστημα του διεθνούς καπιταλισμού, που αποτελεί και τη βάση για τα πολυσυζητημένα προβλήματα του εξωτερικού χρέους και της δολαριοποίησης.

Οι λατινοαμερικανικές χώρες με μονοψήφιο ποσοστό αποθεμάτων στο σύνολο των αποθεμάτων του διεθνούς καπιταλισμού και με μικρό ειδικό βάρος –εκτός από εκείνες που εξάγουν πετρέλαιο– στα διεθνή εξοφλητικά μέσα, είναι αναγκασμένες να υποτάσσονται στους κανονισμούς του παιχνιδιού που ισχύουν στο συναλλαγματικό σύστημα. Καθώς μάλιστα πραγματοποιούσαν παραδοσιακά τον μεγάλο όγκο των εξαγωγών τους προς τις ΗΠΑ, στους διεθνείς λογαριασμούς τους εξαρτιόταν κυρίως από το δολάριο. Έτσι, στη δεκαετία του '70, οι ΗΠΑ δεν ήταν μόνο ο βασικός εμπορικός εταίρος, πιστωτής και επενδυτής της Λ.Α., αλλά μονοπωλούσαν και σημαντικό μέρος των πιστωτικών αγορών της. Ακόμη και η

ση» του χρέους. Έτσι, το εξωτερικό χρέος έγινε το μέσο για τη μεγαλύτερη ληστεία του αιώνα που μεταφράστηκε στην κατακυρίευση από το ΔΝΤ και τις πολυεθνικές ολόκληρων τομέων των τοπικών χρηματιστηριακών αγορών, στην εξαγορά στρατηγικών επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα (τηλεπικοινωνίες, πετρέλαιο κ.λπ.), στη διείσδυση σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Στη βάση αυτών των πολιτικών οι βορειοαμερικάνοι επενδυτές είχαν τα τελευταία 20 χρόνια τόσα κέρδη από τη Λ.Α. όσα δεν είχαν ποτέ στην ιστορία των σχέσεων των ΗΠΑ με το νότο της αμερικανικής ηπείρου, και ίσως όσα δεν είχαν από τη συναλλαγή τους με καμιά άλλη περιφέρεια του πλανήτη.

Τα διηπειρωτικά σύμφωνα ελεύθερου εμπορίου

Κατά τη δεκαετία του '90 οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου ήρθαν να ολοκληρώσουν τον φαύλο κύκλο των οικονομικών επεμβάσεων. Πρόκειται για τα σύμφωνα που πρωθιόν την οικονομική ολοκλήρωση, επιβάλλουν διηπειρωτικές δεσμεύσεις και μετατρέπουν τα λατινοαμερικανικά καθεστώτα σε εγγυητές των βορειοαμερικάνων επενδυτών.

Από τη NAFTA μέχρι την ALCA, από το 1994 μέχρι το 2001, οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου δένουν χειροπόδαρα τις χώρες της Λ.Α. καθώς βρίσκονται πολιτικοί πρόθυμοι να λειτουργήσουν ως θησαυροφύλακες των ΗΠΑ. Αν σήμερα, η οικονομία π.χ. της Αργεντινής έχει καταρρεύσει πλήρως και οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ μιλάνε για το ενδεχόμενο εμφύλιου πολέμου, κανείς δεν πρέπει να ξεχνάει ότι όλα αυτά συμβαίνουν στο δρόμο της δολαριοποίησης, της οποίας πρωτεργάτης δεν είναι ο σημερινός πρόεδρος Ντε Λα Ρούα, αλλά ο Μένεμ, που αντιπροσωπεύει το δεύτερο κύμα του νεοφιλελευθερισμού στη Λ.Α. Το όνομα του Μένεμ έγινε συνώνυμο καταστάσεων όπου οι αυταρχικές πολιτικές καταργούν στην πράξη τα κοινοβούλια, επιβάλλουν τις ιδιωτικοποίησεις με διατάγματα, και με διατάγματα επεμβαίνουν και διαμορφώνουν το νομοθετικό πλαίσιο που θα καλύπτει τη μεγάλη ληστεία. Ο Σεδίγιο, ο Φουχιμόρι, ο Καρντόζο –στο Μεξικό, το Περού και τη Βραζιλία αντίστοιχα– κινήθηκαν στο ίδιο μήκος κύματος. Και φυσικά πάντα θα υπάρχουν άξιοι συνεχιστές αυτής της παράδοσης, όπως ο Μεξικανός Φοξ.

Σε αυτό το πλαίσιο ή αναστολή της λειτουργίας της MERCOSUR που αποφασίστηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2001, στη μετά το χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου εποχή, είναι ένα ακόμη βήμα για την ενσωμάτωση της Λ.Α. στις στρατηγικές των ΗΠΑ, ένα βήμα που δικαιώνει όσους είχαν έγκαιρα τονίσει ότι η MERCOSUR δεν ήταν ποτέ μια περιφερειακή στρατηγική για τις χώρες της Λ.Α., μια «λατινοαμερικανική» εναλλακτική λύση στην ιμπεριαλιστική κυριαρχία, αλλά ένα σημαντικό εργαλείο για να βαθύνει η επέκταση του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού –και του Ευρωπαίου μικρού αδερφού του– στην περιοχή.

Η Λατινική Αμερική αντιμέτωπη με την ALCA

Υποτίθεται ότι η ALCA είναι η τελευταία λέξη της απελευθέρωσης των αγορών. Πράγματι, απελευθερώνει έως εκεί που δεν παίρνει άλλο την εκμετάλλευση ενώ θεσπίζει προστατευτικά μέτρα για το κεφάλαιο. Η συμφωνία αφορά συνολικά 34 χώρες, από την Αλάσκα ως τη Γη του Πιρούς, γύρω στα 800 εκατομμύρια άτομα, από τα οποία 500 περίπου είναι οι κάτοικοι της Λ.Α.– εκτός της Κούβας που δεν συμμετείχε εξαρχής στη σχετική διαδικασία. Ορισμένα νούμερα δείχνουν γιατί οι κυβερνήσεις της Λ.Α. υπογράφοντας στο Μπουένος Άιρες, στις 7 Απριλίου 2001, το άνοιγμα της δια-

δικασίας για την ALCA, παρέδωσαν τους λαούς τους βορά στο βορειοαμερικανικό κεφάλαιο και τις πολυεθνικές διασυνδέσεις του. Το πρώτο που πρέπει να σημειώσουμε είναι ότι οι μισοί από τα 500 εκατομμύρια των λατινοαμερικανών ζουν στα όρια της φτώχειας. Η λατινική Αμερική εισέρχεται στην ALCA με εξωτερικό χρέος 792 δισ. δολαρίων. Με εξαίρεση δε τη Βραζιλία, όλες οι υπόλοιπες χώρες αντιπροσωπεύουν μόλις το 12,3% του ΑΕΠ της ηπείρου. Είναι σαφέστατο ότι η σχέση είναι υπονομευμένη εξαρχής, και ούτε πρόκειται να ανατραπεί στην πορεία, παρά μόνο κάτω από την κοινωνική αντίσταση και εξέγερση. Διαφορετικά, η Λ.Α. πρόκειται να υποστεί μια εντατική εκμετάλλευση σε πρώτες ύλες και σε φτηνό εργατικό δυναμικό. Με μακροικονομικούς όρους, εκτιμάται ότι η τάση αλλαγής στο ΑΕΠ της Λ.Α. κατά κεφαλή είναι πιωτική σταθερά – από το 1997 έως το 1999 π.χ. το κατά κεφαλή ΑΕΠ έπεισε από 3,7% του συνόλου στο 1,06%. Άρα; Ετοιμάζουν την επόμενη μαύρη τρύπα της ανθρωπότητας;

Ωστόσο, η ALCA είναι γενναιόδωρη σε παροχές και διευκολύνσεις προς το κεφάλαιο. Οι όροι των ιδιωτικοποιήσεων βελτιώνονται κι άλλο, ανοίγουν όλοι οι τομείς των κοινωνικών υπηρεσιών στο ιδιωτικό κεφάλαιο και οι κυβερνήσεις υποχρεώνονται σε προτιμησιακή στάση απέναντί του, σε σχέση με τα εγχώρια κεφάλαια, ειδικά όσον αφορά τις πρώτες ύλες και πρώτα-πρώτα το πετρέλαιο που η διάθεση των αποθεμάτων του προβλέπεται για τον «accionista mayoritario», τον πιο ενεργό παράγοντα δηλαδή, που δεν μπορεί να είναι άλλος από το ξένο και βασικά το βορειοαμερικανικό κεφάλαιο. Επιπλέον, η ALCA ξαναφέρνει, όχι από το παράθυρο αλλά από την πύλη, την αποτυχημένη απόπειρα της AMI (Πολυμερούς Συμφωνίας για τις Επενδύσεις) που προέβλεπε αποζημιώσεις για τους περιστερείς που πλήριτονται από κάποιο λόγο, είτε αυτός είναι φυσικές καταστροφές είτε εξεγέρσεις. Και επειδή το δίκαιο είναι πάντα το δίκαιο του ισχυροτέρου, οι ΗΠΑ προέβλεψαν και επέβαλαν ειδικούς όρους προστασίας της αγροτικής τους οικονομίας ώστε να παραμείνει η μόνη ανταγωνιστική στις «απελευθερωμένες» αγορές της ALCA απέναντι στην αντικειμενικά πιο πλούσια σε αγροτικά προϊόντα Λ.Α. Υποτίθεται ότι όλα αυτά θα αρχίσουν να λειτουργούν το 2005, και για τους πιο αισιόδοξους επιπλέοντες του Μπους το 2003. Ας ελπίσουμε ότι οι κοινωνικές αντιστάσεις θα σαρώσουν τα σχέδιά τους.

A.Ξ.

Hθροσκεία αποτελεί έναν παράγοντα ο οποίος, αν και είναι καθοριστικός για την κατανόηση της πραγματικότητας της Λατινικής Αμερικής, ωστόσο συνήθως υποτιμάται και παραλείπεται από τις περισσότερες πολιτικές αναλύσεις. Το αποτέλεσμα είναι είτε δυσκολία στην κατανόηση γεγονότων και καστάσεων, που πρέπει πλέον να στριμχτούν σε μοντέλα πιο οικεία σε μας, είτε «εύκολες» απαντήσεις βυθισμένες στην κοινωνία και την ιδεολογική καθρότητα.

Κατά τη δεκαετία του 1960, αναπτύχθηκε στη Λατινική Αμερική (κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά) ένα ρεύμα που οδηγούσε τις χριστιανικές κοινότητες σε άμεση εμπλοκή με τους αγώνες που εξελίσσονταν στην ήπειρο. Οι συνθήκες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη αυτού του ρεύματος, το οποίο συνοψίζεται υπό τον τίτλο Θεολογία της Απελευθέρωσης, είναι πολλές: συνθήκες άγριας καταστολής από τις δικτατορίες και απαγόρευση κάθε άλλης δυνατότητας διαμαρτυρίας και αντίστασης (αφού οι πολιτικές και κοινωνικές συλλογικότητες ήταν στην παρανομία), όχυνση της φτώχειας και της εξαθλίωσης στην ήπειρο, επιρροή της κουβανικής επανάστασης κ.λπ. Η φιγούρα του Καμπο Τόρες, του ιερέα-αντάρτη του ELN που σκοτώθηκε στην Κολομβία τον Φεβρουάριο του 1966, υπήρξε εμβληματική αυτού του κινήματος.

Η κατάσταση αυτή έθεσε σε συναγερμό τόσο τις εγχώριες δυνάμεις καταστολής όσο και εκείνες των ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον τέως πράκτορα της CIA Φίλιπ Έιτζι, «σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, η CIA διείσδυσε στις Εκκλησίες και χρησιμοποίησε ιερείς και λαϊκούς για να παρακολουθεί χριστιανούς επικριτικούς [για το σύστημα], λαϊκούς αγωνιστές και προοδευτικούς πολιτικούς». Είναι χαρακτηριστικό ότι στα ντοκουμέντα του Δικαστηρίου Ράσελ (Ρώμη, Ιανουάριος 1976) υπάρχει κεφάλαιο με τίτλο «Η ιμπεριαλιστική διείσδυση στις Εκκλησίες της Λατινικής Αμερικής».

Η Β' Σύνοδος του Βατικανού, υπό τον Πάπα Ιωάννη 23ο, το 1965, και η λατινοαμερικανική συνέξεια της, η Σύνοδος του Μεντεγίν, τον Αύγουστο του 1968, αποτελούν τομή, καθώς στην ουσία στηρίζουν τη λογική της Θεολογίας της Απελευθέρωσης. Οι ΗΠΑ τίθενται πια

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΕΙΣ ΤΟ ΌΝΟΜΑ

ανοικτά σε συναγερμό, και ο Νίξον στέλνει στη Λατινική Αμερική τον πολυεκατομμυριούχο Νέλσον Ροκφέλερ, ο οποίος τον Αύγουστο του 1969 παρουσιάζει την έκθεσή του, σύμφωνα με την οποία «πρέπει να έχουμε το νου μας με την Εκκλησία της Λατινικής Αμερικής διότι, αν υλοποιηθούν οι συμφωνίες του Μεντεγίν, τίθενται σε κίνδυνο τα συμφέροντά μας». Ακολουθούν διάφορες εκθέσεις στο ίδιο κλίμα, τόσο επίσημες όσο και ανεπίσημες, και σύντομα αρχίζουν να φαίνονται και τα πρώτα αποτελέσματα.

Σε πρώτη φάση, τα σχέδια περιλαμβάνουν απλή βία κατά των χριστιανών, ατόμων ή συλλογικοτήτων, που εμπλέκονται με τα κινήματα αντίστασης. Αργεντινή, Βραζιλία (όπου οι Εκκλησιαστικές Κοινότητες Βάσης συγκέντρωναν πάνω από 3.000.000 άτομα, αποτελώντας «το σημείο εκκίνησης μιας κοινωνικής επανάστασης που θα οδηγούσε σε μια άλλη κοινωνία») και κατόπιν Βολιβία. Το 1975 έγινε γνωστό το «Σχέδιο Μπάνσερ» (από το όνομα του βολιβιανού δικτάτορα), όπου τα πράγματα περιγράφονται με το όνομά τους: «η CIA έχει αποφασίσει να εμπλακεί άμεσα σε αυτή την ιστορία». Είναι αποκαλυπτική η επιστολή βορειοαμερικανών ιερέων στον τότε πρόεδρο Κάρτερ, το 1979, η οποία αμφισβητεί την ανάγκη για την οποία «διατάξατε τη CIA να αναζητήσει περισσότερες και καλύτερες πληροφορίες γύρω από τις Εκκλησίες της Λατινικής Αμερικής». Ο κύκλος της βίας συνεχίζεται από το Σαλβαδόρ (δολοφονία του επισκόπου Όσκαρ Ρομέρο την ώρα που τελούσε τη λειτουργία, τον Μάρτιο του 1980, και των καλογραιών, τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους) μέχρι τη Γουατεμάλα (δολοφονία του επισκόπου Χεράρδι).

Από την ωμή βία στον συνδυασμό βίας και διείσδυσης

Τον Μάιο του 1980 αρχίζει η ρυπαρή ιστορία των Ντοκουμέντων της Σάντα Φε (βλ. το αντίστοιχο άρθρο στο παρόν αφέρωμα). Σύμφωνα με την Πρόταση αρ. 3 προς την κυβέρνηση των ΗΠΑ, «η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ πρέπει να αρχίσει να αντιμετωπίζει (και όχι απλώς να αντιδρά εκ των υστέρων) τη Θεολογία της Απελευθέρωσης όπως εφαρμόζεται στη Λατινική Αμερική από τον κλήρο της “Θεολογίας της Απελευθέρωσης”». Στο Δεύτερο Ντοκουμέντο της Σάντα Φε, η ιστορία συνεχίζεται: «Ετοι πρέπει να αντιλαμβανόμαστε τη Θεολογία της Απελευθέρωσης: ως πολιτικό δόγμα μεταφεσμένο σε θρησκευτική πίστη, με περιεχόμενο ενάντια στον Πάπα και ενάντια στην ελευθερία των επιχειρήσεων». Ήδη όμως έχουμε μπει σε μια από τις πιο σκοτεινές περιόδους της ιστορίας (αλλά και της στοιχειώδους λογικής, ίσως): την εποχή του Ρήγκαν.

Την εποχή λοιπόν που ο Ρήγκαν ονειρευόταν να καταπιεί τη Νικαράγουα, όπως κάποιο παλιότερο είδωλό του είχε καταπιεί την Τσεχοσλοβακία, ένα νέο ρεύμα αναπτύχθηκε στις ΗΠΑ, απολύτως ενταγμένο στο νεομαρθικό κλίμα εκείνων των χρόνων: το ρεύμα της λεγόμενης Νέας Θρησκευτικής Δεξιάς. Τον Απρίλιο του 1981, μια ομάδα Ευαγγελιστών Προτεσταντών και πολιτικών ιδρύει το Ινστιτούτο για τη Θρησκεία και τη Δημοκρατία (ΙΘΔ), το οποίο συνδέεται άμεσα με την κυβέρνηση αλλά και με πολυεθνικές. Το Ινστιτούτο δημιουργείται με στόχο να ηγηθεί μιας συντηρητικής στροφής στο χώρο της θρησκείας και να ελέγχει τις προερχόμενες από τον θρησκευτικό χώρο επικρίσεις προς την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον ιερέα Μιγκέλ Ντ' Εσκότο, υπουργό Εξωτερικών της σαντινιστικής

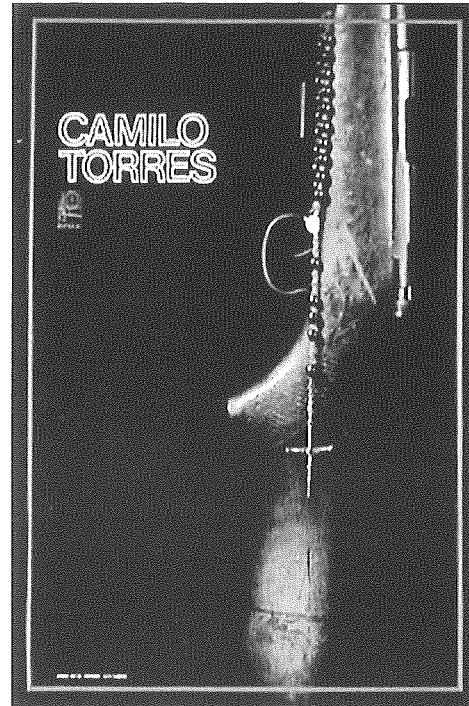
του Πατρός...

κυβέρνησης, «το ΙΘΔ είναι προφανώς μια οργάνωση-βιτρίνα της CIA».

Η νέα φάση της επίθεσης εκτυλίσσεται σε δύο μέτωπα. **Πρώτον**, αρχίζει η εισβολή, στη Λατινική Αμερική, δεκάδων ομάδων προτεσταντικών σεχτών, που χρηματοδοτούνται με τρομακτικά ποσά, με εκατομμύρια δολάρια από τους συντηρητικούς κύκλους των ΗΠΑ και εισάγουν νέες μεθόδους στον προσυλητισμό: ραδιόφωνο, τηλεόραση. Κάποιες από αυτές τις σέχτες έχουν σχέσεις με το Κίνημα της Ηθικής Πλειοψηφίας που είχε οργανώσει από το 1979 ο ακροδεξιός αιδεσιμότατος Τζέρι Φάλγουελ. Το μεθοδιστικό Κίνημα των Καλών Ειδήσεων αρχίζει να εκδίδει ένα νεο-συντηρητικό περιοδικό που επιτίθεται στους ηγέτες της Ενωμένης Μεθοδιστικής Εκκλησίας επειδή «δίνει βοήθεια στους μαρξιστές». Το βασικό πρόβλημα με τις σέχτες αυτές είναι ότι πλήττουν άμεσα και την πολιτική ένταξη των ατόμων και την πολιτική κουλτούρα, ειδικά των ιθαγενών αλλά όχι μόνο, καθώς προβάλλουν ένα μοντέλο θρησκευτικού κοινοτισμού, που δημιουργεί μια αίσθηση ασφάλειας των πιστών που εντάσσονται σε αυτό ενώ ταυτόχρονα παραπέμπει την τελική επιλυση των προβλημάτων στην επόμενη ζωή, ακυρώνοντας κάθε πολιτική δράση για τα άμεσα προβλήματα. Η λογική τους (συνήθως, όχι όμως πάντα – βλ. παρακάτω) είναι ακριβώς η διατήρηση της δεδομένης κατάστασης πραγμάτων, ει δυνατόν χωρίς κλυδωνισμούς και αντιπαραθέσεις, καθώς διδάσκουν τους ανθρώπους να δέχονται την αδικία ως εκπορευόμενη από τους ουρανούς. Το **δεύτερο** μέτωπο αναπτύσσεται εντός της Καθολικής Εκκλησίας, η οποία είναι η κυρίαρχη θρησκευτική δύναμη στη Λατινική Αμερική. Ο Πάπας και οι συντηρητικοί επίσκοποι προσπαθούν να πάρουν το πάνω χέρι σε βάρος του κινήματος της Θεολογίας της Απελευθέρωσης, το οποίο έτσι κι αλλιώς εκείνη την εποχή βρίσκεται σε μια σχετική υποχώρηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη Νικαράγουα, ενώ η επίσημη Εκκλησία στηρίζει τον επίσκοπο Βέγκα, ο οποίος κάνει δηλώσεις υπέρ των Κόντρας λέγοντας ότι «η ένοπλη πάλη είναι ανθρώπινο δικαίωμα» (!), ο Φερνάντο Καρδενάλ εκδιώκεται από το Τάγμα των Ιησουιτών επειδή «η θέση του υπουργού Παιδείας [στην] κυβέρνηση των Σαντινίστας» είναι ασύμβατη με την ιησουιτική ιδιότητα». Η γητική μορφή του κινήματος της Θεολογίας της Απελευθέρωσης, ο Βραζιλιάνος Λεονάρντο Μποφ, υφίσταται διαδοχικές καταδίκες σε σιωπή από το Βατικανό, μέχρι που αναγκάζεται να εγκαταλείψει το Τάγμα των Φραγκισκανών. Η επίσημη Καθολική Εκκλησία καταδίκασε και την «Ιηδιάνικη Θεολογία» που αναπτύχθηκε στην Τσιάπας. Η νεο-συντηρητική επίθεση εντός της Καθολικής Εκκλησίας γίνεται με όρους συντριπτικούς.

(Να σημειώσουμε, ως παράδειγμα, ότι στα μέσα του 1981, η αστυνομία του Σικάγο περιελάμβανε στη λίστα των ανατρεπτικών οργανώσεων 19 θρησκευτικές οργανώσεις.)

Οφείλουμε εδώ να κάνουμε μια διευκρίνιση. Πολλές φορές, στις πολιτικές αναλύσεις για τον ρόλο των Εκκλησιών στη Λατινική Αμερική γίνεται μια εύκολη ταύτιση του καλού με ένα τμήμα της Καθολικής Εκκλησίας (Θεολογία της Απελευθέρωσης) και του κακού με τις προτεσταντικές σέχτες. Το σχήμα αυτό, όμως, είναι λίγο απλουστευτικό. Είναι αλήθεια ότι οι προτεσταντικές σέχτες εισέβαλαν στη Λατινική Αμερική με την παντοειδή στήριξη των ΗΠΑ, ως «όργανο του ιμπεριαλισμού ή ως συμπλήρωμα της πολιτικής ενάντια στα αντάρτικα κινήματα». Ενώ πριν από μία γενιά οι πιστοί των σεχτών αυτών ήταν το 2-3% του πληθυσμού, το 1994 έφθασαν το 15% ενώ μέχρι σήμερα έχουν αυξηθεί κι άλλο. Ωστόσο, το μανιχαϊστικό αυτό δίπολο δεν ισχύει ακριβώς, διότι, πρώτον, η ανάπτυξη των προτεσταντικών σεχτών πάτησε στο πραγματικό ζήτημα της ανεπάρκειας της επίσημης Καθολικής Εκκλησίας και της απόστασης που είχε από τον απλό κόσμο και, δεύτερον, το ρεύμα της Θεολογίας της Απελευθέρωσης υπήρξε και μέσα στους κόλπους των Προτεστα-

ντικών Εκκλησιών. Στη Νικαράγουα, μια ομάδα Προτεσταντών προσπάθησε να αναπτύξει μια εξαιρετικά επιθετική πολιτική κατά της κυβέρνησης των Σαντινίστας, που κατέληξε στη σύλληψη και στην απέλαση δέκα παστόρων και αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες αιτίες έντασης μεταξύ Νικαράγουας και ΗΠΑ. Ταυτόχρονα, όμως, η οργάνωση CEPAD συγκεντρώνει Προτεστάντες που θέτουν στόχο τη συμμετοχή στο κοινωνικό γίγνεσθαι, και ο πρόεδρός της Σίξτο Ουγιόνα εκλέγεται το 1984 βουλευτής επί κυβέρνησης Σαντινίστας. Ωστόσο, το θέμα της Θεολογίας της Απελευθέρωσης μέσα στις διάφορες Εκκλησίες και οι διάφορες εκφάνσεις του, από τη «μαύρη θεολογία» μέχρι τη φεμινιστική Θεολογία της Απελευθέρωσης, είναι τεράστιο και δυστυχώς ο χώρος δεν επαρκεί. Το βέβαιο είναι ότι, αν το ρεύμα αυτό δεν συνυπολογίζεται στις πολιτικές αναλύσεις για τη Λατινική Αμερική, η κατανόηση δεν μπορεί παρά να είναι λειψη.

Κλείνοντας, μπορούμε εν συνόψει να πούμε ότι ο θρησκευτικός ιμπεριαλισμός των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική, είτε είχε τη μορφή της άμεσης βίας είτε της διείσδυσης στη χριστιανική κοινότητα μέσω συντηρητικών θρησκευτικών ρευμάτων, άφησε πίσω του νεκρούς και διαφθορά. Ωστόσο, ο αυταρχισμός του Βατικανού και τα εκατομμύρια του Φάλγουελ και της CIA δεν έχουν καταφέρει να σβήσουν το ρεύμα της Θεολογίας της Απελευθέρωσης. Μια ματιά από την Τσιάπας ως τη Βραζιλία αρκεί για να το δει κανείς αυτό. Άλλωστε, το άρθρο του M.

Λεβί σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού (No 7) λέει πολλά για το θέμα.

Στο τεύχος 8 των Σημάτων Καπνού, είχαμε δημοσιεύσει ένα άρθρο του Τζέιμς Πέτρας για τη μεταμόρφωση των λατινοαμερικάνων διανοούμενων. Στο άρθρο αυτό, ο συγγραφέας έδειχνε πώς, κάτω από την πίεση βορειοαμερικάνων χρηματοοικονομικών οργανισμών, που ενθαρρύνουν την έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο διανοούμενος αθείται να προσαρμόσει το αντικείμενο και τη μεθοδολογία έρευνάς του, καθώς και την (δια την πολιτική του σκέψη, στις επιταγές του χρηματοδότη του). Το άρθρο αυτό αναδεικνύει μια μόνο πτυχή του γενικότερου προβλήματος της επιβολής προτύπων, κανόνων και τρόπου σκέψης από το ηγεμονικό μπλοκ εξουσίας προς το κοινωνικό σώμα.

Ο Μισέλ Φουκώ είχε μιλήσει για το πέρασμα από την κοινωνία της πειθάρχησης στην κοινωνία του ελέγχου. Στην πρώτη, που επικράτησε μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, η κυρίαρχη κοινωνική τάξη ή γεωπολιτική δύναμη, διασφάλιζε τα συμφέροντά της μέσω της καταστολής. Στο δεύτερο κοινωνικό μοντέλο, που επικράτησε με το τέλος της αποικιοκρατίας και την εδραίωση των κοινοβουλευτικών καθεστώτων στις αναπτυγμένες χώρες του Βορρά, τα συμφέροντα των ισχυρών διασφαλίζονται, σε μεγάλο βαθμό, μέσω μιας επίπλασης κοινωνικής «συναίνεσης», ή αλλιώς, της απουσίας μιας θεμελιακής αντιπολίτευσης, η οποία στηρίζεται στην αλλοτρίωση των ανθρώπινων συνειδήσεων και στην αποδοχή της αστικής ιδεολογίας ως μιας αυταπόδεικτης και αναντίρρητης αλήθειας. Το αν αυτή η κοινωνία του ελέγχου έχει τα χαρακτηριστικά μιας μονοδιάστατης μακροδομής που παραπέμπει στον ολοκληρωτισμό, όπως ισχυρίζεται ο Μαρκούζε, ή εγκλείει μέσα της μη ενσωματώσιμα στοιχεία πλουραλισμού και μοναδικότητας, όπως υποστηρίζει ο Νέγκρι, είναι θέμα που ξεφύγει από το πλαίσιο του παρόντος άρθρου.

Η ιστορία των δυο τελευταίων αιώνων έχει δείξει ότι οι ΗΠΑ, ως ιμπεριαλιστική δύναμη, έχουν επανειλημμένα καταφύγει στις απροκάλυπτες στρατιωτικές επεμβάσεις και στην ωμή καταστολή. Ωστόσο, ξέρουν να χρησιμοποιούν και τεχνικές χειραγώγησης της κοινής γνώμης, καθώς και να παρεμβαίνουν σε νομοθετικό ή θεσμικό επίπεδο, για να διασφαλίσουν γεωπολιτικά ή οικονομικά συμφέροντα.

Παρακάτω, παρουσιάζονται συνοπτικά δύο όψεις της επεμβατικής πολιτικής των ΗΠΑ στο επίπεδο της ιδεολογίας και της διανοητικής παραγωγής. Η πρώτη έχει να κάνει με τη χρηματοδότηση από τη CIA διανοούμενων με αντισοβιετική στάση, κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Η δεύτερη, αναφέρεται στο πώς οι πολυεθνικές εταιρίες τροφίμων και

Ο ΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΟ ΕΠÍΠΕΔΟ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ και του πολιτισμού

Οι φαρμακοβιομηχανίες εξασφαλίζουν το μονοπώλιο προϊόντων υψηλής ζήτησης, σε βάρος των παραγωγών και των λαών της Λατινικής Αμερικής και του Τρίτου Κόσμου. Οι δυο αυτές αναφορές πιστεύουμε ότι δίνουν μια εικόνα του πώς συνδέεται το οικονομικό με το θεσμικό και το πολιτικό στοιχείο στον τρόπο που ασκεί εξουσία η πρώτη δύναμη του πλανήτη.

Η CIA και οι «αντισταλινικοί» διανοούμενοι

Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, εμφανίστηκε ισχυροποιημένη η Σοβιετική Ένωση ως γεωπολιτική δύναμη και ήταν έκδρολη η ριζοσπαστικοποίηση του πληθυσμού, καθώς και η πολιτική επιροή των κομουνιστικών κομμάτων και της Αριστεράς σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Η αμφισβήτηση του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και των θεσμών του, προκαλούσε την έντονη ανησυχία των στελεχών της CIA, που έκριναν ότι, εκτός των άλλων, ήταν αναγκαία μια παρέμβαση στο ιδεολογικό-πολιτιστικό επίπεδο για να αποτραπεί ο κομουνιστικός κίνδυνος. Το υλικό που παρουσιάζεται παρακάτω, το συναντήσαμε σε ένα άρθρο του James Petras στο περιοδικό *Monthly Review* (Νοέμβριος 1999).

Ένα πρώτο πεδίο παρέμβασης της CIA, ήταν η χρηματοδότηση περιοδικών και διανοούμενων που ασκούσαν κριτική στο σοβιετικό καθεστώς. Στον κατάλογο των πληρωμένων διανοούμενων, φιγουράρουν ονόματα όπως ο Ισαία Μπέρλιν, η Χάνα Άρεντ, ο Άρθουρ Κέστλερ, ο Ραϊμόν Αρόν και ο Τζορτζ Όργουελ. Ειδικά ο τελευταίος, κατέδιε συναδέλφους του για τους οποίους είχε την υπόνοια ότι ήταν κομουνιστές και φιλοσοβιετικοί. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη στήριξη περιοδικών της «δημοκρατικής Αριστεράς», όπως το *Encounter*, ένας από τους διευθυντές του οποίου ήταν πράκτορας της CIA.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι παραπάνω διανοούμενοι δεν είχαν μια «υπαλληλική» σχέση άμεσης εξάρτησης από τις μυστικές υπηρεσίες. Η CIA ήταν ανεκτική σε κάποια επίπεδα κοινωνικής κριτικής, κυρίως στη μορφή της ρητορείας περί «κοινωνικών μεταρρυθμίσεων», με την προϋπόθεση ότι οι συγγραφείς θα ασκούσαν κριτική απέναντι στη Σοβιετική Ένωση, στους μαρξιστές διανοούμενους του δυτικού κόσμου και στους σοβιετικούς καλλιτέχνες. Η CIA ήταν πρόθυμη να στηρίξει οικονομικά τέτοιου είδους εκδοτικές προσπάθειες, μέσω των οποίων θα μπορούσαν να δημοσιεύσουν τις εργασίες τους και να προχωρήσουν στην καριέρα τους οι διανοούμενοι που «συνέκλιναν» αντικειμενικά με τους στόχους της πολιτικής των ΗΠΑ. Πολλά από τα συνέδρια στα οποία παρουσίαζαν το έργο τους οι διάφοροι κοινωνικοί επιστήμονες, φιλόσοφοι και δοκιμογράφοι, πραγματοποιούνταν με την αποφασιστική υλική στήριξη της CIA. Ορισμένοι από αυτούς τους διανοούμενους αποστασιοποιήθηκαν από την βορειοαμερικανική εξωτερι-

κή πολιτική κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1960, όταν φουύντωσε το κίνημα κατά του πολέμου στο Βιετνάμ και ήταν διάχυτη η ριζοσπαστικοποίηση της κοινωνίας των πολιτών στον «δυτικό κόσμο». Δήλωσαν μάλιστα ότι δεν ήξεραν τίποτα για τις χρηματοδοτήσεις των περιοδικών τους και των συνεδρίων τους από τη CIA. Αυτή η στάση τους προκάλεσε τα ειρωνικά σχόλια των ιθυνόντων των μυστικών υπηρεσιών, οι οποίοι δημοσίευσαν τα ονόματα των πρώην προστατευόμενών τους και, σε τελευταία ανάλυση, παρέίχαν το υλικό πάνω στο οποίο στηρίζεται αυτό το άρθρο.

Ένα δεύτερο πεδίο παρέμβασης της CIA ήταν αυτό της χρηματοδότησης καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων (όπως συμφωνικές ορχήστρες, χορός, θέατρο, όπερα, μουσική τζαζ), με σκοπό να εξωραΐσει κατά το δυνατόν την εικόνα των ΗΠΑ και της κυβέρνησής τους στην Ευρώπη, όπου δυνάμωνε το αντιμπεριαλιστικό αίσθημα. Για το σκοπό αυτό, χρηματοδοτούσε περιοδείες τραγουδιστών, συγγραφέων και μουσικών, κατά προτίμηση έγχρωμων, όπως του Λούις Άρμστρονγκ, ώστε να διασκεδαστεί η δυσφορία των Ευρωπαίων για το ρατσισμό που διακατείχε ένα μεγάλο μέρος της βορειοαμερικανικής κοινωνίας και της πολιτικής της ηγεσίας.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι η CIA και οι επιροές της στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης ενίσχυσαν οικονομικά την αφηρημένη εξπρεσιονιστική ζωγραφική και καλλιτέχνες αυτού του είδους, ως αντίβαρο στη «στρατευμένη» τέχνη με κοινωνικές αναφορές, που υιοθετούνταν από την Αριστερά. Με αυτήν την έννοια, η φιγούρα του καλλιτέχνη που ασκεί την τέχνη του χωρίς να έντάσσει τον εαυτό του σε κάποιο πολιτικό ρεύμα και χωρίς να θέτει κάποιον κοινωνικό προβληματισμό («η τέχνη για την τέχνη») δεν είναι καθόλου ουδέτερη και μπορεί να έχει ιδεολογικό φορτίο συμβατό με τους στόχους των χορηγών ενός τέτοιου καλλιτεχνικού ρεύματος. Ο Νέλσον Ροκφέλερ, συνιδρυτής του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης, είχε χαρακτηρίσει την αφηρημένη τέχνη ως «ζωγραφική της ελεύθερης επιχείρησης». Στην οπτική της CIA, ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός είχε βρει τον ιδεολογικό του αντίταλο.

Πνευματικά δικαιώματα σε αγροτικά και φαρμακευτικά προϊόντα: μια περίπτωση «βιοπειρατείας»

Mε βάση το ατομικό πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης, που κυριάρχησε στον δυτικό κόσμο τα τελευταία πεντακόσια χρόνια, είναι θεμιτό να αποκομίζει κανείς κέρδος από το έργο ή τις ιδέες που παράγει. Ειδικότερα στον χώρο της επιστημονικής έρευνας, ο κανόνας είναι να δημοσιεύει κανείς τις εργασίες του με το όνομά του και να υποχρεώνονται οι συνάδελφοί του να τον αναφέρουν βιβλιογραφικά όταν χρησιμοποιούν αποτελέσματα ή πορίσματα από τις δημοσιευμένες του εργασίες. Με τον τρόπο αυτό, κατοχυρώνει κανείς τα αποτελέσματα της ερευνητικής του δουλειάς, αποκτάει φήμη στην επιστημονική κοινότητα και προχωράει στην ακαδημαϊκή του καριέρα.

Ως εδώ καλά, θα μπορούσε κανείς να πει. Καλό είναι να ανταμείβεται όποιος δουλεύει. Όταν όμως το προϊόν της επιστημονικής έρευνας κατοχυρώνεται ως πατέντα και κυκλοφορεί ως εμπόρευμα στην αγορά, μπορούν να ανακύψουν ζητήματα οικονομικής, αλλά και ηθικής φύσης, γύρω από το μέχρι ποιο σημείο μπορεί να επωφελείται η ιδιοκτήτρια εταιρεία σε βάρος του καταναλωτή και του κοινωνικού συνόλου.

Τα τελευταία χρόνια, πολυεθνικές εταιρείες με έδρα τις ΗΠΑ, που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, κατοχυρώνουν ως πατέντα (πνευματική ιδιοκτησία) κάποιο είδος σπόρου ή ένα φάρμακο που φέρεται να παρασκευάζεται στα εργαστήριά τους και απαιτούν από τις άλλες χώρες να μην παράγουν το προϊόν αυτό, αλλά να το αγοράζουν από την εταιρεία που έχει την πατέντα. Μια τέτοια πρακτική ευνοείται και από τις συμφωνίες που έχουν υπογραφεί από τα κράτη που συμμετέχουν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Συνέπεια αυτής της πολιτικής είναι να μην μπορούν οι χώρες του Τρίτου Κόσμου να παράγουν, σε προσιτές τιμές, φάρμακα για την καταπολέμηση ασθενειών που αποτελούν μάστιγα για τον πληθυσμό, όπως το AIDS, αλλά να υποχρεώνονται οι ασθενείς να αγοράσουν τα φάρμακα της πολυεθνικής, σε τιμές απρόσιτες για το βαλάντιό τους. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι να πεθαίνουν άνθρωποι για να κατοχυρώθουν τα πνευματικά δικαιώματα αυτών που φρόντισαν να κατοχυρώσουν την πατρότητα του προϊόντος.

Στην περίπτωση των πατενταρισμένων σπόρων, ο αγρότης της Λατινικής Αμερικής είναι υποχρεωμένος να αγοράζει από τη φαρμακευτική εταιρεία σπόρους του φυτού που θέλει να καλλιεργήσει και να πληρώνει σε αυτήν ένα ποσό για κάθε συγκομιδή. Με άλλα λόγια, υποχρεώνεται να νοικιάζει το δικαίωμα καλλιεργειας του φυτού, χωρίς να έχει το δικό του απόθεμα σπόρων για μελλοντικές καλλιεργειες. Το πλέον εξοργιστικό σε αυτήν την ιστορία είναι ότι πολλές από τις πατενταρισμένες ποικιλίες είναι ελαφρές τροποποιήσεις ειδών που καλλιεργούνταν για χιλιάδες χρόνια από τους αγρότες της Λατινικής Αμερικής και του Τρίτου Κόσμου. Φαίνεται να δικαιώνεται πανηγυρικά ο αφορισμός του Προυντόν «ιδιοκτησία ίσον κλοπή», καθώς και ο όρος «βιοπειρατεία», για τον χαρακτηρισμό αυτής της πρακτικής.

Με αυτήν τη σύντομη αναφορά στο ζήτημα των πνευματικών δικαιωμάτων, θίξαμε ένα ακανθώδες θέμα που φαίνεται πως θα σημαδέψει τις σχέσεις Βορρά-Νότου, κατά τα επόμενα χρόνια. Η κοινωνία των πολιτών μπορεί να εξαλείψει αυτή την κοινωνικά άδικη πρακτική, που προκαλεί οξύτατα προβλήματα επιβίωσης σε δισεκατομμύρια ανθρώπους. Ήδη εκδηλώνονται αντιδράσεις από διάφορους φορείς, που καλό θα είναι να δυναμώσουν και να ληφθούν σοβαρά υπόψη από κυβερνήσεις και οργανισμούς.

Πηγές

James Petras. Η μεταμόρφωση των λατινοαμερικάνων διανοούμενων. «Σήματα Καπνού», τεύχος 8.

James Petras. La CIA y la Guerra Fría Cultural. Monthly Review, Νοέμβριος 1999.

Michael Hardt y Toni Negri. La producción biopolítica. Rebelion, 24 de julio de 2001.

Nórmu Tsóμου. Έτος 501, η κατάκτηση συνεχίζεται. Εκδόσεις «Τόπος».

Bob Naiman. Derechos de propiedad intelectual. De cualquier manera, a quien pertenecen las ideas? <http://www.acerca.org/ftaa.sp.htm>

Μπάμπης Μιχάλης. Η δικτατορία της γενετικής πατέντας διχάζει Βορρά-Νότο. «Έλευθεροτυπία», 10 Νοεμβρίου 2001.

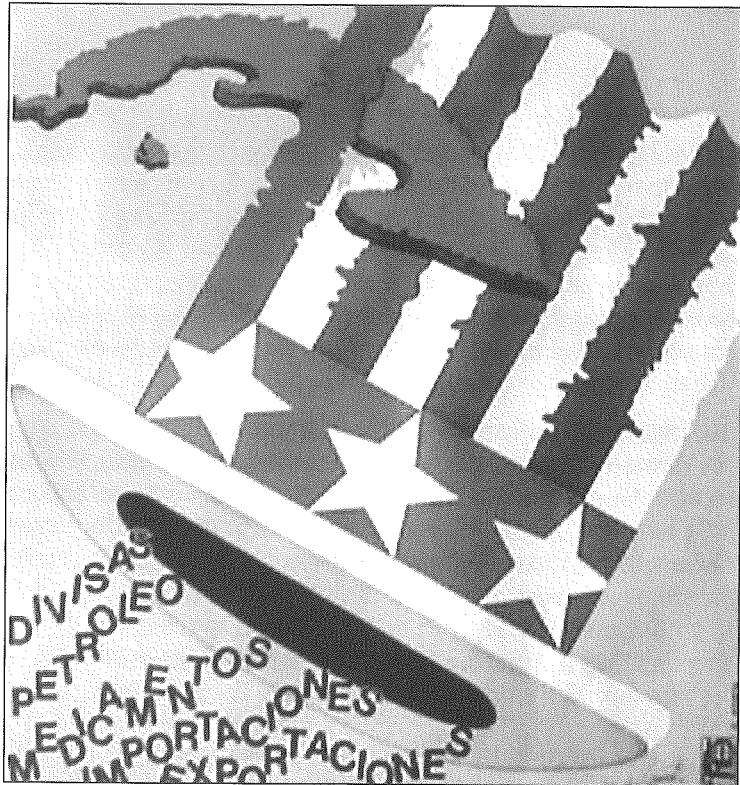
Στις 24/10/1492 ο Χριστόφορος Κολόμβος αποβιβάστηκε στην Κούβα. Ήταν «το ομορφότερο νησί που είδαν ποτέ ανθρώπινα μάτια» –έγραψε στην αναφορά του στον βασιλιά της Ισπανίας– «και είναι βέβαιο ότι, όπου υπάρχει τέτοιο θαυμάσιο τοπίο, πρέπει να υπάρχουν πολλά που μπορεί να φέρουν κέρδος». Αυτόν τον τόπο προσπάθησαν οι ΗΠΑ να κατακτήσουν. Και αν πριν την ανατροπή του δικτάτορα Μπατίστα αυτό το επιχείρησαν με όλα τα στρατιωτικά και οικονομικά μέσα που διέθεταν, μετά τη νικηφόρα επανάσταση του 1959 η Κούβα έγινε το πιο κραυγαλέο παράδειγμα «ολικής» επέμβασης των ΗΠΑ σε άλλη χώρα. Οι τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν ξεπερνούν την πιο τολμηρή φαντασία: από απίθανες απόπειρες δολοφονίας του Κάστρο μέχρι βιολογικό πόλεμο που απείλησε κατ' επανάληψη τον πληθυσμό και τη φύση. Και φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε τον αποκλεισμό που συνεχίζεται μισό αιώνα τώρα και έχει υψώσει –χωρίς να επιτύχει ως τώρα να κάμψει το ηθικό των Κουβανών– τείχη απομόνωσης γύρω από το νησί της επανάστασης!

Όλα άρχισαν με την τροπολογία Πλατ, που έδινε το δικαίωμα στις ΗΠΑ να επεμβαίνουν στην Κούβα κάθε φορά που το θεωρούσαν απαραίτητο. Το περιεχόμενο της τροπολογίας εξήγησε πολύ καλά ο στρατιωτικός διοικητής της Κούβας, από το 1900-1902, Π. Γουντ: «Με τον έλεγχο που έχουμε πάνω στην Κούβα, χωρίς αμφιβολία, σύντομα θα μετατραπεί σε κτήση μας. Έτσι θα ελέγχουμε την αγορά ζάχαρης σε ολόκληρο τον κόσμο. Το νησί θα εξαμερικανιστεί και με τον καιρό θα έχουμε μια από τις πλουσιότερες και πιο επιθυμητές κτήσεις στον κόσμο».

Άμεσα υπογράφτηκε μια προνομιακή συμφωνία που μείωνε δραστικά τους δασμούς στις εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες. Στα επόμενα δεκαπέντε χρόνια το 74% όλων των εισαγωγών της Κούβας προερχόταν από τις ΗΠΑ. Η Κούβα μετατράπηκε σε ένα μεγάλο αγρόκτημα σπαρμένο με ζαχαροκάλαμο. Μεγάλες εκτάσεις γης δόθηκαν σε βορειοαμερικανικές εταιρίες (π.χ. United Fruit). Οι ίδιες κατέχουν και τα διυλιστήρια ζάχαρης. Το 80% του εξαγόμενου ορυκτού πλούτου της Κούβας ανήκε στην Betleem Steel Com. Πολίτες των ΗΠΑ είχαν στην ιδιοκτησία τους τους σιδηροδρόμους, τη βιομηχανία καπνού, την ηλεκτρική βιομηχανία, τα τηλέφωνα και τις τράπεζες της Κούβας. Έτσι «**οικονομικά η Κούβα παρέμεινε σε τέτοιο βαθμό αποικία στον 20ό αιώνα όσο δεν ήταν ούτε κάτω από την ισπανική εξουσία τεσσάρων αιώνων**».

Αυτή η απόλυτη οικονομική κυριαρχία των ΗΠΑ «πήγαινε πακέτο» με την πολιτική κυριαρχία. Από το 1902 ως το 1959 η Κούβα συνήθως κυβερνιόταν από ανθρώπους που δεν

ΚΟΥΒΑ Το νινάτι

τολμούσαν να κάνουν καμία κίνηση πριν επικοινωνήσουν με την Ουάσινγκτον. Τα πρώτα χρόνια, κάθε φορά που υπήρχε κάποια λαϊκή αντίδραση, έφταναν τα πολεμικά πλοία των ΗΠΑ και «επέβαλαν την τάξη», σύμφωνα με την τροπολογία Πλατ, όπως έγινε το 1906, το 1912 και το 1917. Κατά τη διάρκεια των επόμενων χρόνων ο κύριος παράγοντας της υποτέλειας της Κούβας δεν ήταν ο βορειοαμερικανικός στρατός αλλά το δολάριο. Δεν έφτανε από μόνο του βέβαια...

Στις πολλαπλές εξεγέρσεις των Κουβανών, διάφοροι «ηγέτες» επέβαλαν «δημοκρατικά» την επικυριαρχία των ΗΠΑ με ρετσινόλαδα, άλλα βασανιστήρια, φυλακίσεις και δολοφονίες. Είναι μακρύς ο κατάλογος φοιτητών, συνδικαλιστών, εκδοτών κ.ά. που εξαφανίζονταν ξαφνικά και τα πτώματά τους βρίσκονταν αργότερα ή ποτέ.

Η δικτατορία του Μπατίστα –που κατέλαβε την εξουσία ανατρέποντας τη δημοκρατική κυβέρνηση Grau Gómez– εξυπηρετούσε τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην Κούβα με θαυμαστό τρόπο, απολαμβάνοντας έτοι την πλήρη υποστήριξή τους. Η ανατροπή του Μπατίστα τον Ιανουάριο του 1959 από το «κίνημα της 26ης Ιούλη», υπό την ηγεσία των Φ. Κάστρο, Τσε Γκεβάρα, Καμπό Σιενφουέγκος, επέσυρε την εχθρότητα των ΗΠΑ. Και όπως γράφτηκε: «ο κουβανικός λαός είχε αποτινάξει τον ντόπιο επιστάτη. Τώρα αντιμετώπιζε τον ιδιοκτήτη της φυτείας: τις ΗΠΑ».

Και έτσι άρχισαν τα δύσκολα....

Α μέσως μετά την 1η Γενάρη 1959, η βορειοαμερικανική κυβέρνηση άρχισε μια διμέτωπη επίθεση: να αποσταθεροποιήσει την κουβανέζικη οικονομία και να ετοιμάσει μια στρατιωτική δύναμη που θα έσπαζε την επανάσταση αν δεν μπορούσε να τη λυγίσει.

Μία από τις πρώτες ενέργειες βίας ενάντια στην Κούβα άρχισε στις 21 Οκτώβρη του 1959, όταν μικρά πειρατικά αεροπλάνα έριξαν ανατρεπτικό προπα-

των ΗΠΑ

γανδιστικό υλικό και βομβάρδισαν την Αβάνα, μια επίθεση που κόστισε πολλές ζωές.

Τον Δεκέμβριο, η υπονόμευση από τη CIA εντατικοποιήθηκε. Συμπεριλάμβανε προμήθεια όπλων σε αντάρτικες ομάδες και σαμποτάζ σε εργοστάσια ζάχαρης και σε άλλους οικονομικούς στόχους.

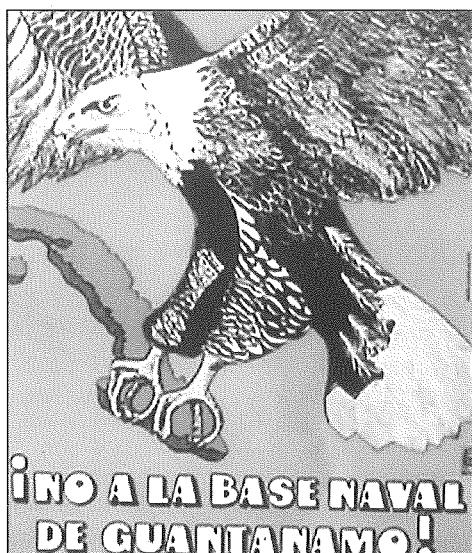
Στις 4 Μάρτη 1960 το γαλλικό πλοίο «Le Cubre» με φορτίο βελγικά όπλα ανατινάχθηκε ενώ ξεφόρτωνε στο λιμάνι της Αβάνας. Σχεδόν 100 άνθρωποι σκοτώθηκαν και 200 τραυματίστηκαν.

Στις 17 Μάρτη του 1960, η κυβέρνηση Αϊζενχάουερ υιοθέτησε επισήμως ένα σχέδιο ανατροπής του Κάστρου.

Στις 3 Γενάρη 1961 ο Αϊζενχάουερ διατάζει τη διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με την κυβέρνηση της Κούβας. Τρεις εβδομάδες αργότερα ο Τζον Φ. Κένεντι γίνεται πρόεδρος και αποφασίζει μια εισβολή ευρείας κλίμακας. Για να εμφανιστεί ως προσπάθεια Κουβανών εξόριστων, η CIA ενοποίησε μικρές ομάδες σε μία ενιαία, θεωρώντας την ως προσωρινή κυβέρνηση. Μετά την εισβολή, οι ΗΠΑ θα την αναγνώριζαν ως νόμιμη.

Η CIA αποφασίζει η εισβολή να ξεκινήσει από τον Κόλπο των Χούρων. Σάββατο 15 Απρίλη 6 π.μ. άρχισε η επίθεση με οκτώ αεροπλάνα. Δευτέρα 17 Απρίλη γίνονται μάχες στην Πλάγια Χιρόν και Πλάγια Λάργκα. Τρίτη 18 Απρίλη οι εισβολείς αρχίζουν να υποχωρούν. Οι ανακοινώσεις της CIA μιλούν για «εσωτερικό ζήτημα» της Κούβας. Τετάρτη 19 Απρίλη οι εισβολείς εγκαταλείπουν την περιοχή. Η εισβολή διήρκεσε 72 ώρες.

Μετά τη μάχη της Πλάγια Χιρόν, στις ΗΠΑ μιλάγαν υπέρ μιας άμεσης εισβολής στην Κούβα, είτε από μια «συμμαχική» δύναμη των ΗΠΑ και λατινοαμερικανικών χωρών, είτε από τις ΗΠΑ. Η βρειοαμερικανική κυβέρνηση επέβαλε οικονομικό

αποκλεισμό σε όλα τα αμερικανικά προϊόντα που στέλνονταν στην Κούβα. Οι πτήσεις αεροπλάνων των ΗΠΑ πάνω από το νησί, που παραβίαζαν τον εναέριο χώρο της Κούβας, συνεχίστηκαν όλον εκείνο τον χρόνο.

Τα σαμποτάζ, η τρομοκρατία και η βία κλιμακώθηκαν με την κυβέρνηση Κένεντι. «Μας είχε πάσιει υστερία με τον Κάστρο τον καιρό του Κόλπου των Χούρων και μετά» κατέθεσε ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Μακναμάρα. Μεγάλο μέρος της πολιτικής του Κένεντι για τη Λατινική Αμερική υπαγορεύτηκε από τον φόβο μήπως ο «Ιός» μολύνει και άλλους και περιορίσει την ηγεμονία των ΗΠΑ στην περιοχή.

Το Μάρτιο του 1963, ο Κένεντι μαζί με επτά προέδρους από την Κεντρική Αμερική συμφώνησαν «να αναπτύξουν και να βάλουν σε εφαρμογή κοινά μέτρα για να περιορίσουν την κίνηση ανατρεπτικών ατόμων προς και από την Κούβα, όπως επίσης να περιορίσουν τη ροή υλικών, προπαγάνδας και οικονομικών πόρων από τη χώρα αυτή».

Οι συνωμοσίες της CIA να δολοφονήσει τον Φιντέλ, ξεφύτρωναν σαν μανιτάρια. Η επιτροπή της γερουσίας των ΗΠΑ μιλαγε για τουλάχιστον οκτώ συνομωσίες με ανάμεξη της CIA για τη δολοφονία του Κάστρου από το 1960 έως το 1965. Το κουβανέζικο υπουργείο ανακάλυψε είκοσι τέσσερις τέτοιες απόπειρες, μία εκ των οποίων έγινε ακριβώς την ίδια μέρα της δολοφονίας του Κένεντι. Χρησιμοποίησαν μικρόβια στα αγαπημένα του πούρα, κοκχύλια με εκρηκτικά, ακόμα και μια στολή δύτη εμπλουτισμένη με δηλητήριο.

Η κυβέρνηση Κάρτερ παρέβλεπε την πειρατεία εναντίον κουβανέζικων πλοίων.

Από τα μεγαλύτερα εγκλήματα των ΗΠΑ ενάντια στην Κούβα, ήταν η ανατίναξη, την ώρα που πετούσε κοντά στα Μπαρμπάντος, στις 6 Οκτώβρη του 1976, ενός αεροσκάφους της κουβανέζικης πολιτικής αεροπορίας, που στοίχισε τη ζωή και στα 73 άτομα που επέβαιναν σ' αυτό. Οι εκτελεστές αυτής της πράξης, οι κ.κ. Ορλάντο Μπίος και Λουίς Ποσάδα Καργίγες βρίσκονταν κάτω από την προστασία της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Στα μέσα του 1990, ρίχνονται πυροβολισμοί από τη βάση των ΗΠΑ στο Γκουαντάναμο ενάντια σε Κουβανούς φρουρούς και ενάντια σε κουβανέζικο πλοίο σε διεθνή ύδατα από πλοία των ΗΠΑ, ενώ γίνονται στρατιωτικά γυμνάσια πρωτοφανούς έκτασης των ΗΠΑ γύρω από την Κούβα.

Στις 24 Φεβρουαρίου 1996, δύο βορειοαμερικανικά ιδιωτικά αεροπλάνα «Τσέσνα», που ανήκουν στην οργάνωση «Άδερφια στη Σωτηρία», παραβίασαν τον εναέριο χώρο της Κούβας για μια ακόμη φορά και καταρρίφθηκαν από κουβανέζικο MiG 29. Ήταν η 25η παραβίαση μέσα σε 20 μήνες. Οι ΗΠΑ αρνήθηκαν ότι το επεισόδιο έγινε στον εναέριο χώρο της Κούβας και απειλήσαν με νέα μέτρα, ακόμα και με στρατιωτικές ενέργειες. Η πρώτη κίνηση ήταν να υπογραφεί ο νόμος Χελμ-Μπάρτον και να ενισχυθεί ο αποκλεισμός.

Το καλοκαίρι του 1997, σημειώθηκαν σοβαρές εκρήξεις σε τρία μεγάλα ξενοδοχεία στην πόλη της Αβάνας. Όπως απέδειξαν οι Κουβανοί, ένας από τους υπεύθυνους, ο οποίος και συνελήφθη, ήταν από το Σαλβαδόρ, εκπαιδευμένος στα στρατόπεδα των ΗΠΑ.

Στα τέλη του Φλεβάρη 2000, ένα νέο σοβαρό επεισόδιο ήρθε να ταράξει τις τεταμένες σχέσεις ΗΠΑ-Κούβας, με ευθύνη και πάλι της κυβέρνησης των ΗΠΑ: η καταγγελία σε βάρος ενός Κουβανού διπλωμάτη για κατασκοπεία και η απέλασή του από τις ΗΠΑ με τρόπο που θύμιζε τουλάχιστον κινηματογραφική ταινία.

Την 1η Γενάρη του 2000, ένα μικρό αεροπλάνο «Τσέσνα 172» απογειώθηκε από τις ΗΠΑ με κατεύθυνση την Κούβα, πέταξε προκηρύξεις με αντικυβερνητικό περιεχόμενο και επέστρεψε πάλι στις ΗΠΑ. Αυτή τη φορά, ο πιλότος ήταν πολίτης των ΗΠΑ.

Η βάση του Γκουαντάναμο

Το άρθρο 7 της τροπολογίας Πλατ προέβλεπε ότι «η κυβέρνηση της Κούβας υποχρεούται να πουλήσει ή να εκμισθώσει

στις ΗΠΑ τις περιοχές που τους είναι αναγκαίες για ανθρακευτικούς ή ναυτικούς σταθμούς σημεία».

Στη βάση αυτού του άρθρου εκμισθώθηκε στις ΗΠΑ μια λωρίδα κουβανέζικης γης γύρω από τον κόλπο του Γκουαντάναμο. Η μίσθωση έγινε «εις το διηνεκές» το 1903 και παρά τις αντιδράσεις και διαμαρτυρίες των Κουβανών ισχύει μέχρι σήμερα. Οι ΗΠΑ θεωρούν τη βάση έδαφός τους. Από αυτή τη βάση ξεκινούσαν τα αεροπλάνα που βομβάρδιζαν τους αντάρτες στη Σιέρα Μαέστρα το 1958.

Έχει κατηγορηθεί ως έδρα πολλών σαμποτάζ και βιολογικών και τρομοκρατικών υποθέσεων, καθώς και ως καταφύγιο αντικαθεστωτικών. Παρότι η σημασία της έχει μειωθεί πρακτικά, θεωρείται σαν «ένα καρφί» στην καρδιά της Κούβας, ένα σύμβολο της κυριαρχίας των ΗΠΑ.

Οικονομικός αποκλεισμός

Η εξάρτηση της Κούβας από τις ΗΠΑ σε εξαγωγές, εισαγωγές, τεχνογνωσία ήταν απόλυτη και ήταν αδύνατο να αντικατασταθεί χωρίς μεγάλο κόστος. Ο Μπατίστα και οι συνεργάτες του φεύγοντας πίραν μαζί τους στις ΗΠΑ και το ταμείο του κράτους, πάνω από 400 εκατ. δολάρια.

Τον Νοέμβριο του 1959 οι ΗΠΑ παρενέβησαν για να μην πουλήσει η Μ. Βρετανία αεροπλάνα στην Κούβα.

Τον Ιούνιο του 1960 οι εταιρίες πετρελαίου των ΗΠΑ αρνήθηκαν να πουλήσουν πετρέλαιο στην Κούβα και απαγόρευσαν τη χρήση των διυλιστηρίων.

Στις 6 Ιουλίου του 1960 ο Αϊζενχάουερ χωρίς προειδοποίηση περιέκοψε την ποσότωση της ζάχαρης κατά 700 χιλιάδες τόνους, ποσότητα που οι ΗΠΑ είχαν υποχρέωση, βάσει συμφωνίας, να αγοράσουν για τον υπόλοιπο χρόνο. «Αυτό θέλετε, να μας συντρίψετε από την πείνα. Όχι δεν θα το πετύχετε!», είπε ο Φ. Κάστρο το επόμενο βράδυ σε ένα μαζικό συλλαλητήριο. Το σύνθημα που επικράτησε ήταν: «Χωρίς ποσότωση αλλά και χωρίς αφεντικό!».

Την 1η Αυγούστου του 1960 η κουβανέζικη κυβέρνηση εθνικοποίησε 29 επιχειρήσεις που βρίσκονταν στην Κούβα και ιδιοκτήτες τους ήταν πολίτες των ΗΠΑ. Ακολούθησε η εθνικοποίηση άλλων 382 μεικτών εταιρειών.

Μία εβδομάδα μετά την εισβολή στην Πλάγια Χιρόν επεβλήθη ο πρώτος οικονομικός αποκλεισμός.

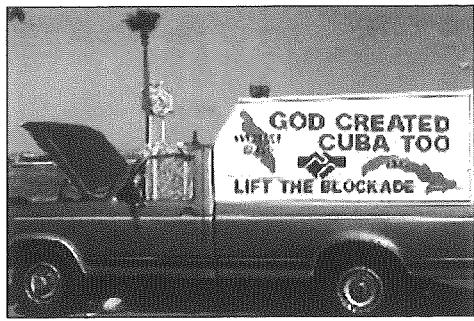
Στις 3 Φεβρουαρίου του 1962 ο Τζον Φ. Κένεντι διέταξε τον ολικό οικονομικό αποκλεισμό της Κούβας. Μέσα σε μια νύχτα η Κούβα βρέθηκε χωρίς πρώτες ύλες, χωρίς ανταλλακτικά, χωρίς τεχνικούς.

Το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ έκανε προσπάθειες να πείσει και να πιέσει και άλλες χώρες να διακόψουν τις εμπορικές τους σχέσεις με την Κούβα. Απαγόρευσαν σε μια σουηδική εταιρεία ιατρικού υλικού να προμηθεύσει ιατρικά μηχανήματα στην Κούβα γιατί ένα μικρό τους εξάρτημα ήταν κατασκευασμένο στις ΗΠΑ. Θεωρητικά τα φάρμακα και κάποια τρόφιμα είχαν εξαιρεθεί από τον αποκλεισμό, αλλά όταν ο κυκλώνας Φλόρα έσπειρε τον θάνατο και την καταστροφή στην Κούβα, τον Οκτώβρη του 1963, υπήρξε απαγόρευση βοήθειας σε τρόφιμα και φάρμακα.

Ο αποκλεισμός συνεχίστηκε για δεκαετίες με αποτέλεσμα φοβερές οικονομικές απώλειες για την οικονομία της Κούβας.

Τον Ιούλιο του 1991 ψηφίστηκε ο νόμος Τοριτσέλι που επέκτεινε τον αποκλεισμό και στις θυγατρικές εταιρείες των ΗΠΑ σε άλλες χώρες. Μείωνε τη βοήθεια σε χώρες που διατηρούσαν εμπορικές σχέσεις με την Κούβα και απαγόρευε σε πλοία που έπιαναν σε κουβανέζικα λιμάνια να ελλιμενίζονται στις ΗΠΑ.

Το 1996 ψηφίστηκε και τέθηκε σε εφαρμογή ο νόμος Χελμς-Μπέρτον. Ο νόμος αυτός προβλέπει:

- Την επιβολή σκληρών κυρώσεων σε οποιονδήποτε (ιδιώτη, εταιρεία, χώρα ή διεθνή οργανισμό) αναπτύσσει σχέσεις με την Κούβα, όπως άρνηση έκδοσης βίζας εισόδου σε έδαφος ΗΠΑ, απαγόρευση εισαγωγής προϊόντων που περιέχουν κουβανέζικα υλικά αγορασμένα από χώρες που συναλλάσσονται με την Κούβα, οικονομικά μέτρα ενάντια σε αυτές τις χώρες, μείωση των εισφορών των ΗΠΑ σε διεθνείς οργανισμούς που έχουν σχέση με την Κούβα κ.λπ.
- Την παρεμπόδιση εισόδου της Κούβας σε διεθνείς οργανισμούς.
- Την επαναδιεκδίκηση των εθνικοποιημένων περιουσιακών στοιχείων από τους πρώτους ιδιοκτήτες τους που έχουν πάρει βορειοαμερικανική υπηκοότητα κ.λπ.

Μια πολυεθνική εταιρεία με έδρα τις Μπαχάμες, η Μπακάρντι, έχει ξεκινήσει μέσω των βορειοαμερικανικών δικαστηρίων μια εκστρατεία κλοπής των εμπορικών σημάτων κουβανέζικων προϊόντων. Πρώτο και κύριο θύμα της Μπακάρντι είναι το κουβανέζικο ρούμι Havana Club. Η επιθετική πολιτική της Μπακάρντι –η οποία έχει σχέσεις με τη μαφία, με ακροδεξιές τρομοκρατικές οργανώσεις, παραστρατιωτικούς και τη CIA– θεώρησε ότι θα μπορούσε να διεκδικήσει κομμάτι από τη λεηλασία τής μετά τον Κάστρο εποχής. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ πάντα προσπαθούσε να αποτρέψει τους Βορειοαμερικάνους να ταξιδέψουν στην Κούβα. Με διαταγή του προέδρου Μπους έχει ξεκινήσει μια καμπάνια για να εντοπίσουν και να τιμωρήσουν τους πολίτες των ΗΠΑ που ταξιδεύουν στο «κομουνιστικό» νησί παρά τις απαγορεύσεις. Ο νόμος απαγορεύει να ταξιδέψουν όσοι δεν έχουν πάρει έγκριση, ενώ όσοι παραβούν τον νόμο λαμβάνουν ένα γερό πρόστιμο κατά την επιστροφή τους στις ΗΠΑ.

Αποστολές μικροβίων και ιών

Από τις αρχές της δεκαετίας του '60 η Κούβα διαμαρτύρεται στον ΟΗΕ και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς για τις βιολογικές επιθέσεις που δέχεται από τις ΗΠΑ.

Το 1981 350.000 Κουβανοί εμφάνισαν δάγκειο πυρετό. Από αυτούς πέθαναν 158, στην πλειοψηφία τους παιδιά. Όπως αποδείχτηκε, η ασθένεια προκλήθηκε με την απελευθέρωση μολυσμένων

σε εργαστήρια κουνουπιών από αντικαθεστωτικούς σε συνεργασία με τη CIA.

Κύριος στόχος των ΗΠΑ υπήρξε η καταστροφή της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής της Κούβας. Δειγματοληπτικά, αναφέρουμε ορισμένες αποδεδειγμένες περιπτώσεις επιδημιών που προκλήθηκαν με την παρέμβαση της CIA:

- 1962: Η νόσος του New Castle κατέστρεψε 20 εκατομμύρια ζώα της πτηνοτροφίας.
- 1971: Η πανούκλα ή αφρικανικός πυρετός των χοίρων ήταν η αιτία θανάτου μισού εκατομμυρίου ζώων. Η επιδημία επανήλθε το 1980 (300.000 ζώα).
- 1978: Η Roye του ζαχαροκάλαμου προσέβαλε το 30% των φυτών.
- 1979: Η μπλε μύγα του καπνού οδήγησε στην απώλεια 374 εκατ. πέσος.
- Το 80% της παραγωγής καφέ κατέστρεψε η Broca του καφέ.
- 1981 και 1982: Η οζώδης φευδοδερματίτις των βοοειδών και η ελκώδης μαστίτις των αγελάδων κατέστρεψε μεγάλο μέρος της παραγωγής κρέατος και γαλακτοκομικών.
- 1993: Εισήχθη αιμορραγικός ιός των κουνελιών.
- 1996: Καταστράφηκαν οι μέλισσες στο 80% της χώρας.
- Το έντομο Trips Palmi που το διέσπειραν αεροπλάνα των ΗΠΑ –σε 8 τουλάχιστον διαπιστωμένες ρίψεις– κατέστρεψε μεγάλο μέρος της παραγωγής πατάτας, καλαμποκιών κ.λπ.

Με όπλο την προπαγάνδα και τα ΜΜΕ

Οι ΗΠΑ σχεδιάζουν, χρηματοδοτούν και δημόσια ή συγκεκαλυμμένα διεξάγουν διάφορες προπαγανδιστικές εκστρατείες.

Η απόπειρα επιβολής στην Κούβα ενάς τηλεοπτικού σήματος, χαρακτηρίστηκε σαν μια πραγματική ηλεκτρονική τροπολογία Πλατ, που θυμίζει το παράρτημα που είχαν επιβάλει οι ΗΠΑ στο κουβανέζικο Σύνταγμα του 1902.

Οι βορειοαμερικανικές εκπομπές άρχισαν το 1960-1961 στα νησιά Swan. Στο διάστημα της εισβολής στον Κόλπο των Χόιρων, το Radio SWAN μιλούσε για «προέλαση των εισβολέων και παράδοση των δυνάμεων του Κάστρο». Στην κρίση του 1962, οι ραδιοσταθμοί CAYO MARATHON και SUGAP LOAF τροφοδοτήθηκαν με αντικουβανέζικη προπαγάνδα. Αυτή η κατάσταση ίσχυσε σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960. Στα μέσα του 1988 συζητιέται πρόγραμμα ίδρυσης ενός καναλιού, ξεκινώντας έτσι τον «πόλεμο κυμάτων» ενάντια στην Κούβα. Ο αντιπρόδρος της Εθνικής Ένωσης Τηλεπικοινωνιών των ΗΠΑ δηλώνει: «Η πολιτική ενάντια στην Κούβα εξακολουθεί να αποτελεί τη βασική επιδίωξη του συζητούμενου προγράμματος...». Το νέο κανάλι ίδρυθηκε και ονομάστηκε TV MAPTI στο όνομα του εθνικού ηγέτη και ποιητή, λειτούργησε συμπληρωματικά με τον προγραμματισμό του ραδιοσταθμού ΡΑΔΙΟ MAPTI. Με στοιχεία του 1994, η Ουάσινγκτον διαθέτει 20 εκατ. δολάρια τον χρόνο για εκπομπές (ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές) κατά της Κούβας.

ΨΗΦΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ

ΕΤΟΣ.....	ΥΠΕΡ.....	ΚΑΤΑ.....	ΑΠΟΧΕΣ
1992.....	59.....	3.....	71
1993.....	88.....	4.....	57
1994.....	101.....	2.....	48
1995.....	117.....	3*.....	38
1996.....	137.....	3.....	25
1997.....	143.....	3.....	17
1998.....	157.....	2.....	12
1999.....	158.....	2.....	8
2000.....	167.....	3**.....	4

*ΗΠΑ, ΙΣΡΑΗΛ, ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ

**ΗΠΑ, ΙΣΡΑΗΛ, ΝΗΣΙΑ ΜΑΡΣΑΛ (νησιά στον Ειρηνικό που έχουν υπογράψει με τις ΗΠΑ μια συμφωνία σύνδεσης).

Ο νόμος Χελμς-Μπάρτον, ο οποίος ψηφίστηκε το 1996, προβλέπει τη συνέχιση των τηλεοπτικών μεταδόσεων από την TV MAPTI και υποχρέωνει τον αρχηγό της CIA των ΗΠΑ να υποβάλλει αναφορά για την πορεία αυτών των μεταδόσεων κάθε τρεις μήνες. Ο γνωστός ρεπουμπλικάνος γερουσιαστής Χελμς παρουσίασε στις 16 Μάη 2001 ένα νομοσχέδιο το οποίο προβλέπει την ενίσχυση του ραδιοφωνικού σταθμού ΡΑΔΙΟ MAPTI και του τηλεοπτικού σταθμού TV MAPTI.

Διπλωματικές επιθέσεις

Στα σχέδια υλοποίησης του γενικευμένου αποκλεισμού της Κούβας, οι ΗΠΑ αποφασίζουν να βάλουν στο παιχνίδι και τον Οργανισμό Ήνωμένων Εθνών για την καταδίκη της παραβίασης των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο νησί.

Το 1986 για πρώτη φορά οι ΗΠΑ θέτουν θέμα Κούβα, δεν υποστηρίζονται όμως από καμιά χώρα και έτσι το θέμα δεν συζητείται.

Το 1987 μη κυβερνητικές οργανώσεις καταγγέλλουν την Κούβα και προσπαθούν να περάσουν καταδικαστική απόφαση αλλά χωρίς επιτυχία.

Το 1988 στη σύνοδο του ΟΗΕ στη Γενεύη, οι ΗΠΑ δεν κατάφεραν να πετύχουν την καταδίκη της Κούβας για παραβίασεις.

Από το 1992 μέχρι το 2001, κάθε χρόνο καταδικάζεται η Κούβα για παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκτός από το 1998, με 19 ψήφους υπέρ της Κούβας, 16 κατά και 18 αποχές.

Κι όλα όσα διαβάσατε είναι μια μικρή επιλογή απ' όσα έχουν γίνει...

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για την άρση του αποκλεισμού της Κούβας, χωρίς βέβαια να έχει το οποιοδήποτε ουσιαστικό αποτέλεσμα (βλ. Πίνακα).

Στην αυγή του 21ου αιώνα η Κούβα αντέχει και αντιστέκεται, με ορατές βέβαια τις συνέπειες απ' αυτό τον πόλεμο που έχουν εξαπολύσει οι ΗΠΑ εναντίον της. Η κριτική στάση που δικαιούται να έχει κανείς απέναντι στην εξέλιξη του καθεστώτος που προέκυψε από την επανάσταση του '59 δεν αναιρεί το αντικειμενικό γεγονός ότι η Κούβα παραμένει ένας από τους κρίκους της αντίστασης των λαών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής. Σήμερα που ο νεοφιλελευθερισμός και η επιθετικότητα των ΗΠΑ σωρεύουν νέα απειλητικά σύνεντα, γύρω από την περιοχή, οι μελλοντικές οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις στην Κούβα αποκτούν πιο κρίσιμη σημασία.

K.P. - P.P.

Από το πράσινο

Τον Μάιο του 1997, πέντε χιλιάδες ιθαγενείς U' wa απειλησαν ότι θα αυτοκτονούσαν ομαδικά αν η πολυεθνική Occidental προχίζε ύργα για την άντληση πετρελαίου στα εδάφη τους, λέγοντας: «Το πετρέλαιο είναι το αίμα της μητέρας γης και δεν είναι για πούλημα, ούτε είναι διαπραγματεύσιμο. Εάν χάσουμε τη γη, χάνουμε τη ζωή».

Τον Μάρτιο του 2001, οι HPA απέρριψαν οριστικά το Πρωτόκολλο του Κιότο, την πρώτη, δειλή απόπειρα αντιμετώπισης του Φαινομένου του Θερμοκηπίου. «Δεν έχουμε καμιά πρόθεση να το επικυρώσουμε γιατί ζημιώνει την οικονομία της χώρας μας», δήλωσε απλά ο Μπους, πρόεδρος μιας κυβερνησης που μυρίζει πιο πολύ πετρέλαιο από ποτέ.

Χαμένη ανάμεσα σε στοιχεία που συνδυάζουν κέρδη εταιρειών, πολιτικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα με καφαλισμένα παιδικά κορμάκια και κατεστραμμένα οικοσυστήματα, ένιωσα μεγάλη αμηχανία μπροστά στο κείμενο που είχα να γράψω. Μαζί με τον πλήρη παραλογισμό του ανθρωπίνου είδουν, μέσα από τα χαρτιά μου ξεπιδούσε μια βίαιη αντίθεση μεταξύ «ενός συστήματος που δολοφονεί τον πλανήτη και τους κατοίκους του, σαπίζει το νερό, εκμηδενίζει τη γη και δηλητηριάζει τον αέρα και την ψυχή και πολιτισμών που μεταχειρίζονται τη γη σαν μητέρα και όχι σαν μέσο παραγωγής και πηγής εισοδήματος», όπως γράφει κάπου ο Γκαλέανο. Πολιτισμών, που υπερασπίζονται την ιερή για αυτούς γη, τη στιγμή που ο «ανώτερος» πολιτισμός κοιτάζει αφ' υψηλού το περιβάλλον και το μέλλον της ανθρωπότητας.

Το βορειοαμερικανικό κεφάλαιο, πραγματικά πρωτοπόρο στην αλαζονεία και τον κυνισμό, κα-

τάφερε να επιβάλει την κυριαρχία του διαπράττοντας ένα διαρκές έγκλημα κατά του ανθρώπου και της φύσης. Όσα ακολουθούν, αποτελούν μία μόνο ψηφίδα του ανατριχιαστικού παζλ που συνθέτουν οι «ειρηνικές», «πολιτισμένες» επεμβάσεις των HPA στη Λατινική Αμερική. Ένα παζλ που αποδεικνύει ότι οι αυτοκράτορες του πλανήτη μας, όσο και αν μοιάζουν άτρωτοι, είναι τελικά ηθικά ηπτημένοι.

Δολοφονώντας τη φύση

Στη μαραθώνια κούρσα της υπερεκμετάλλευσης και εξάντλησης των φυσικών πόρων της Λατινικής Αμερικής, οι βορειοαμερικανικές εταιρείες πετρελαίου, ξυλείας, εξόρυξης χρυσού και άλλων μετάλλων κερδίζουν επάξια την πρώτη θέση. Η αλήθεια είναι ότι, από το Μεξικό μέχρι τη Γη του Πυρός, δεν έχουν αφήσει ούτε μια χώρα που να μην προσπάθησαν να καταστρέψουν το οικοσύστημά της και να εξοντώσουν κυριολεκτικά και μεταφορικά τους ιθαγενείς πληθυσμούς της – αρπάζοντας τα εδάφη τους, γεμίζοντάς τους με ασθένειες που πριν δεν γνώριζαν και εκτοπίζοντάς τους στις παραγκουπόλεις και την εξαθλίωση. Σε όλες αυτές τις δημιουργικές δραστηριότητες τους είχαν βέβαια την αμέριστη συμπαράσταση των εγχώριων κυβερνήσεων οι οποίες πρόθυμα ξεπουλάνε σε τιμή ευκαιρίας εδάφη για οποιουδήποτε τύπου εκμετάλλευση.

Στην Αργεντινή, από τα 100 εκατ. εκτάρια δασικών εκτάσεων που υπήρχαν στις αρχές του αιώνα, έχουν απομείνει μόνο 20 και από αυτά τα μισά οδεύουν προς εξαφάνιση. Η Βραζιλία, πρωταθλήτρια χώρα στην παράνομη αποψή ωστόσο δασών, σε 25 χρόνια θα έχει χάσει το μισό της ζούγκλας της. Μια γρήγορη ματιά στις τεράστιες οικολογικές καταστροφές στη Γουατεμάλα, τη Νικαράγουα, τον Παναμά, τη Βενεζουέλα, και τόσες άλλες χώρες της Λ. Αμερικής είναι αρκετή για να καταλάβουμε γιατί από τα εκατομμύρια ιθαγενείς που ζούσαν στην Αμαζονία έχουν επιβιώσει μερικές μόνο χιλιάδες ή γιατί όλες οι επιστημονικές μελέτες συμφωνούν στο ότι οι μελλοντικές γενιές αντί να «χάνονται» στο δάσος, θα χάσουν το δάσος.

Η εξόρυξη πετρελαίου και η υλοτομία στις μέρες μας φαντάζουν μια παλιά, γνωστή ιστορία. Ο επόμενος στόχος των πολυεθνικών είναι τα βασικά στοιχεία της Ιδιας της ζωής: το οξυγόνο, το νερό και η βιοποικιλότητα. Όσον αφορά στο νερό, για παράδειγμα –τα αποθέματα του οποίου έχουν λιγοστέψει τόσο ώστε να ειπω-

στο νηρίζο

Θα ήθελα να μιλήσω με τον δικηγόρο μου.

Θεί ότι ο επόμενος πόλεμος θα γίνει για το νερό – είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της αυτοκρατορίας Monsanto, η οποία επεκτείνει το μονοπώλιό της από τους σπόρους στο νερό, εκτιμώντας ότι αποτελεί το επόμενο πεδίο μάχης στον πόλεμο του κέρδους.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι όλα τα σχέδια επέμβασης των ΗΠΑ στη Λ. Αμερική περιτριγυρίζουν τις οικολογικές ρεζέρβες, που θα αποδειχθούν στρατηγικό όπλο στα χέρια όποιους τις ελέγχει στον αιώνα που διανύουμε. (Το Σχέδιο Κολομβία στοχεύει στον έλεγχο της Αμαζονίας, τον «πνεύμονα» και το «μέλλον» της ανθρωπότητας, ένα μέρος της φιλοσοφίας του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά συνίσταται στην εκμετάλλευση του βιολογικού πλούτου και τη δημιουργία τεράστιων υδροηλεκτρικών μονάδων για την παραγωγή ενέργειας σε μια ζώνη που θεωρείται από τις πιο πλούσιες σε βιοποικιλότητα στον κόσμο, κ.λπ.)

Ούτε είναι τυχαίο ότι οι ΗΠΑ πιέζουν τις κυβερνήσεις για την ψήφιση νόμων που επιτρέπουν την ιδιωτικοποίηση κοινοτικών ιδιοκτησιών και την ανεξέλεγκτη δράση των πολυεθνικών ενώ επιστρέφουν και την ψήφιση της ALCA για να προλάβουν τη διείσδυση των ευρωπαϊκών κεφαλαίων στον τομέα της διαχείρισης των φυσικών πόρων της Λ. Αμερικής. Είναι χαρακτηριστική άλλωστε η φράση του Στεντίλε, ηγετικού στελέχους του MST: «ALCA σημαίνει νέος αποικισμός: οι ΗΠΑ θέλουν να οικειοποιηθούν τη βιοποικιλότητα μας, γιατί στο βρόειο ημισφαίριο είναι δεκάδες φορές μικρότερη από ότι στο νότιο και αυτή ακριβώς είναι που κατέχει μια πολύ σημαντική θέση στην ανάπτυξη του μέλλοντος».

Μεταλλαγμένες παπάγιες και σπόροι «αυτοκτονίας»

Στο Μεξικό, οι αγρότες είναι πια υποχρεωμένοι να αγοράζουν συσκευασμένους σπόρους με ονοματεπώνυμο, να τους καλλιεργούν ξοδεύοντας χιλιάδες δολάρια σε αγροχημικά, να πουλάνε τη σοδειά τους πιο φτηνά από ποτέ και μετά να αγοράζουν μια έτοιμη, βιομηχανοποιημένη τορτίγια για να ξεγελάσουν την πείνα τους. Με άλλα λόγια το Μεξικό, χώρα για αιώνες αυτάρκης στην παραγωγή καλαμποκιού που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας της, έφτασε να εισάγει μεταλλαγμένο καλαμπόκι.

Μια από τις τελευταίες καινοτομίες της Monsanto, τον γενετικού γίγαντα της βορειοαμερικανικής βιομηχανίας, είναι η τεχνολογία Terminator, που «στειρώνει» τους σπόρους για να μην μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν, κάνοντας έτσι ολοκληρωτικά εξαρτημένη την παραδοσιακή αγροτική οικονομία από το μονοπώλιο των σπόρων και των λιπασμάτων της. Δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς τις συνέπειες που θα έχει η άθλια αυτή εφεύρεση στα 400 εκατ. ανθρώπους, των οποίων η επιβίωση εξαρτάται αποκλειστικά από τη φύλαξη κάποιων σπόρων για την επόμενη σοδειά...

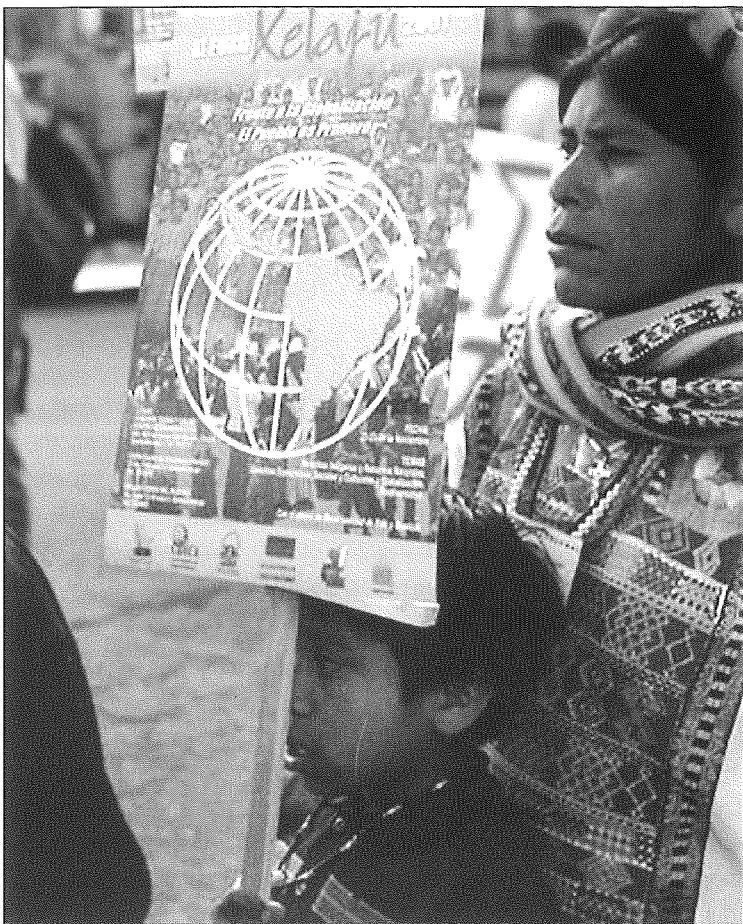
Η Λ. Αμερική αποτελεί πραγματικό παράδεισο παραγωγής μεταλλαγμένων προϊόντων –βλέπε μεταλλαγμένη πατάτα, σόγια, πατάτια, μεταλλαγμένο καλαμπόκι, μεταλλαγμένα δέντρα (!) κ.λπ. Συγχρόνως, τα εδάφη και οι κάτοικοι της έχουν μετατραπεί σε άτυπα «πειραματόζωα» για τις πολυεθνικές, των οποίων η στρατηγική είναι να πειραματίζονται σε χώρες που δεν έχουν επαρκή νομοθεσία σε αυτό το πεδίο. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των μεταλλαγμένων λιπασμάτων (μετά τη χρήση των οποίων το έδαφος δεν δέχεται κανένα άλλο τύπο λιπασμάτος), τα οποία όταν απαγορεύτηκαν στις ΗΠΑ και την Ευρώπη, μεταφέρθηκαν στη Γουατεμάλα για να μην πάνε χαμένα.

Η «μεταλλαγμένη» βιοτεχνολογία, λοιπόν, στην υπηρεσία του καπιταλισμού: οι πολυεθνικές πλουτίζουν, οι «ανταγωνιστές» μικροκαλλιεργητές εξοντώνονται, οι τουλάχιστον 800 εκατ. άνθρωποι του πλανήτη μας που ήδη πεινάνε θα πεινάσουν περισσότερο. Όσο για τις απρόβλεπτες επιπτώσεις της στο περιβάλλον, την τροφική αλυσίδα και τη βιοποικιλότητα, η εμπειρία χιλιάδων χρόνων έχει αποδείξει ότι το παιχνίδι με τη φύση είναι πάντα ιδιαίτερα επικίνδυνο. Και αν και μέχρι στιγμής δεν έχει εξακριβωθεί πλήρως τι πρόκειται να συμβεί σε όσους τρέφονται με αυτά τα περίεργα, γενετικά μολυσμένα προϊόντα, οι μαζικές δηλητηριάσεις στην Παραγουάνη ή οι χιλιάδες εργαζόμενοι που έμειναν στείροι στην Κόστα Ρίκα, μας δίνουν μια αμυδρή ιδέα για τι θα δούμε στο μέλλον.

Βροχή Θανάτου στην Αμαζονία

Λισεκατομμύρια δολάρια έχουν ξοδευτεί μέχρι στιγμής για να ποτιστούν με δηλητήριο φυτείες κόκας, χωράφια, βοσκοτόπια, ποτάμια, δάση, λίμνες, άνθρωποι και ζώα μέσα στο πλαίσιο του υποτιθέμενου «πολέμου κατά των ναρκωτικών» που ονομάζεται Σχέδιο Κολομβία, του βιολογικού δηλαδή πολέμου που έχουν κηρύξει οι ΗΠΑ κατά των ενόπλων κινημάτων και των εξεγερμένων Ιθαγενών.

Μέσω αυτού του Σχεδίου, οι ΗΠΑ παίζουν κορώνα - γράμματα με ένα από τα πλουσιότερα οικοσυστήματα που έχουν απομείνει στον πλανήτη. Ο αεροψεκασμός με τον μύκητα fusarium oxysporum χαρίζει στη συγκεκριμένη περιοχή της Κολομβίας παγκόσμια αποκλειστικότητα, μιας και αυτή η μέθοδος έχει απαγορευθεί σε ολόκληρο τον κόσμο. Η ετικέτα του Roundup (το εμπορικό όνομα του μύκητα) που πωλείται ως ακίνδυνο λίπασμα

προειδοποιεί ότι «...απαγορεύεται η άμεση επαφή με το προϊόν ή με παράγωγά του...άνθρωποι και ζώα πρέπει να μένουν μακριά από την φεκασμένη περιοχή...». Το Roundup Ultra που αδειάζουν τα βορειοαμερικανικά αεροπλάνα από χιλιάδες μέτρα ύψος είναι η πιο τοξική, εξελιγμένη έκδοση του Roundup στο οποίο έχει προστεθεί επιπλέον και η εξαιρετικά τοξική ουσία Cosmo Flux 411. Αυτό το εκρηκτικό μίγμα μετατρέπει το λίπασμα σε 104 φορές πιο τοξικό από τη «συνιστώμενη» δόση της εταιρείας.

Μέχρι τώρα, χιλιάδες δέντρα, σπόροι και φυτά έχουν καεί και εκατοντάδες πηγές νερού έχουν μολυνθεί στα σύνορα Εκουαδόρ -Κολομβίας υπολογίζεται ότι έχει επηρεαστεί η υγεία τουλάχιστον 6000 ατόμων και έχουν καταγραφεί δεκάδες θάνατοι από δηλητηριάσεις: χιλιάδες χωρικοί, αφού είδαν τις νόμιμες καλλιέργειες τους να καταστρέφονται και τα παιδιά τους να καφαλίζονται από τη χημική βροχή, προστέθηκαν στο ένα εκατομμύριο των ήδη εκτοπισμένων ιθαγενών. Εκτός από αυτούς, μετατοπίζονται και οι φυτείες κόκας (όπως άλλωστε συνέβη και στις αρχές της δεκαετίας όταν η αντίστοιχη πολιτική του Κλίντον στο Περού και τη Βολιβία «πέτυχε», εκτός από την πολιτική και οικονομική αποσταθεροποίηση, τη μεταφορά των καλλιεργειών στην Κολομβία, όπου και υπερδιπλασιάστηκαν). Παρ' όλ' αυτά, στις επίμονες ερωτήσεις των δημοσιογράφων για τις αρνητικές επιπτώσεις του μύκητα, οι εκπρόσωποι της Ουάσινγκτον και της εταιρείας παραγωγής Monsanto (!) απαντούν με τέτοιο πείσμα ότι αυτή η ουσία είναι τόσο ακίνδυνη όσο μια ασπιρίνη, ώστε το μόνο που μένει είναι να μας πουν ότι μπορεί άφοβα να προστεθεί στα κορυφέις μας, όπως σχολίασε ένας βορειοαμερικανός γερουσιαστής.

Προφανώς, ο μύκητας δεν χρειάζεται διαβατήριο για να εξαπλωθεί σε άλλες καλλιέργειες, σε άλλες περιοχές της ζούγκλας και των Άνδεων, σε άλλες χώρες· μεταφέρεται εύκο-

λα και γρήγορα μέσω του αέρα, του νερού και της γης, όπου μένει ζωντανός για μεγάλο χρονικό διάστημα, διαβρώνοντας την τροφική αλυσίδα ανεπανόρθωτα. Παρά τις μαρτυρίες και τις αποδείξεις ιθαγενών, οικολόγων και δημοσιογράφων, που συγκλίνουν στο ότι στις περιοχές που τελικά φεκάζονται δεν υπάρχει ούτε ένα φύλλο κόκας αλλά ντομάτες, πατάτες, καλαμπόκι κ.λπ., οι υπεύθυνοι συνεχίζουν να επιμένουν ότι η υψηλή τεχνολογία που χρησιμοποιούν μηδενίζει κάθε πιθανότητα λάθος ραντίσματος. Άντε να πείσουν όμως τον βορειοαμερικανό γερουσιαστή Paul Wellstone, ο οποίος περιμένοντας να παρακολουθήσει την προσεχτικά, όπως σχολίασε ο ίδιος μετά, προετοιμασμένη επιδείξη φεκασμού για να διαλύσει τις αμφιβολίες του περί ασφάλειας του Σχεδίου, λούστηκε στην κυριολεξία με Roundup!

Δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά που οι ΗΠΑ χρησιμοποιούν χημικά όπλα με ανεξέλεγκτες συνέπειες. Συγχρόνως δεν είναι και η πρώτη φορά που συνεργάζονται με τη Monsanto. Ο «Orange Agent», η τοξική ουσία που χρησιμοποιήθηκε –με τα τραγικά αποτελέσματα που ολοι γνωρίζουμε– στον πόλεμο του Βιετνάμ είναι ένα από τα «σήματα κατατεθέντα» της Monsanto. Μετά από σχεδόν τρεις δεκαετίες, και ενώ ακόμα γεννιούνται παραμορφωμένα παιδιά στο Βιετνάμ, τα εκατομμύρια δολάρια που δώρισε η Monsanto στην προεκλογική καμπάνια του Μπους, της επιστρέφονται –μαζί με εκατοντάδες χιλιάδες δολάρια «τόκο»– από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, η οποία προμηθεύεται το καινούριο θανατηφόρο χημικό προϊόν της εταιρείας που δεν έχει ονομαστεί καθόλου τυχαία «Green Agent».

M.P.

Mετά το 1980, όταν οι στρατιωτικές δικτατορίες της Λατινικής Αμερικής άρχισαν να πέφτουν η μία πίσω από την άλλη και τα διεφθαρμένα καθεστώτα άρχισαν να δέχονται την πίεση επαναστατικών κινημάτων, στις δεξαμενές σκέψης (think tank) και στα επιτελεία της Ουασινγκτον γεννήθηκε το ερώτημα: Ποια μπορεί να είναι και πώς μπορεί να «οργανωθεί» η πολιτική των ΗΠΑ στο καινούριο περιβάλλον εκλεγμένων δημοκρατιών στη Λατινική Αμερική.

Σ' αυτό το ερώτημα έρχονται να απαντήσουν τα ντοκουμέντα της Σάντα Φε. Σκοπός τους να δώσουν τις κατευθυντήριες γραμμές και να προσανατολίσουν ιδεολογικά την πολιτική των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική.

Τα ντοκουμέντα της Σάντα Φε, τέσσερα τον αριθμό, αποτελούν όλα επαναβεβαίωση των αρχών του Δόγματος Μονρόε¹. Κινούνται σε δύο επίπεδα: Σε ένα πρώτο επίπεδο, γίνεται εξαντλητική ανάλυση των εκάστοτε κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών παραμέτρων κάθε χώρας της Λατινικής Αμερικής καθώς και των ίδιων των ΗΠΑ. Αφού βγουν πολιτικά συμπεράσματα και διαπιστωθούν τα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι ΗΠΑ, τα κείμενα περνάνε στο δεύτερο επίπεδο, εκείνο των προτάσεων. Παρά τα είκοσι χρόνια που χωρίζουν το πρώτο από το τελευταίο, οι βασικοί άξονες παραμένουν οι ίδιοι. Τα γεωστρατηγικά στοιχεία που θεωρούνται σημαντικά για την ασφάλεια των ΗΠΑ, όπως περιγράφονται σε όλα τα ντοκουμέντα της Σάντα Φε είναι:

«1) Έλεγχος των στενών του Ατλαντικού. 2) Χρήση της γέφυρα του Παναμά. 3) Μία ασφαλής οδική αρτηρία γύρω από το Ακρωτήρι Χορν. 4) Οι φυσικοί πόροι του ημισφαιρίου να είναι διαθέσιμοι για τις δικές μας εθνικές προτεραιότητες»².

Το πρώτο και το δεύτερο ντοκουμέντο της Σάντα Φε συντάσσονται το 1980 και το 1988, από συμβούλους του προέδρου Ρήγκαν και του προέδρου Μπους, αντίστοιχα. Και τα δύο επικεντρώνουν και χαράζουν την πολιτική των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική με βάση τον «σοβιετικό επεκτατισμό» και τον «κομουνιστικό κίνδυνο». Αναλύουν εκτενώς και τονίζουν τον κίνδυνο που συνεπάγεται, για τα γεωστρατηγικά και εμπορικά συμφέροντα των ΗΠΑ, η

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Τα ντοκουμέντα της Σάντα Φε

επιρροή του μαρξισμού στους λατινοαμερικανικους λαούς, η αυξανόμενη επιρροή της Θεολογίας της απελευθέρωσης και τα επαναστατικά λαϊκά κινήματα, καθώς και η ανωριμότητα των λατινοαμερικανικων λαών και η ροπή τους προς τον κρατισμό (πράγμα που διευκολύνει την επικράτηση του σοβιετικού μοντέλου οικονομίας). Οι προτάσεις τους; Ενδυνάμωση των σχέσεων με τη δικαστική και στρατιωτική εξουσία, ενίσχυση των επιχειρηματικών ομάδων, έλεγχος του ανεξάρτητου τύπου, δημιουργία εκπαιδευτικών και πολιτιστικών οργανισμών. Και πάνω απ' όλα, «διδασκόμενοι από τον εξαίρετο διανοητή του μαρξισμού Αντόνιο Γκράμσι, να χρησιμοποιήσουμε σωστά τη δύναμη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της εκπαίδευσης για να κερδίσουμε τα μυαλά των ανθρώπων»³.

Μετά τα δύο πρώτα ντοκουμέντα της Σάντα Φε υπήρξε ένα τρίτο, που ως τώρα δεν έχει γίνει γνωστό τι περιείχε ούτε ποια χρονιά συντάχτηκε. Το τελευταίο ντοκουμέντο της Σάντα Φε, το Σάντα Φε IV, συντάχτηκε την περίοδο της μετάβασης της εξουσίας από τον πρόεδρο Κλίντον στον πρόεδρο Μπους Τζούνιορ. Αξίζει να σταθούμε λίγο παραπάνω σ' αυτό το ντοκουμέντο μια και στις αναλύσεις και τις προτάσεις του αναγνωρίζουμε πολλά από την πολιτική των ΗΠΑ στη σημερινή διεθνή συγκυρία.

Αναζητώντας έναν βολικό εχθρό

Στα προηγούμενα δύο ντοκουμέντα, η πολιτική των ΗΠΑ, όχι μόνο στη Λατινική Αμερική αλλά και σε όλο τον κόσμο, προσανατολίζόταν και «οργανωνόταν» στην υπεράσπιση των συμφέροντων τους απέναντι σε έναν καθαρό και ορατό εχθρό, τον σοβιετικό κίνδυνο. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού οι ΗΠΑ δεν αντιμετώπιζαν από πουθενά καμία ορατή απειλή που θα τις βοηθούσε να «οργανώσουν» γύρω από αυτή την πολιτική τους. Βρέθηκαν λοιπόν στην ανάγκη να εφεύρουν καινούριους εχθρούς που να δικαιολογούν τόσο τις στρατιωτικές όσο και τις πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές επεμβάσεις τους. Σ' αυτό το Σάντα Φε, αφού αναλύεται τι σημαίνει η εξαφάνιση της σοβιετικής απειλής, επισημαίνεται πως «χωρίς αυτή την εξωτερική απειλή, μπορεί να μας λείψει η απαραίτητη δικαιώση για να προχωρήσουμε. Η ύπαρξη της απειλής που αντιπροσώπευε ο σταλινισμός για το δυτικό πολιτισμό, τάκτοποιούσε τα πράγματα με μεγαλύτερη ευκολία».

Έτσι λοιπόν πρέπει να εφευρεθούν καινούριοι εχθροί, καινούριοι δαίμονες που να συσπειρώνουν τη βορειαμερικανικη και παγκόσμια κοινή γνώμη εναντίον τους.

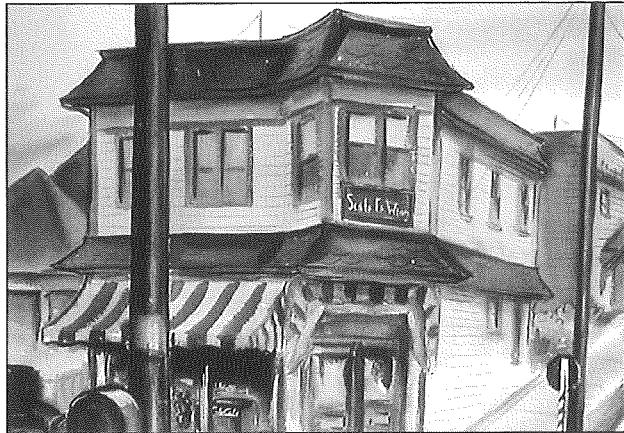
Αντιγράφουμε: «Το ζήτημα κλειδί, όταν συζητάμε για την υπεράσπιση του δυτικού ημισφαιρίου είναι: Ποια είναι η απειλή; Όπως σωστά έχει επισημανθεί από τα Σάντα Φε I, II και III, παλιότερα οι ΗΠΑ αντιμετώπιζαν μια απειλή σαφώς ορισμένη, που ήταν κατανοητή από τον μέσο Αμερικάνο. Σήμερα, αυτή η απειλή έχει γίνει απεριόριστα περίπλοκη και δύσκολα προσδιορίζεται. Ευτυχώς, μερικοί από τους παλιούς δαίμονες εξακολουθούν

να φτύνουν φωτιά και μπορούν πολύ εύκολα να προσδιορίστούν. Ο Φιντέλ Κάστρο δεν έχει αλλάξει τεχνάσματα. Απλώς αυτοί που τον τροφοδοτούν τώρα είναι άλλοι: οι Σοβιετικοί έχουν αντικατασταθεί από τους ναρκοαντάρτες. Επίσης, έχει εισβάλει στη σκηνή μία νέα απειλή με εξαιρετική δύναμη: οι Κινέζοι κομουνιστές. Έχουν μία σημαντική παρουσία στον Παναμά και σιγά σιγά αντικαθιστούν τους Σοβιετικούς στην Καραϊβική... Την ίδια στιγμή οι κομουνιστές και οι αριστεροί των ΗΠΑ βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη. Ακολουθώντας τις θεωρίες που εδώ και δεκαετίες καθιέρωσε ο Αντόνιο Γκράμσι και άλλοι διανοητές του μαρξισμού, προσπαθούν να φέρουν τον κομουνισμό σ' αυτό το ημισφαίριο μέσω πολλών καναλιών: της θρησκείας (Θεολογία της απελευθέρωσης), του τύπου, των εκπαιδευτικών θεσμών, της κουλτούρας και του δικονομικού συστήματος... αλλά πάνω απ' όλα χρησιμοποιώντας το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι το στήριγμα της Αριστεράς στις όποιες προσπάθειές μας να προστατέψουμε την ελευθερία του ατόμου σ' αυτή τη μεριά του πλανήτη. Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν αναδειχθεί σε κεντρικό θέμα από την Αριστερά και έχουν γίνει η τροχοπέδη των προσπαθειών μας να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα των ναρκωτικών στην Κολομβία, το Περού, τη Βολιβία και αλλού».

Στη συνέχεια, το κείμενο κάνει εκτενή αναφορά στις «λαϊκές» –όπως διαβάζουμε– δημοκρατίες σε χώρες όπως η Αργεντινή, το Μεξικό και η Βενεζουέλα. Στέκεται ιδιαίτερα επικριτικά στον πρόεδρο της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες, και εξαιτίας του ρόλου που διαδραματίζει στον ΟΠΕΚ, αλλά κυρίως γιατί «στηριζόμενος στον μπολιβαρισμό, φιλοδοξεί να σχηματίσει την Μεγάλη Κολομβία (Βενεζουέλα, Κολομβία, Παναμά και Εκουαδόρ), πιθανόν ως σοσιαλιστική δημοκρατία».

Εκτός από τις προαναφερθείσες χώρες, οι συντάκτες του κειμένου ανησυχούν και για τη Βραζιλία, που «δονείται από τις καταλήψεις παραγωγικών αγροκτημάτων από το Κίνημα των Χωρικών Χωρίς Γη», για τη Βολιβία, όπου «μία ανησυχητικά μαζική αντίσταση ακύρωσε τις προσπάθειες της κυβέρνησης να ιδιωτικοποιήσει την Εταιρεία Ύδρευσης», για το Εκουαδόρ, «όπου το ιθαγενικό κίνημα ανέτρεψε έναν πρόεδρο, υπέρμαχο της παγκοσμιοποίησης», και βέβαια για τα ανταρτικά κινήματα και τις λαϊκές εξεγέρσεις στις χώρες των Άνδεων. Και το αποκορύφωμα, εκφράζουν τις ανησυχίες τους για τη Χιλή, «της οποίας ο λαός εξέλεξε πρόεδρό του έναν σοσιαλιστή (sic)».

Οι εχθροί, λοιπόν, υπάρχουν. Και είναι οι εχθροί του πάντα. Ο Φιντέλ, η Αριστερά, τα επαναστατικά και λαϊκά κινήματα, ο κομουνιστικός κίνδυνος. Εκείνο που λείπει, όμως, αυτή τη φορά είναι ο συνδετικός κρίκος, η ομπρέλα που κάτω της θα μπουν όλοι αυτοί οι μικροί εχθροί, το φόβητρο, η απειλή που θα αντικαταστήσει τον «σοβιετικό κίνδυνο», θα δώσει την ηθική δικαίωση στις ΗΠΑ, θα συσπειρώσει τη βορειοαμερικανική κάνικη και την παγκόσμια κοινή γνώμη και εν τέλει θα δικαιολογήσει τη χρήση βίας. Ποιο θα μπορούσε να είναι το φόβητρο και ποιο θα μπορούσε να είναι το ηθικό προκάλυμμα; Οι συντάκτες του ντοκουμέντου της Σάντα Φε δεν έχουν καμία αμφιβολία. «Η τρομοκρατία, τα ναρκωτικά⁴ και το οργανωμένο έγκλημα είναι αναγνωρι-

σμένες απειλές για τον πολιτισμένο κόσμο».

Θα ξίζει να διαβάσει κανείς το ντοκουμέντο, για να θαυμάσει τις πιρουέτες που κάνουν οι συντάκτες του για να βάλουν κάτω από την ομπρέλα της τρομοκρατίας και των ναρκωτικών τις FARC και το ELN, που, διοχετεύουν χρήμα μέσω των Κινέζων και του οργανωμένου έγκληματος στον Φιντέλ Κάστρο και την Κούβα, η οποία με τη σειρά της ενισχύει τα επαναστατικά κινήματα και τις λαϊκές εξεγέρσεις που εμπνέονται από το άραμα του μπολιβαρισμού, πράγμα το οποίο εκμεταλλεύεται ο Τσάβες για να προωθήσει τα σχέδιά του! Άλλα τα πράγματα δεν είναι για γέλια. Αυτοί οι κύριοι που υπογράφουν τα ντοκουμέντα της Σάντα Φε είναι σήμερα σύμβουλοι του κυρίου Μπους και χαράσσουν την πολιτική των ΗΠΑ. Η 11η Σεπτεμβρίου έδωσε στις Ηνωμένες Πολιτείες το πρόσχημα που χρειάζονταν για να επέμβουν στην Κεντρική Ασία, που, σύμφωνα με το ντοκουμέντο II της Σάντα Φε, αποτελεί μαζί με τη Λατινική Αμερική «τους πιο ζωτικούς χώρους συμφέροντων των Ηνωμένων Πολιτειών». Η Λατινική Αμερική έπειται. Ήδη, με τα διάφορα σχέδια που απορρέουν από τη λογική των ντοκουμέντων της Σάντα Φε (Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά, Σχέδιο Κολομβία, κ.λπ.), ο κλοιός σφίγγει γύρω της. Στις υποψήφιες για βομβαρδισμούς χώρες, με πρόσχημα την πάταξη της τρομοκρατίας, αναφέρεται και η περιοχή που ελέγχουν οι FARC και ο ELN στην Κολομβία. Το φάντασμα βρέθηκε: Η τρομοκρατία. Το ηθικό προκάλυμμα: Τα ναρκωτικά. Ο στόχος; Η απόλυτη κυριαρχία σε όλες τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της άλλης μισής αμερικανικής ηπείρου. Με ένα λόγο: Το κέρδος άνευ ορίων.

1. Το δόγμα Μονρόε διατυπώθηκε το 1823. Η λογική του συνοψίζεται στο εξής: Η αμερικανική ήπειρος είναι περιοχή αποκλειστικού ενδιαφέροντος των ΗΠΑ, οι πορείες των χωρών της είναι ταυτόσημες με τα συμφέροντα των ΗΠΑ και οι ευρωπαϊκές δυνάμεις δεν πρέπει να ανανακατεύονται σ' αυτήν.

2. Σάντα Φε I, II, IV

3. Σάντα Φε I

4. Στο Σάντα Φε IV παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα στοιχεία που αφορούν τα ναρκωτικά και την εξάπλωσή τους στις ΗΠΑ και τη Δύση. Η πολεμική των συντακτών του κειμένου στρέφεται, εκτός από τις FARC, που τις θεωρούν κύρια πηγή του προβλήματος, και εναντίον μη κυβερνητικών οργανώσεων, οργανισμών και κινημάτων που ζητούν την αποποικοποίηση της χρήσης, αλλά και εναντίον των οικονομικών μεταναστών από τη Λατινική Αμερική τους οποίους θεωρούν πηγή πολλών δεινών και υπεύθυνους και για την εξάπλωση των ναρκωτικών.

«Από κει οι γείτονές μου, από δω τ' αδέλφια μου...»

Α πό πολύ νωρίς, οι Ηνωμένες Πολιτείες έδειξαν τις διαθέσεις τους απέναντι στους γείτονές τους. Ο σχηματισμός της υπερδύναμης περνούσε υποχρεωτικά από την επέμβαση, την κατοχή εδαφών, την οικονομική εκμετάλλευση αρχικά των γειτονικών κρατών και στη συνέχεια ολόκληρης της ήπειρου. Οι συνέπειες μιας τόσο καθοριστικής για τη ζωή των λαών της Λατινικής Αμερικής παρουσίας, πέρασαν γρήγορα στο λατινοαμερικανικό τραγούδι, ένα από τα πιο σημαντικά όπλα που είχαν στη διάθεσή τους. Τα μεξικάνικα corridos, τα κουβανέζικα son και οι πουερτορικάνικες plenas έκαναν μια πρώτη μουσική καταγραφή αυτής της «συνάντησης». Μια καταγραφή που θα περάσει αργότερα και σ' όλες τις υπόλοιπες χώρες...

«Από κει οι γείτονές μου,
από δω τ' αδέλφια μου»,

Θα γράψει ο περουβιάνος ποιητής και συνθέτης Νικομήδης Σάντα Κρους στο ποίημά του «America Latina».

Η νίκη της κουβανέζικης επανάστασης, το 1959, και η έντονη αντιπαράθεσή της με τις Ηνωμένες Πολιτείες έδωσε το έναυσμα για να εκφρασθεί ένα νέο κύμα αντίθεσης προς τις ΗΠΑ στο λατινοαμερικανικό τραγούδι:

«Σκέφτονταν να συνεχίσουν εδώ
κερδίζοντας εκατό τοις εκατό,
κι αφήνοντας το λαό να υποφέρει,
....αλλά τότε ήρθε ο Φιντέλ»

τραγουδούσε ο Κάρλος Πουέμπλα, αναφερόμενος στη συμμαχία βορειοαμερικανικού κεφαλαίου, στρατιωτικών και μαφίας, κουβανέζικης και βορειοαμερικανικής, που κυβερνούσε τη χώρα ως τότε. Ενώ για τον οικονομικό αποκλεισμό που επέβαλαν οι ΗΠΑ στην Κούβα, έλεγε:

«Τι πόνος κύριε, τι καημός,
τι βαρβαρότητα αυτή που βλέπω
όταν τον εγκληματικό αποκλεισμό¹
τον ονομάζουν καραντίνα...»

Οι μισθοφόροι, που υπό την προστασία των ΗΠΑ εισέβαλαν στην Κούβα, το 1961, έγιναν αντικείμενο χλευασμού:

«Ήρθαν οι μισθοφόροι...
ήρθαν σαν τουρίστες...»

ΜΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΑΜΕΡΙΚΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΛΑΤΙΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ήρθαν οι κακόμοιροι
αλλά έμειναν εδώ...»

Απ' όλη τη Λατινική Αμερική οι φωνές συμπαράστασης προς την δοκιμαζόμενη Κούβα πλήθαιναν. Στη Συνάντηση των Νεολαιών της Λατινικής Αμερικής, που έγινε το 1962 στην Αβάνα, ακούστηκε το τραγούδι-σύνθημα:

«Ήρθαμε να υπερασπίσουμε
την κουβανέζικη επανάσταση
γιατί είναι δίδυμη αδελφή
του αγώνα μας.
Cuba si, Cuba si
Cuba si, Yanquis no!»

Η Χιλιανή Ισαβέλα Πάρα, στο τραγούδι που αφιέρωσε στην Αϊντέ Σανταμαρία, μεγάλη μορφή της κουβανέζικης επανάστασης, αναφέρει:

«Λένε τα βιβλία πως ένα νησί είναι μια έρημος
αιχμάλωτη της δύναμης των νερών.

Αλλά η ιστορία έχει δείξει πως αρκούν μερικοί άνθρωποι
για ν' αλλάξουν τις μοναχικές γεωγραφίες.

Ήταν εκείνοι που ονειρεύονταν
όλη η γη να 'χει γίνει ποίηση,
ψωμί για όλους, ζωή και χαρά.

Ήταν οι άνθρωποι που πεθαίνοντας ξαναγεννιόνταν»

Ο Αταουάλπα Γιουπάνκι στο «Basta ya!» (Φτάνει πια), μια από τις λίγες απροκάλυπτα πολιτικές συνθέσεις του, θα προσθέσει τη δική του φωνή στην αντίθεση προς τις ΗΠΑ, που διέτρεχε την ήπειρο:

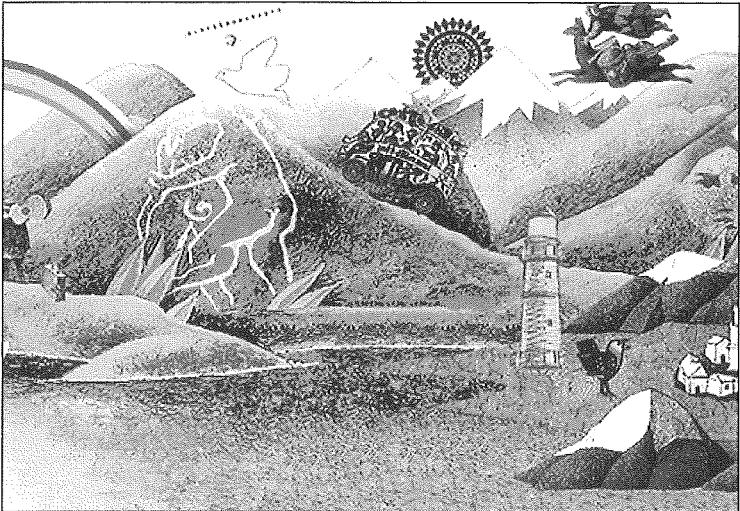
«Ο γιάνκης ζει σε παλάτι
κι εγώ σε μια παλιοκαλύβα
αναρωτιέμαι γιατί
να ζει ο γιάνκης καλύτερα από μένα.

Τι γίνεται με τ' αδέρφια μου
στο Μεξικό και στον Παναμά;
Οι γονείς τους ήταν σκλάβοι
τα παιδιά τους δεν θα 'vai.
Ποιος λοιπόν κερδίζει τον πόλεμο

στις ζούγκλες του Βιετνάμ;
Ο αντάρτης στη γη του
κι ο γιάνκης στο σινεμά.
Φτάνει πια!

Ο γιάνκης να κουμαντάρει!»

Στις δεκαετίες '60 και '70, το Βιετνάμ ήταν για τους τραγουδοποιούς της Λατινικής Αμερικής άλλη μια αφορμή για να εκδηλώσουν τα αισθήματά τους κατά των Γιάνκηδων.

Τη λέξη «γιάνκης» θα τη συναντήσουμε σε πολλά τραγούδια πολιτικο-ποιημένων συνθετών, αφού εκτός από την περιφρονητική της διάσταση ήταν πιο εύκολο στιχουργικά να τη βολέψουν μέσα στο τραγούδι.

Όσο οι αγώνες των λαών της Λατινικής Αμερικής ρίζοσπαστικοποιούνται, τόσο οι ΗΠΑ συγκεντρώνουν τις αιχμές των cantores. Η δολοφονία του Τσε, η πείνα και η αθλιότητα, οι δικτατορίες και η κάθε ειδους παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι συνοριακές συγκρούσεις έχουν ως τελικό αποδέκτη τον μισητό γείτονα.

«Το χυμένο αίμα μας
πετρέλαιο είναι για τον γιάνκη
Στρατιώτη γύρισε το ντουφέκι
κόντρα στον ολιγάρχη
Θέλουν να ξεγελάσουν το λαό
της πατρίδας μου και της δικής σου,
Θέλουν να κρύψουν την πείνα με τον πόλεμο»

προειδοποιεί τους Κολομβιανούς ο Άλι Πριμέρα, ο μεγάλος τροφαδούρος της Βενεζουέλας, στον «Πόλεμο του πετρελαίου». Και απευθυνόμενος στον λαό του Σαλβαδόρ λέει:

«Το πράσινο που σου τραγουδώ
είναι το χρώμα της φυτείας του καλαμποκιού
και όχι των πράσινων μπερέδων
που έκαναν σφαγές στο Βιετνάμ
και έκαιγαν τους ορυζώνες,
ενώ τώρα πηγαινοέρχονται σ' αυτή τη γη
σα να 'ναι δικό τους χωράφι...»

Και το καλαμπόκι γίνεται αντιμπεριαλιστικό στα χείλια του Νικαραγουανού Λουίς Ενρίκε Μεχία Γοδόι:

«Άν μας στερήσουν το ψωμί
θα βρεθούμε αναγκασμένοι
να επιβιώσουμε όπως έκαναν
οι πρόγονοί μας
με το καλαμπόκι που πάντα το σπέρναμε
πολύ πριν ματώσουν τη γη μας
οι πειρατές, ο σταυρός,
το σπαθί, το κεφάλαιο.
Σύντροφοι, πρέπει να ξεκινήσουμε
να σπείρουμε το καινούργιο καλαμπόκι,
να μη μείνει γωνιά της χώρας
που να μη σπείρουμε το αντιμπεριαλιστικό καλαμπόκι...»

Ακόμη πιο πρόσφατα ο Πουερτορικάνος Αντρές Χιμένες α-

ναφέρεται στον αγώνα που δίνει ο λαός του Πουέρτο Ρίκο για την απομάκρυνση των στρατιωτικών βάσεων από το νησί του Βιέκες και αναρωτιέται:

«Ρωτάω τους Βορειοαμερικάνους
γιατί σκοτώνουν τ' αδέρφια μου
κι ελέγχουν τις ζωές μας
γιατί στο Βιέκες παραβιάζουν
τα δικαιώματά μας»

Το όραμα του Σιμόν Μπολίβαρ για μια ενιαία Λατινική Αμερική, απαλλαγμένη από την κυριαρχία του βόρειου γείτονα, αυτό που ονόμασαν και όραμα της δεύτερης ανεξαρτησίας, πέρασε και στο λατινοαμερικάνικο τραγούδι:

«Εγώ που είμαι Αμερικάνος,
δεν έχει σημασία από ποια χώρα,
θέλω η ήπειρός μου
να ζήσει μια μέρα ελεύθερη.
Θέλω οι αδελφές χώρες
της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής
να σβήσουν τα σκοτάδια του Βορρά
με ριπές από φως»

τραγούδησαν οι Ίντι-Ιλλιμάνι στη «Δεύτερη Ανεξαρτησία». Και ο Σέσαρ Ισέλα στο «Τραγούδι μαζί με όλους» ζητάει:

«Όλες οι φωνές, όλες,
όλα τα χέρια, όλα,
όλο το αίμα μπορεί
να γίνει τραγούδι στον άνεμο.
Τραγούδα μαζί μου, τραγούδα
αδερφέ Αμερικάνε,
λευτέρωσε την ελπίδα σου
με μια κραυγή στη φωνή»

Οστόσο, όσο κι αν η επιθυμία υπάρχει, το τραγούδι προσταγή δεν γίνεται. Οι κατάρες, όπως διατυπώθηκαν από τους Κιλαπαγιούν στο τραγούδι «Malembe» από μόνες τους δεν φτάνουν. Ο εναγκαλισμός της Κεντρικής και της Νότιας Αμερικής από τον μισητό «Tiburon» (καρχαρία) του Ρουμπέν Μπλάδες, γίνεται όλο και πιο ασφυκτικός. Και η αγωνία, το παράπονο, ξεχειλίζει, αλλά πάντα με την ελπίδα και την προσμονή:

«Φεύγα, αγόρι, τρέχοντας,
βάλ' το στα πόδια
για να μην πατήσουν
την καρδιά σου.

...
Φεύγα, αγόρι, τρέχοντας.
Η πατρίδα είν' ο άνθρωπος, μικρέ μου,
η πατρίδα είναι ο άνθρωπος,
να μην τον πατήσουν.
Η πατρίδα είν' ο άνθρωπος»

(Άλι Πριμέρα)

Σ.Γ.

Για πάρα πολλούς Αμερικανούς, η λέξη «τρομοκρατία» έχει αποκτήσει μια εντελώς καινούργια σημασία μετά τις κονιορτοβριθείς συνέπειες της 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

Σήμερα η λέξη αναφέρεται άμεσα στη φαντασίωση των θρυμματισμένων διδυμών πύργων του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου στο κέντρο του Μανχάταν, ή το κατεστραμμένο κτίριο του Πενταγώνου, ή ακόμη και το γήλοφο που σιγοκαίει στη Νοτιοδυτική Πενσυλβανία.

Αναφέρεται σε χιλιάδες ανθρώπους, από δεκάδες χώρες, που έχασαν τη ζωή τους όταν τα κτίρια θρυμματίστηκαν, τσακίστηκαν και ισοπεδώθηκαν μέσα στον κονιορτό. Άλλα, η αλήθεια να λέγεται, αναφέρεται κυρίως στους Αμερικανούς.

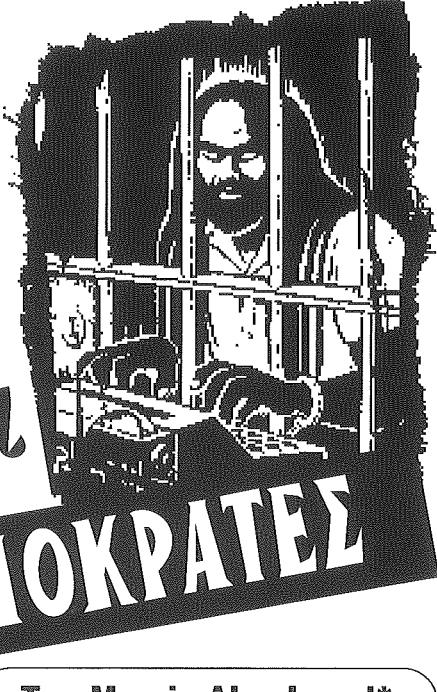
Όταν ένα αεροπλάνο στη μακρινή Θάλασσα της Νότιας Κίνας παρουσιάζει μηχανικά προβλήματα και πέφτει κατακόρυφα στα βάθη του ωκεανού, οι ρεπόρτερ πάντοτε σπεύδουν να

μας ενημερώσουν: «Η Ηπήση 502 της PanAm προς Χονγκ-Κονγκ βυθίστηκε σήμερα στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας: 15 Αμερικανοί επέβαιναν στο αεροσκάφος». Σε ένα τέτοιο συνηθισμένο ρεπορτάζ, γίνεται, στην πράξη, δεκτό ότι όσοι ανήκουν σε άλλες εθνικότητες είναι μικρότερης σπουδαιότητας. Δεν μετρούν «πραγματικά».

Είναι, πράγματι, δυνατόν να εξετάσουμε τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου υπό ένα πιαρόμιο φως. Διότι, εάν, πράγματι, βρεθεί ότι οι πράξεις εκείνης της ημέρας μπορούν να αποδοθούν σε τρομοκράτες που προέρχονται από μεσανατολικές οργανώσεις, αυτό που θα αποσιωπηθεί είναι ένα άλλο είδος τρομοκρατίας. Εξαπολύεται εναντίον των φτωχών και των αδυνάτων πολλών εθνών. Σκοτώνει, σακατεύει, βασανίζει και καταστρέφει πολλές χιλιάδες ανθρώπους κάθε χρόνο.

Είναι το φάντασμα της Κρατικής Τρομοκρατίας.

Μην περιμένετε να βρείτε αποκαλυπτικές αναφορές στην Ημερίσια Ανοησία ή να ακούσετε γι' αυτήν στο βραδινό δελτίο ειδήσεων του αγαπημένου σας τηλεοπτικού δικτύου. Πρέπει να ψάξετε πολύ για τέτοιο περιεχόμενο. Μελετήστε τις απόψεις του Τζον Στόκγουελ¹, ενός πρώην σταθμάρχη της CIA στην Αγκόλα, ο οποίος θεωρεί ότι η δουλειά που έκανε για λογαριασμό των κυβερνήσεων των ΗΠΑ σε υπερπόντιες χώρες, ήταν υποστηρικτική της τρομοκρατίας. Ερευνά την εποχή που ένας άνδρας που λεγόταν Μπους ήταν επικεφαλής της CIA: ο επικεφαλής της CIA Τζορτζ Μπους φέρεται ότι προσπάθησε να πείσει τους μαχητές της πρώην OPMONGOOSE² να αναδιοργανώθουν στο εξωτερικό. Τον Ιούνιο του 1976, πήγαν στη Δομινικανή Δημοκρατία όπου ίδρυσαν την αντεπαναστατική ομάδα CORU. Στις 26 Οκτωβρίου 1976 ανατίναξαν ένα αεροπλάνο κατά την απογείωσή του από τα Νησιά Μπαρμπάντος, σκοτώνοντας και τους 73 επιβάτες σε μια ωμή πράξη τρομοκρατίας. Ο Λουίς Ποσάδα Καρίγιες και ο Ορλάντο Μπος φυλακίστηκαν για τον βομβαρδισμό αυτό. Υπάρχει ένδειξη ότι μέλη αυτής της ίδιας της CIA και της κοινότητας των εξόριστων Κουβανών συμμετείχαν στη δολοφονία του Προέδρου Τζον Φ. Κένεντι το 1963. Γνωρίζουμε επίσης ότι το πρόγραμμα CONTRA της CIA κατά τη δεκαετία του '80 είχε ως αποτέλεσμα να βγει από τις φυλακές της Βενεζουέλας ο Λουίς Ποσάδα Καρίγιες. Τον έβαλαν να εργαστεί για τον Φελίξ Ροντρίγκεζ, ο οποίος αναφέροταν απ' ευθείας στο γραφείο του τότε αντιπροέδρου Μπους. Όπως είπε στον τύπο ο Φελίξ Ροντρίγκεζ: «Τον χρειαζόμασταν». Αναφερόταν στον Καρίγιες, τον τρομοκράτη που έβαλε τη βόμβα στο αεροπλάνο (Bλ. The Praetorian Guard: The U.S. Role in the New World Order, Boston: South End Press, 1991).

Tou Mumia Abu-Jamal*

Αυτά είναι τα λόγια ενός άνδρα που δούλεψε πάνω από 10 χρόνια για τη CIA και, για σύντομο χρονικό διάστημα, υπήρξε μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, κατά την εποχή Κίσινγκερ. Παρόλο που η έκθεσή του πέρασε από το κόσκινο των λογοκριτών της CIA προκειμένου να δημοσιευτεί, οι αποκαλύψεις του για το πώς λειτουργούσαν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ, μέσω της CIA, είναι εντυπωσιακή: Με λίγα λόγια, η CIA ανέτρεψε συνταγματικές δημοκρατίες σε περισσότερες από 20 χώρες. Χειραγώγησε εκλογές σε δεκάδες άλλες χώρες. Δημιούργησε μισθοφορικούς στρατούς και τους καθοδηγούσε στη μάχη. Οργάνωσε εθνικές μειονότητες και τις ενθάρρυνε να εξεγερθούν σε πολυάριθμες ασταθείς περιοχές.

Εξετάζοντας τις δραστηριότητες της CIA στο εξωτερικό, στην Ασία, στην Αφρική και στη Λατινική Αμερική, ο πρώην σταθμάρχης προβαίνει σε μια συντηρητική εκτίμηση του πόσοι άνθρωποι, σ' ολόκληρο τον κόσμο, «...δεν θα είχαν πεθάνει εάν

τα δολάρια του φορολογούμενου πολίτη των ΗΠΑ δεν ξοδεύονταν από τη CIA για την πρόκληση εντάσεων, τη χρηματοδότηση καλυμμένων πολιτικών και στρατιωτικών δραστηριοτήτων και την αποσταθεροποίηση κοινωνιών» και υπολογίζει ότι ο αριθμός φτάνει τα 6 εκατομμύρια άτομα. «Τα 6 εκατομμύρια», τονίζει, «αποτελούν το ελάχιστο».

Για το μακεδείο της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, ευθύνονται αντάρτες από διάφορες μεσανατολικές χώρες εκπαιδευμένοι στο Αφγανιστάν; Ποιος τους εξόπλιζε; Ποιος τους εκπαίδευε; Ποιος τους εξαπέλυε κατά του κόσμου; Η ιδιαίτερα φονική εμπειρογνωμοσύνη τους είναι η αξιοποίηση των φόρων που πληρώσατε σε δολάρια. Όταν αναφέρονται στην τρομοκρατία, οι Βορειοαμερικανοί εννοούν ένα πράγμα. Οι Αμερικανοί από το Νότο, το Περιού, την Κολομβία, τη Νικαράγουα, την Ουρουγουάνη, τη Βραζιλία, την Κούβα, το Ελ Σαλβαδόρ, τη Χιλή κ.α. εννοούν κάτι άλλο. Οι λαοί της Ινδονησίας, της Νότιας Αφρικής, της Αγκόλας, της Αιγύπτου, των Κατεχόμενων Περιοχών της Παλαιστίνης, του Βιετνάμ, του Λάος, της Καμπότζης κ.α. εννοούν κι αυτοί κάτι άλλο.

* Ο **Mumia Abu-Jamal** είναι δημοσιογράφος, πρώην μέλος του Κόμματος των Μαύρων Πλαθήρων των ΗΠΑ. Μετά από μια κακοστήμενή δίκη καταδικάστηκε σε θάνατο για τη δολοφονία στη Φιλαδέλφεια του αυτονόμου Faulkner, την οποία δεν είχε διαπράξει αυτός. Η περίπτωσή του αποτελεί σύμβολο των κινητοποιήσεων για την κατάργηση της θανατικής ποινής. Το άρθρο περιέχεται στον δικτυακό τόπο [www.mumia.org](http://mumia.org) και μεταφράστηκε από τον **Θανάση Τσακίρη**.

ΣημειώσεΙΣ

1. Σ.τ.μ: βλ. ιστοσελίδα <http://mcadams.posc.mu.edu/file6.txt>

2. Σ.τ.μ: Οργάνωση εξόριστων Κουβανών ακροδεξιών που εκπαιδεύονταν σε ειδικά στρατόπεδα της CIA στην Πολιτεία Φλόριντα κατά τη δεκαετία 1960-1970.

30 Σεπτεμβρίου 2001

ΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΟΥ

Τι εννοούν άραιε
μελώντας ντα
«τρομοκρατία»;

Ο πατέρας μου ήταν αθώος, το ίδιο κι εγώ!

Tο ονόμα μου είναι Μαρία Λους Πίόνσε Φακούντο, ο πατέρας μου ήταν αγρότης και η μητέρα μου πιέθανε όταν ήμουνα 11 χρονών. Τότε ζούσαμε στην Τουλούσε, στο Σόντορ (επαρχία Πιούρα). Η αστυνομία του Σόντορ είχε σκοτώσει οκτώ χωρικούς που είχαν έρθει μακριά από τα βουνά για να δουλέψουν, επειδή πίστευαν ότι στην περιοχή μας υπήρχαν τρομοκράτες και αυτούς τους χωρικούς τους μπέρδεψαν με σεντερίστας (μέλη του Φωτεινού Μονοπατιού, του Centro Luminoso) ενώ έκαναν επιχειρήσεις για να πιάσουν αρχηγός της οργάνωσης. Μια Παρασκευή, λίγες μέρες μετά, είδαμε μια στρατιωτική περίπτολο να πλησιάζει σπίτι μας. Μας περικύλωσαν και έπιασαν τον πατέρα μου γιατί ένας γείτονας τον είχε κατηγορήσει ότι είχε δώσει τρόφιμα σε κάποιους οεντερίστας. Κλάψαμε και παρακαλέσαμε αυτούς τους κυρίους να τον αφήσουν, αλλά τον πήραν. Παραπάνω από 30 μέρες έμεινε στη Στρατιωτική Βάση και αύτη η Αστυνομία άυτε ο Δικαστής έκαναν τίποτε όταν τους είπαμε ότι τον βασάνιζαν κι ότι τον κρατούσαν χωρίς κατηγορία. Από εκείνη τη μέρα έπρεπε να φροντίζω μόνη μου τα αδελφάκια μου, την Κλαούντια που ήταν 9 χρονών, τη Νόρα 7 και τον Γκινέρμο 2 χρονών, και τη γιαγιά μου που ήταν 78 χρονών.

Ευτυχώς μετά από μερικούς μήνες οι άνθρωποι της κοινότητάς μου σάρχισαν να με βοηθάνε και η Εκκλησία, και η Επιτροπή του πατέρα Χουμπέρ Λαγασιέρ κατάφερε να απελευθερώσει τον πατέρα μου το 1998, αλλά είχαν περάσει 6 χρόνια, κι όλα αυτά τα χρόνια κάθε τρεις μέρες έπρεπε να του πιηγαίνουμε φαγητό γιατί στη φυλακή Χουανκαμπάμπα δεν του έδιναν τίποτε. Όταν τον άφησαν ελεύθερο, έφτυνε αίμα, είχε φυματίωση, και μας είπε ότι από την ημέρα που τον έπιασαν του είχαν κάνει ηλεκτροσόκ, πιήγαν να τον πνίξουν στο ποτάμι του Χουανκαμπάμπα, τον χτυπούσαν σε όλο το σώμα. Μετά τη φυλακή, δεν μπορούσε να δουλέψει στα χωράφια γιατί το είχαν χτυπήσει στη σπονδυλική στήλη και είχε πρόβλημα ακόμη και να περπατήσει καλά-καλά. Πέθανε ένα χρόνο μετά, φωνάζοντας από τους πόνους που είχε στο στομάχι, κι ούτε είχε πάψει να φτύνει αίμα όλον αυτό το καιρό.

Ημασταν τότε στο Τσουλουκάνας, είχαμε πάει εκεί επειδή θέλαμε να βάλουμε τον πιατέρα μας στο νοσοκομείο, αλλά δεν προλάβαμε, μόνο που τον θάψαμε. Ευτυχώς εκεί ζύνσε μια αδελφή της μαμάς μου και μας έδωσε ένα δωματίο στο σπίτι της και φτιάξαμε εκεί ένα μαγαζάκι να πουλάμε μερικά πιράγματα για να ζήσουμε. Τα αδέρφια μου σπούδασαν αλλά εγώ δεν κατέφερα να πάω πέρα από την πέμπτη τάξη του δημοτικού. Είχα όμως όνειρα, και η πικρή εμπειρία που είχαμε με τον πιατέρα μου δεν με έκανε να τα

εγκαταλείψω, ήθελα μες στην κοινωνία να αποκτήσω σιγουριά για τις δυνάμεις μου, να μάθω τι πρέπει να κάνω για να σέβονται τα δικαιώματά μου σαν γυναίκα που είμαι, να κάνω κάτι χρήσιμο για το μέλλον. Άρχισα λοιπόν να πηγαίνω στις συγκεντρώσεις της κοινότητας, να εκφράζω αυτό που σκεφτόμουν, γιατί όλα όσα πέρασα με έκαναν να πιστεύω ότι κάθε πρόσωπο είναι πολύ σημαντικό στην κοινωνία και ότι η συμμετοχή μου ήταν πολύ χρήσιμη. Έτσι κάποια μέρα έφτασα να πάρω και υπεύθυνες θέσεις στην κοινότητα, αλλά ποτέ δεν φαντάστηκα ότι θα χρειαζόταν να αντιμετωπίσω ξανά εκείνη την τρομερή βία που είχα ζήσει σαν παιδί. Το μοναδικό μου έγκλημα ήταν ότι δούλευα για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι ήμουν η κόρη ενός ανθρώπου που, αν και αθώος, είχε φυλακιστεί. Στ' αλήθεια, τώρα καταλαβαίνω ότι ποτέ δεν σταμάτησαν να μας παρακολουθούν, πάντα γι' αυτούς ήμασταν «τρομοκράτες». Στις 22 Δεκεμβρίου του 1998 ήρθαν ξαφνικά μια μέρα και με συνέλαβαν με την κατηγορία ότι ήμουνα μέλος μιας οπείρας που είχε κλέψει έναν μεγάλο έμπορο. Καταστρέψαν το μαγαζάκι και με πήγαν σε μια υγρή, σκοτεινή και βρώμικη φυλακή. Την επομένη στις δύο η ώρα ήρθαν δύο αστυνομικοί που με ρώτησαν αν ήθελα να φάω και μου έδειξαν ένα βρώμικο πιάτο με μισοκαμένο ρύζι. Τους απάντησα ναι, αφού δεν είχα πιει ούτε είχα φάει τίποτε από την προηγουμένη. Μπήκαν μες στο κελί και μου είπαν ότι έπρεπε πριν «να πληρώσω για το φαγητό», και τότε ο ένας από αυτούς με έπιασε από τα χέρια και με πέταξε στο πάτωμα, μου έβαλε ένα πιστόλι στο κεφάλι, ενώ ο άλλος μου κατέβασε τα ρουχά και με βίασε. Φώναζα και παρακαλούσα να με αφήσουν κι αυτοί με έβριζαν και με χτυπούσαν και όταν τέλειωσε ο πρώτος, άλλαξαν θέση και με βίασε και ο άλλος. Κι όταν τελείωσαν μου άδειασαν το πιάτο με το ρύζι στο κεφάλι λέγοντάς μου «άρπα αυτό, φωνακλού». Μετά, ένας άλλος με ανέκρινε για πράγματα που δεν ήξερα, ούτε μπορούσα να πω τίποτε γι' αυτά. Τελικά, μετά από λίγο καιρό με δικάσανε σε ένα στρατιωτικό δικαστήριο σε ισόβια δεσμά. Πάνε δύο χρόνια που γεννήθηκε η κόρη μου η Κάρμεν, όταν ήμουν έγκυος έκανα ό,τι μπορούσα για να μη γεννήσω, χτύπαγα την κοιλιά μου στο πάτωμα, τη χτυπούσα με μπουνιές, δεν ήθελα να γεννήσω, αλλά ύστερα από όλα αυτά γέννησα, μόνη μου, μες στο κελί, χωρίς βιόθεια, μόνο μετά από δύο μέρες μια καλόγρια μου έφερε κάτι ρουχαλάκια για το μωρό, αλλά εγώ δεν το ήθελα, προσπάθησα να το σκοτώω, να το πνίξω φράζοντάς του το στόμα, το χτυπούσα όταν έκλαιγε για να το θηλάσω, γιατί κάθε στιγμή που το κοιτούσα ή το άγγιζα θυμόμουν αυτά που μου έκαναν, τον τρόμο και τον πόνο που είχα υποφέρει.

Αργότερα, έμαθα ότι τη χρονιά που με πιάσανε είχαν ψωφίσει τον νόμο για την «Επικίνδυνη Τρομοκρατία» και ότι με είχαν συλλάβει μετά από σχετικές καταγγελίες. Δεν καταλαβαίνω τίποτε, ούτε όμως στο Δικαστήριο έφεραν καμιά απόδειξη για τίποτε. Γι' αυτό αναρωτίέμαι τι κακό τους έκανα; Γιατί με κάνουν να υποφέρω τόσο; Θέλω να τους πω, σας παρακαλώ κύριοι, συγχωρέστε με που είμαι γυναίκα, αγρότισσα, φτωχή, που είμαι κόρη ενός αθώου που υπέφερε μες στις φυλακές, συγχωρέστε με που θέλησα να πάω μπροστά, που θέλησα να δω το χωριό μου να

προοδεύει, συγχωρέστε με που με βίασαν, με βασάνισαν, που δεν ξέρω γιατί με καταδίκασαν σε ισόβια και δεν μπόρεσα -χωρίς δικηγόρο και με τα χέρια δεμένα- να αποδείξω ότι είμαι αθώα, συγχωρέστε με που είμαι θύμα σας, συγχωρέστε με για το έγκλημα που έκανα να θέλω να είμαι ευτυχισμένη και που σας κόστισε τόση οργή, συγχωρέστε με.

Και τώρα ποιος θα μου δώσει την ελευθερία μου, πώς να έχω εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη που με δίκασε με ένα νόμο που δεν ξεχωρίζει τα πράγματα και αντιμετωπίζει όλες τις πράξεις το ίδιο, κρίνοντας τα πάντα σαν «Τρομοκρατία» και αφήνοντας τα υπόλοιπα στην απόλυτη δικαιοδοσία του δικαστή: Του δικαστή που τον πιέζουν οι ανώτεροί του. Ανώτεροι που το μόνο που έχουν στο μυαλό είναι η «εθνική ασφάλεια» κι όχι το καλό και το δίκιο των πολιτών.

Τέλος πάντων, καλό θα ήταν μετά από όλα αυτά να γίνει καθαρό τι είναι και τι δεν είναι τρομοκρατία. Δεν είναι υπερβολικές και αυθαίρετες οι ποινές που βάζουν; Ποιος τους ελέγχει; Γιατί μας κρατάνε χωρίς κανένα δικαίωμα να επικοινωνήσουμε με κανέναν; Γιατί μας μεταφέρουν από τη μια πόλη στην άλλη; Γιατί δεν είχα ποτέ δικηγόρο, ούτε στην αστυνομία ούτε στο δικαστήριο; Γιατί από τη στιγμή που με έπιασαν έλεγαν ότι εγώ είμαι η ένοχη; Γιατί μας υποχρέωσαν μετά από τα βασανιστήρια να υπογράψουμε ομολογίες για πράγματα που δεν κάναμε ποτέ; Γιατί τόση αδικία και πόνος; Εγώ το μόνο που ελπίζω είναι να αναθεωρηθεί η ποινή μου, ή κάποιος να ασχοληθεί με μας και η κυβέρνηση να αναγνωρίσει ότι είμαι αθώα, όπως ήταν και ο πατέρας μου, και να μας δώσει την ελευθερία μας, έστω με χάρη.

(Επιλογή και απόδοση:
A.Ξ.)

1955

Η Ρόζα Παρκς και το μποϊκοτάζ

Tο 1955 στο Μοντγκόμερι της Αλαμπάμα ίσχυε ένας δημοτικός νόμος, ο οποίος υποχρέωνε τους μαύρους να κάθονται στις πίσω θέσεις των λεωφορείων και μάλιστα να παραχωρούν και αυτήν ακόμα τη θέση στους όρθιους λευκούς επιβάτες, όταν τους το ζητούσαν.

Την **1η Δεκεμβρίου** εκείνης της χρονιάς, μια 42χρονη Αφροαμερικάνα ράφτρα, η Ρόζα Παρκς, σε κάποιο λεωφορείο στο Μοντγκόμερι, αρνήθηκε να παραχωρήσει τη θέση της σ' ένα λευκό, ακόμα και όταν ο οδηγός τη διέταξε να σηκωθεί. Στη συνέχεια ο οδηγός ειδοποίησε την αστυνομία, η οποία τη συνέλαβε. Τις αμέσως επόμενες μέρες, η κοινότητα των μαύρων στο Μοντγκόμερι είδε αυτό το γεγονός ως ευκαιρία για να ξεκινήσει διαμαρτυρία ενάντια στους νόμους διαχωρισμού λευκών-μαύρων και συναντήθηκε με σκοπό το σχεδιασμό της. Τύπωσαν 42 χιλ. προκηρύξεις που τις μοιρασαν σ' όλη την κοινότητα των μαύρων; ενώ οι ιερείς έστελναν το μήνυμα από τους άμβωνες των εκκλησιών.

Στη δίκη που έγινε στις **5 Δεκεμβρίου** το δικαστήριο επέβαλε στη Ρόζα Παρκς πρόστιμο, το οποίο επίσης αρνήθηκε να πληρώσει.

Την ίδια μέρα από το πρωί, όλοι σχεδόν οι Αφροαμερικάνοι κάτοικοι αρνήθηκαν να μπουν σε λεωφορεία. Το σύνθημα είχε ήδη μεταδοθεί παντού: «Κανείς στα λεωφορεία».

Το μποϊκοτάζ ξεκίνησε και είχε άμεση επιτυχία, με τη συμμετοχή πάνω από το 90% των μαύρων (οι οποίοι αποτελούσαν το 75% του όγκου των επιβατών). Οι περισσότεροι μετακινήθηκαν περπατώντας, άλλοι με αυτοκίνητα φίλων τους ή ξέ-

Η Ρόζα Παρκς κάθεται στις μπροστινές θέσεις ενός λεωφορείου στο Μοντγκόμερι, στις 21 Δεκεμβρίου του 1956, την ημέρα που το Ανώτατο Δικαστήριο κατάργησε με σχετική διάταξη τις διακρίσεις που ίσχυαν μέχρι τότε. Ένα χρόνο πριν, την είχαν συλλάβει επειδή αρνήθηκε να παραχωρήσει τη θέση της σ' ένα λευκό.

νων, μερικοί ακόμα και με μουλάρια. Όταν διαπίστωσαν ότι μιας μέρας διαμαρτυρία τους είχε κρατήσει έξω από τα λεωφορεία, αποφάσισαν ομόφωνα να μην ξαναμπουν πλέον στα λεωφορεία μέχρι να γίνουν αλλαγές προς το καλύτερο.

Καθοριστική για την παραπέρα οργάνωση και κλιμάκωση της διαμαρτυρίας ήταν η εμφάνιση του νεαρού τότε ιερέα στο Μοντγκόμερι, Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, ο οποίος, μαζί με άλλους ηγέτες της κοινότητας των Αφροαμερικάνων, συγκρότησε την Ένωση για τη Βελτίωση του Μοντγκόμερι (M.I.A.: Montgomery Improvement Association), στην οποία εκλέχτηκε και πρόεδρος.

Σ' όλη τη διάρκεια του μποϊκοτάζ, οι αρχές και όλη η κοινότητα των λευκών εξαπέλυσαν φοβερή τρομοκρατία ενάντια στους μαύρους, με απειλές κάθε είδους, διώξεις, συλλήψεις και βομβιστικές επιθέσεις (μια από αυτές ήταν στο σπίτι του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, στις 30 Ιανουαρίου του 1956). Επίσης απαγέλθηκαν στον Κινγκ κατηγορίες για συνωμοσία (με βάση τον νόμο της πολιτείας ενάντια στα μποϊκοτάζ), οι οποίες όμως κατέπεσαν στα δικαστήρια. Τιμωρούσαν όσους μαύρους έπαιρναν κόδιμο στ' αυτοκίνητά τους και συνελάμβαναν για αλητεία αυτούς που περίμεναν για οτοστόπι στις γωνίες. Η τρομοκρατία εντεινό-

Των λεωφορείων στο Μοντγκόμερι

ταν, αλλά παράλληλα μεγάλωνε και η αλληλεγγύη μεταξύ των μαύρων. Αυτό που είχαν αυτοκίνητα έπαιρναν κόσμο, οι νέοι βοηθούσαν τους ήλικια μένουν στις διαβάσεις των δρόμων, άλλοι πήγαιναν με τα πόδια στη δουλειά ή με ποδήλατα πολλοί μαζί, ξεκίνησαν ακόμα και μια εταιρεία ταξί και υπέστησαν μεγάλες πιέσεις από τις αρχές με πρόστιμα για φανταστικές οδικές παραβάσεις.

Οι τοπικές αρχές προσπάθησαν να σπάσουν το μποϊκοτάζ μέσω των τοπικών δικαστηρίων, αλλά η υπόθεση έφθασε στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, το οποίο τελικά στις **13 Νοεμβρίου του 1956** αποφάσισε ότι οι νόμοι που επέβαλλαν το διαχωρισμό λευκών-μαύρων στα δημόσια λεωφορεία ήταν παράνομοι. Στις **21/12/56** ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και ο Γκλεν Σμίλεϊ, ένας λευκός ιερέας, κάθισαν μαζί στις μπροστινές θέσεις ενός δημόσιου λεωφορείου. Το μποϊκοτάζ, μετά από διάρκεια 381 ημερών, έληξε με επιτυχία.

Η Ρόζα Παρκς έχει ονομαστεί «η μητέρα του κινήματος των πολιτικών δικαιωμάτων» και ένας απ' τους πιο σημαντικούς πολίτες του 20ού αιώνα.

Η Ρόζα Παρκς δεν ήταν η πρώτη Αφροαμερικάνα που συνελήφθη γι' αυτό το «αδίκημα». Ήταν η πρώτη όμως που, όταν συνελήφθη, ήταν ήδη γνωστή στην κοινότητα των Αφροαμερικάνων ως γραμματέας του προέδρου της Εθνικής Ένωσης για την Πρόοδο των Εγχρώμων Ανθρώπων (NAACP: National Association for the Advancement of Colored People), η οποία είχε ιδρυθεί το 1910 με κύριο σκοπό: «οι μαύροι άνδρες και οι

Ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ σε αστυνομικό τμήμα, το 1958, μετά τη σύλληψή του για «αλητεία». Τον καταδίκασαν σε κράτηση 15 ημερών και ο Κινγκ επέμεινε να εκτίσει την ποινή του, αλλά ο διοικητής αστυνομίας εξαγόρασε ο ίδιος την ποινή για να αποφύγει τη δημοσιότητα και το σκάνδαλο.

μαύρες γυναίκες να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματά τους ως πολίτες, να βρίσκουν δικαιούνη στα δικαστήρια και [όσες ευκαιρίες].

Όπως αφηγείται η ίδια, σε μια συνέντευξή της το 1995, είχε εμπινευστεί από το περιβάλλον που μεγάλωσε, οι γονείς της πίστευαν στην ελευθερία και την ισότητα των ανθρώπων και δεν ήθελαν να ζουν κάτω από το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων. Λέει χαρακτηριστικά: «Δεν είχαμε καθόλου πολιτικά δικαιώματα. Το μόνο που μας απασχολούσε ήταν η επιβίωση, να υπάρχουμε από τη μια μέρα στην άλλη. Θυμάμαι όταν πήγαινα για ύπνο, όταν ήμουνα μικρό κορίτσι, άκουγα τα μέλη της Κου Κλουξ Κλαν να κάνουν επιδρομές, να λιντσάρουν, και φοβόμουν ότι θα μας κάψουν το σπίτι!».

Όταν ρωτήθηκε αν αισθάνθηκε φόβο ή θυμό, όταν αρνήθηκε να παραχωρήσει τη θέση της στο λεωφορείο, είπε ότι δεν θυμάται κάτι τέτοιο, αλλά ότι ένιωθε αποφασισμένη να χρησιμοποιήσει το γεγονός αυτό ως ευκαιρία για να δείξει ότι δεν ήθελε πια να ζει κάτω από τέτοια μεταχείριση, καθώς, και το πόσο πολύ έχουν υποφέρει οι μαύροι στις ΗΠΑ.

Η θαρραλέα πράξη της Ρόζα Παρκς αποτέλεσε παράδειγμα και σύμβολο έμπινευσης για ολόκληρο το κίνημα δικαιωμάτων στις ΗΠΑ. Πυροδότησε ένα ευρείας κλίμακας μποϊκοτάζ του συστήματος των λεωφορείων για τους μαύρους, που στη συνέχεια πήρε πανεθνικό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα τον τερματισμό των φυλετικών διακρίσεων στα λεωφορεία. Ο «πόλεμος των λεωφορείων» θεωρείται από πολλούς η απαρχή του σύγχρονου κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα στις ΗΠΑ.

M.F.

ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΓΑΚΑΣ

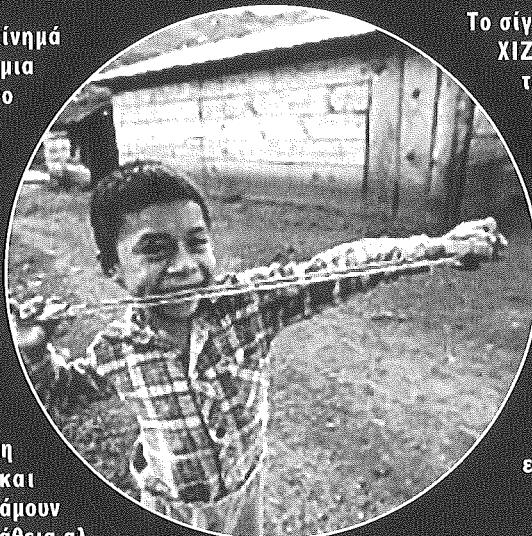
ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ, ΜΙΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

(Αποσπάσματα από το τελευταίο ενημερωτικό δελτίο της Καμπάνιας)

Oσο κι αν στο ξεκίνημά της φάνταζε σα μια τρελή ιδέα, όσο κι αν ο αρχικός προϋπολογισμός μας τρόμαζε (περίπου είκοσι εκατομμύρια για την κατασκευή κι άλλα δεκαπέντε για τετραετή λειτουργία), όσο κι αν οι περισσότεροι-ες από μας δεν είχαμε την ανάλογη εμπειρία για τέτοιου μεγέθους καμπάνια, η πραγματικότητα μάς έδειξε ότι ανθρώποι απ' όλη την Ελλάδα ήταν έτοιμοι και πρόθυμοι όχι μόνο να συνδράμουν οικονομικά αυτή την προσπάθεια αλ-

λά και να την διαδώσουν, να συμμετάσχουν ενεργά σ' αυτήν, να οργανώσουν εκδηλώσεις, να συμβάλλουν στη δημοσιοποίησή της, να είναι αυτοί κι αυτές που με την προσωπική τους συμμετοχή θα ποτίσουν το «Σποράκι του Ήλιου», θα κάνουν την αλληλεγγύη έργο, θα χτίσουν το «Σχολείο της Ελπίδας», όπως εύστοχα το αποκάλεσαν. Η ίδια πραγματικότητα μας έδειξε ότι η κοινωνία μας δεν αποτελείται μόνο από πολίτες του καναπέ και του τηλεοντρόλ, δεν αποτελείται μόνο από καταναλωτές και τζογαδόρους του χρηματιστηρίου, ότι ο ατομισμός δεν είναι μονόδρομος. Η ίδια η πραγματικότητα μας πρόσφερε το χαρόγελο της ελπίδας, τη χαρά της αλληλεγγύης!

[...] Το σίγουρο είναι ότι όλα αυτά είναι αποτέλεσμα όχι μόνο της δικής μας δραστηριότητας αλλά όλων αυτών των ανθρώπων από κάθε μεριά της Ελλάδας -Σέρρες, Ξάνθη, Μυτιλήνη, Θεσσαλονίκη, Γιάννενα, Καλαμάτα, Χανιά, Ρέθυμνο, Ηράκλειο, Αθήνα- που καθένας και καθεμία με τον τρόπο τους αγκάλιασαν αυτή την πρωτοβουλία, την έκαναν δική τους υπόθεση, ακούμπησαν πάνω της ένα κομμάτι από τα όνειρά τους και την έχουν φτάσει σε αυτό το σημείο. Άνθρωποι κάθε ήλικιας, που με ευρηματικότητα, φαντασία, ανθρωπιά αλλά και την ανάγκη αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη βαρβαρότητα κάνουν τα δικά τους βήματα για «έναν κόσμο που να χωράει πολλούς κόσμους».

Το σίγουρο επίσης είναι ότι Η ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ. Ήδη –από τις 15 Νοέμβρη– βρίσκεται στην Τσιάπας η πρώτη Ομάδα Αλληλεγγύης που συμμετέχει στις εργασίες για την κατασκευή του Κέντρου. Μέσα στο Δεκέμβρη ξεκινάνε άλλες δύο Ομάδες. Μαζί με τους Ζαπατίστας των κοινοτήτων του δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν οι εργασίες έχουν ξεκινήσει και συνεχίζονται. Ήδη έχει ισοπεδωθεί μια έκταση 550 τετρ. μέτρων περίπου και ξεκινάνε οι εργασίες θεμελιώσης. Με την επιστροφή των πρώτων Ομάδων θα έχουμε και πιο πλήρη εικόνα για την εξέλιξη του έργου. Ουστόσο, οι ανάγκες εξακολουθούν να είναι πολλές και πιεστικές.

- ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ.
- ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΑΝΩΡΩΠΟΥΣ ΕΜΠΕΙΡΟΥΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ.
- ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΙΣΠΑΝΟΦΩΝΟΥΣ.

Εξακολουθούμε να χρειαζόμαστε τον καθένα και την καθερία που θέλει να συμβάλλει –με όποιον τρόπο βρίσκει πρόσφορο– σ' αυτή την προσπάθεια.

[...] Με τη συγκρότηση και την αποστολή των Ομάδων Αλληλεγγύης, με την συνέχιση της συγκέντρωσης χρημάτων (τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές το ποσό που έχει συγκεντρωθεί είναι 16 εκατομμύρια και φαίνεται ότι οι ανάγκες του έργου θα ξεπεράσουν τον αρχικό προϋπολογισμό), με την προσπάθεια για συγκέντρωση φαρμάκων και οδοντιατρικού υλικού που θα μεταφερθεί στις ζαπατίστικες κοινότητες, με τη διοργάνωση εκδηλώσεων που θα αναδεικνύουν το μήνυμα του αγώνα των Ζαπατίστας... Γιατί η αλληλεγγύη και ο αγώνας για την ανθρωπότητα και ενάντια στο νεοφιλελεύθερισμό είναι Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ. Είναι προτάγματα που σήμερα, περισσότερο από ποτέ, παραμένουν επίκαιρα και ζωντανά.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: Τηλ. 7522248, 3812373, 3303991 - FAX: 3304679, E-mail: escuelapara@yahoo.com